

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О. М. БЕКЕТОВА**

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

**O. M. BEKETOV NATIONAL UNIVERSITY OF URBAN ECONOMY IN KHARKIV,
UKRAINE**

**ІХ МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**"Інновації в обліково-аналітичному забезпеченні та управлінні
фінансово-економічною безпекою в умовах діджиталізації "**

**IX INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

**" Innovations in accounting and analytical support and management
of financial and economic security in the conditions digitalization "**

МАТЕРІАЛИ / BOOK OF ABSTRACTS

12–13 листопада 2020 р., м. Харків / 12-13 November 2020, Kharkiv

Інновації в обліково-аналітичному забезпеченні та управлінні фінансово-економічною безпекою в умовах діджиталізації: матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 12–13 листопада 2020 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, Харків. міськрада, Ін-т конкурент. розвідки (Германія) [та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 244 с.

Розглядаються концептуально-методологічні засади управління, інноваційні напрямки обліково-аналітичному забезпеченні в системі забезпечення фінансово-економічною безпеки держави, регіону, суб'єктів господарювання, міжнародний та вітчизняний досвід у податковому менеджменті, моделювання облікових процесів в умовах євроінтеграції та впровадження міжнародних стандартів обліку і звітності у державному та приватному секторі в умовах діджиталізації.

Conceptual and methodological principles of management, innovative directions of accounting and analytical support in the system of financial and economic security of the state, region, business entities, international and domestic experience in tax management, modeling of accounting processes in the context of European integration and implementation of international accounting and reporting standards are considered. in the public and private sectors in the context of digitalization.

УДК 005.934:[330.34.1:657:004.67] (06)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету:

Бабаєв Володимир Миколайович

ректор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, доктор наук з державного управління, професор

Заступники голови організаційного комітету:

Шутенко Леонід Миколайович – почесний ректор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, д-р техн. наук, професор;

Сухонос Марія Костянтинівна – проректор з наукової роботи Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, д-р техн. наук, професор;

Бібік Наталя Валеріївна – директор центру міжнародної діяльності та освіти Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, канд. екон. наук, доцент;

Tumietto Daniele – Corporate Consultant in the Digital Management of Processes and Documents for Companies and Public Administrations, Expert with the Legislative and Technical Standards Bodies in the National (UNI / UNINFO), European (CE, CEN, CEF) and Worldwide (UN / CEFAC, UNECE, ITU) Standard Organizations, Adjunct Professor at the Link Campus University in Rome, Milan, Italy

Члени організаційного комітету:

Момот Тетяна Валеріївна – голова Харківської обласної організації ВСВЕ, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

Гордієнко Наталія Іванівна – професор кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, член Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України, канд. екон. наук, професор;

Лелюк Наталія Євгенівна – доцент кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, канд. екон. наук, доцент;

Краївська Інна Анатоліївна – старший викладач кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

VALUE-BASED APPROACH TO CONSTRUCTION ENTERPRISE INVENTORY MANAGEMENT IN STRATEGIC PERSPECTIVE

Шаповал Г. М., канд. екон. наук, Порчинська А. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Under market conditions, economic development of enterprises depends on the design and implementation of developed strategies. Taking into account the fact that inventories are key elements of the production process for the most companies and the cost of their purchase, transportation and storage significantly affect the performance of the company, it is expedient to use modern methods of inventory management that most fully allow considering strategic aspects of the company. The experience of the developed countries demonstrates the effectiveness of management strategies based on value-oriented approach.

Value-based inventory management is an element of value-based system of enterprise corporate management. Being a part of enterprise cash flows, costs for inventory purchase and saving influence on net cash flows and enterprise value. Value-based inventory management methodic should be devised to increase enterprise cash flows and thereafter – its value.

A lot of scientists have studied the issues of strategic and value-oriented management. In particular, A. Thompson [1] studies the question of value-based management. Blank I. A. [6] Brodetski G. L., [7] G. Michalski [8], Semenov G. A. [9] and others research the issues of inventory management.

The issue of inventory management is not solved in strategic aspects of enterprise management, specifically in correlation with the enterprise value. Thus, the purpose of this paper is to elucidate inventory management issue in correlation with the enterprise value and to treat the system of value-based inventory management from strategic perspectives of enterprise development.

Literature analysis on inventory management issues showed that EOQ (Economic Order Quantity) model is recommended to be widely used for inventory optimization. Giving the possibility to minimize total inventory storage costs and ordering costs the model is successfully used for inventory optimization at many enterprises. Nevertheless, there are some restrictions for its use depending on the type of enterprise activity. That is why the model cannot be widely used for inventory optimization.

Scientists transformed EOQ model to correspond to economic conditions and requirements. Thus, such criterion as money value, which changes in time, was added by Russian economist G. L. Brodetskyj for the model transformation. Transformed models give the possibility to increase revenues, by taking into account money value in time, but being based on EOQ model, they have the same restrictions for use as EOQ model has.

Requirements of value-based management were taken into account in VBEOQ (Value Based Economic Order Quantity) model, which was treated by Polish economist G. Michalski by transformation of EOQ model. VBEOQ model enables total inventory storage costs and ordering costs minimization and enterprise value maximization, though the restrictions for its use are the same as for EOQ model [8].

EOQ model can be used only for the optimization of those inventories, which are constantly used and have fixed value of holding costs and ordering costs.

Just in time, system is also widely used for inventory optimization nowadays. It gives the possibility to reduce holding costs to minimal level, though it includes additional costs for timely delivery premium. However, just in time system can be effectively used mainly for those inventories management, which are used in production process very seldom or periodically.

The proposed system of value-based inventory management includes four main steps:

- 1) Supplier selection.
- 2) Determining ways for inventories use optimization.
- 3) Needs assessment in certain group of inventory at current stage of production process.
- 4) Enterprise value management.

Determining the ways for inventories use optimization includes the following processes: inventories groups' assessment, inventories use effectiveness assessment and assessment of the places of holding goods.

The process of inventories groups' assessment includes the following steps:

1) Inventories classification on groups. At this stage, it is recommended to classify inventories of an enterprise in groups according to the frequency of their use in the production process.

Considering special features of the process, it is proposed to divide inventories of the enterprises on three groups, which may be called *a*, *b* and *c* groups that is similar to three groups of inventory control system [6]. Division of the enterprises inventories into groups for their effective management is presented in the table below.

Table 1 – Enterprise inventories classification by the intensity of their use in production

Group of inventories	Group characteristics	Ways of management
A	Inventories, which are used in the production process seldom, in specific periods	JIT planning system
B	Inventories, which are constantly used in production process, they may be cheaper; they are the background of the production process	Multi-item models of inventory management, transformed to the requirements of firms value maximization
C	Inventories, which are constantly used in the production process, but do not refer to basic materials	EOQ model of inventory optimization

Classification of inventories is based on frequency of raw materials use in the production process. This criterion of classification was chosen based on the enterprise inventories analysis by the following reasons:

a) The “most expensive” does not mean the “most required”. It means that some inventories of the enterprise may cost a lot, but they are not used in the process every day and enterprise does not need reserve stock for these inventories, so it can be managed accordingly.

b) The reserve is needed but not in all cases. Instead of investing money to reserve stock for inventories formation, which may be needed in a month or two, and thus freezing enterprise money, enterprise would better invest them and gain additional profit.

Received information is given to next stage of inventories use assessment, where the necessity in certain group of inventory at a current stage of production process is evaluated.

2) Expert assessment of inventory group. At this step, inventories are classified according to the requirements to their storage, into three groups: inventories, which should be hold in own stock rooms, in leased stock rooms and inventories, which can be hold at production places. Information received at this stage is given to the stage of evaluating place and conditions of inventories storage.

3) Forming of unitary list of inventory groups according to rating. At this stage, the list of inventories is composed grounding on their classification according to needs parameters under constant monitoring. It means that inventories with the most problematic characteristics (special requirements to storage, inventories with high level of brittleness and other inventories with high risk of losses) are to be most carefully monitored, and their size should be minimized.

The effectiveness of inventories use assessment includes three stages:

1) Analysis of inventories supply and use over the previous reporting period. Analysis is carried out based on financial reports data over the previous reporting periods. The goals of this stage are:

- to determine groups of inventories according to their value: the most expensive groups of inventories, inventories with an average cost and inventories with the lowest cost;

- to analyze the frequency of inventories supply and their use in order to extract groups of inventories used ineffectively (exceptionally high level of inventories storage, the volume of the supplied inventories in certain periods was much higher, then the volume of used inventories).

2) Calculation indices of the effectiveness of inventories’ use. At this stage, the coefficient of the effectiveness of inventories use is analyzed. Such indices as turnover and profitability are calculated and evaluated.

3) Determination of ineffective inventories use by groups and periods. This stage is devoted to the determination of inventories groups, which are used ineffectively based on the analysis of previous stages. Concerning the peculiarities of production enterprises activity, the effectiveness of inventories use is also assessed by the periods of production process [7; 9].

The processes of assessing place and conditions of inventories' storage are devoted to the determination of stock rooms effectiveness, which is based on information, received at the second stage. At this step, profitable amount of inventories is determined depending on space needed for inventories' storage. Profitable amount of inventories depends on the available space in own stock rooms, available space in leased stock rooms and amount of inventories, which can be stored at production process places. The main restriction of profitable amount of inventories calculation is that its size should be smaller or equal to the size, available for storage. The recommendation for optimization can be expressed by the following equation (1):

$$\sum_n S_n \leq \uparrow \sum_\beta S_\beta + \downarrow \sum_\gamma S_\gamma + \downarrow \sum_\varepsilon S_\varepsilon \quad (1)$$

where S_n is a space needed for the groups of inventories storage;

S_β –profitable space of own stock rooms (symbol “ \uparrow ” means that this space should be used at maximum);

S_γ –profitable space of leased stock rooms (symbol “ \downarrow ” means that minimal amount of this space should be used in order to minimize costs concerning lease payments);

S_ε –profitable space of inventories storage out of stock rooms (symbol “ \downarrow ” means that minimal amount of this space should be used in order to minimize costs concerning possible loose of inventories).

The process of assessing the necessity in a certain group of inventory at current stage of production has the purpose to calculate the demanded amount of inventories for each cycle of production process in order to determine the minimum of the demanded inventories and optimal supply scheme. It is necessary to follow some steps to achieve this aim:

- 1) Analysis of production process.
- 2) Assessment of the demands in inventories at a certain stage of production process.

The requirements for size of inventories demanded at a certain stage of production process are shown in the following equation (2):

$$\sum_n Q_n \cdot P_n \cdot \left(1 - \frac{\sum D_{mn}}{100} \right) \geq \sum_s Q_s \cdot k_s \cdot P_s \quad (2)$$

where Q_n , Q_s is an amount of inventories in a group;

P_n , P_s – the price of inventories unit in a group;

k_s – insurance coefficient, which equals 1, if insuring amount of inventories is not needed, but it can't be less than 1);

D_{mn} – the possible amount of discounts (%);

$1 \leq n \leq N$, where N is a general amount of inventories groups;

$1 \leq m \leq M$, where M is a general amount of discounts;

$1 \leq s \leq S$, where S is minimum of inventory groups required for the provision of production process;

The process of the enterprise value management includes the following steps:

- 1) Enterprise value calculation before inventories optimization (V_1).
- 2) Enterprise value calculation after inventories optimization (V_2).
- 3) Comparative analysis of values V_1 and V_2 .

Enterprise value calculation and comparative analysis show the effectiveness of value-based system of enterprise inventory management application.

If the enterprise value after inventories optimization is higher than the enterprise value before inventories optimization, it means that recommendations on inventories use optimization can be applied at any enterprise. If the enterprise value after inventories optimization is lower than the enterprise value before inventories optimization, it means that information must be analyzed again, and the other ways of inventories optimization should be found.

Thus, influencing on inventory storage costs and ordering costs, an enterprise can increase cash flows and relatively – enterprise value. The same goal can be achieved by stock rooms optimization, and ensuring reliable relations with suppliers.

Implementation of the developed system of value-based inventory management will contribute to the achievement of enterprise strategic goals by reducing expenses and increasing enterprise value.

Список використаних джерел:

1. Томпсон А., Стрикленд А. Стратегический менеджмент. Концепции и ситуации для анализа: Пер. с англ. – 12-е изд. / А. Томпсон, А. Стрикленд – М.: Вильямс, 2002. – 928 с.
2. Шершньова З. Є. Стратегічне управління / З. Є. Шершньова. – Київ : КНЕУ, 2004. – 699 с.
3. Момот Т. В. Оцінка вартості бізнесу: сучасні технології / Т. В. Момот. – Харків: Фактор, 2007. – 224 с.
4. Щербаков В. А. Оценка стоимости предприятия (бизнеса) / В. А. Щербаков, Н.А. Щербакова. – М.: Омега-Л, 2007. – 286 с.
5. Damodaran A. (2010), The Dark Side of Valuation: Valuing Young, Distressed, and Complex Businesses / A. Damodaran – 2nd ed. – New Jersey: FT Press, 2010. – 590 p.
6. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. – 2-е изд., перераб. и доп. / И. А. Бланк; Київ : Эльга, Ника-Центр, 2006. – 656 с.
7. Бродецкий Г. Л. Управление запасами: учеб. пособие / Г. Л. Бродецкий. – М.: Эксмо, 2008. – 352с.
8. Michalski G. VBEOQ – optymalna z punktu widzenia maksymalizacji wartości przedsiębiorstwa wielkość zamówienia zapasów: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ssrn.com/abstract=997035>
9. Семенов Г. А. Економічний механізм формування та використання оборотного капіталу підприємств: монографія / Г. А. Семенов, А. В. Бугай, О. О. Єропутова. – Запоріжжя: КПУ, 2009. – 364с.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Андренко О. А., канд. екон. наук, Чередниченко Т. О., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки банківська діяльність відіграє значну роль в економічних процесах організації, функціонуванні фінансового ринку і служить центром накопичення та перерозподілу фінансових ресурсів. Саме банківські установи є основними інституційними учасниками, що забезпечують функціонування механізму інвестування для стимулювання економічного розвитку. Внаслідок глобалізації економіки та необхідності інтеграції на міжнародні ринки фінансових послуг ефективна банківська діяльність прямо та опосередковано впливає на економічне зростання держави.

В даний час проблеми розвитку банківської справи в Україні стають системними. Підходи, що застосовуються у політиці відповідних державних органів, насамперед Національного банку України, не є повною мірою ефективними, що обумовлює необхідність перегляду та вдосконалення механізму управління діяльністю банківських установ, як на внутрішньому, так й на зовнішньому ринках.

Основою для розробки дієвого та універсального механізму розвитку банківської діяльності на міжнародних ринках має стати виявлення та оцінка проблем, що перешкоджають ефективному функціонуванню, та розробка на цій основі пропозицій щодо активізації розвитку банківських установ.

Проблеми зовнішнього та внутрішнього характеру, тобто проблеми, що мають екзогенний (зовнішнє середовище) та ендогенний (внутрішнє ринкове середовище) характер, впливають на розвиток зовнішньоекономічної діяльності банків.

На рис. 1 представимо авторське бачення групування основних проблем, які постають перед банками України на шляху до інтеграції на світові ринки фінансових послуг.

Для вирішення проблем, показаних на рис. 1, необхідно докорінно реформувати банківську систему, активізувати кредитування експортно-орієнтованих галузей, стимулювати конкурентоспроможні галузі з високою часткою доданої вартості для прискореного економічного зростання та системних змін у структурі національної економіки [1]. За таких обставин особливе значення має розробка дієвого та універсального механізму розвитку банківської діяльності в контексті їх інтеграції на світові ринки фінансових послуг (рис. 2). Основною метою механізму є розвиток банківської діяльності, який здатний забезпечувати зростання попиту на фінансові послуги вітчизняних банків на міжнародному ринку фінансових послуг за умов ефективного перерозподілу фінансових ресурсів, підвищення конкурентоспроможності та іміджу банківського сектору України в умовах економічної нестабільності

Рис. 1 – Проблеми управління банківською зовнішньоекономічною діяльністю у умовах кризової економіки України (розроблено автором на підставі [1])

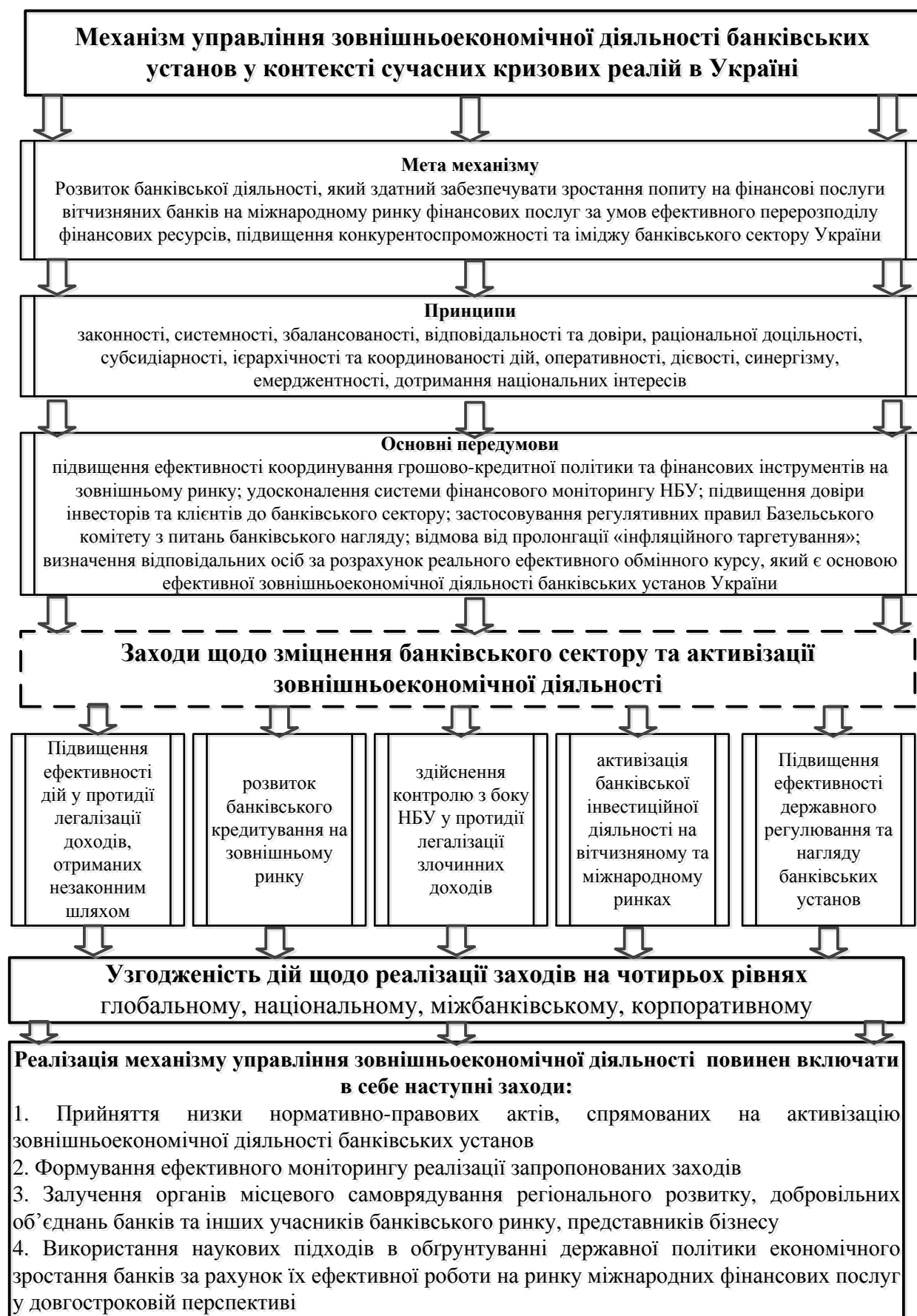

Рис. 2 – Механізм управління зовнішньоекономічної діяльністю банків
(розроблено автором на підставі [2-4])

Пріоритетні цілі та оперативні завдання, які повинен виконувати розроблений механізм (рис. 2), визначаємо наступним чином, а саме:

- відновлення довіри до банківської системи України з боку інвесторів, кредиторів та вкладників, особливо іноземних;

- розробка ефективної банківської системи для накопичення коштів суб'єктів ринку та їх перетворення в позики та інвестиції;

- зростання кредитного та інвестиційного потенціалу шляхом реалізації політики «довгих грошей», тобто збільшення обсягу внутрішніх інвестицій в економіку; забезпечення прискореного високотехнологічного економічного розвитку. Через покращення кредитоспроможності позичальників зменшується частка проблемних позик у структурі кредитного портфеля та рівень кредитного ризику. Отже, якщо розвивається як виробничий, так й банківський сектори, економічне зростання держави також посилюється, а імідж банківського сектору серед іноземних клієнтів покращується;

- розвиток інтеграції державних банків на європейській та світовий ринки як основи економічного розвитку та структурної перебудови економіки шляхом фінансування пріоритетних національних проектів та програм; повна гарантія вкладів населення; зменшення вартості кредитних ресурсів.

На основі аналізу літературних джерел та законів України [5-9], можна зробити висновок, що досягнення поставлених перед механізмом цілей повинно здійснюватися поетапно, з урахуванням макроекономічної ситуації, процесів глобальної глобалізації та змін у законодавстві:

- 1) перший етап – забезпечення прозорих умов функціонування банківських установ, зменшення проявів тіньових схем, створення умов для підвищення рівня їх економічної безпеки, що покращить, насамперед, імідж українських банків у міжнародні ринки фінансових послуг;

- 2) другий етап – запровадження податкових інструментів для стимулювання їх функціонування на міжнародному ринку, забезпечення ефективного партнерства між державою, банками, асоціаціями банків, фізичними та юридичними особами та іноземними клієнтами.

Очікуваними результатами ефективною реалізації механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю банків є:

- покращення фінансової стійкості банківської системи;

- розвиток конкурентного середовища банків, формування надійної системи захисту інтересів вкладників та прозорості банківських установ;

- вдосконалення законодавчої та нормативної бази для регулювання банківської діяльності, зокрема, банківських інвестицій та кредитування на внутрішньому та зовнішньому ринках;

- підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки та створення ефективного ринку інновацій та технологій;

- модернізація високотехнологічної промисловості та продукції з високою часткою доданої вартості;

- відновлення довіри до банківської системи з боку інвесторів, вкладників та кредиторів, особливо іноземних;

- відновлення темпів кредитування національної економіки за рахунок залучення іноземних інвестицій;
- забезпечення реалізації інвестиційного потенціалу вітчизняних банків, оптимізація структури банківського кредитування у напрямку збільшення частки позик в іноземній валюті;
- мінімізація ризиків кредитної діяльності банків та утримання частки проблемної заборгованості на рівні 7-8%, що є оптимальним для підвищення якості портфелів банківських позик.

Однак слід зазначити, що визначення очікуваних результатів не означає їх досягнення. Поетапна реалізація цих заходів необхідна для контролю за їх виконанням з використанням ряду критеріїв, а саме: забезпечення необхідного законодавчого регулювання для ефективного розвитку банківської діяльності; зниження рівня проблемної заборгованості за кредитами; збільшення обсягу позик, необхідних для стійкого економічного зростання економіки держави в цілому; збільшення обсягу внутрішніх та іноземних депозитів у банках; зростання інвестиційного кредитування з боку банків, включаючи зовнішній сектор.

Таким чином, можна зробити загальний висновок, що реалізація запропонованого механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю банків допоможе оптимізувати структурні зміни в національній економіці, підвищити конкурентоспроможність банківських установ на міжнародному ринку фінансових послуг та позитивно вплине на загальне економічне зростання банківського сектору України.

Список використаних джерел:

1. Чікіта І.Б. Дослідження фінансової глобалізації та її впливу на банківський сектор економіки. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2014. Вип. 45. С. 141-147.
2. Гуревич М.М., Колмикова І.О. Банківська система України: шляхи удосконалення в контексті євроінтеграційних процесів. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2011. №33. С. 82–84.
3. Левченко Д.О. Вдосконалення банківської діяльності в контексті особливостей функціонування банківських систем європейських країн. *Наукові записки*. 2012. №12. С. 166–172
4. Савелко С.О. Досвід та особливості функціонування банківських систем європейських країн. *Ефективна економіка*. 2011 №8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_8_4 (дата звернення: 01.10.2020)
5. Сенищ П. М. Сутність банківських систем: типологізація, класифікація і роль в економіці. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2013. Вип. 1. С. 246-253. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2013_1_32 (дата звернення: 01.10.2020)
6. Муршудли Ф.Ф. Банковское обслуживание внешнеэкономической деятельности Азербайджана в условиях финансовой глобализации : монография. Баку : Издательский Дом «Sorg- Qarb», 2013. 416 с.
7. Лаптев С.М., Денисенко М.П., Кабанов В.Г., Любунь О.С. Банківська діяльність (вітчизняний та зарубіжний досвід). Київ : Професіонал, 2014. 320 с.
8. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-ХІІ (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12> (дата звернення: 01.05.2020).
- 9 Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (дата звернення: 01.05.2020)

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Абубекерова А. З., доц., канд. екон. наук, Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій

Національна податкова система розвивається під впливом державного управління з урахуванням досвіду розвинутих країн, особливо європейських, і податкової політики держави. Виходячи із цього, податкова політика є важливим інструментом для розвитку податкової системи, тому і питання розвитку цієї політики нині є вельми актуальними, зокрема, в умовах фінансової децентралізації. Очевидно, що розвиток податкової політики в Україні має бути спрямований на удосконалення податкової системи та адміністрування податків і зборів, збільшення надходжень до відповідного бюджету за рахунок справедливого оподаткування, зменшення податкового тягаря на платників податкових, а також запровадження системи певних контрольних і податкових заходів з метою детінізації економіки в Україні та легалізації доходів юридичних і фізичних осіб.

Податкова політика повинна забезпечувати вирішення двоєдиного завдання. З одного боку – це встановлення оптимальних податків, які не стримуватимуть розвитку підприємництва, а, з іншого, – забезпечення надходження до бюджету коштів, достатніх для задоволення державних та місцевих потреб. Тому головним завданням податкової політики є встановлення балансу між двома чинниками, якими визначається потреба у податках: необхідністю фінансового забезпечення виконання державою у цілому притаманних їй завдань та функцій, та вирішенням соціально-економічних завдань.

Рис. 1 – Форми реалізації податкової політики держави

Податкове законодавство України ґрунтується на таких принципах:

- рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації;
- невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства;
- фіскальна достатність;

- соціальна справедливість;
- економічність оподаткування;
- стабільність;
- рівномірність та зручність сплати;
- єдиний підхід до встановлення податків та зборів [1].

Податковим кодексом України встановлюватимуться основні засади визначення суб'єктів правових відносин, їхні права та обов'язки, перелік податків, зборів (обов'язкових) платежів, що становлять систему оподаткування, об'єкти та база оподаткування, розміри податкових ставок. Крім того, Податковим кодексом України пропонується врегулювати питання, пов'язані з порядком ведення податкового обліку, забезпеченням виконання податкових зобов'язань та мірою відповідальності за порушення у сфері оподаткування.

У зв'язку з розвитком цифрових технологій докорінні якісні зміни відбудуться у системі адміністрування податків. Ідеться про такі системи, як електронний кабінет платника податків, електронне адміністрування ПДВ, системи електронного адміністрування пального, які функціонують у повному обсязі та дозволяють зменшити транзакційні, часові, трудові витрати. Електронний кабінет платника значною мірою спрощує технології взаємовідносин між платниками податків і контролюючими органами, усуваючи при цьому суб'єктивний чинник [2, с.41].

Міністерство фінансів України забезпечує формування та реалізацію єдиної державної податкової і митної політики, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства.

Основними пріоритетами Міністерства фінансів України у забезпеченні формування та реалізації державної податкової політики є:

- підвищення ефективності, стабільності та прогнозованості податкової системи;
- підвищення якості та ефективності податкового адміністрування;
- ефективне акумулювання ресурсів, необхідних для виконання державою своїх функцій;
- забезпечення справедливості та рівності податкової системи її адаптацію до норм та правил Європейського Союзу;
- відсутність негативного впливу для ведення бізнесу та сприяння економічному розвитку;
- розширення бази оподаткування[3].

Держава шляхом встановлення ставок податків та їх видів стимулює чи обмежує розвиток окремих галузей або сфер економіки, що може впливати на ефективність і стабільність економічного розвитку країни. Однак сьогодні в Україні існують проблеми системного характеру такі, як податкова заборгованість платників податків перед бюджетом та цільовими фондами та бюджетна заборгованість з відшкодування податку на додану вартість. Податкова система України характеризується передусім фіскальною

спрямованістю. Неблагополучна економічна ситуація в Україні призвела до сповільнення зростання ВВП та, як наслідок, зменшення податкових надходжень. Підвищення фіскальної ефективності податків можливо завдяки розширенню податкової бази, покращання адміністрування, зменшення масштабів ухилення від сплати податків;

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Податкова політика держави. Ще один великий компроміс /за заг. ред. К. І. Швабія. / Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 61 с [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ndi-fp.nusta.edu.ua/files/doc/2019_TAX_POLICY.pdf
3. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки. Розпорядження КМУ від 8 лютого 2017 р. № 142-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80#Text>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Андренко О. А., канд. екон. наук, Чередниченко Т. О., магістр, Харків-ський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Сьогодні в світі значну роль на становлення економіки країни грає валютна політика. Мета валютного регулювання полягає у підтримці економічної стабільності та створенні міцної бази для розвитку міжнародних економічних відносин шляхом впливу на валютний курс та операції з обміну валюти. Політика валютного регулювання реалізується через механізм валютних обмежень і валютного контролю. Система валютного регулювання в Україні є досить складною та нестабільною. На сучасному етапі більш актуальною і значущою проблемою в Україні є валютне регулювання, адже фінансова і банківська системи країни зазнали суттєвих негативних змін під впливом світових тенденцій та наслідків фінансової кризи.

Проблемним аспектом є те що, валютне законодавство не має чітко вираженої системи побудови валютних норм та досі перебуває на стадії формування. Також валютна система України зазнала суттєвих негативних змін під впливом світових тенденцій та наслідків фінансової кризи. Однак є ще декілька важливих проблем:

1. Високий рівень інфляції. На сьогодні Україна має найбільший рівень інфляції серед країн Європи. Незважаючи на усі позитивні прогнози політиків та обіцянки, інфляція усе ще перевищує 10%. Національна валюта поступово дешевшає й поки не вдається хоч якось стабілізувати ситуацію.

2. Стихійний рух коштів. Валютному ринку притаманні часті зміни. Проблемою являється навіть зниження вартості долара на декілька пунктів, це призводить до паніки серед звичайних громадян, які мали зберігання в іноземній валюті. Люди інколи починають масово закупати або ж продавати долар. Через

це знижується стабільність та поступово знецінюється гривня, оскільки частіше за все люди віддають перевагу долару.

3. Відсутність довіри до національної валюти. Річ у тім, що вартість гривні не беруть до уваги при проведенні різного роду операцій, встановлення домовленостей, тощо. Усе відбувається в доларах або євро, а українська національна валюта не викликає довіри у представників фінансового ринку.

Незважаючи на високий рівень відкритості економіки, Україна має недостатньо розвинену інфраструктуру валютного ринку. Це зумовлено застосуванням переважно адміністративних заходів впливу на валютний ринок, що притаманні командно-адміністративній економіці, а також використанням механізму валютних обмежень на міжнародний рух капіталу, недостатнім розвитком інших сегментів фінансового та валютного ринків України, наприклад, ринку валютних деривативів.

З метою покращення ситуації у валютній сфері та досягнення позитивного сальдо платіжного балансу країни, необхідно забезпечити стимулювання розвитку експорту, вжити заходів щодо державної підтримки експортоорієнтованих підприємств та протекціоністської політики загалом, що сприятиме зростанню валютної виручки, стабілізації курсу національної валюти, підвищенню платоспроможного попиту виробників та населення.

Задля покращення монетарної політики країни необхідне вдосконалення чинного законодавства у валютній сфері з метою забезпечення більш гнучкого та сучасного режиму валютного регулювання та валютної політики держави загалом, а також необхідно ввести лібералізацію валютного ринку як інструмента автоматичного регулювання інфляційних процесів в країні. Також важливим кроком для покращення валютної ситуації в країні є зниження режиму обмежень на міжнародний рух капіталу та валютні операції, зокрема, до рівня країн ЄС, що мають найбільш розвинену валютну сферу[2].

Українське законодавство вже розпочало свій шлях удосконалення у сфері регулювання валютної політики. 21 червня 2018 року було прийнято Закон України «Про валюту та валютні операції», який було введено в дію 7 лютого 2019 року. Даний закон був прийнятий для досягнення стабільності валюти України та слугуватиме систематизацією валютного законодавства України[3].

Головною метою цього закону є визнання правових засад здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ та встановлює відповідальність за порушення ними валютного законодавства.

Серед шляхів вдосконалення проблем валютного регулювання можна виділити такі:

- раціональнішого використання валютних коштів, посилення мотивації суб'єктів валютних відносин до підтримання збалансованих валютних позицій і страхування валютних ризиків;

- прискорений розвиток строкового сегменту валютного ринку та системи інструментів страхування валютних ризиків;

– активніше використання гнучкого валютного курсу за призначенням – як компенсатора негативних зовнішніх шоків та засобу підтримки конкурентоспроможності товаровиробників.

Отже, законодавство України вже починає робити перші кроки до врегулювання валютної політики країни. Та все ж таки, ще існує чи немало проблем, які потребують вирішення. Необхідно розробляти та вводити в дію нові стратегії, які допоможуть вдосконалювати нові механізми регулювання валютної політики та стабілізують монетарну політику України.

Список використаних джерел:

1. Матросова Л. М. Проблеми регулювання валютної сфери України та можливі шляхи їх вирішення/Л. М. Матросова//Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 18. – С. 468–473. Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/18-2017/89>
2. Проблеми регулювання валютного ринку України[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.spilnota.net.ua/ru/article/id-2637/>
3. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.18 [Електронний ресурс] – Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-viii>.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Артем'єва О. О., канд. екон. наук, доцент, Войтенко Н. Р., бакалавр, Університет державної фіскальної служби України, місто Ірпінь

Впродовж останніх років розвиток інформаційних технологій в світовій економіці йде дуже високими темпами. Тому в сучасних умовах, бухгалтер не може уявити собі процес ведення бухгалтерського обліку без використання засобів автоматизації. В Україні, однією з актуальних проблем бухгалтерського обліку є не досить розроблена методологія автоматизованої форми бухгалтерського обліку, тоді як сам алгоритми по використанні програмного забезпечення є досить складними, і не завжди підказки від виробників є корисними. Також у зв'язку із переходом на Міжнародні стандарти фінансової звітності, вирізняється ще одна проблема автоматизації бухгалтерського обліку (невідповідність міжнародним стандартам), що зумовлена необхідністю удосконалення програмних продуктів під нові стандарти ведення обліку.

Такі країни, як Сінгапур, Великобританія, Нова Зеландія, Естонія, Японія, Ізраїль – є країни-лідери з розвитку діджиталізації [3]. Ці держави взяли курс на цифровий розвиток у сферах економіки, освіти, транспорту, електронних засобів і новітніх технологій. По всьому світові частка традиційної економіки зменшується, а цифрової – збільшується, надаючи величезні переваги для країн та бізнесу. Натомість Україна, ІТ-фахівці якої на аутсорсі вже оцифрували пів світу, лише розпочинає на державному рівні курс на розбудову діджиталізації, що є новою парадигмою розвитку. Розпорядження Кабінету Міністрів України

№ 67 Р від 17 січня 2018 року «Про концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки» – перший комплексний крок у напрямку розбудови цифрової економіки в Україні [8].

Відповідно до статистичних даних, які наведені на рис. 1 протягом 2015–2019 років в глобальному рейтингу за рівнем розвитку інновацій Україна покращила своє становище.

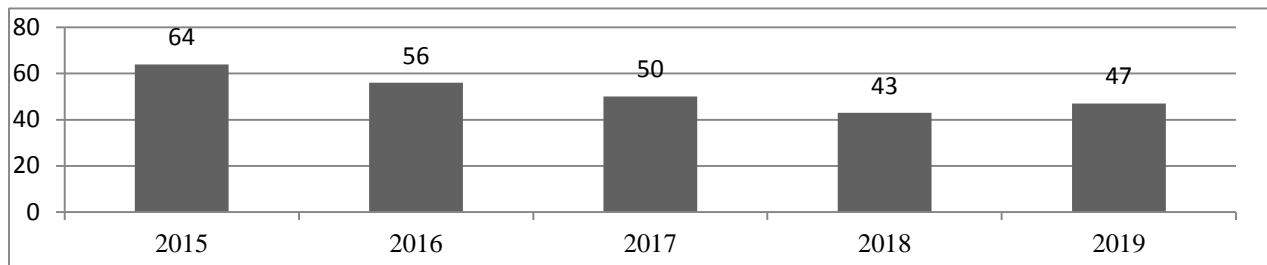

Рис. 1. Рівень інноваційного розвитку України

Джерело: [6]

Навіть попри незначне зниження рейтингу у 2019 році, Україна залишається серед країн категорії Lowermiddle Income такою, яка має високі сподівання щодо рівня розвитку. В 2019 році Україна знизилася в рейтингу, проте це характеризує економіку країни як таку, що має високий коефіцієнт ефективності інновацій, а саме працює краще, ніж можна було б очікувати за рівнем вкладень. При цьому, за інвестиціями в інноваційний розвиток у 2019 році Україна посідає 82 місце. Станом на 2020 рік, в Україні ще не всі підприємства використовують комп'ютери у своїй діяльності (97,3%), а доступ до Інтернету мають 99,2% підприємств [6].

Дослідження компанії Deloitte у Великобританії показали, що робототехніка та когнітивні технології найбільш успішно розвиваються там, де робота та завдання виконуються з використанням стандартизованих правил та логіки [1]. Зазначене прямо стосується бухгалтерського обліку, який можна автоматизувати приблизно на 90 % [7]. Це, з одного боку, веде до скорочення кількості робочих місць в умовах використання цифрових технологій, а з іншого – дає можливість вирішувати нові проблеми, поглиблювати професійні компетенції та працювати по новому. Роль бухгалтерського обліку активізується саме в частині інформаційного забезпечення управління. Дійсно, першою складовою, що зазнає зміни у разі діджиталізації підприємства – інформаційна, оскільки вона є основним ресурсом і продуктом його інформаційної системи.

В останні роки кардинально змінилось робоче місце бухгалтера, яке априорі є автоматизованим. Можна навести численні приклади програмних продуктів для бухгалтера, зокрема для ведення обліку, які інтегровані у програмні продукти управління підприємством, використовуються для формування й оприлюднення фінансової звітності у форматі XBRL, для організації електронного документообігу, а також комп'ютерні інформаційно-довідкові та правові ресурси, аналітичні системи та інше. Однак, ключова відмінність сучасного автоматизованого місця роботи – це відсутність сталого розташування або прив'язки до офісу. Географічно розподілена інфраструктура надає

користувачу доступ до глобальних ресурсів, баз даних або спеціалізованого програмного забезпечення з будь-якої точки, незалежно від місця його розміщення. У професійній діяльності бухгалтерів відбуваються й інші зміни, які пов'язані з використанням концепції блокчейн і технології BigData.

Дружній інтерфейс спрощує освоєння відповідних технічних і програмних засобів. Роботизація процесу підготовки фінансової звітності вже стала реальністю (наприклад у Великобританії). Однак, все це вимагає зміни світогляду керівництва компаній і самих бухгалтерів, а також підходів до організації їх професійної діяльності. В умовах цифрової економіки бухгалтер має унікальну можливість як надавати інформацію, так і здійснювати її аналіз, допомагаючи ухвалювати рішення. Бухгалтер, як основний «провідник» і постачальник обліково-аналітичної інформації, має безпосередньо включитись у процес розробки управлінських рішень. В епоху цифрових технологій він в жодному разі не може асоціюватись з оператором-обліковцем.

За останні десятиліття в світі використання центрів корпоративних послуг (shared service centres або SSC) істотно зросло. Вони пропонують багато можливостей фінансовим та бухгалтерським відділам, але зростання автоматизації і діджиталізації призвело до радикальної перебудови бізнес-моделі SSC. Так, перші центри корпоративних послуг з'явилися в США в 1980-х роках, а на початку 1990-х «перекочували» до Європи, поступово поширюючись по всьому світу. Згідно з дослідженнями Everest Group, понад 70% компаній зі списку Fortune 500 тепер використовують розділені сервіси або моделі аутсорсингу для своїх фінансових і бухгалтерських операцій [4].

АССА (Асоціація дипломованих сертифікованих бухгалтерів) стверджує, що надання фінансової і бухгалтерської звітності через колективні сервіси та аутсорсинг відіграє важливу роль в оптимізації структури фінансової служби [4].

Процеси фінансових служб безумовно залишаються найзначнішими, але за ними слідує HR-процеси, IT-послуги та, в меншій мірі, але маючи тенденцію до постійного збільшення, функції закупівель та податків. До цього часу, основними завданнями фінансової служби вважався транзакційний облік і робота з дебіторською та кредиторською заборгованістю. Тепер розглядається можливість додавання процесів виставлення рахунків, поставок тощо. Багато хто навіть вивчає створення «фабрики звітності», щоб звіти не створювалися локально.

Проте, модель SSC знаходиться на порозі суттєвих змін. Автоматизація та діджиталізація вже справляють значний вплив на те, як працюють SSC, і на рішення організацій щодо поділюваних сервісів. SSC діють як звичайні організації – вони повинні досягти цільових показників ефективності. Їм не потрібно шукати клієнтів, але вони повинні відповідати тим самим вимогам з точки зору продуктивності, управління витратами, ефективності тощо. Тому діджиталізація і автоматизація повинні бути частиною плану. Поява хмарної обробки даних і діджиталізації зробила віртуальну модель SSC реальною можливістю для компаній. Для клієнтів не важливо, де знаходяться люди, з якими вони мають справу. Тому співробітники SSC можуть виконувати велику частину своєї роботи вдома, якщо документи оцифровані і доступні через хмару.

Переваги є очевидними: автоматизація означає, що для функціонування SSC не потрібно стільки людей, скільки було потрібно раніше, що значно знижує витрати на робочу силу. Якщо об'єднати це з роботою на дому, то отримаємо значно зменшену потребу у фізичній присутності SSC з усіма витратами, які це тягне за собою. Природно, це не буде єдиним підходом для всіх – вартість переходу від фізичної до віртуальної моделі може бути надмірно високою. А це означає, що віртуальна модель все ще буде більш привабливим варіантом для компаній, у яких ще немає SSC.

Найбільш ризикований момент в діджиталізації – це HR. Робота в SSC може бути нудною, тому однією з найбільших проблем є збереження персоналу. Праця на дому може стати важливим стимулом для співробітників і залучити більше кандидатів до SSC, але існує небезпека того, що віртуальна модель може посилити проблеми утримання, якщо люди виявляться занадто ізольованими. Щоб цього уникнути, важливо навчати менеджмент такого формату роботи, тому що це в сучасних умовах є новим способом управління людьми. Існують також й інші ризики, зокрема питання безпеки, які стають все актуальнішими при оцифруванні документів. Щоб правильно їх вирішити, важливо знати всі вимоги в різних юрисдикціях, що стосуються цифрового архівування та паперових оригіналів.

Наприклад, у Франції немає необхідності в тому, щоб організації зберігали паперові оригінали, оскільки існують процедури для забезпечення того, щоб електронна версія була достовірною копією. Однак не всі юрисдикції однакові.

Отже, облік за умов діджиталізації має низку суттєвих переваг, порівняно з традиційним обліком, завдяки оперативності створення, підписання, передачі інформації, документів та звітів, онлайн-моніторингу фінансової позиції підприємства, ресурсів та показників, віддаленого доступу до інформації незалежно від фізичного місцезнаходження, ефективності та екологічності процесу.

Пандемія COVID-19 в світі стала пусковим механізмом для прискорення діджиталізації бухгалтерських процедур і, відповідно, неминучих змін у комунікаціях між підприємствами, установами та підрозділами служб бухгалтерського обліку, трансформації бухгалтерських процесів і технологій виконання операцій. Основними напрямками діджиталізації бухгалтерських процедур на даний момент є: розширення застосування електронного документообігу, використання хмарних технологій, дистанційна (віддалена) робота, що вимагає вдосконалення процедур як на рівні окремих підприємств, держав, так й на міждержавному рівні, розвитку «цифрових» навичок та підвищення кваліфікації бухгалтерських працівників.

Список використаних джерел:

1. Sands E. G., Bakthavachalam V. Ranking Countries and Industries by Tech, Data, and Business Skills. 2019. URL: <https://hbr.org/2019/05/ranking-countries-and-industries-by-tech-data-and-business-skills> (дата звернення 21.10.2020).

2. Діджиталізація – запорука успіху сучасного бізнесу. URL: <http://shels.com.ua/digitization.htm?sl=UA> (дата звернення 24.10.2020).

3. Діджиталізація – це лише початок». URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ek> (дата звернення 24.10.2020).
4. Діджиталізація аутсорсингу: як по-новому вирішувати звичні завдання. URL: <https://mind.ua/openmind/20188945-didzhitalizaciya-autsorsingu-yak-po-novomu-virishuvati-zvichni-zavdannya> (дата звернення 21.10.2020).
5. Король С. Я. Діджиталізація економіки як фактор професійного розвитку. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics», №18 (2019). С. 67-73 (дата звернення 24.10.2020).
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 21.10.2020)./
7. Плікус І. Й., Осадча О. О., Жукова Т. А. Розвиток професії «бухгалтер» в умовах цифрової адженди: емпіричні дослідження щодо майбутнього професії. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 29. С. 589-594 (дата звернення 21.10.2020).
8. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабміну України № 67-р від 17.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> (дата звернення 24.10.2020).
9. Тренд чи неминучість? Експерти про діджиталізацію. URL: <https://evo.business/trend-chi-neminuchist-eksperti-pro-didzhitalizaciyu> (дата звернення 20.10.2020)./

ЦИФРОВІЗАЦІЯ – НОВА РЕАЛЬНІСТЬ ДЛЯ УКРАЇНИ

Артем'єва О. О., канд. екон. наук, доцент, Гаврилішин О. О., бакалавр, Університет державної фіскальної служби України, місто Ірпінь

Сьогодні, коли цифрові інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) дедалі більше проникають в усі сфери життєдіяльності людини, а інформація у цифровому вигляді більш повно розкриває всі відомості про навколишній світ, про процеси, що протікають у ньому і сприймаються людиною та інформаційно-комунікаційними системами, потрібно постійно і зважено оцінювати як можливості, які надає цифровізація для розвитку суспільства та бізнесу, так і загрози, які вона несе перш за все економічній і національній безпеці держави.

Немає сумніву в тому, що світ цифрових технологій – це не лише новий логічний етап розвитку технологічної сфери людства, а й усієї існуючої правової та соціально-політичної реальності. Поки ще не існує загальноприйнятих і гармонізованих визначень та правових дефініцій, однак цифрові технології вже стрімко захоплюють плацдарми для наступу. А цифровізація стає найважливішим фактором економічного зростання економіки будь-якої країни і взагалі являється сучасним трендом розвитку.

Найбільш прогресивними у сфері впровадження цифровізації є такі країни: США, Китай та «Digital 5», яка включає Велику Британію, Ізраїль, Нову Зеландію, Південну Корею, Естонію. Ці країни розробляють та фінансують державні програми із дослідження і застосування технології блокчейн (англ. blockchain, block – блок, chain – ланцюжок), яка виникла ще в 2009 році і на сьогодні є унікальною технологією, що дозволяє захистити суб'єкти обміну інформацією від загрози розкриття конфіденційної інформації й забезпечити достовірність

одержуваної інформації. Поширення блокчейна відбувається в багатьох галузях життєдіяльності людини, як то фінансова, захист інтелектуальної власності, організація документообігу, електронне голосування, захист критичної інфраструктури та інше.

Якщо економісти світу почали виділяти в окрему категорію «цифрову економіку» ще в 90-х роках ХХ століття, то на європейському рівні вагомість дана категорія отримала лише в 2010 році під час розгляду Європейською Комісією «Цифрового порядку денного для Європи» або Digital Single Market Strategy в рамках стратегії «Європа 2020» [4]. Важливою складовою Цифрового порядку Європейського Союзу (ЄС) є створення Єдиного цифрового ринку (Digital Single Market). Для України, чия економічна політика спрямована на створення всіх умов до інтеграції до ЄС, також враховувалася окреслена стратегія Європи.

Першим кроком, на державному рівні, для розвитку цифрової економіки в Україні стало розроблення у 2016 році концептуальних засад цифровізації, які відображені у спільному проєкті «Цифрова адженда України – 2020» [7]. У 2018 році, опираючись на вже існуючий проєкт реалізації цифрової економіки в Україні, Кабінет Міністрів України ухвалив «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки» [5].

Проте, у проєкті «Цифровий порядок денний» були зазначені інші очікувані результати на основі глобальних індексів розвитку (табл.1). Так, відповідно до даного документу, Україна в 2020 році повинна займати наступні позиції:

- №40 у рейтингу Networked Readiness Index (WEF) – індекс мережевої готовності, показник яких характеризує рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій;
- №40 у рейтингу Global Innovation Index (INSEAD, WIPO) – глобальний індекс інновацій;
- №50 у рейтингу Global Competitiveness Index (ITU) – – індекс глобальної економічної конкурентоздатності.

Таблиця 1

Показники глобальних індексів розвитку цифрової економіки для України

№ з/п	Показник	Роки			
		2016	2017	2018	2019
1.	Global Innovation Index (INSEAD, WIPO)	56	50	43	42
2.	ICT Development Index (ITU)	78	79	74	71
3.	Global Competitiveness Index (WEF)	85	81	83	80

Джерело: [1]

Відповідно до даних світових рейтингів, Україна в 2018 році стрімко покращила свою позицію і мала тенденцію до отримання очікуваного результату у 2020 році. Проте в 2019 році, рейтинг України кардинально не змінився, для того, щоб в 2020 році вийти на потрібні результати. А досягнення очікуваного результату за один рік є просто неможливим. Станом на кінець 2019 року Кабінет міністрів України та Європейський Союз підписали нову Програму підтримки електронного урядування та цифрової економіки в Україні на 25 млн. євро. Основною метою цього є оцифрування 100% державних послуг до 2024 року.

Оскільки цифровізація безпосередньо пов'язана із мережею Інтернет, то можливість її розвитку прямо пропорційно залежить від його наявності, доступності, географічній місцевості населеного пункту. Тому розглянемо динаміку змін використання мережі Інтернет в Україні (рис. 1).

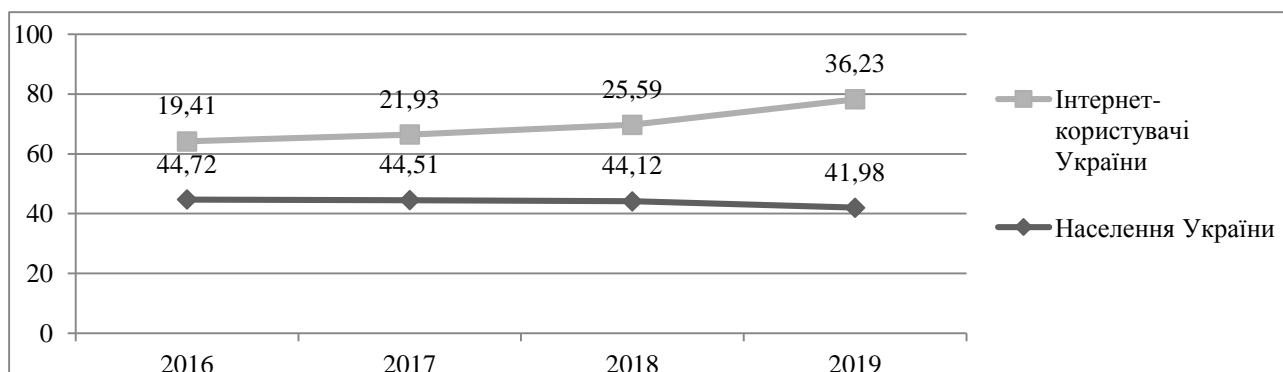

Рис. 1. Динаміка використання Інтернету в Україні
Джерело: [7]

Відповідно до даних рис. 1, кількість користувачів Інтернетом в Україні збільшується щорічно, а пік був саме в 2019 році. Аналіз показує, що в період із 2016-2018 років в Україні частка Інтернет користувачів складала в середньому 22,31 %. В 2019 році частка Інтернет користувачів у відношенні до загального населення України становила 86,3%. А в 2020 році цей показник буде ще більшим.

Зараз, в Міністерстві цифрової трансформації постало питання про створення в Україні віртуальної вільної економічної зони, оскільки багато іноземних компаній очікують створення такої зони та стають в чергу, щоб відкрити свій бізнес в Україні. Вважається, що віртуальна вільна економічна зона для ІТ-компаній зі спеціальним податковим режимом «Дія.City» буде найбільшим в Європі технологічним хабом. Плановані зміни також передбачають заміну податку на прибуток податком на виведений капітал за ставкою 10%, єдиний соціальний внесок у розмірі 22% від мінімальної заробітної плати та 1,5% військового збору, податки на працю передбачають 5% податку на доходи фізичних осіб. Також, резидентами економічної зони зможуть стати тільки ті ІТ-компанії, діяльність яких буде відповідати спеціально розробленим класифікаторам видів економічної діяльності (КВЕД) «Дія.City». Міністерство цифрової трансформації ставить за мету довести частку ІТ і креативних індустрій до 10% ВВП з нинішніх 3-4% [8].

Виділимо найбільш важливі досягнення, які вже були зроблені на шляху до цифровізації в Україні:

1) більшість вітчизняних бізнесів уже «приміряли» на себе інтернет-продажі, їхня частка в українському ритейлі становить близько 4%, а середньосвітовий рівень – 16%. Показово, що в світову п'ятірку лідерів зараз входять компанії, що працюють винятково чи переважно у e-commerce.

2) змінився вітчизняний рекламний ринок. На початку 2000-х головним рекламним каналом було ТБ. Інтернет як середовище просування повільно, але

впевнено відвойовував свою частку. Вже в 2017 році вперше в історії витрати компаній на інтернет-рекламу перевищили витрати на ТБ- і зовнішню рекламу.

3) комунікація зі споживачем за допомогою цифрових каналів. Цей тренд рухають самі ж клієнти. А ті компанії, які не готові реформуватися під їхні запити або роблять це повільно, поступово втрачають своїх клієнтів.

Крім позитивних змін є фактори, які гальмують так звану діджитал-трансформацію або цифровізацію України і тим самим тримають її у хвості цифрових рейтингів:

1) держава не стимулює підприємців змінювати бізнес-процеси, хоча саме вона повинна стати драйвером подібних змін. Відмінним прикладом того, як держава здатна це робити є система електронних державних закупівель ProZorro і система електронних аукціонів ProZorro. Продажі. Проте скільки ж недоліків та критики має саме ця система.

2) внутрішні бізнес-процеси українських компаній не є пріоритетом самого бізнесу. Компанії завжди орієнтовані на зростання продажів і отримання прибутку. А результат від оптимізації внутрішніх процесів, зокрема й цифровізації, він є не таким очевидним та є триваліший у часі.

3) складність ухвалення рішень про впровадження змін. Цифровізацію неможливо зробити одним підрозділом або однією людиною. Всі рішення про трансформацію ухвалюються колективно, що найчастіше проблематично і довго.

Неврегульованість в Україні багатьох політико-правових питань, пов'язаних із бурхливим розвитком інформаційно-комунікаційної сфери з появою цифрових технологій, набула ознак небезпеки, оскільки зростання складності процесів комунікації, підвищило якість ризиків та загроз, які виявилися настільки складними і всеосяжними, що їх рівень зростає в порівнянні із можливістю протистояти їм за допомогою норм діючого права. На цьому тлі прогресує, скажімо, виникнення нового виду злочинності – організованої кіберзлочинності (рис. 2).

Стрибок кількості всіх кіберзлочинів відбувся саме у 2017 році, а саме було зафіксовано 1795 справ, в 2018 – 1023, а в 2019 році найбільша кількість – 1859. Тобто розширення цифрового сервісу, індивідуалізація багатьох видів послуг підвищили до критичного рівня загрозу шахрайства з боку широкого кола користувачів або провайдерів, а ризики витоку інформації вимагають постійної уваги держави до підвищення рівня захисту електронних систем.

Таким чином, попри всі складнощі, цифровізація є процесом, який повинен бути одним із пріоритетів для сучасного вітчизняного бізнесу. Кожному на цьому шляху варто почати з себе й оцінити, наскільки його компанія просунулася у впровадженні технологій. Саме використання цифрових інструментів дає змогу бізнесу персоніфікувати контакт із клієнтом та набагато швидше й у більшому обсязі отримувати зворотний зв'язок. А головне, це є запорука успішного розвитку будь-якого продукту і перемоги в конкурентній навіть світовій боротьбі. Важливо не відстати саме зараз, дати суспільству та Україні можливість створювати і надихати, а не споживати й наслідувати.

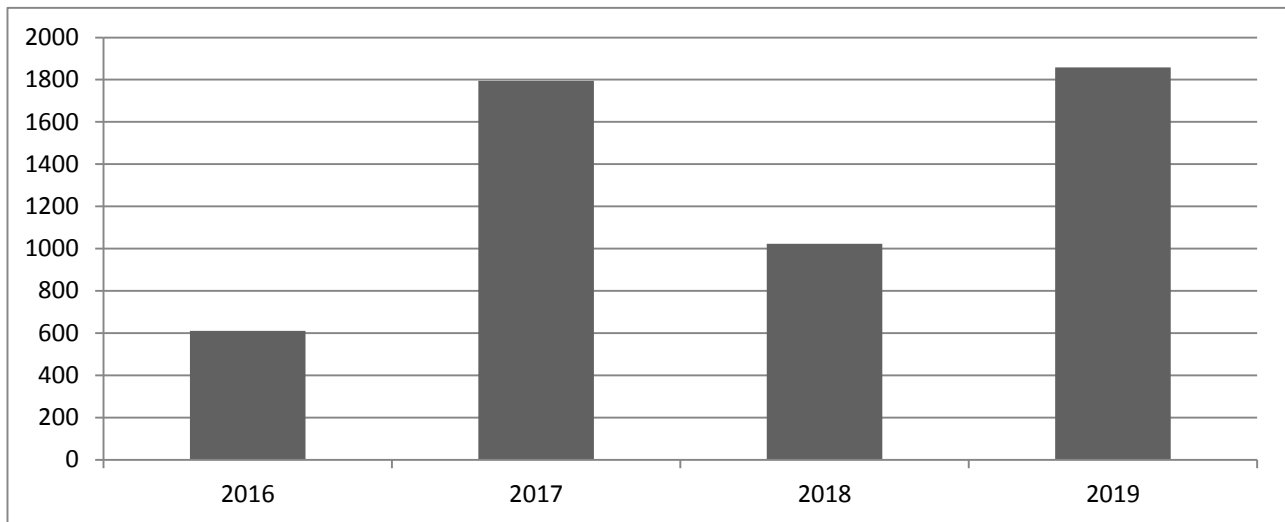

Рис. 2. Динаміка кіберзлочинності в Україні
Джерело: [3]

Гарна новина для України в цифровізації – сучасний світ влаштований так, що навіть країни, які тільки стають на цей шлях, мають рівні шанси з тими, хто давно ним йде. Погана – якщо Україна не будемо рухатися в цьому напрямі швидше за інших, то програє. А сказати, що цифрова трансформація в нашій державі не відбувається, не можливо, тому що багато кроків у цьому напрямі вже є зробленими.

Список використаних джерел:

1. World Economic Forum (2019), «The Global Competitiveness Report 2016-2018», URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR20172018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017-2018.pdf>. (дата звернення: 26.10.2020)
2. Кабмін та ЄС підписали Програму підтримки цифрової економіки в Україні на 25 млн євро. URL: <https://ua.112.ua/ekonomika/kabmin-ta-yes-pidpysaly-prohramu-pidtrymky-tsifrovoi-ekonomiky-v-ukraini-na-25-mln-ievro-525337.html> (дата звернення 26.10.2020).
3. Офіційний сайт Кіберполіції в Україні. URL: <https://cyberpolice.gov.ua/results/2020/>. (дата звернення 27.10.2020).
4. Повідомлення Європейської комісії для Європейського парламенту, Ради економічного і соціального комітету та Комітету регіонів. Європейська комісія, Брюссель, 19.05. 2010. URL: eump.org/system/Цифровий%20порядок%20денний%20для%20Європи.pdf (дата звернення 26.10.2020).
5. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабміну України № 67-р від 17.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> (дата звернення 27.10.2020).
6. Україна 2030E – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (дата звернення: 26.10.2020)
7. Цифрова аджента в Україні – 2020. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>. (дата звернення: 26.10.2020)
8. Цифровізація бізнесу: як Україні встигнути за світовими трендами. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/12/26/643874/> (дата звернення 27.10.2020).

ОПОДАТКУВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Артем'єва О. О., канд. екон. наук, доцент, Денисовець Н. О., студентка, кафедри бухгалтерського обліку, Заклад вищої освіти Міністерства Фінансів України «Державний податковий університет», м. Ірпінь, Україна

Загальний стан розвитку агропромислового комплексу України пов'язаний з постійними змінами облікового та податкового законодавств, які були здійснені відповідно до загальної стратегії євроінтеграції. Ефективне функціонування сільськогосподарських підприємств забезпечується не лише самими підприємствами, а й державною підтримкою даної сфери, зокрема через надання різного виду податкових пільг. Прибутковість та безперервність діяльності агропромисловості напряду пов'язана з стабільністю та доцільністю податкового законодавства, яке забезпечуватиме оптимальне податкове навантаження. Згідно з цим керівники підприємств будуть приймати відповідні рішення стосовно формування облікової бази основних показників діяльності.

Загальні умови діяльності агровиробників супроводжуються постійною невизначеністю їхнього становища через зміни у зовнішньому середовищі та непередбачуваним об'єктом діяльності, що робить таку діяльність ризиковою і менш конкурентоспроможною.

Для економіки України аграрний сектор є важливою галуззю. В першу чергу, основу експорту України становить сировинна продукція і продукція сільського господарства. Згідно даних Державної служби статистики України в структурі експорту за перше півріччя 2020 року 16% займали продукти рослинного походження; 11,2% жири та олії тваринного або рослинного походження [1].

Законодавством України передбачено можливість вибору сільськогосподарським підприємством однієї з двох систем оподаткування: загальна або спрощена. Загальна система передбачає умови як і для звичайних підприємств, а саме основою є податок на прибуток (18%).

Спрощена система передбачає сплату єдиного податку четвертої групи. Єдиний податок замінює податок на прибуток, плату за майно та рентної плати за спеціальне використання води. Розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування та становить (у відсотках бази оподаткування):

- для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту) – 0,95 %;

- для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, – 0,57 %;

- для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) – 0,57 %;

- для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, – 0,19 %;
- для земель водного фонду – 2,43 %;
- для сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту, – 6,33 % (п.п. 293.9.6 п. 293.9 ст. 293 ПКУ) [2, с. 8–9].

Сплата податку на додану вартість (ПДВ), ПДФО, ЄСВ та військового збору є однаковою в обох системах. Переважна більшість суб'єктів господарювання працює на спрощеній системі оподаткування. Основною причиною цього є менше податкове навантаження на підприємство.

Одним із основних податків для сільськогосподарського підприємства є ПДВ. Платниками цього податку повинні зареєструватись всі юридичні особи та підприємці з доходом за останніх 12 місяців понад 1 млн. грн. Звернувши увагу на обсяги діяльності сільськогосподарських підприємств, можна зробити висновок, що майже всі вони є платниками цього податку.

До 1 січня 2016 року механізм сплати ПДВ для сільськогосподарського підприємства передбачав, що всі суми нарахованого ПДВ не сплачувалися, а залишалися у власності підприємства для розвитку власної діяльності. На 2016-й рік для них введено в дію перехідні положення з використанням спецрахунку.

З 1 січня 2017 року сільськогосподарські підприємства-платники ПДВ повністю сплачують ПДВ. Результатом стало суттєве збільшення податкового навантаження, що спричинило зменшення кількості коштів в обігу сільськогосподарських підприємств, створило додаткові витрати і знизило загальний рівень рентабельності. Також можна говорити і про «тінізацію» частини аграрного сектору.

Загалом це суттєво знизило вплив агропромислового комплексу на загальну економіку країни. Частка валової доданої вартості (ВДВ) сільського господарства у загальних її обсягах останніми роками зменшується. Згідно даних табл. 1, частка ВДВ агропромислового комплексу до 2016 року стабільно зростала. З 2016 року даний показник стабільно зменшується. Є всі підстави вважати, що причиною цього є збільшення податкового навантаження.

Хоча, за останні два роки уряд здійснив реформи, які дещо покращили становище аграріїв. Так в 2019 році було введено заміну обов'язкового ліцензування пального для аграріїв на складах декларуванням і спрощена його загальна процедура. Такі суб'єкти господарювання у заяві зазначають про використання пального для потреб власного споживання чи переробки, загальну місткість резервуарів, що використовуються для зберігання пального, та їх фактичне місцезнаходження, а також фактичне місцезнаходження ємностей, що використовуються для зберігання пального [4].

Таблиця 1 – Валова додана вартість агропромислового комплексу у % до загального підсумку*

Роки	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Валова додана вартість	9	9,9	11,7	14,2	13,8	12,1	12	10,5

*Джерело: складено автором на основі [3].

У 2020 році було відмінено правки про скасування відшкодування ПДВ за експорт сої та ріпаку шляхом видалення відповідного пункту з Податкового кодексу України. Тепер усі сільськогосподарські експортери отримують бюджетне відшкодування ПДВ. Проте реформування ставок ПДВ шляхом їх зниження або диференціації для аграріїв не передбачається.

Ліквідація пільгової системи для сільськогосподарських підприємств в дечому урівнює їх з підприємствами з інших сфер, що є відображенням європейського напрямлення розвитку країни.

Відповідно до «Директиви Ради 2006/112/ЄС про спільну систему податку на додану вартість» для запобігання виникненню структурної неврівноваженості у Співтоваристві та викривленню конкуренції в деяких царинах діяльності, внаслідок застосування Державами-членами різних стандартних ставок ПДВ, встановлюється мінімальна стандартна ставка в розмірі 15% з можливістю перегляду [5]. Даний пункт призначений для забезпечення для структурної рівності як між країнами-членами так і між галузями господарств всередині країн-членів.

Також ця ж сама Директива зазначає, що будь-яка діяльність виробників, торгівців або осіб, що постачають послуги, включаючи гірничу та сільськогосподарську діяльність, а також професійну діяльність, вважається «підприємницькою діяльністю» [5]. Отже, сільськогосподарські підприємства вважаються звичайними підприємствами і повинні мати рівні умови діяльності з іншими.

Держави-члени ЄС можуть застосовувати знижені ставки ПДВ, але не нижче 5%. Для цього встановлені певні винятки, які дозволяють застосовувати знижені ставки. Також в Директиві зазначений перелік країн і продуктів, на які застосовано знижені ставки ПДВ.

Країнами, що використовують знижені ставки при оподаткуванні ПДВ сільськогосподарської діяльності та її продукції, є Польща (передбачено дві пільгових ставки 5% і 8% в залежності від виду продукції чи послуг), Угорщина (18% – на молоко і молочну продукцію, кукурудзу, борошно, 5% – свине м'ясо, а з 2017 року до цього списку додані пташине м'ясо, яйця і молоко, що, на думку влади, призведе до росту споживання та зменшення тіньового сектору економіки Угорщини), Румунія (9% на продовольчі товари) [6, с. 175].

Проте дані положення стосуються лише ставок ПДВ. У Європейському Союзі 40% держбюджету (цього року це 58,8 млрд євро) спрямовується на підтримку малих агропідприємств. У перерахунку на 1 га європейський фермер щороку отримує 254 євро державної підтримки. ЄС надає підтримку своїм аграріям більше із соціальних міркувань, ніж економічних. В Україні з метою

підтримки малих агропідприємств спрямовується лише 1% держбюджету, і на кожен гектар земельної площі фермер щороку отримує 5,9 євро державної допомоги [7].

Отже, сучасне становище сільськогосподарських підприємств пов'язане з високим рівнем податкового навантаження, сформованого ПДВ, що спричинює занепад економічних показників підприємств даної галузі. Сільськогосподарські виробники використовують спрощену систему оподаткування, але цього недостатньо. Проте така ситуація відповідає європейським нормам, адже в дечому забезпечує структурну рівновагу між галузями. Проте і державна підтримка в ЄС має інший рівень, ніж в Україні. На нашу думку, неможливо забезпечити рівність між галузями встановленням ПДВ, адже розмір цього податку залежить від обсягів операцій, а не особливостей галузі. Доцільною є розробка нового інструментарію системи оподаткування сільськогосподарських підприємств з урахуванням специфіки агровиробництва і використання спеціальних занижених ставок ПДВ.

Список використаних джерел:

1. Товарна структура зовнішньої торгівлі з країнами ЄС у I півріччі 2020 року. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd/tsztt ES/tsztt ES u/tsztt ES 6 20 u.htm>. (дата звернення: 12.10.2020).
2. Методичні рекомендації для платників єдиного податку четвертої групи (юридичні особи). Головне управління ДФС у Дніпропетровській області. Дніпро. 2019. 27 с.
3. Сільське господарство України за 2019 рік: статистичний збірник. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/zb_sg_Ukr_2019.pdf. (дата звернення: 12.10.2020).
4. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального. Закон України № 481/95-ВР від 19.12.1995. Редакція від 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481/95-%D0%B2%D1%80#n498>. (дата звернення: 12.10.2020).
5. Директива Ради 2006/112/ЄС про спільну систему податку на додану вартість. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_928#Text. (дата звернення: 12.10.2020).
6. Сидоренко Р.В. Оподаткування діяльності сільськогосподарських підприємств: сучасний стан та перспективи. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 12(2). С. 173-176.
7. Пономарьов С. Державна підтримка чи її імітація? *Агробізнес Сьогодні*. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/podiia/item/12077-derzhavna-pidtrymka-chy-ii-imitatsiia.html>. (дата звернення: 12.10.2020).

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЛАНУ РЕГУЛЯЦІЙ ДЛЯ БАНКІВ УКРАЇНИ В 2021–2024 РР.

Артем'єва О. О., канд. екон. наук., доцент, Назарчук А. В., студент, Університет державної фіскальної служби України

Національний банк України оприлюднив етапи впровадження оновлених регуляторних вимог до банків на 2021–2024 рр., які ґрунтуються на міжнародних стандартах регулювання діяльності банків, визначених Базельським комітетом та директивами ЄС.

Їх мета – підвищити фінансову стійкість як кожного окремого банку, так і банківського сектору загалом, забезпечити їхню захищеність та здатність протистояти кризовим явищам. Зазначені вимоги сфокусовані на забезпеченні достатнього рівня капіталу та ліквідності, адже це є запорукою платоспроможності та надійності банку. Щоб гарантувати збереження коштів вкладників та інших кредиторів, регулятор має упевнитися, що всі суттєві ризики, притаманні діяльності банку, покриті капіталом.

Саме капітал покликаний поглинати неочікувані збитки, на які наражається банк", – зазначила перший заступник Голови Національного банку Катерина Рожкова [1]. У найближчі чотири роки передбачено введення таких вимог рис. 1:

Рис. 1 – План впровадження нових регуляторних вимог [2]

2021 рік: з 1 січня 2021 р. – запровадження коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR). Це один із двох коефіцієнтів ліквідності, розроблених Базельським комітетом. На сьогодні в Україні вже запроваджено коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR), що замінив національні нормативи ліквідності Н4 та Н5. Новий норматив NSFR стимулюватиме банки покладатися на стабільніші

та довші за строками джерела фондування, наприклад, довгострокові депозити, зменшуючи свою залежність від короткострокового фінансування. З урахуванням результатів тестових розрахунків НБУ в листопаді визначиться з графіком поступового досягнення банками нормативу NSFR на рівні 100% [3].

У IV кварталі 2020 – I кварталі 2021 р. – визначення строків активації буфера консервації капіталу та буфера системної важливості. Запровадження вимог щодо формування цих буферів капіталу було тимчасово зупинене в березні 2020 р. через розгортання корона кризи. Це дало змогу банкам спрямувати створений запас капіталу на поглинання збитків та підтримку кредитування економіки. Як і більшість регуляторів у світі, НБУ на сьогодні ще не визначився з графіком активації цих буферів. Це питання буде предметом обговорення на засіданнях Комітету з фінансової стабільності.

Друга половина 2021 р.: підвищення ваг ризику для незабезпечених споживчих кредитів до 150%. Це стимулюватиме банки до проведення зваженої кредитної політики та забезпечення покриття капіталом ризиків, притаманних сегменту незабезпеченого споживчого кредитування. Також це захистить сектор від накопичення системних ризиків, що сприятиме збереженню фінансової стабільності; початок імплементації вимог щодо запровадження процесів ICAAP/ILAAP (оцінка достатності внутрішнього капіталу та внутрішньої ліквідності) стане підсумковим кроком у введенні нових стандартів організації системи управління ризиками в банках. Банки визначатимуть потребу в капіталі та запасі ліквідності для покриття усіх суттєвих ризиків, притаманних їх діяльності на трирічному часовому горизонті.

Впровадження ICAAP/ILAAP сприятиме створенню ефективних процесів планування та управління капіталом, що мають забезпечити достатність капіталу та ліквідність банків на рівні, необхідному для їх стійкості як у звичайних, так і в стресових ситуаціях;

Національний банк оцінюватиме ефективність процесів ICAAP/ILAAP у межах наглядового процесу SREP (Supervisory Review and Evaluation Process).

З 1 січня 2022 р.: запровадження мінімальних вимог щодо покриття капіталом операційного та ринкового ризиків. У межах розрахунку мінімальних вимог до капіталу банки повинні тримати капітал лише на покриття кредитного ризику і частково – ринкового ризику (у частині відкритої валютної позиції). Від початку 2022 р. банки повинні будуть розраховувати достатність капіталу також і з урахуванням операційного та ринкового ризиків. Операційний ризик відображає ймовірність збитків або недоотримання банком доходів унаслідок [4]:

- недоліків або помилок у процесах;
- навмисних або ненавмисних дій третіх осіб;
- збоїв у роботі інформаційних систем;
- впливу зовнішніх факторів на зразок карантинних обмежень.

Ринковий ризик – це ймовірність втрат через несприятливу зміну курсів іноземних валют, процентних ставок, вартості фінансових інструментів тощо. Покриття капіталом операційного та ринкового ризиків вже понад 15 років є

усталеною практикою в європейських країнах, а криза, що розгорнулася на тлі пандемії COVID-19, підтвердила необхідність запровадження таких вимог для українських банків. Національний банк вже затвердив порядок визначення банками мінімального розміру операційного ризику та врахування його під час розрахунку нормативів достатності капіталу. Результати проведених банками тестових розрахунків свідчать, що врахування операційного ризику призведе до зростання ризикозважених активів на 25%, що є співставним із даними інших країн. З огляду на незначний обсяг торгової книги банків, вимоги про покриття капіталом ринкового ризику несуттєво вплинуть на показники достатності капіталу.

Із 2024 р.: приведення структури капіталу банків у відповідність до міжнародних стандартів. Будуть запроваджені: трирівнева структура капіталу (основний капітал 1 рівня, додатковий капітал 1 рівня та капітал 2 рівня), нові вимоги до складових капіталу та порядку вирахувань із капіталу, додаткові "пруденційні фільтри", спрямовані на очищення капіталу від складових, які по суті не здатні поглинати збитки та не забезпечують фінансову стійкість банку, запровадження коефіцієнту левериджу, який встановлює вимоги до достатності капіталу залежно від загального обсягу активів (без застосування коефіцієнтів ризикозваження). Він посилить вже наявні вимоги, стане завершальним етапом формування цілісної системи вимог до достатності капіталу банків та забезпечить її уніфікацію з європейськими підходами.

Національний банк може підвищити індивідуальні нормативи достатності капіталу для кожного окремого банку, якщо виконання мінімальних загальних вимог до достатності капіталу не гарантуватиме його фінансової стійкості. Індивідуальні нормативи базуватимуться на результатах наглядового процесу SREP, який, серед іншого, включатиме оцінку ефективності процесу ICAAP. Перед запровадженням усіх перелічених вимог до капіталу Національний банк ретельно проаналізує після кризовий стан банківської системи, зокрема шляхом проведення оцінки якості активів, запланованої на першу половину 2021 р. За її результатами буде визначено готовність сектору до введення нових вимог до капіталу та встановлено відповідну тривалість перехідних періодів. Про впровадження кожної вимоги Національний банк повідомлятиме банки окремо та завчасно.

Отже, визначення орієнтирів формування й реалізації сучасних фінансових стратегій банків в Україні відбувається в умовах динамічності та непередбачуваності ринкового середовища функціонування банківських установ, а також проблематики внутрішньобанківських бізнес- процесів. Світова фінансово-економічна криза довела недостатню ефективність банків навіть зі значним обсягом фінансових ресурсів та їхню неспроможність протистояти кризовим процесам, а відтак бути базисом фінансової стабільності держави. Водночас у нових реаліях вітчизняної економіки погіршення фінансових показників діяльності великих банків загрожує поширенням системності банкрутств в економіці, зниженням довіри клієнтів до банків і дефіцитом кредитних ресурсів для позичальників. Для попередження цих негативних наслідків НБУ і власники банків застосовують відповідні механізми

регуляторного впливу, надають фінансову підтримку, що трансформує конкурентні умови діяльності банків й суттєво впливає на розроблення їхніх фінансових стратегій.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua>
2. НБУ оприлюднив оновлений план упровадження регуляцій для банків у 2021–2024 роках. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/nbu-oprilyudniv-onovleniy-plan-uprovadzheniya-regulyaciy-dlya-bankiv-u-20212024-rokah.html>
3. Національний банк запроваджує вимоги до капіталу банків на покриття операційних ризиків від початку 2022 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-zaprovadjuje-vimogi-do-kapitalu-bankiv-na-pokrittya-operatsiynih-rizikiv-vid-pochatku-2022-roku>
4. Операційні ризики: управління та основні напрями зниження. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/1326/1/vestnik_UDAZT_2012_37_Posohov_Opera.pdf

ТЕХНОЛОГІЯ БЛОКЧЕЙН: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Артем'єва О. О. канд. екон. наук, доцент, *Покотильська Л. О.* здобувач бакалаврського рівня вищої освіти, *Університет ДФС України*

На сучасному етапі розвитку бухгалтерського обліку зростає роль запровадження інноваційних технологій, які відкривають нові перспективи. Це дозволяє побудувати комплексну інформаційну систему для управління діяльністю будь-якого підприємства. Ряд фахівців стверджують, що майбутнє обліку має передбачати необхідність впровадження блокчейну в бухгалтерську практику [1].

Серед вітчизняних авторів вплив технології блокчейн та інновацій на бухгалтерський облік загалом вивчали: Р. О. Гартінгер, М. В. Дубініна, О. В. Мельниченко, С. В. Сирцева, Ю. М. Попівняк, Є. Ф. Палій, В. Д. Шквір.

Блокчейн – це база даних усіх операцій, які проводяться в системі, що створюється у вигляді блоків інформації, у кожному з яких записана певна кількість операцій і при цьому кожний наступний блок містить у собі частину інформації попереднього блоку [2, с. 141–143].

Система постійно перевіряє дані в блоках, і, якщо вони змінюються, наприклад, внаслідок проведення якої-небудь трансакції – сповіщає про це, водночас записуючи нову інформацію в новий блок. Таким чином, блокчейн є сам собі бухгалтером. Він відслідковує усі фінансові операції, в режимі реального часу сповіщає про всі зміни і при цьому не допускає помилок або умисних маніпуляцій з цифрами – по суті, це і є ідеальний бухгалтерський облік [3].

У блокчейн можна зберігати дані про видані кредити, права на нерухомість, порушення правил дорожнього руху, наданих раніше позиках і так далі. Тобто практично про все, що потребує окремого незалежного запису і, при

необхідності, перевірці. Головною його відмінною рисою й незаперечною перевагою є те, що цей реєстр даних не зберігається в якомусь одному місці, а розподілена серед декількох тисяч комп'ютерів у всьому світі [4].

Недоліками блокчейну є: відсутність нормативної бази та стандартів регулювання операцій відображених з використанням блокчейн-технологій; потенційні проблеми кібербезпеки; відсутність законодавчо затвердженої відповідальності за ведення розподіленої бази даних. Також запровадження технології тягне за собою великі витрати на забезпечення працівників відповідною технікою та витрати електроенергії [5, с. 137-144].

Проте, існують вагомні переваги, зокрема, технологія дасть змогу ефективно боротися з шахрайством і значно розширить можливість регулюючих органів відстежувати діяльність організації, зробить облік прозорим, дасть змогу вести його в реальному часі. Ухилення від сплати податків буде легко виявлятися й стане просто неможливим, якщо всі угоди й транзакції будуть оцифровані. Ця мережа буде протоколювати всі дії сторін і не дасть можливості створення тіншових схем. Факти господарської діяльності окремих юридичних осіб будуть оцифровані, зберігатися в блокчейні й відображатися на спеціальній платформі, яка сама розрахує податок. У перспективі ця технологія знизить витрати на утримання штату працівників і позбавить від помилок [6, с. 198-202].

Головні проблеми застосування новітніх технологій, зокрема технології блокчейн в Україні – це нестача нестача кваліфікованих кадрів та низький рівень цифровізації про що свідчать показники наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Показники розвитку цифрових технологій в Україні*

Показники	Рік	Місце в рейтингу	Значення показника
Індекс мережевої готовності (Networked Readiness Index)	2016	64 (із 139)	4
Індекс використання Інтернету (Internet usage statistics)	2018		93,4%
Індекс розвитку інформаційних та комунікаційних технологій (ICT Development Index)	2018	82 (із 193)	0,62
Глобальний індекс конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index)	2019	85 (із 141)	57
Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index)	2020	45 (із 131)	36,32

Джерело: складено за [5, ст.137-141]

Отже, блокчейн за його суттю деякі вчені вважають бухгалтерським обліком. Значною перевагою застосування цієї системи у бухгалтерському обліку є недопущення шахрайства та уникнення помилок спричинених людським фактором. Проте, відсутність нормативної бази та потенційні проблеми кібербезпеки заважають впровадженню технології блокчейн у сферу бухгалтерського обліку. Крім того, запровадження технології в Україні стикається з перешкодами пов'язаними з компетенцією працівників та рівнем цифровізації.

Список використаних джерел:

1. Сучасні технології менеджменту, інформаційне, фінансове та облікове забезпечення розвитку економіки в умовах євроінтеграції : збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Черкаси, 16–17 квітня 2020 року. Черкаси: Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, 2020. 557 с.
2. Ситник І.П., Фоміна В.С. Вплив фінтеху на розвиток сучасних платіжних систем України. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. Випуск 2 (15). 2019. С.139-143.
3. Блокчейн, штучний інтелект і бухгалтерія. URL: <http://kreston-gcg.com/ua/blokchain-shtuchniy-intelekt-i-bukhalteria/>
4. Брітченко І.Г., Даньшина Ю.В. Переваги, можливості та недоліки технології блокчейн. Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. , 10 листопада 2017 року, Київ: КНЕУ, 2017. С. 106-109.
5. Попівняк Ю.М. Технологія блокчейн у бухгалтерському обліку й аудиті: сучасний стан, можливості та перспективи застосування. *Економіка, управління та адміністрування*. (89) 2019: 137-144.
6. Ілляшенко К.В. Перспективи застосування технології блокчейн в бухгалтерському обліку. *Інфраструктура ринку*. Випуск 40. 2020. С. 198-202.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ПІД ВПЛИВОМ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Артем'єва О. О., канд. екон. наук, доцент, Сергун Д. В., студент, Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

Пандемія коронавірусу COVID-19, що охопила світ, створила цілий ряд різнопланових загроз для розвитку української економіки. Адекватна оцінка цих загроз є вельми складною та до того ж часто матиме імовірнісний характер через їх неординарність та новизну. Україна теж уже має певний власний досвід боротьби з пандемією коронавірусу COVID-19 на своїй території. Проте для фахівців у галузі медицини й біології не лише в Україні, а й у світі залишається доволі багато «білих плям» щодо поведінки коронавірусу SARS-CoV-2, який викликав пандемію COVID-19. Це є наочним відображенням високого ступеня невизначеності щодо подальшого перебігу цієї хвороби у світі, й в Україні зокрема [5].

Основоположне значення для оцінювання перспектив розвитку української економіки мають показники ухваленого ВРУ, згідно з пропозицією КМУ, Державного бюджету України на 2020 р. У новій редакції Державного бюджету, доходи якого зменшено на 119,7 млрд грн. – до 975,8 млрд грн, порівняно з чинним законом, водночас збільшено видатки на 82,4 млрд грн – до 1266 млрд грн. У результаті граничний дефіцит державного бюджету збільшено з 96,3 млрд до 298,4 млрд грн. Покривати зростаючий дефіцит бюджету планують за рахунок запозичень. Дозволений ліміт державного боргу станом на 31 грудня збільшиться з 2,045 трлн до 2,387 трлн грн.

Редакція Державного бюджету на 2020 р. побудована на оновленому макроекономічному прогнозі, згідно з яким передбачається падіння валового внутрішнього продукту (ВВП) на 3,9 % (раніше очікувалося зростання ВВП

на 3,7 %), прискорення інфляції до 8,7 %, замість очікуваних 6,4 %. Очікується скорочення експорту та імпорту товарів і послуг. Також, погіршено прогноз середньорічного курсу гривні – із 27 грн/дол. до 29,5 грн/дол. Це означає, що в другому півріччі курс може сягнути 30,5 грн/дол. При цьому, згідно з урядовим прогнозом, середня заробітна плата найманих працівників в Україні цього року становитиме 11 тис. грн проти очікуваних 12,5 тис. грн, а рівень безробіття – 9,4 %.

Найбільше скорочення доходів державного бюджету у 2020 р. передбачено за рахунок зниження плану «надходжень від податку на додану вартість із ввезених в Україну товарів, від ПДВ із вироблених в Україні товарів і податку на прибуток підприємств. При цьому збільшено план надходжень від державних підприємств. Згідно з новою редакцією, вони в цьому році мають перерахувати 68 млрд грн (у чинному законі – 41,3 млрд грн) [1].

Отже, якщо подивитися на динаміку пандемії COVID-19 та її вже відомий вплив на функціонування світової економіки, то стає цілком очевидним, що безглуздо очікувати на будь-яке зростання української економіки, яка не тільки глибоко інтегрована до міжнародного поділу праці, а є водночас надзвичайно вразливою до глобальних економічних і політичних шоків.

Своє бачення перспектив розвитку економіки України в нинішньому році оприлюднили й міжнародні фінансові організації. Експерти Світового банку (далі – СБ) прогнозують зростання інфляції в Україні в поточному році до 8,9 % при дефіциті державного бюджету в обсязі 4,9 % ВВП, а також зростання рівня державного боргу до 59 % ВВП, тоді як у 2019 р. цей показник становив 51 % ВВП. Ці прогнозні розрахунки СБ ґрунтуються на припущеннях, що пандемія коронавірусу піде на спад у другій половині 2020 р.

Якщо пандемію не вдасться стримати у другому півріччі 2020 р., то глобальна економіка може знизитися на 6 %. У випадку ж переходу шоку від пандемії на 2021 р. падіння економіки може сягнути ще 8 %». Про це заявив заступник виконавчого директора Міжнародного валютного фонду від України В. Рашкован на вебінарі від «Делойт». Також, є така точка зору керівництва МВФ, що ефект впливу на світову економіку нинішньої кризи, викликаною пандемією коронавірусу COVID-19, відчуватиметься принаймні до 2025 р [2].

Враховуючи високий ступінь невизначеності щодо перспектив подальшої динаміки епідемії COVID-19 в Україні, НБУ запровадив щотижневу публікацію оглядів стану української економіки та очікувань вітчизняних підприємств. Так, в опублікованому «Економічному огляді тижня 17 квітня 2020 р.» зазначається, що погіршилися й очікування щодо зайнятості. Частка підприємств, які відповіли, що змін у кількості працівників не очікується, зменшилася. Однак, як і раніше, лівова частка підприємств не налаштована на звільнення, а, імовірно, коригують свої плани щодо набору нового персоналу».

На вітчизняному ринку праці «із середини березня кількість нових вакансій упала вдвічі. З кінця березня кількість зареєстрованих безробітних зростає, що може відображати не лише втрату роботи у зв'язку з поточною кризою, а й полегшення процедури отримання статусу безробітного (спрощення процедур реєстрації)», вважають фахівці НБУ. Причому «з початку карантину показник

навантаження (відношення нових резюме до нових вакансій) збільшився з 2,1 до 3,0, передусім через зменшення кількості вакансій». За місяць карантину кількість безробітних в Україні зросла на 1–1,3 млн та становить 2,5–2,8 млн осіб. У результаті рівень безробіття сьогодні становить 13,7–15,4 %. Це – найвищий показник за останній 15 років [1].

Також багато корисної інформації щодо ймовірних шляхів розвитку української економіки можна отримати з відповідних маркетингових досліджень. Дослідники дійшли висновку, що чим довше країна проводить у карантині, тим більший відсоток населення починає відмовляти собі в товарах щоденного вжитку. При цьому існує велика різниця між змінами поведінки в місті та селі. Епідемія – більше міський феномен. У селах значно менше змінилися всі аспекти життя. У результаті люди з низьким доходом стали менше працювати. Це свідчить про те, що спеціальності з низькою оплатою, які потребували низьких навиків і кваліфікацій, скорочуються найсильніше та першими.

Люди у великих містах припинили витратити гроші на розваги/кафе/спортклуби – тому карантин зменшив їхні витрати. На противагу цьому необхідність закупити їжу, ліки й товари першої необхідності (за відсутності витрат на розваги) призвела до зростання загальних витрат у жителів малих населених пунктів. З покупок, які найбільша кількість українців відклали на майбутнє це – одяг, взуття і відпустки. Однак у зоні суттєвого зниження опинилися всі великі покупки, навіть оплата комунальних послуг [3].

Останнім часом багато говориться не лише про загрози епідемії COVID-19 здоров'ю населення України, а й про втрати вітчизняної економіки від дії режиму карантину. Думки про необхідність якнайшвидшого відновлення ділової активності в Україні обґрунтовуються величезними втратами, яких зазнає бізнес і населення внаслідок карантину. Треба визнати, що на швидке відновлення ділової активності в Україні до того рівня, що існував перед запровадженням режиму карантину, розраховувати в найближчому майбутньому підстав немає.

Для цього є дві основні причини. По-перше, у разі значного передчасного послаблення карантину значно зросте спілкування інфікованих і неінфікованих коронавірусом людей, що призведе до значного спалаху епідемії COVID-19 в Україні. Влада ж саме цього намагається уникнути.

По-друге, епідемія, уже посіяла в населення певні фобії, які в будь-якому випадку негативно впливатимуть на ті види бізнесу, функціонування яких передбачає інтенсивне спілкування людей та особливо скупчення великих контингентів людей чи то в Україні, чи то за кордоном. До згаданих напрямів бізнесу насамперед належить ряд видів підприємницької діяльності зі сфери послуг, як то громадське харчування, туризм і розваги [4].

Такі зміни сприятимуть зростанню безробіття, скороченню реальних доходів населення та погіршенню структури платіжного балансу України.

Список використаних джерел:

1. Мінекономіки оприлюднило консенсус-прогноз з падінням ВВП на 4,2%. URL: https://ukr.lb.ua/economics/2020/04/17/455574_minekonomiki_oprilyudnilo.html (дата звернення 29.10.2020).

2. Ефект кризи через пандемію коронавірусу буде відчуватися до 2025 року. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/04/16/659487>. (дата звернення 30.10.2020).
3. Головні тренди на карантині: що змінилось в поведінці українців. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/04/14/659337> (дата звернення 29.10.2020).
4. Грошові перекази мігрантів як фактор прискорення та гальмування економіки України. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/454261_groshovi_perekazi_migrantiv_yak_faktor. html. (дата звернення 28.10.2020).
5. Економічний вимір заходів боротьби з епідемією COVID-19 в Україні. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4856:ekonomichnij-vimir-zakhodiv-borotbi-z-epidemieyu-covid-19-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350. (дата звернення 30.10.2020).

СИСТЕМА ОБЛІКУ ЯК ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Артем'єва О.О., канд. екон. наук, доцент, Серета О. І., бакалавр, Заклад вищої освіти Міністерства фінансів України «Державний податковий Університет», м. Ірпінь

Сучасний стан вітчизняної економіки не супроводжується сильними позиціями різних сфер виробництва. Складність ситуації, динамічність та непередбачуваність процесів, які відбуваються у ринковому середовищі впливає на всіх суб'єктів господарювання, в тому числі і на будівельні підприємства, що змушує їх проводити управління фінансово-економічною безпекою (ФЕБ). Одним із важливих елементів даного механізму у будівельній галузі економіки є інформаційний ресурс, в якому значна питома вага належить інформації, що формується у системі бухгалтерського обліку.

Будівельне виробництво є досить роздробленою галуззю, не керованою з єдиного або кількох центрів, безліччю самостійних господарюючих суб'єктів, що володіють своїми специфічними особливостями і не пов'язані системними цілями.

Крім цього, на будівельні підприємства в процесі здійснення діяльності впливають різні негативні фактори, сформовані зовнішнім середовищем, а саме: недосконалість законодавчої бази, низька платоспроможність населення та посилення конкуренції на будівельному ринку. Результати діяльності підприємств будівельної галузі наведено в табл. 1.

За даними табл. 1, в будівельній галузі останні роки спостерігалася позитивна тенденція щодо росту прибутку та зниження кількості збиткових підприємств. Проте, дана інформація стосується галузі в цілому. При більш детальному розгляді можна побачити, що основу прибутку сформували середні та малі підприємства, а великі мали майже нейтральний фінансовий результат. Зменшення кількості збиткових підприємств може бути як внаслідок збільшення рівня прибутковості галузі або внаслідок банкрутства збиткових підприємств і їх виходу з ринку.

Таблиця 1

Чистий прибуток (збиток) підприємств будівельної галузі 2017-2019 рр.*

Роки	Усього				
	чистий прибуток (збиток), тис. грн	підприємства, які одержали прибуток		підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, тис. грн	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, тис. грн
2017	-5014330,1	71,0	8925890,1	29,0	13940220,2
2018	4414074,1	72,4	13510489,8	27,6	9096415,7
2019	13590641,6	73,5	22615568,5	26,5	9024926,9

* Джерело: складено автором на основі [1].

Рентабельність діяльності підприємств будівельної галузі наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Рентабельність діяльності підприємств будівельної галузі з розподілом за розмірами 2017-2019 рр.*

Роки	Рівень рентабельності (збитковості) діяльності підприємств, %				
	усього	у тому числі			
		великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства	з них мікропідприємства
2017	-2,0	-1,0	1,2	-4,8	-10,7
2018	1,3	1,2	3,9	-1,1	-4,7
2019	3,4	0,1	4,4	3,1	0,0

* Джерело: складено автором на основі [2].

За даними табл. 2 будівельна галузь має низький рівень рентабельності. В 2019 р. він становив 3,4% всього по галузі. Також великі і мікропідприємства не є рентабельними, тобто не отримують прибуток. Інші види підприємств мають рентабельність менше 5%, тобто лише 5% доходу йде в прибуток, що вказує на високий рівень витрат діяльності.

Відповідно, будівельні підприємства потребують ефективну систему управління витратами, яка забезпечить вищий рівень прибутковості. Загалом, управління ФЕБ підприємств будівельної галузі передбачає стратегію, яка складається із сукупності методів, механізмів, принципів, методик, планів, прогнозів, забезпечень спрямованих на зростання ефективності та результативності діяльності підприємства і забезпечення безперервності його діяльності.

Фінансово-економічна безпека підприємств є індивідуальною, адже її дієвість залежить від законодавчої бази, матеріально-технічних і фінансових ресурсів, свідомості та самовіддачі персоналу, знань та вмінь начальника, що займається створенням та реалізацією самої системи. Проте лише певна частина підприємств будівельної галузі виділяє такий компонент у своїй діяльності, як система фінансово-економічної безпеки, хоча цим питанням здебільшого займаються менеджери та аналітики [3, с. 75].

Загалом управління ФЕБ підприємств будівельної галузі передбачає стратегію, яка складається із сукупності методів, механізмів, принципів, методик, планів, прогнозів, забезпечень спрямованих на зростання ефективності та результативності діяльності підприємства і забезпечення безперервності його діяльності.

Стратегія управління ФЕБ будівельних корпоративних підприємств характеризується сукупністю найбільш значущих рішень, які спрямовані на забезпечення програмного рівня безпеки функціонування підприємств. В першу чергу стратегія передбачає створення курсу діяльності на довгострокову перспективу, а тому може бути поділена на певні програми, які охоплюватимуть поточний стан діяльності.

Місце обліку в даній системі полягає в забезпеченні управління інформацією. Бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень [4]. Складовою бухгалтерського обліку є управлінський облік, який створений задля забезпечення інформаційних потреб керівництва. Його дані можуть бути повністю ідентичними з даними бухгалтерського, а можуть і містити відмінні дані з додатковою аналітичною інформацією.

Основні напрями за якими система обліку формує інформацію є:

- витрати діяльності підприємств будівельної галузі та шляхи їх зниження;
- стан ефективності використання матеріальних та трудових ресурсів;
- моніторинг стану дебіторської заборгованості;
- удосконалення системи взаєморозрахунків;
- пошук джерел залучення фінансових ресурсів та розкриття невикористаних резервів.

Процес будівництва має певні загальні етапи: укладання договору на виконання будівельних робіт, розробка попереднього проекту об'єкта, складання калькуляцій та кошторисів, замовлення та отримання матеріалів, проведення будівельних робіт, здача об'єктів замовнику та отримання коштів (якщо у замовника немає ідей стосовно деяких змін). Будь-який етап потребує здійснення заходів щодо забезпечення безпеки. Система обліку формує інформацію по кожному з них.

Договір по суті є первинним документом для виконання робіт. Він міститиме положення, дані яких формуватимуть весь подальший процес. А тому при його укладанні потрібно вирішити значне коло питань задля забезпечення надійності процесу. Найбільш ефективним варіантом забезпечення ФЕБ є укладення контракту на умові попередньої оплати. Проект робіт міститиме інформацію стосовно варіантів проведення робіт та дасть змогу обрати найбільш оптимальний.

Калькуляції та кошторис міститимуть інформацію стосовно витрат на різні потреби. Перевірка кошторисної документації дозволяє проаналізувати, наскільки перспективними будуть вкладення в проект. Аналіз і перевірка кошторисів – це складний і трудомісткий процес, який вимагає від експерта відповідної професійної освіти і практичного досвіду [5, с. 38].

Найбільш типовими статтями є матеріальні витрати, витрати на оплату праці, витрати на утримання й експлуатацію будівельних машин і механізмів, накладні витрати. Дані статті можуть бути більш детально розписані задля додаткового аналітичного осмислення. Наприклад, серед витрат на оплату праці окремо виділити відрахування на соціальне страхування. Складання кошторису повинне бути проведено на основі вимог замовника і наявного фінансування, забезпечивши найменш витратну структуру робіт.

Матеріальне забезпечення повинно мати надійний характер з абсолютною забезпеченістю ресурсами, що створить безпечну основу для ведення будівельних робіт. А тому основою безпеки є підбір надійних підрядників та постачальників, які зможуть не лише доставити матеріали, а зробити це вчасно. При стабільному забезпеченні всіх попередніх етапів, етап здачі об'єкта не повинен мати проблем. Будь-які різнобіжності повинні бути вирішені умовами контракту або в судовому порядку.

Фінансовим обліком передбачена можливість забезпечення ФЕБ шляхом формування різного виду резервів та забезпечень. Наприклад, рахунок 43 «Резервний капітал» формується за рахунок коштів, отриманих внаслідок прибуткової діяльності. Кошти даного рахунку можуть бути використані на покриття будь-якого виду збитків. Рахунок 38 «Резерв сумнівних боргів» передбачає формування резерву на покриття безнадійної дебіторської заборгованості. Субрахунок 473 «Забезпечення гарантійних зобов'язань» використовується задля проведення ремонтних робіт раніше зданих об'єктів, якщо поломка сталась через вину будівельної організації.

Проте такий механізм має лише компенсаційну направленість, тобто покриття збитків, які відбулися. Прогнозування, попередження та уникнення таких ситуацій є елементом ФЕБ, яка формується управлінським обліком.

Управлінням ФЕБ будівельних підприємств вирішуються такі завдання:

- визначення та класифікація індикаторів, які формують фінансово-економічну безпеку, прогнозування критеріїв та показників безпеки;
- оптимізація рівня фінансово-економічної безпеки відповідно до стратегії управління;
- визначення та характеристика показників рентабельності, виявлення відхилень та своєчасне реагування на них;
- оцінка стану загроз фінансово-економічній безпеці у динаміці шляхом зіставлення темпів зростання показників діяльності будівельних корпоративних підприємств, забезпечення своєчасного реагування на них.

Отже, управління ФЕБ є важливою складовою для безперервної діяльності підприємств будівельної галузі. Основним джерелом формування інформації для управління ФЕБ виступає система обліку підприємства. Вона забезпечує формування інформації за основними складовими господарської діяльності будівельних підприємств, забезпечуючи управління інформацією протягом всього виробничого циклу і більше, що створює підґрунтя для формування й реалізації стратегії управління ФЕБ.

Список використаних джерел:

1. Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010-2019 роки. Державна служба статистики. 2020. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm. (дата звернення 20.10.2020).
2. Рентабельність операційної та усієї діяльності підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010-2019). ержавна служба статистики. 2020. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm. (дата звернення 20.10.2020).
3. Дмитренко В.І. Управління фінансово-економічною безпекою підприємств будівельної галузі: теоретичний та практичний аспекти. *Підприємництво та інновації*. 2020. Вип. 11-1. С. 74-79.
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України № 996-XIV від 16.07.1999. Редакція від 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>. (дата звернення 20.10.2020).
5. Ковтун-Горбачова Т.А., Галич Є.Г., Бичкова Т.П. Перевірка й аналіз кошторисної документації на всіх етапах інвестиційного процесу. *Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури*. 2019. № 3. С. 36-41.

ОБЛІК ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Артем'єва О. О., канд. екон. наук, доцент, Серета О. І., бакалавр, Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

В умовах постійних інтеграційних процесів ведення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) є джерелом зміцнення позицій національної економіки. Ведення ЗЕД пов'язане з ростом кількості та обсягів операцій в іноземній валюті. Нестабільність та постійне коливання валютних курсів змушує підприємства проводити деякий контроль та управління при здійсненні операцій в іноземній валюті. Дане становище створює нові вимоги до методології і організації бухгалтерського обліку зовнішньоекономічних операцій. Варіантом є перехід на міжнародні стандарти обліку та звітності.

Законодавством України передбачено використання міжнародних стандартів обліку та звітності підприємствами, які зобов'язані їх застосовувати та тих, які вказали про це в своїй обліковій політиці. Застосування єдиних стандартів обліку дозволяє суб'єктам міжнародних фінансових ринків об'єктивно оцінити результати діяльності підприємств та забезпечує для зацікавлених користувачів звітності суб'єктів господарювання її відповідність якісним характеристикам облікової інформації та звітності.

Регламентування обліку валютних операцій передбачено МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» [1], з боку вітчизняного законодавства – нормами П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [2]. Між ними існують деякі відмінності. Дані відмінності відображені в табл. 1.

Таблиця 1.

Відмінності регламентацій обліку валютних операцій за міжнародними та національними стандартами*

Параметр	Норми П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»	Норми МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»
Валюта	Валюта звітності – грошова одиниця України. Іноземна валюта – валюта інша, ніж валюта звітності.	Валюта подання – це валюта, у якій подається фінансова звітність. Іноземна валюта – це валюта, інша, ніж функціональна валюта суб'єкта господарювання. Функціональна валюта – основна валюта економічного середовища суб'єкта господарювання.
Валютний курс	Установлений Національним банком України курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни	Коефіцієнт обміну двох валют
Курсова різниця	Різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах	Різниця, яка є наслідком переведення визначеної кількості одиниць однієї валюти в іншу валюту за різними валютними курсами
Види оцінки курсових різниць	Валютний курс	Курс при закритті – це курс «спот» на кінець звітного періоду. Курс «спот» – це валютний курс у разі негайної купівлі-продажу валюти. Середній курс – валютний курс для всіх операцій у кожній іноземній валюті, які здійснюються протягом цього періоду.
Монетарні статті	Статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів.	Утримувані одиниці валюти, а також активи та зобов'язання, що їх мають отримати або сплатити у фіксованій або визначеній кількості одиниць валюти.
Немонетарні статті	Статті інші, ніж монетарні статті балансу	Не визначено
Періодичність оцінки курсових різниць	Під час первісного визнання, на дату балансу, на дату здійснення операції	Під час первісного визнання, на кінець звітного періоду, на дату здійснення операції

* Джерело: складено автором на основі [1, 2]

За МСБО 21 вибір середнього курсу як варіанту оцінки курсових різниць можливий лише при незначних коливаннях валютного курсу. При виборі функціональної валюти підприємство має врахувати деякі параметри діяльності задля забезпечення достовірності показників звітності.

Визначення валюти грошової одиниці, в якій складається фінансова звітність. Згідно зі ст. 5 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: «Підприємства ведуть бухгалтерський облік і складають

фінансову звітність у грошовій одиниці України» [3]. Тобто, перш за все, звітність вітчизняні підприємства складають в національній валюті, хоча на вимогу користувачів звітність може бути переведеною в іншу валюту. Це ж стосується і підприємств, що подають звітність за МСФЗ.

Валютні операції в США регламентуються нормами FAS 52 «Переведення іноземної валюти». Згідно положень FAS 52, валюта звітності – національна валюта США (долари), але формувати звітність можна і в функціональній валюті. Підприємства обліковують активи та пасиви у функціональній валюті – валюта економічного середовища, яку вони обирають і не змінюють (за винятком суттєвих перемін в економічному середовищі). Оцінка активів та пасивів здійснюється за курсом на дату оцінки. Оцінка доходів та витрат оцінюється за поточним курсом в момент їх здійснення [4].

Валютний облік в Швейцарії здебільшого орієнтований на МСБО та МСФЗ, крім деяких винятків. Наприклад, Фонд рекомендацій з бухгалтерського обліку та звітності Швейцарії передбачає використання наступних методів перерахунку статей бухгалтерської звітності зарубіжних дочірніх компаній: метод курсу на кінець періоду; тимчасовий метод; грошовий (негрошовий) метод. Перший метод є аналогічним курсу при закритті за МСБО 21. Тимчасовий метод проводить межу між грошовими статтями, які конвертуються за курсом на кінець періоду, і негрошовими статтями, які конвертуються за початковим курсом. Грошовий (негрошовий) метод відрізняється від тимчасового методу тим, що всі негрошові статті конвертують за початковим курсом незалежно від того, чи коригувалась їх вартість [5].

Відповідно до Закону «Про бухгалтерський облік» (Ustawa o rachunkowości) Польщі: операції в іноземній валюті, перераховуються у національну валюту та обліковуються наступним чином: грошові кошти, акції та цінні папери – за фактичним курсом обміну для придбання або продажу; інші активи та зобов'язання – за середнім курсом обміну на день здійснення операції. Переоцінка на дату балансу акцій, довгострокових цінних паперів та іноземної валюти за фактичним курсом на момент придбання, інші активи – за середнім курсом на дату балансу [6].

Згідно з проведеним аналізом, вітчизняні стандарти обліку валютних операцій відрізняються від міжнародних. Законодавством не визначено коли підприємства можуть подавати звітність лише за нормами МСФЗ та МСБО без використання норм П(С)БО. Крім цього між даними видами стандартів існують відмінності у визначенні валюти балансу, курсових різниць та використання валютного курсу при відображенні інформації у звітності. Використання міжнародних стандартів є важливим інтеграційним кроком проте цей процес пов'язаний з низкою різнобіжностей, які потребують поступового узгодження.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку «Вплив змін валютних курсів». Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_022#Text. (Дата звернення: 20.10.2020).

2. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів». Наказ Міністерства фінансів України № 193 від 10.08.2000. Редакція від 19.08.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text>. (Дата звернення: 20.10.2020).

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України №996-XIV від 16.07.1999. Редакція від 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>. (Дата звернення: 20.10.2020).

4. Statement of Financial Accounting Standards № 52 Foreign Currency Translation. *Financial Accounting Standards Board*. URL: https://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1218220126851&acceptedDisclaimer=true. (Дата звернення: 20.10.2020).

5. Accounting and Reporting Recommendations. *Swiss GAAP FER Foundation for accounting and reporting recommendations*. URL: https://www.verlagskv.ch/sites/default/files/products/fachempfehlungen-swiss-gaap-fer-2014-2015_englisch_30268_leseprobe.pdf. (Дата звернення: 20.10.2020).

6. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. *Internetowy System Aktów Prawnych*. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19941210591>. (Дата звернення: 20.10.2020).

ОБЛІК ФІНАНСУВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В ПЕРІОД КАРАНТИННОГО РЕЖИМУ

*Артем'єва О. О., канд. екон. наук, доцент, Томша А. О., студентка,
Університет державної фіскальної служби України*

Сільське господарство є важливим сектором економіки України, що створює суттєву частину ВВП. Попит на сільськогосподарську продукцію має великий розмір як на вітчизняному ринку так і на міжнародному про що свідчить товарна структура експорту України. Український аграрний сектор має значний потенціал для подальшого зростання. Проте для зростання і ведення діяльності сільськогосподарські підприємства потребують коштів з різних джерел фінансування. Актуальності даний аспект набуває в момент, коли вся економіка призупинила свою активність внаслідок непередбачуваної ситуації і кількість джерел фінансування різко скоротилася.

Хоча згідно Постанови Кабінету Міністрів України № 211 більшість суб'єктів господарювання призупинили свою діяльність, для агропромислового комплексу це період початку виробничого процесу, який пов'язаний з найбільшим рівнем витрат. А тому критичним є пошук ресурсів для початку ведення діяльності.

Першим варіантом є самофінансування за рахунок отриманих в минулому періоді прибутків і невитрачених коштів. Але такий варіант підійде лише великим агрохолдингам. Інші види сільськогосподарських виробників просто не мають таких великих доходів, щоб забезпечити власну діяльність без залучення позикових коштів.

Наступним варіантом є отримання кредиту. Урядом України була запроваджена програма «Доступні кредити 5-7-9%», яка надавалася суб'єктам

малого та мікропідприємництва. Кредити під 5 та 7% річних надавалися бізнесу з річним доходом до 50 млн. грн., 9% річних – річний дохід від 50 до 100 млн грн. Метою кредиту було фінансування інвестиційних проектів або поповнення обігових коштів[1]. Важливим є те, що кредит видається під заставу (наявний необоротний актив або придбаний за кредитні кошти), а кошти відразу йдуть на рахунок постачальника без участі позичальника.

Проте дана програма, як виявилось на практиці, не розрахована на малі аграрні підприємства, зокрема фермерські господарства. Основною причиною цього є малий розмір річного доходу. Дана програма лише знижує ставки відсотків за кредитом, а фактичним кредитором виступає банк. Банки не хочуть видавати кредит фермеру на такі великі суми з низьким рівнем доходу та без якісної застави.

Іншим кредитним варіантом є отримання кредиту не за державною програмою. Кредити, які надають банки агропромисловим виробникам перед процесом засівання є типовим явищем, яке вже сформувало багато клієнтських зв'язків банків. Проте внаслідок карантинного режиму кількість наданих кредитів зменшилася як і їх розміри. Сама процедура вибору клієнтів стала більш жорсткою, а процес розгляду документів довшим. Так, за даними статистики НБУ, за березень 2020 року було надано 931 млн. грн. мікропідприємствам з річним доходом до 50 тис. євро. В березні минулого року даний показник становив 1051 млн. грн. [2].

Варіантом, який забезпечить підприємство технікою без різкого витрачання коштів є лізинг. Згідно Закону України «Про фінансовий лізинг»: «Фінансовий лізинг (далі – лізинг) – це вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу. За договором фінансового лізингу (далі – договір лізингу) лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов і передати її у користування лізингоодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі)» [3].

Лізингові компанії отримали збільшення клієнтів від початку лютого, приблизно на 20-25%, у порівнянні з тим же періодом минулого року. Пов'язано це з тим, що фермери мали побоювання щодо суттєвого обмеження міжнародної торгівлі, чи взагалі закриття кордонів для ввезення нової техніки. Відповідно, аграрії почали активно скуповувати все, що було на складах у дилерів. Також валютні коливання позначилися на стабільності роботи банків: всі почали обережніше ставитися до видач нових кредитів. В цьому контексті слід зауважити, що клієнти стали частіше користуватись продуктом зворотного лізингу – це видача грошей під заставу техніки. Це свідчить про дефіцит оборотних коштів у аграріїв [4].

Середня вартість контракту лізингу – 1,5 млн грн, строк погашення від 1 до 5 років з тенденцією на максимізацію строку. Також аграрні підприємства можуть залучати відразу декілька джерел фінансування. Наприклад, брати кредит, щоб погасити лізингові платежі.

Зарубіжний досвід фінансування сільського господарства в період карантину передбачає різні ідеї. У Нідерландах функціонує спеціалізований

сільськогосподарський банк – Рабобанк, який забезпечує близько 90% кредитного фінансування фермерів. Умови кредитування визначаються у ході переговорів між банком та позичальником на основі аналізу результатів діяльності фермера, а також передбачається можливість зміни відсоткової ставки у процесі дії кредитного договору. Також банк оголосив про надання різного роду підтримки для стабілізації галузі після карантину [5].

В Австрії поширеним видом пільгового кредитування є інвестиційні сільськогосподарські кредити, де відсоткова ставка розраховується на основі ставки банку-кредитора та коригується Австрійським національним банком декілька разів у рік. Міністерство сільського господарства та лісового господарства Австрії субсидує сільськогосподарських товаровиробників у межах сум, що відповідає 50% ставці банківського кредиту, що надається фермерам, які здійснюють виробництво у гірських районах, на будівництво теплиць і на 14% – при використанні альтернативних джерел енергії [6].

Уканадіосновоюдержавноїсистемикредитуванняусільськомугосподарстві Фермерськакредитнакооперація. Термін кредиту може становити 10–30 років. Ліміт за обсягом залучення залежить від економічного стану позичальника та типу позичальника. Так, кредити фермерів, що вже функціонують, не повинні перевищувати 80% від оціночної вартості власності, або ціни придбання активу; для молодих фермерів сума кредиту не повинна перевищувати 90% від оціночної вартості створення ферми, або відповідно ціни купівлі активів[7].

Отже, аграрні підприємства за основу джерел фінансування мають лише залучені кошти, хоча не всі вони для них доступні. Так державна програма 5-7-9%, яка спрямована на підтримку малого та мікробізнесу не сильно підтримала малого аграрного виробника, що породжує необхідність створення альтернативної версії для аграрної сфери. Звичайне кредитування було дещо урізане у зв'язку з карантинном, але кошти підприємства отримали. Лізинг в період карантину за основу клієнтів мав аграрних виробників, яким була необхідна техніка для виконання робіт. Якщо дана тенденція не зміниться, то в наступний посівний сезон під час карантину аграрії будуть забезпечені ресурсами.

Список використаних джерел:

1. Доступні кредити 5-7-9%. URL: <https://5-7-9.gov.ua/#prog>. (дата звернення: 21.10.2020).
2. Кредити МСП. *Національний банк України*. 2020. URL:<https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>. (дата звернення: 21.10.2020).
3. Про фінансовий лізинг. Закон України № 723/97-ВР від 16.12.1997. Редакція від 16.01.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 21.10.2020).
4. Васьков С. Лізингу карантин — це майже єдина можливість отримати обігові кошти. *Agravery – аграрне інформаційне агенство*. 2020. URL:<https://agravery.com/uk/posts/author/show?slug=sergij-vaskov-lizing-u-karantin-ce-majze-edina-mozlivist-otrimati-obigovi-kosti>. (дата звернення: 21.10.2020).
5. Our Commitment to Customers During COVID-19. *Rabobank*. 2020. URL: <https://www.rabobank.com.au/covid-19/>. (дата звернення: 21.10.2020).

6. The Austrian Agricultural Policy. Agriculture Act. URL: <https://www.un.org/esa/agenda21/natinfo/countr/austria/agriculture.pdf>. (дата звернення: 21.10.2020).

7. Canadian Agricultural Loans Act. Lenders' guidelines. URL: https://www.agr.gc.ca/resources/prod/doc/prog/cala-lcpa/pdf/cala-lcpa_info_e.pdf. (дата звернення: 21.10.2020).

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Артем'єва О. О., канд. екон. наук, доцент, Томша А. О., студентка, Університет державної фіскальної служби України

На початку ХХІ століття умови виробництва у світі почали різко змінюватися, розпочалася чергова, уже четверта промислова революція. Процеси виробництва стали глобалізованими, широко використовуються інтернет і хмарні технології. Автоматизовані та роботизовані системи і технології перетворилися із допоміжного засобу праці у альтернативну технологію виробництва.

Велику частину процесів здійснюють автоматизовані технологічні лінії, а працівники виконують обслуговування обладнання. Така зміна потребує переосмислення і належної оцінки як з боку економічної теорії, так із боку бухгалтерського обліку. Настає час діджиталізації обліку. Дослідження методичних аспектів автоматизації обліку та застосування інформаційних систем в бухгалтерському обліку проводили Ф. Ф. Бутинець, С. О. Власюк, В. М. Жук, С. В. Івахненко, Л. О. Терещенко та інші.

Діджиталізація, яка позиціонується як якісно новий тип інформаційних та телекомунікаційних технологій, що охоплюють і змінюють всі сфери сучасного виробничого та суспільного життя, хоча і знаходиться в процесі формування, вже сьогодні володіє потужним потенціалом, що надає при його реалізації шанс на досягнення і компаніями, і країнами лідируючих позицій за ключовими напрямками соціально-економічного розвитку [1, с.5].

В сучасному світі досить часто плутаються поняття «цифрової трансформації» з «автоматизацією» або навіть з «оцифруванням даних». Однак це тільки частина процесу діджиталізації – тобто цифрової трансформації. З нарощуванням технологічних потужностей і обсягів інформації стало зрозуміло, що самі по собі зібрані дані і системи автоматизації ще не дають позитивного ефекту, навпаки вони вимагають ресурсів, уваги, обслуговування. Тому увагу почали приділяти розбудові ефективних процесів використання всіх технологічних можливостей з метою розвитку бізнесу та суспільства.

Таблиця 1 Підходи до визначення поняття «Діджиталізація»*

№	Рік	Джерело	Визначення
1	2015	BMWі	Повна оцифровка всіх секторів економіки та суспільства, а також можливість збирати відповідну інформацію, аналізувати та переводити цю інформацію в дії. Зміни приносять переваги та можливості, але вони створюють абсолютно нові виклики.
2	2005	Bowersox et al.	Процес трансформації бізнесу для оцифрування операцій та формування нового розширеного ланцюга взаємодії. Завдання керівництва полягає в реенергетиці компанії, яка може бути успішною, охопивши потенціал всіх інформаційних технологій у всьому ланцюзі поставок
3	2011	Westerman et al.	Використання технології для кардинального підвищення продуктивності підприємств – стає гарячою темою для компаній по всьому світу. Керівники в усіх галузях промисловості використовують такі цифрові досягнення, як аналітика, мобільність, соціальні медіа та розумні вбудовані пристрої – та покращують їх використання такими традиційними технологіями, як ERP – щоб змінити відносини з клієнтами, внутрішні процеси та ціннісні пропозиції.
4	2013	PwC	Цілеспрямована і тривала цифрова еволюція компанії, бізнес-модель, процес ідеї чи методологія.
5	2014	Mazzone	Фундаментальна трансформація всього бізнесу в світі через створення нових технологій на базі Інтернет, що має фундаментальний вплив на суспільство загалом.
6	2015	Bouee and Schaible	Послідовне оцифрування всіх секторів економіки та адаптація гравців бізнесу до нових реалій цифрової економіки.

*Джерело: складено за [4]

Автоматизація управління підприємством – об’єктивний процес, який є основою створення високоорганізованого середовища, що має об’єднувати інформаційне, телекомунікаційне, програмне забезпечення, інформаційні технології, мережі, бази даних знань, інші засоби інформації. Це дасть змогу на якісно новому рівні проводити як повсякденну оперативну роботу, так і аналіз стану та перспектив діяльності в цілому, приймати науково-обґрунтовані управлінські рішення. Сьогодні існують альтернативи автоматизованого ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, кожна організація обирає той варіант, який найбільше задовольнить потреби щодо обліку господарської діяльності.

Причини, які спонукають підприємства вводити інформаційні системи, обумовлені прагненням збільшити продуктивність щоденних робіт та усунути їх повторне виконання, а також плануванням за рахунок прийняття раціональних та оптимальних рішень підвищити ефективність управління підприємством.

Найпоширенішим програмним забезпеченням для автоматизації обліку на сьогодні є програмні продукти системи 1С:Підприємство 8, зокрема, конфігурація «Бухгалтерія 8 для України». Серйозну конкуренцію, на наше переконання, цим прикладним рішенням складе нова лінійка програм під брендом «BAS», зокрема, програма «BAS Бухгалтерія. ПРОФ».

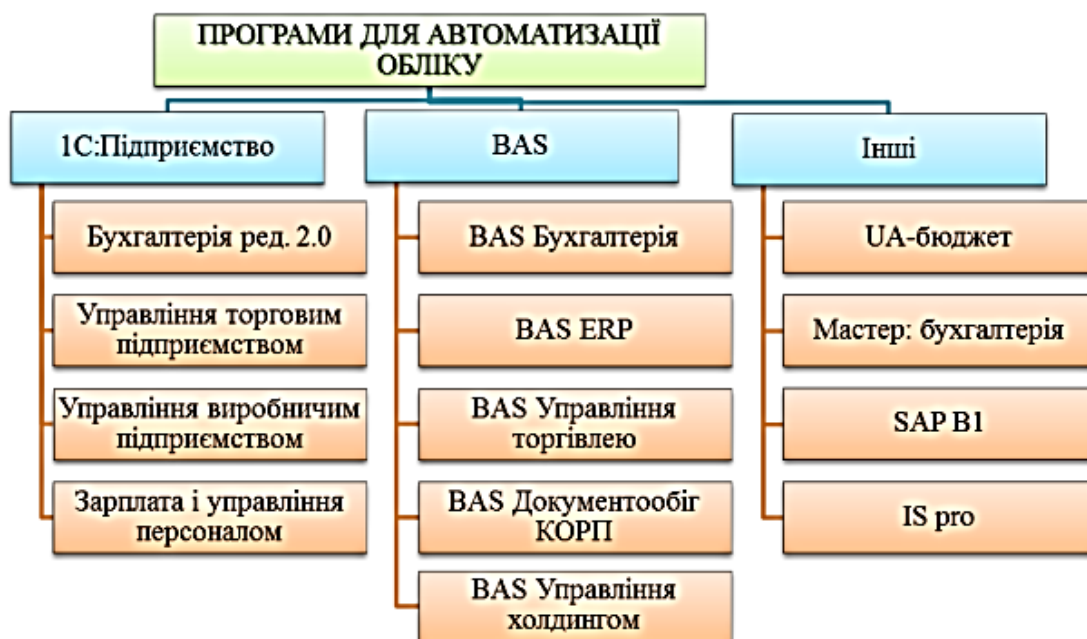

Рис. 1 – Програмне забезпечення для автоматизації обліку [1]

«BAS Бухгалтерія» призначена для автоматизації бухгалтерського і податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності, в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності: гуртову і роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю, надання послуг, виробництво і т. д. Бухгалтерський і податковий облік ведеться відповідно до чинного законодавства України [2. с.120].

«BAS Бухгалтерія» забезпечує вирішення всіх завдань, що стоять перед бухгалтерською службою підприємства, якщо бухгалтерська служба повністю відповідає за облік на підприємстві, включаючи, наприклад, виписку первинних документів, облік продажів тощо. Це прикладне рішення також можна використовувати виключно для ведення бухгалтерського та податкового обліку, а завдання автоматизації інших служб, наприклад, відділу продажів, вирішувати спеціалізованими конфігураціями або іншими системами.

Особливо перспективним з точки зору діджиталізації обліку та управління підприємством, на нашу думку, є використання програмного рішення ERP-класу – «BAS ERP». ERP – організаційна стратегія інтеграції виробництва і операцій управління трудовими ресурсами, фінансового менеджменту і управління активами, орієнтована на безперервну оптимізацію ресурсів підприємства за 95 допомогою інтегрованого пакету прикладного ПЗ, яке забезпечує загальну модель даних і процесів для всіх сфер діяльності [3]. «BAS ERP» є інноваційним рішенням для побудови комплексних інформаційних систем управління діяльністю багатoproфільних підприємств. Рішення розроблено з урахуванням кращих практик автоматизації великого та середнього бізнесу і враховує специфіку обліку в Україні. Особливу увагу під час розробки було приділено реалізації функціональних можливостей, затребуваних великими

підприємствами різних напрямків діяльності, зокрема з технічно складним виробництвом. Дане прикладне рішення забезпечує управління наступними бізнес процесами:

- управління фінансами;
- бюджетування;
- моніторинг та аналіз показників діяльності підприємства;
- регламентований облік;
- управління персоналом і розрахунок заробітної плати;
- управління виробництвом;
- управління витратами і розрахунок собівартості;
- організація ремонтів;
- управління продажами;
- управління взаємовідносинами з клієнтами;
- управління закупівлями;
- управління складом і запасами.

Використання сучасного програмного забезпечення вимагає значного підвищення кваліфікації облікового персоналу, розвитку фахових компетенцій. Відповідно до цих компетенцій потрібно формувати перелік курсів та завдань практики для студентів чи слухачів курсів, які спрямовані на працевлаштування в сфері автоматизації обліку та бізнесу [4].

Економіка України має як прикладний і теоретичний, так і законодавчий базис для того, щоб зміцнити свої позиції серед країн світу. Проте її діджиталізація поки що має переважно інноваційний характер. Тому обов'язковою вимогою для національної економіки є поєднання теоретичних досліджень із сучасними потребами й можливостями стейкхолдерів.

Отже, в умовах нової економіки, під час жорсткої конкуренції, швидкого старіння технологій, професій, ідей, проникнення Інтернету в усі частини економіки, діджиталізація вийшла на новий рівень важливості для бізнес-організацій. Для підтримки конкурентоспроможності підприємства підприємствам необхідно використовувати можливості діджиталізації за всіма можливими напрямками та формами: клієнтський досвід; партнерство та колаборація; робота з даними; впровадження інновацій; HR-стратегія та культура; управління цінністю тощо.

Список використаних джерел:

1. Гудзь О. Є. Цифрова економіка: зміна цінностей та орієнтирів управління підприємствами. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 2(24). С. 4–12.
2. Дульська І. Цифрові технології як каталізатор економічного зростання. *Економіка і прогнозування*. 2015. № 2. С. 119–133.
3. Краус Н., Голобородько О., Краус К. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf
4. Стан розвитку діджиталізації в Україні. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1792/0>

ІТ-МОДЕРНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Артем'єва О. О., канд. екон. наук., доцент, Чернай М. Ю., бакалавр, Університет державної фіскальної служби України

Трансформація змісту теорії бухгалтерського обліку і облікових практик зумовлена розвитком інформаційних та комп'ютерних технологій, математичного моделювання, модернізацією систем управління економічними процесами. Існування запиту на єдиний інформаційний простір стає ознакою цифрової епохи. Таким чином, траєкторія розвитку бухгалтерського обліку повинна втілювати досягнення сучасних цифрових технологій, фундаментальної і прикладної науки.

Консолідація функції ІТ з основними вимогами розвитку термінологічної та змістовно-практичної основи бухгалтерського обліку здатна забезпечити інформаційну модернізацію сучасних економічних процесів.

Теорія і практика бухгалтерського обліку, професія бухгалтера взагалі розвиваються і змінюються в сучасних умовах інтеграції з ІТ-технологіями. Представники професії мають володіти інструментами та компетенціями, щоб бути конкурентними в цифровому суспільно-економічному середовищі. Фінансові послуги, включаючи бухгалтерський облік, будуть розвиватися і ставатимуть більш залежними від ІТ-технологій, про що свідчить політика керівництва держави [3].

Забезпечення електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів та розвиток інтероперабельності є головним викликом для розвитку електронного врядування в Україні. Інформація стає головним джерелом конкурентоспроможності. Збір, опис, зберігання та обробка даних дозволяє отримувати цінну інформацію для використання в економічних процесах. Але використання цифрового мислення не зосереджено виключно на нових технологіях. Більшу цінність отримує здатність фахівця оцінювати, синтезувати аналітичні висновки і стратегічні пропозиції. Тому ефективним може стати саме поєднання новацій технологічного характеру (блокчейн, штучний інтелект, BigData) та облікових компетентностей [6].

Розвиток бухгалтерського обліку за умови цифровізації суспільно-економічних відносин здебільшого пов'язаний із впровадженням ІТ-інструментів та технологій, спрямованих на подолання недоліків існуючої контрольно-аналітичної та облікової системи. Намагання підвищити зрозумілість, лаконічність та релевантність інформаційного забезпечення управління стає рушійною силою у створенні ефективного бухгалтерського підрозділу, де розуміють управлінські стратегії та цілі, а кожне завдання виконують через перспективу подолання надмірно тривалих або необов'язкових складних процедур з помилковими або малокорисними результатами.

Актуалізація цифрової трансформації бухгалтерського обліку в майбутньому лише зростатиме, бо застосування ІТ-новацій дозволяє вирішувати нові завдання, модернізувати концепції обробки та передачі інформації, сприяє

зростанню ефективності облікових процесів. До звичних функцій ведення обліку та формування звітності додається необхідність консолідації процесів управління та ІТ-сервісів.

Як результат, підвищиться якість інформаційного забезпечення окремих підрозділів і користувачів, об'єднаних єдиною цифровою платформою. Відбувається не просто конвертація даних з паперового формату в цифровий, а забезпечується пошук, обробка, синтез звітності, контроль помилок і порівнянності, візуалізація процесів і їх результатів, резервне копіювання за допомогою ІТ-інструментарію.

Таким чином, ІТ-модернізація бухгалтерського обліку відповідно до вимог інформаційної економіки має складатися з програмного, інформаційного, організаційного та методичного компоненту.

Деякі державні підприємства активно впроваджують комплексні рішення автоматизації бізнес-процесів із допомогою сучасних ERP-систем. Саме ці підприємства є прикладом нового етапу в модернізації внутрішньої ІТ-інфраструктури: переходу від автоматизації до комплексних систем управління.

Глибинні наслідки цифровізації бухгалтерського обліку можливі за умови синергії нових концепцій обробки та передачі інформації [5]:

- бухгалтерський облік господарських операцій в режимі реального часу (RTA);
- обмін електронними даними – від первинних до звітних (EDI);

- розширена мова фінансової, управлінської, податкової звітності різних сфер бізнесу (XBRL);

- «хмарні технології» обчислення, облікові операції, що базуються на хмарах;

- штучний інтелект (AI) – модернізація математичного моделювання сучасними технологічними інноваціями (оцінка запасів на складах за допомогою програмно керованих дронів);

- BigData – використання у розрахунках для підвищення ефективності, точності та швидкості;

- блокчейн – систематизація і ефективний контроль;

- м'які цифрові інфраструктури.

Синергетичний потенціал соціальних, мобільних, хмарних технологій, технологій аналізу даних, Інтернету речей в сукупності здатні привести до трансформаційних змін в бухгалтерському обліку, підвищити його ефективність, цінність для процесів управління.

Світові лідери «цифрового» ринку (Cisco, IBM, Intel, Oracle, Deloitte, SAP, Ericsson, MasterCard, Vodafone, Kyivstar, Lifecell, International Data Corporation), вітчизняні консультанти та експерти, підтримані Міністерством економічного розвитку та торгівлі та ГО «ХайТек Офіс», розробили «Цифровий порядок денний України 2020», – документ, який визначає ключові політики, першочергові сфери, ініціативи та проекти «цифровізації» України на найближчі 3 роки [4].

Таким чином, ІТ-модернізація бухгалтерського обліку забезпечить нові, більш сучасні формати ефективного управління. Цифровий бухгалтерський облік не має стандартного визначення, а лише стосується змін в обліку за

рахунок обчислювальних і мережевих технологій.

Бухгалтерський облік має долучити в свою теорію і практику патч-карти та мейнфрейми, бази даних і сховища даних, персональні комп'ютери та продуктивність, спеціалізоване програмне забезпечення для бухгалтерського обліку та системи планування ресурсів підприємства (ERP), локальні мережі (LAN) та широкосмугові мережі (WAN) – для введення даних, зберігання інформації, вдосконалення механізмів обробки, кінцевих звітів, внутрішніх контролів, аудиторських висновків. Трансформаційні ініціативи передбачають замість традиційних засобів та інструментів використовувати цифрові. В різних джерелах використовуються варіанти цифровізація, діджиталізація та інформатизація, а у випадку прикметника digital як цифровий та діджитальний.

Визначення процесу цифровізації (діджиталізації) бухгалтерського обліку пропонується сформулювати як:

– трансформацію облікових процесів за допомогою сучасних економічних, організаційно-управлінських, інституційних нововведень;

– ІТ-модернізацію електронно-цифровими пристроями, засобами, системами електронно-комунікаційного обміну для інтегральної взаємодії віртуального та фізичного, створення кіберфізичного простору в межах системи бухгалтерського обліку.

В табл. 1 запропоновано перелік заходів відповідно до етапів ІТ-трансформації бухгалтерського обліку.

Завдяки ІТ-модернізації облікових процедур вирішуються наступні завдання: збір, угруповання і впорядкування інформаційних потоків; швидкий доступ та видача інформації; скорочення інтервалу між отриманням інформації та її занесенням в базу даних; зниження ризиків виникнення помилок в обліку та в процесах прийняття рішень, що дозволяє підприємству уникати перекручення інформації в бухгалтерському обліку; інтеграція всіх рівнів обліку для створення єдиної інформаційної бази; автоматичне формування звітів; забезпечення ефективного оперативного контролю.

Переваги при веденні бухгалтерського обліку із застосуванням ІТ-технологій пов'язані з прискоренням, здешевленням, формалізацією. Так, блокчейн в бухгалтерському обліку та при складанні звітності підвищує безпеку зберігання даних та надає підтвердження проведених транзакцій. Спільний контроль над проведенням фінансових операцій при надійній синхронізації даних та з забезпеченням захисту від навмисних і ненавмисних втрат та підмін, виводять технологію блокчейну на принципово новий рівень. Трансформація системи бухгалтерського обліку подолає проблему обмеженої прозорості. У бухгалтерському обліку необхідне застосування передових систем інформаційної безпеки на всіх етапах. А створення інтегрованої інформаційної контрольно-облікової системи з урахуванням технологічних ІТ-ризиків забезпечить розвиток цифрових компетенцій, стане рушійною силою цифрової економіки, забезпечить перехід до шостого технологічного укладу економіки, де знання, таланти, навички, вміння, досвід, інтелект людей стане найбільшою цінністю.

Етапи ІТ-модернізації бухгалтерського обліку*

Етапи робіт	Зміст заходів
Підготовчий	Формулювання мети Встановлення завдань, ролей, повноважень Оцінка масштабів і обмежень щодо впровадження: Ранжування вимог споживачів Підготовка інформаційних систем Підготовка електронно-цифрових пристроїв
Впровадження	Вдосконалення організаційної структури Вдосконалення документообігу Раціоналізація взаємодій Розробка протоколів і стандартів обліку Підвищення прозорості і керованості Оперативне коригування відхилень і окремих елементів Перевірка на можливість реалізації
Використання	Раціоналізація облікових процесів Захист інформації в просторі і часі Ідентифікація та аутентифікація Встановлення права доступу, що необхідні для виконання службових обов'язків Розподіл ролей і відповідальності, щоб одна людина не могла порушити критично важливий для організації процес або створити пролом у захисті навмисно чи ненавмисно Протоколювання й оперативний аудит Узгодження майбутніх трансформацій

*Джерело: складено за [1].

Створення надійної і масштабованої цифрової системи бухгалтерського обліку стає можливим за умови комплексної оцінки стану, можливостей і недоліків існуючої на підприємстві інформаційно-облікової інфраструктури вимогам і очікуванням керівництва (перший етап), оцінки можливості для зростання бізнесу і процесів комунікації в компанії (другий етап), модернізація існуючих систем при наявності повного обсягу даних про існуючий стан серверного та мережевого обладнання (третій етап). При цьому набір інструментів можна варіювати в залежності від складності процесу та існуючих стартових позицій. Зокрема, комплексний підхід до цифровізації обліку включає: SWOT-аналіз можливостей цифровізації обліку, планування цифровізації обліково-аналітичної і контрольної діяльності, гармонізація організаційної структури бухгалтерії, вивчення наявних і потенційних напрямів, передумов для здійснення цифровізації, контроль за підвищенням якості облікових робіт [2].

Загальний механізм цифровізації бухгалтерського обліку стане синергетичним поєднанням елементів:

- політики модернізації бухгалтерського обліку;
- створення сприятливого середовища;
- розгалуження цифрової інфраструктури;
- впровадження та об'єднання в єдиний кіберфізичний простір цифрових рішень;

– інтеграція внутрішніх процесів з зовнішніми платформами.

Комплексний підхід до цифровізації обліку включає перелік цифрових навичок та компетенцій бухгалтера, доступ до сучасних ІТ-технологій. Віртуалізація, значне розповсюдження інфраструктурних ІТ-систем, «цифровізація» суспільно-економічних відносин, віддалений доступ до робочого місця є головними тенденціями на світовому ринку праці. Тому сучасні виклики вимагають від бухгалтера і мобілізації своїх творчих можливостей, і розуміння інформаційних та комунікаційних технологій.

В період цифрової трансформації суспільно-економічних відносин консервативність бухгалтерського обліку не повинна стати на заваді інноваційним, формалізованим, динамічним, орієнтованим на інформаційні потреби користувача змінам теоретичного і практичного характеру.

Отже, цифрова трансформація бухгалтерського обліку стає обов'язковим і важливим кроком для ефективного функціонування організації за умови фінансових інвестицій, культурних і фахових компетентностних змін. Встановлено, що цифровізація в обліку – модернізація облікових процесів електронно-цифровими пристроями, засобами, системами; налагодження електронно-комунікаційного обміну інформацією між ними; побудова інтегральної взаємодії віртуального та реального середовища відображення бізнес-процесів.

Інформаційно-комунікаційні та цифрові технології надають можливість інтенсифікувати контрольно-облікові та управлінські процеси. Таким чином, якісна ІТ-модернізація бухгалтерського обліку не тільки створить єдиний інформаційний простір, але й покращить якість управління на всіх рівнях. При цьому акценти будуть зміщені на питання, що вимагатимуть власного судження бухгалтера: складні нетипові операції, ефективні механізми внутрішнього контролю, аналітика та прогнозування, оцінка.

Список використаних джерел:

1. Digitalisation in Accounting. URL: <https://home.kpmg/content/dam/kpmg/de/pdf/Themen/2017/digitalisation-in-accounting-en-2017-KPMG.pdf> (дата звернення 03.11.2020).
2. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. URL: <http://www.afj.org.ua/ua/article/631> (дата звернення 06.11.2020).
3. Про Національну програму інформатизації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98> (дата звернення 05.11.2020).
4. Цифрова адженда України – 2020. Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року. URL: <https://ucsi.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>. (дата звернення 04.11.2020).
5. Цифровізація – інноваційний напрям розвитку банків. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/86.pdf 1. (дата звернення 07.11.2020).
6. Шишкова Н. Л. Перспективи впровадження блокчейну в бухгалтерському обліку. *Облік і фінанси*. 2018. № 2 (80). С. 61–68.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ УСТАНОВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

*Артем'єва О. О., канд. екон. наук., доцент, Яремчук І. В., студент,
Університет державної фіскальної служби України*

Модернізація державних фінансів України є обов'язковою умовою євроінтеграційних процесів в Україні, її метою є зміцнення управління державними фінансами шляхом підвищення його функціональної ефективності та посилення прозорості. Важливу роль у системі державних фінансів відіграють державні підприємства, що створюються з метою забезпечення розвитку галузей, важливих для задоволення суспільних потреб.

В Україні зросла потреба кардинальної модернізації не лише методології, а й організації бухгалтерського обліку згідно з міжнародною практикою.

Вивчення методології бухгалтерського обліку фінансових результатів займає сьогодні одне з провідних місць в наукових працях вітчизняних вчених-обліковців Є.В.Калюги, Л.Г.Ловінської, С.В. Свірко, Н.І.Сушко, І.Д.Фаріон, О.О.Чечуліної та інших.

Основним завданням обліку у процесі діяльності установ державного сектору економіки є забезпечення своєчасного, точного, повного відображення всіх господарських операцій у бухгалтерських документах та використання виділених коштів з бюджетів різних рівнів за цільовим призначенням [1, с. 347].

З огляду на це, можна дійти висновку, що бухгалтерський облік у установах державного сектору економіки є впорядкованою системою збирання, реєстрації й узагальнення інформації про склад засобів, джерел фінансування та зобов'язань установи, фінансових процесів за допомоги суцільного, безперервного й документального обліку всіх господарських операцій, що відображають господарську діяльність установи.

Методологічні основи формування доходів і витрат установ і організацій державного сектору передбачено НП(С)БОДС 124 «Доходи» [6] та НП(С)БОДС 135 «Витрати» [5]. Функціонування установи може здійснюватися за рахунок коштів, отриманих із державного чи місцевого бюджетів, а також власних надходжень (рис. 1). Разом з тим, методичних рекомендацій щодо обліку доходів, витрат, а особливо фінансових результатів установ і організацій державного сектору не передбачено.

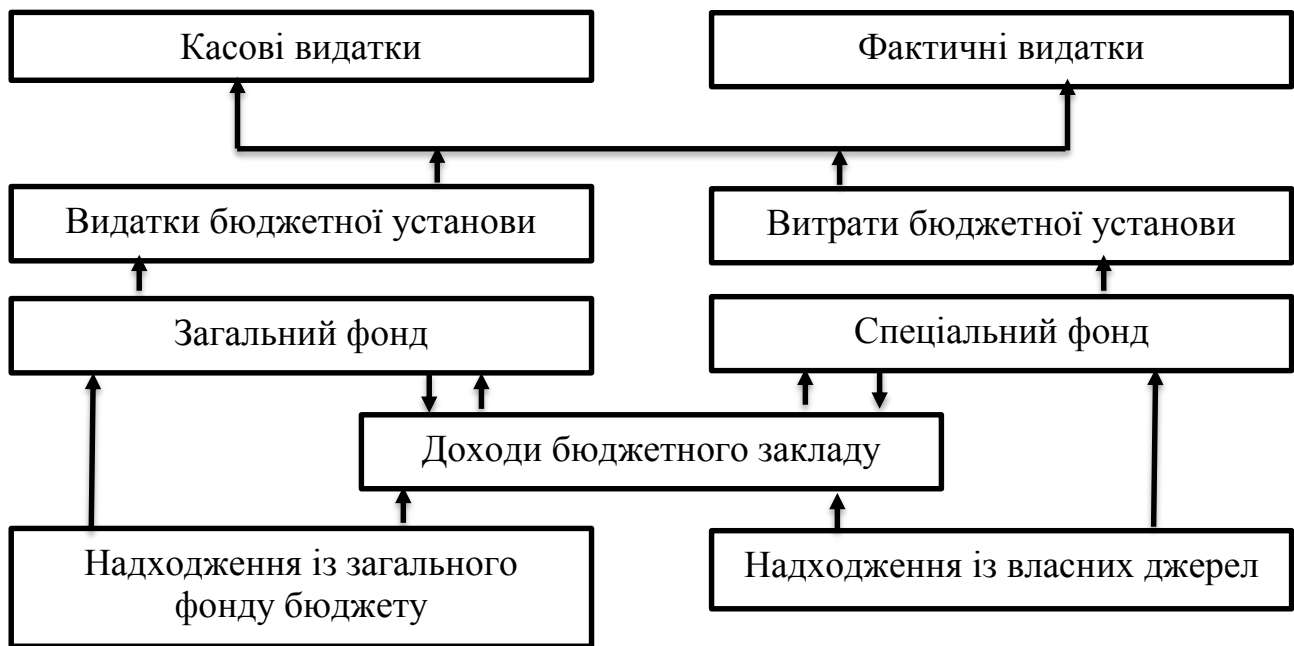

Рис. 1. Взаємодія доходів, видатків та витрат [2]

Сучасний стан державних фінансів, а також поглиблення соціально-економічної кризи змушують державу скорочувати видатки та шукати шляхи оптимального використання доходів. Необхідність економити на усьому заради виходу із кризи призвели до того, що фінансування бюджетних закладів значно скорочується. В результаті цього виникає гостра необхідність у грошових коштах для забезпечення нормального функціонування цих установ унаслідок їх недофінансування та браку коштів для здійснення основної діяльності. Такий розвиток подій змушує організації бюджетної сфери ефективно використовувати бюджетні асигнування та шукати додаткові джерела припливу коштів. Таким чином, додатковим джерелом надходження є грошові кошти спеціального фонду, що формуються в результаті виконання робіт та надання платних послуг бюджетною установою, отримання грантів, дарунків, благодійних внесків, а також інших надходжень.

Основним напрямком модернізації обліку і звітності має стати розробка та впровадження у державному секторі національних стандартів на основні міжнародних. Результатом виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС, затвердженої розпорядженням КМУ, має стати гармонізація нормативної бази бухгалтерського обліку із Постановою Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу про застосування міжнародних стандартів фінансової звітності. Створення цієї системи обумовлене необхідністю приведення основ бухгалтерського обліку державного сектору в відповідність із умовами господарювання суб'єктів у ринковому середовищі.

Міжнародна практика обліку використовує термін «витрати», розуміючи під ним – зменшення економічної вигоди або потенціалу корисності протягом звітного періоду в вигляді вибуття або споживання активів чи в вигляді

виникнення зобов'язань, що призводить до зменшення чистих активів, власного капіталу, за винятком зменшення пов'язаного із виплатами власникам

У міжнародних стандартах для обліку витрат основним виступає принцип нарахування, який базується на відображенні їх у міру виникнення, а не у міру фактичного отримання або виплати грошових коштів. Використання даного принципу передбачає:

1. Відображення операцій у звітності того періоду, в якому вона була проведена.
2. Визнання операції на момент її здійснення.
3. Формування інформації про зобов'язання до отримання, а не тільки про фактично проведені платежі та отримані доходи.

При цьому, відображення доходів та витрат відбувається у міру виникнення споживання і економічної вигоди. Отже, звітність сформована за даним принципом містить не тільки інформацію про минулі операції, а й про ті, що пов'язані із виплатою і отриманням грошових коштів в майбутньому.

Згідно з НПСБОДС 101 «Подання фінансової звітності» [2], надано інформацію щодо визначення термінів: доходи і витрати, але визначення фінансового результату відсутнє. НПСБОДС 101 передбачено тільки методику заповнення Звіту про фінансові результати. «Звіт про фінансові результати (за формою № 2-дс) відображає інформацію про доходи, витрати, дефіцит/профіцит в результаті діяльності суб'єкта державного сектору та бюджету протягом звітного періоду» [2].

Порядком заповнення форм фінансової звітності в державному секторі [1], передбачено, що «Фінансовий результат відображає результат виконання кошторису (бюджету) розпорядниками бюджетних коштів» [3].

Для обліку фінансових результатів Планом рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі передбачено рахунок 551 «Фінансовий результат», на якому накопичується інформація з обліку та узагальнення результатів виконання бюджету (кошторису) суб'єктами державного сектору. Який має два субрахунки «Фінансові результати виконання кошторису звітного періоду» та «Накопичені фінансові результати виконання кошторису».

Результат фінансової діяльності бюджетної установи визначається шляхом проведення підсумкових оборотів щодо віднесення до результатів виконання кошторису окремо поточного року від:

- отриманих протягом звітного періоду доходів загального та спеціального фондів бюджету;
- отриманих доходів від обмінних та необмінних операцій окремо за загальним і спеціальним фондами протягом кварталу;
- видатків звітного періоду, проведених за рахунок коштів загального та спеціального фондів бюджету окремо за обмінними і необмінними операціями;
- отриманих доходів від реалізації та інших

Закриття субрахунків доходів і витрат здійснюють на підставі пп. 6.1 і 6.2 Типової кореспонденції [7] й оформляють у меморіальному ордері № 17.

Разом з тим, є ряд операцій з доходів і витрат, які безпосередньо відносяться на фінансові результати не від поточної діяльності, а на «Накопичені фінансові результати виконання кошторису».

Отже, система обліку фінансових результатів є необхідною та важливою частиною функціонування вітчизняних установ і організацій державного сектору. Однак, на сьогоднішній день залишається невирішеними деякі питання, які виникають внаслідок застосування нових положень наближених до загальноприйнятих принципів міжнародної практики, а саме обліку доходів, яка є однією з найскладніших та найвідповідальніших категорій в обліковому процесі бюджетної установи. Вирішення даної проблеми допоможе гармонізувати нормативну базу бухгалтерського обліку в розрізі окремих установ, а також у розрізі Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі. Таким чином, необхідно розпочати застосовувати єдину методологію обліку доходів, адже це дасть змогу проводити аналіз діяльності різних установ державного сектору та визначати проблемні питання.

Список використаних джерел:

1. Як передбачено Порядком заповнення форм фінансової звітності в державному секторі, затв. наказом МФУ від 28.02.2017 р за № 307. URL: [http:// www.minfm.gov.ua](http://www.minfm.gov.ua) (дата звернення 26.10.2020).

2. Марценяк Н. О. Реформування бухгалтерського обліку бюджетних установ: проблеми та перспективи. Науковий вісник БДФА.2010.№4.С. 346–351.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2009 № 1541. URL: <http://www.minfm.gov.ua> (дата звернення 27.10.2020).

4. Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затв. наказом МФУ від 29.12.2015 № 1219 URL: [http:// www.minfm.gov.ua](http://www.minfm.gov.ua) (дата звернення 21.01.2020)

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати», затв. наказом Міністерства фінансів України від 18.05.2012 № 568. URL: <http://www.minfm.gov.ua> (дата звернення 28.10.2020).

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 «Доходи», затв. наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2010 № 1629. URL: <http://www.minfm.gov.ua> (дата звернення 28.10.2020)

7. Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами затв. наказом МФУ від 29.12.2015 № 1219. URL: <http://www.minfm.gov.ua> (дата звернення 25.10.2020)

АМОРТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА ВИМОГАМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО І ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ

*Вакульчик О. М., професор, д-р екон. наук, Коновалова О. В., ст. викладач,
Ковальов Я. С., магістр, Університет митної справи та фінансів*

Найбільшою складовою активів будь-якого підприємства, як правило, є основні засоби. Вони є матеріальною основою функціонування будь-якого підприємства. Жоден господарський процес не може здійснюватися без основних засобів, а від їх ефективного використання, а також обґрунтованої стратегії оновлення, значною мірою залежать результати господарсько-фінансової діяльності підприємства. Оскільки основним джерелом фінансування для оновлення основних засобів є амортизаційні відрахування, актуальним завданням обліку стає підвищення його достовірності в частині руху амортизаційних коштів.

Амортизаційна політика також є важливим та дієвим способом оптимізації зобов'язань зі сплати податку на прибуток підприємств. Амортизаційні відрахування, з одного боку, є елементом виробничих витрат, що входять до складу собівартості продукції, а з іншого – є джерелом відновлення основних засобів, отже оптимально використовуючи окремі методи нарахування амортизації, підприємство отримує додаткові можливості для оновлення основних засобів, що сприяє зміцненню конкурентної позиції підприємства. Таким, чином, амортизація є не тільки показником оцінювання зношеності основного капіталу, а й інструментом регулювання їх відтворення і, як наслідок, – важливим фактором економічного зростання та розвитку підприємства.

В Україні існують два підходи до застосування методів і ставок амортизації – податковий та бухгалтерський. Останній можна вважати управлінським підходом у зв'язку з тим, що сьогодні підприємство самостійно визначає амортизаційну політику – і строк корисного використання об'єктів основних засобів, і методи нарахування амортизації, і методику управлінського обліку процесу накопичення і використання амортизаційного фонду.

Головним нормативним документом у сфері бухгалтерського обліку, який регламентує процес нарахування амортизації основних засобів, є Положення (стандартів) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (далі – П(С)БО 7). Даний стандарт бухгалтерського обліку розроблявся з урахуванням міжнародних стандартів, а саме з Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» (далі – МСБО 16), саме тому П(С)БО 7 має як ряд спільних моментів з МСБО 16, так і ряд розбіжностей.

В податковій системі нормативним документом є Податковий кодекс України (далі – ПКУ), який нормативно встановлює мінімально допустимі строки корисного використання та відповідні методи нарахування амортизації.

Проаналізуємо нарахування амортизації основних засобів за існуючими бухгалтерськими (національними і міжнародними) та податковими правилами (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння методології нарахуванні амортизації основних засобів

№ п/п	Критерій	П(С)БО 7 «Основні засоби»	Податковий Кодекс України	МСБО16 «Основні засоби»
1.	Критерії віднесення до основних засобів	Вартісну межу підприємство зазначає у наказі про облікову політику	З 23.05.2020 р. – вартість більше 20000 грн.	Чітко не визначено
2.	Наявність груп	За однорідними ознаками для групування в обліку	9 груп згідно з визначеними ознаками	За однорідними ознаками і способом використання в діяльності
3.	Періодичність нарахування	Щомісячно	Щомісячно	Щомісячно
4.	Початок нарахування	З наступного місяця після уведення їх в експлуатацію	З наступного місяця після уведення їх в експлуатацію	Коли актив стає придатним для використання
5.	Методи нарахування	Один з 5 методів	З 20.01.20 р. один з 5 методів [1]	Один з 3 методів
6.	Строк амортизації об'єкта	Відсутні	Наведено мінімально допустимі строки	Відсутні
7.	Ліквідаційна вартість	Встановлюється підприємством	Відсутня	Теперішня вартість грошових потоків
8.	Нарахування амортизації, якщо основні засоби тимчасово не експлуатують	Припиняється лише за умови вибуття об'єкта	Не нараховується за період не використання основних засобів.	Не припиняють
9.	Нарахування амортизації на не виробничі основні засоби	Нараховується	Не нараховують	Не виробничі активи не визнаються основними засобами

Джерело: складено за матеріалами [1,2,3]

Порівняльні характеристики П(С)БО, МСБО та ПКУ показали, що зазначені нормативні документи містять певні відмінні та спільні положення щодо нарахування амортизації основних засобів.

Одним з найважливіших моментів в обліку амортизації основних засобів є вибір методу нарахування амортизації, який має відповідати терміну експлуатації об'єкта, швидкості морального і фізичного зносу, інтенсивності використання. На сьогодні відсутні чіткі методичні рекомендації щодо вибору методу нарахування амортизації, який би був найкращим для підприємств.

МСБО 16 передбачає наступні методи амортизації: прямолінійний, який відповідає прямолінійному методу П(С)БО 7; метод зменшення залишку – аналог

методу зменшення залишкової вартості П(С)БО 7; метод суми одиниць продукції – аналог виробничого методу П(С)БО 7. Проте ці стандарти не містять вичерпної інформації стосовно застосування методів, а тільки зазначають, що обраний метод має відображати схему отримання економічної вигоди. На відміну від міжнародних вимог, у П(С)БО є ще метод прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивний метод. Крім того, у П(С)БО 7 вказано, що вартість землі (земельних ділянок) не амортизується, а у МСБО 16 є положення про те, що у деяких випадках сама земля може мати обмежений термін корисної експлуатації, тоді її амортизують методом, який відображає вигоди, що мають бути отримані від неї [2].

В Україні на підприємствах найчастіше застосовують прямолінійний метод. Однак, з огляду на специфіку діяльності деяких українських підприємств, застосування даного методу не завжди є доцільним. Обраний підприємством метод амортизації повинен сприяти прискоренню оновлення основних засобів, визначенню реальної величини прибутку, а також враховувати усі фактори, які пов'язані з експлуатацією об'єкта основних засобів.

У 2020 році завдяки змінам до Податкового кодексу, запровадженим Законом України від 16.01.2020 р. № 466-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві», для цілей податкового обліку було дозволено використання «виробничого» методу нарахування амортизації, за певних умов, а для цілей бухгалтерського обліку такий метод передбачено П(С)БО 7 для вільного використання. Також цим Законом було збільшено вартісний поріг основних засобів з 6000 грн до 20000 грн [1], а в П(С)БО 7 та МСБО 16 такий критерій взагалі відсутній.

Відмінності також є при встановленні мінімальних строків корисної експлуатації об'єктів основних засобів – для цілей податкового обліку вони встановлені, а для бухгалтерського обліку відсутні. Даний критерій є дуже важливим, оскільки від строку корисного використання значною мірою залежать витрати на утримання основного засобу. Зі збільшенням строку експлуатації зменшуються постійні витрати звітного періоду, насамперед за рахунок амортизаційних відрахувань, що у свою чергу сприяє зниженню собівартості реалізованої продукції та збільшенню прибутку як об'єкту оподаткування.

Відповідно П(С)БО 7 невикористані засоби нарівні з іншими об'єктами основних засобів підлягають амортизації з використанням одного із методів. В бухгалтерському обліку немає поділу основних засобів на «виробничі» та «невиробничі». У податковому обліку невикористані основні засоби не підлягають амортизації. В МСБО 16 невикористані основні засоби взагалі не визнаються ні основними засобами, ні активом підприємства, оскільки вони не задовольняють критеріям, які прописані в стандарті і підлягають списанню на поточні витрати звітного періоду.

Отже, порядок нарахування амортизації основних засобів в Україні регулюється П(С)БО 7, МСБО 16 та Податковим кодексом. При порівнянні цих нормативних документів встановлено як загальні, так і відмінні вимоги до амортизації основних засобів. Відмінні риси між П(С)БО 7 та МСБО

16 можна пояснити тим, що міжнародний стандарт носить загальний рекомендаційний характер. Він не враховує національні особливості ведення бухгалтерського обліку. Крім того, слід продовжити удосконалення законодавства за рахунок реформи та подальшого зближення і гармонізації податкового та бухгалтерського обліку амортизації. Також на законодавчому рівні доцільно розробити Положення щодо вибору методу амортизації, де були б чітко прописані критерії, на яких має ґрунтуватися вибір.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» від 16.01.2020 р. № 466-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text>. (дата звернення 30.10.2020).
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 16 «Основні засоби». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text. (Редакція від 01.01.2012). (дата звернення 01.11.2020).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства Фінансів України № 92 від 27 квітня 2000 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>. (дата звернення 01.11.2020).
4. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (Редакція від 14.10.2020 р.) (дата звернення 01.11.2020).

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ «ПРИВАЛЮВАННЯ СУТНОСТІ НАД ФОРМОЮ» ЧЕРЕЗ ВСТАНОВЛЕННЯ ДІЛОВОЇ МЕТИ В ПОДАТКОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Власова О. Є., канд. екон. наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Концепція превалювання сутності над формою – це підхід до кваліфікації фактів господарських операцій, при якому бухгалтер, приймаючи рішення про відображення операції або події, повинен насамперед керуватися економічною сутністю (змістом) відображуваного факту, а не його юридичним оформленням, і у разі якщо буде виявлено протиріччя між ними, він повинен надати перевагу сутності (змісту), а не формі.

Ідея привнесення в практику бухгалтерського обліку принципу превалювання сутності над формою (або пріоритету змісту над формою, або «сутність проти форми» – «substance versus form») належить англо-саксонській обліковій школі, ідеї якої лягли в основу МСФЗ, які зараз активно впроваджуються в облікову практику України.

Цікаво, що значною мірою саме через прийняття та подальше використання МСФЗ зазначений принцип знайшов подальше відображення і в внутрішньому податковому законодавстві різних країн. Особливо це стосується міжнародного податкового законодавства та трансфертного ціноутворення.

Хоча офіційно ця концепція превалювання сутності над формою була визнана в обліковій науці тільки в 1970 р., з прийняттям в США Statement 4 «Basic Concepts and Accounting Principles» [1], її фактичне застосування почалося значно раніше ще наприкінці XIX ст. Вперше вона була фактично сформульована головою апеляційного суду С.Дж. Джесселом. Він зазначав, що недостатньо щось помістити в певну форму, найбільш важливою є його сутність [2].

Так, у податковому праві ця концепція почала застосовуватися ще в першій половині XX ст. в практиці судів США (англо-саксонське прецедентне право), починаючи з рішення Верховного суду США у справі *Gregory v. Helvering, Commissioner of Internal Revenue* (Рішення від 07.01.35 р.) [1]. Згідно з Верховним судом США: «Доктрина ділової мети полягає в тому, що, коли операція не має будь-якої суттєвої комерційної мети, крім уникнення або зниження федерального податку, податкове законодавство не буде брати до уваги цю операцію. Доктрина превалювання суті над формою полягає в тому, що для цілей федерального податку зобов'язання платника податків визначають на підставі економічної суті угоди, остання відрізняється від її юридичної форми.» [3]. Отже, вперше було висунуто правову позицію (згодом визнану правилом міжнародного податкового права) про невизнання в цілях оподаткування угоди (операції) з причини відсутності «ділової мети»/«business purpose», що лежить за рамками наміру платника податків полегшити свій податковий тягар. Сьогодні це одне з найбільш цитованих судових рішень у світі та стало поштовхом для розвитку відразу декількох тісно взаємопов'язаних юридичних доктрин, а також розвитку певної практики правозастосування в США та далі в інших економічно розвинених країнах. Ці судові справи мали визначальний вплив не тільки на розвиток та закріплення правил в національному праві США та інших держав у подальшому, а й привели до практичного розвитку та закріплення загального принципу неприпустимості уникнення податкового законодавства та ухилення від оподаткування в міжнародному податковому праві в цілому.

Впровадження концепцій, що розглядаються, в європейську юридичну практику відбувалося поступово, зазвичай ґрунтуючись на рішення Великобританії. Так, на початку 80-х років XX століття Палата лордів Великобританії опублікувала своє рішення щодо ухилення від оподаткування приросту капіталу. Це рішення згодом найменували принципом Ремсі (за назвою одного з платників податків). Принцип Ремсі передбачає, що операції платника податків, які не мали економічної сутності й були здійснені суто для економії податку, потрібно розглядати в комплексі й ігнорувати їх для цілей оподаткування [3]. Також доктрина знайшла своє відображення і судовій практиці Європейського Суду.

Досить цікавим та показовим є прецедент у справі *Halifax* [4] в якому було сформульовано основні висновки, щодо врахування в податковому законодавстві «недобросовісної практики» (*abusive practice*): якщо має місце така практика, угоди переглядаються для її виключення, а оподаткування здійснюється відповідно до переглянутого варіанту угод.

Також було сформульовано критерії визнання «Недобросовісної практики» (abusive practice), а саме одночасне виконані наступних умов:

- угоди призводять до одержання податкової вигоди, надання якої суперечить меті податкового законодавства;

- низкою об'єктивних факторів підтверджується, що істотною метою угод є одержання податкової вигоди [4].

Отже, міжнародне податкове законодавство передбачає одночасне застосування обох концепцій: превалювання сутності над формою (зазвичай при судовому розгляді операцій) та ділової мети.

Запровадження в податкову практику України концепцій «превалювання сутності над формою» та «ділової мети» офіційно відбулося з 01.01.2019 р. з набранням чинності Закону України від 23.11.2018 р. № 2628 [5], але стосувалося тільки правил трансфертного ціноутворення.

Зокрема, підпунктами 39.2.2.4 т 39.2.2.9- 39.2.2.11 ст. 39 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) [6] у правилах ТЦУ закріплено, що комерційні та/або фінансові характеристики контрольованих операцій для цілей трансфертного ціноутворення визначаються відповідно до суті такої операції та згідно з фактичною поведінкою сторін операцій, фактичними умовами та обставинами їх проведення (функціями, які виконувалися, активами, які використовувалися, ризиками, які прийняла на себе та контролювала кожна із сторін контрольованих операцій).

В 2020 році відбулася наступна трансформація податкового законодавства. 23.05.2020 р. набув чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» від 16.01.2020 р. № 466 (далі – Закон № 466) [7], яким, зокрема розширене врегулювання таких податкових інструментів, як ділова мета так й економічний ефект.

Варто зазначити, що термін «ділова мета» на є новацією в ПКУ – цей термін завжди був у нормах ПКУ. Але його застосування було обмежене внаслідок відсутності чітких умов його застосування. З прийняттям Закону № 466 визначення поняття «ділова мета» набуло розширеного пояснення. Так, зокрема, поряд із визначенням терміна «ділова мета», розкрито сутність терміна «економічний ефект».

Підпунктом 14.1.231 ПКУ визначено наступне: «розумна економічна причина (ділова мета) – причина, яка може бути наявна лише за умови, що платник податків має намір одержати економічний ефект у результаті господарської діяльності. Економічний ефект, зокрема, але не виключно, передбачає приріст (збереження) активів платника податків та/або їх вартості, а так само створення умов для такого приросту (збереження) в майбутньому» [6].

Також в ПКУ було сформульовано ознаки ділової мети та економічного ефекту, при цьому було використано метод «від супротивного», тобто визначено умови, при наявності яких виникають питання щодо розумної економічної причини (ділової мети) в операціях з нерезидентами, а саме:

- головною ціллю або однією з головних цілей операції є несплата (неповна сплата) суми податків та/або зменшення обсягу оподатковуваного прибутку платника податків;

- у зіставних умовах особа не була б готова придбати (продати) такі товари, роботи (послуги), нематеріальні активи, інші предмети господарських операцій, відмінні від товарів, у непов'язаних осіб [6].

При цьому, ПКУ коригування фінансового результату на суму витрат, зроблених платником податків під час здійснення операцій із нерезидентами, якщо такі операції не мають ділової мети [6].

Оцінка ділової мети господарської діяльності платників податків, передбачається проводити за допомогою тесту ділової мети (Principal Purpose Test), який є обов'язковим для застосування всіма країнами, що приєдналися до Багатосторонньої конвенції про виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування» (конвенція MLI).

Застосування тесту ділової мети (Principal Purpose Test) передбачено абз. 3 п. 103.2 ПКУ [6], який передбачає, що податкові вигоди у вигляді звільнення від оподаткування або застосування пониженої ставки податку, передбачені міжнародним договором, не надаються щодо відповідного виду доходу або прибутку, якщо головною або переважною метою (principle purpose) здійснення відповідної господарської операції нерезидента з резидентом України було безпосереднє чи опосередковане отримання переваг, надаваних міжнародним договором у вигляді звільнення від оподаткування або застосування пониженої ставки податку. По суті, реалізація principle purpose test є імплементацією діючої в європейській практиці доктрини «Недобросовісної практики» (abusive practice), яка раніше вже була описана.

Аналіз наведених норм дає змогу зробити наступні висновки:

По-перше, концепція ділової мети на цей час застосовна лише до операцій із нерезидентами й тільки в контексті податку на прибуток.

По-друге, концепція ділової мети передбачає дослідження суб'єктивної складової господарської діяльності платників податків (цілей, намірів, очікувань).

По-третє, аналізовані норми ПКУ, в першу чергу визначення терміну «економічного ефекту», не наводять виключного переліку ознак наявності або відсутності ділової мети, що свідчить про можливість подальшого розширення переліку аналізованих операцій;

По-четверте, principle purpose test (тест ділової мети) застосовується тільки до угод про уникнення подвійного оподаткування, що дещо обмежує його сферу. Хоча в європейській практиці, аналіз бізнес-моделі господарської діяльності задля оптимізації прибутку шляхом відповідного тестування здійснюється стосовно усіх господарських операцій з пов'язаними особами.

Головними ризиками впровадження проаналізованих нововведень щодо застосування концепції ділової мети та економічного ефекту, на нашу думку, є:

- відсутність вичерпного переліку ознак ділової мети, що дозволить податковій службі оцінювати проходження операцією тесту ділової мети на свій розсуд;

- розширення повноважень податкової служби може призвести до можливості намагань контролюючими органами застосовувати дані ознаки не тільки до операцій з нерезидентами, але й інших господарських операцій, які не пов'язані з взаємовідносинами з нерезидентами, що робить такі дії протиправними;

- відсутність переліку видів доказів, які доцільно формувати для підтвердження наявності ділової мети (а саме, наміру на отримання економічного ефекту від господарської операції). Особливу увагу слід приділити формуванню доказової бази за збитковими операціями.

Для вирішення визначених проблем та нівелювання ризиків, на нашу думку, необхідне розробити відповідні методичні рекомендації, які б чітко описали механізм застосування проаналізованих норм ПКУ, зокрема методику здійснення контролюючими органами principle purpose test (тест ділової мети), переліку доказів наявності ділової мети тощо.

Зараз, по суті, крім уже звичних для платників первинних та інших господарських документів (договори, видаткові накладні, податкові накладні, рахунки-фактури, банківські виписки, платіжні доручення, акти здавання-прийняття робіт / послуг), на нашу думку необхідно бути формувати аналітичні матеріали та інші докази щодо очікуваного ефекту від операції (тобто підтвердити наміри й очікування, які передували здійсненню або супроводжували здійснення операції).

До таких аналітичних матеріалів за господарськими операціями, як доказів досягнення економічного ефекту можуть бути [8]:

- бізнес-плани, обґрунтування моделі роботи загалом (наприклад, доцільність залучення посередників, яких податкові органи часто не визнають як економічно доцільна ланка; обґрунтування закупівельних цін у ціновій політиці);

- обрахунки можливих збитків і заходи на випадок збитковості окремих операцій;

- обґрунтування ризиків і негативних чинників, які можуть зменшити або нівелювати очікуваний економічний ефект;

- аналітика щодо ринкової кон'юнктури, яка демонструє обґрунтованість придбання товарів на тих чи інших умовах;

- не варто також нехтувати показаннями свідків (спочатку це можуть бути доповідні або пояснювальні записки відповідальних працівників на ім'я керівництва, наприклад, щодо обставин придбання товарів, а згодом осіб, які їх склали, можна викликати як свідків у спорі з податковим органом).

Список використаних джерел:

1. Курілов Є. Економічна сутність та ділова мета: чому їх наявність важлива у правилах ТЦУ? // Євген Курілов, Вячеслав Кругляк / <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100019895-ekonomichna-sutnist-ta-dilova-meta-chomu-yikh-nayavnist-vazhliva-u-pravilakh-ttsu>

2. Edwards J.R. A history of financial accounting. / J.R. Edwards. Kent: Mackay Chapman plc., 1989. – 326 p. 1
3. Гусейнова А. Сабстенс у міжнародному оподаткуванні / Вісник МСФЗ. Світовий досвід. Українська практика / Режим доступу: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001834
4. Кіріченкова Л. Доктрина ділової цілі / Режим доступу: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-doktrina-delovoj-celi>
5. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» від 23.11.2018 р. № 2628 / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-19#Text>
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (станом на 07.11.2020 р.) / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#n1031>
7. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» від 16.01.2020 р. № 466 (далі – Закон № 466) / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text>
8. Мельник Г. Ділова мета й економічний ефект у контексті оновленого Податкового кодексу України/ Режим доступу: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA013953

БЕЗБЮДЖЕТНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ

Власова О. Є., канд. екон. наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

У зв'язку з динамічністю внутрішнього і зовнішнього середовища компанії стали кардинально міняти самі підходи до управління. Як спосіб досягнення конкурентної переваги може розглядатися перехід до більш гнучкого бюджетування та відмова від калькулювання собівартості продукції, від використання методів Activity based costing, Balanced Scorecard (збалансованої системи показників) та інших методів, раніше украй необхідних для керування підприємством, оскільки дані технології не здатні реалізувати нові ідеї. Найсучаснішою технологією організації господарської діяльності, яка поєднує в собі мобільність та простоту є «Beyond Budgeting» або в перекладі на українську мову «безбюджетне керування» або «керування без бюджету».

Безбюджетне управління (Beyond Budgeting) – це сучасний альтернативний підхід до управління ефективністю бізнесу, в рамках якого традиційний річний бюджет перестає бути основним інструментом здійснення контролю в компанії.

Філософія, що лежить в основі моделі безбюджетного управління, починається з визнання того, що багато успішних сучасних компаній відмовляються від традиційної вертикальної структури і командно-адміністративної корпоративної культури на користь більш мобільних, самофункціонуючих та простих способів організації. Ці організації прагнуть до більшої децентралізації і гнучкості, щоб залишатися конкурентними,

використовуючи при цьому такі підходи, як збалансована система показників, система планування ресурсів підприємства (ERP) і реінжиніринг бізнес-процесів. Новими ключовими факторами успіху для цих компаній є інновації і перемога в конкурентній боротьбі. Це спричиняє необхідність зміни орієнтирів з процесу бюджетування на постійне прогнозування.

Творці моделі безбюджетного управління стверджують, що традиційний підхід до бюджетування не придатний для використання в сучасних економічних умовах і перешкоджає підвищенню ефективності [1].

Бюджетування є найбільш тривалим і трудомістким процесом в оперативному плануванні, що триває останні 7 місяців кожного календарного року (за різними джерелами повинне тривати від 4 до 7 місяців, щоб бути результативним процесом). До того ж, на відміну від стратегічного планування, оперативне – це масова колективна робота великої кількості менеджерів, фінансистів, контролерів з кількаразовими узгодженням і переробкою оперативних планів різних підрозділів. Робочий час цих фахівців практично цілком присвячено процесам планування (зрозуміло, якщо планування підприємства засноване на сучасних принципах успішного менеджменту).

Коли фіксований річний бюджет є основним джерелом показників ефективності, таких як фіксовані показники продажів або цільові витрати, у компанії може виникнути низка проблем:

- швидка зміна зовнішніх економічних вимог, в яких працюють компанії, може призвести, що встановлені в річному бюджеті фінансові цілі на момент їх досягнення стануть застарілими і марними для оцінки ефективності;

- висновки, що зроблені на підставі індикаторів, які ґрунтуються на порівнянні фактичних та бюджетних показників по суті є «запізнілими» та не сприяють розумінню справжніх причин наявних проблем, а також пошуку найбільш ефективного їх вирішення;

- сучасні підходи до мотивування роботи спрямовані на приваблення і збереження найкращих людей. Не випадково адаптаційні організації, такі як Google, Handelsbanken та W.L. Gore регулярно фігурує в списках «найкращих компаній, для роботи». Талановиті люди хочуть вчитися та розвиватися; вони цінують час на роздуми, роздуми та опробування нових ідей; вони хочуть відповідальності за прийняття рішень і доброзичливої, колегіальної культури. Однак традиційні підходи до бюджетування, ґрунтуючись на жорсткій ієрархії та технічності, не можуть надати такої гнучкості, тому можуть спричиняти до конфлікту між корпоративною та фінансовою політикою в компанії.

Ідея безбюджетного управління бізнесом виникла на початку 70-х років ХХ століття. Поштовхом до цього була конкуренція, а саме: перетворення «ринку продавців», на якому довгий час існували підприємства, в «ринку покупців», тобто перехід від ситуації коли покупці вишукували кращі засоби знайти потрібний товар до ситуації, коли підприємства змушені завоювати споживача, шукаючи конкурентні переваги всюди, де тільки можливо. Велику значущість набула робота з новими ринками і з новими товарами, і одночасно з новими товарами і новими ринками.

В основу технології безбюджетного управління був покладений звіт з

апробації цього методу в Svenska Handelsbanken, на підставі якого Джеремі Хоуп спільно з Робіном Фрейдом та Пітером Бансом видали книгу «Бюджетування, яким ми його не знаємо. Управління за рамками бюджетів» [2] та створили Круглий стіл з безбюджетного управління (BBRT – Beyond Budgeting Round Table) – міжнародну структуру, що допомагає організаціям впроваджувати цю технологію в практику управління.

Популярність та ефективність безбюджетного управління доведена її використанням такими організаціями як World Bank, Deutsche Bank, ІКЕА, Volvo [3]. А такі компанії як American Express, GE Capital, Toyota змінили підходи до бюджетування: перейшовши до короткострокових циклів планування на принципах роллінг-бюджетів та розглядаючи бюджет як сукупність чотирьох квартальних планів в фінансовому році, тобто застосовуючи певну проміжну модель між традиційним та безбюджетним варіантом [4].

Пізніше концепцію Beyond Budgeting досліджували німецькі вчені, зокрема, Ю. Даум [5, 6].

Опис змісту технології безбюджетного управління може бути здійснений через систему принципів, визначених Джеремі Хоупом. Він розділив принципи на дві групи [1, 2].

1 Принципи управління за допомогою адаптивного процесу:

1.1 Цілі орієнтовані на максимізацію потенціалу виконання.

1.2 Системи оцінки і винагороди засновані на успіхах команди в порівнянні з конкурентами.

1.3 Стратегічне і тактичне планування відбувається постійно.

1.4 Ресурси доступні на вимогу.

1.5 Внутрішньокорпоративні дії координуються згідно споживчому попиту.

1.6 Контроль базується на ефективному управлінні та на відносних показниках виконання.

2. Принципи, засновані на передачі повноважень:

2.1 Концепція управління формується на чітких принципах і обмеженнях.

2.2 Високоєфективна середовище створюється на відносних досягненнях.

2.3 Співробітникам надається свобода в прийнятті локальних рішень, сумісних з принципами клієнто-орієнтованого управління команді, які передбачають, що клієнти були задоволені та приносили прибуток.

2.4 Відповідальність за рішення по створенню цінності покладено на групи по роботі з клієнтами.

2.5 Співробітники несуть відповідальність за результати роботи з клієнтами.

2.6 Наявність відкритих і етичних інформаційних систем.

Розглянемо сутність технології безбюджетного управління через призму перерахованих принципів.

Принцип 1.1 Цілі орієнтовані на максимізацію потенціалу виконання передбачає формування корпоративних цінностей та пріоритетів замість встановлення жорстких цілей, правил та розкладів, які найчастіше обмежують ініціативу та шляхи їх досягнення. На відміну від бюджетів, спрямованих на

максимізацію прибутку в абсолютному виразі, безбюджетне управління передбачає максимізацію потенціалу виконання, тобто визначення напрямку досягнення більш високих економічних показників діяльності на тлі досягнення більшої задоволеності клієнтів та зниження рівня споживання ресурсів (витрат).

Принцип 1.2 Системи оцінки і винагороди засновані на успіхах команди в порівнянні з конкурентами є фундаментом для побудови мотиваційних схем в компаніях. Коли винагороди надаються за загальний успіх виходячи з порівняльної продуктивності кожного працівника. Системи заохочення та оцінки персоналу філіалів зазвичай встановлюються на основі бенчмаркінгу, як внутрішнього (порівняння з іншими підрозділами компанії), так й зовнішнього (порівняння з конкурентами) за відносними показниками.

Принцип 1.3 Стратегічне і тактичне планування відбувається постійно. Планування (прогнозування) – це безперервний процес, а не щось статичне, яке надходить зверху одного разу на рік. Координація планів здійснюється безперервно та динамічно виходячи з нових даних та цілей. При цьому ці плани є гнучкими інструментами, показники яких постійно переглядаються виходячи з оперативної ситуації та зміни стратегії компанії.

Принцип 1.4 Ресурси доступні на вимогу передбачає надання можливості витратити кошти тільки коли вони потрібні, а не тому що ці суми раніше були заплановані та узгоджені в бюджетах, оскільки економічна ситуація може змінитися порівняно із врахованими при складанні бюджетів, а також виникнути нові цілі та завдання. Але це можливо в ситуації відсутності грошового дефіциту та можливості перехресного фінансування підрозділів між собою в нарахуванням відсотків.

Принцип 1.5 Внутрішньокорпоративні дії координуються згідно споживчому попиту, реалізується через надання співробітникам права приймати рішення стосовно послуг, що надаються компанією. Це значно скорочує час та поліпшує обслуговування клієнтів. Так, за досвідом Svenska Handelsbanken [5], реалізація цього принципу відбувалася шляхом надання працівникам права приймати рішення щодо надання кредитів, це надало клієнтам можливість швидше отримували відповіді на свої запити. Але слід розуміти важливий акцент – персонал повинен відмінно навчений та лояльний.

Принцип 1.6 Контроль базується на ефективному управлінні та відносних показниках виконання – передбачає що контроль це не порівняння фактичних показників з бюджетом, а функціонує в режимі on-line. Це дає можливість приймати ефективні рішення на підставі оперативних даних, передбачати ризики та зміни бізнес-середовища та вподобання клієнтів.

Принцип 2.1 Концепція управління формується на чітких принципах і обмеженнях – це встановлення чітких та простих правил та обмежень для бізнес-одиниць (структурних підрозділів) компанії. При чому правил не багато та вони не є суперечливими.

Принцип 2.2 Високоєфективна середовище створюється на відносних досягненнях реалізується через впровадження системи індикаторів ефективності діяльності підрозділів. Дія таких показників ґрунтується на впровадженні індикаторів та цільових значень щодо кожної стратегічної мети компанії. До

таких показників можна віднести індикатор відношення рівня витрат до операційних доходів в внутрішньому та зовнішньому бенчмаркінгу.

Принцип 2.3 Співробітникам надається свобода в прийнятті локальних рішень, сумісних з принципами клієнто-орієнтованого управління команді, які передбачають, що клієнти були задоволені та приносили прибуток – прийняття бізнес-рішень віддається на рівень управляючих філіалів, тобто на оперативний рівень, коли вони отримують можливість приймати рішення виходячи з оперативної ситуації орієнтуючись тільки на корпоративні цінності та встановлені пріоритети. Такий підхід неможливий для централізованих систем управління, коли контроль за результатами діяльності здійснюється згори, а локальні керівники змушені чекати схвалення та затвердження їх ініціатив та рішень. Як показав досвід Svenska Handelsbanken [5, 6], децентралізація посилила прихильність клієнтів банку, а постійні та лояльні клієнти – головне джерело прибутку.

Принцип 2.4 Відповідальність за рішення по створенню цінності покладено на групи по роботі з клієнтами. Фундаментом безбюджетного управління є створення сприятливого середовища для створення зворотного зв'язку про судження і пропозиції співробітників. На цьому ґрунтується практика безперервно поліпшення, яка є досить розповсюдженою серед західних виробників.

Принцип 2.5 Співробітники несуть відповідальність за результати роботи з клієнтами ґрунтується на розвитку особистої ініціативи працівників, їх активності. Для цього треба їм гарантувати безпеку та повагу до їх думки. Але поряд з наданням прав до прийняття рішень, передбачається встановлення особистої та колективної відповідальності за результати їх реалізації та досягнення визначених стратегічних цілей.

Принцип 2.6. Наявності відкритих і етичних інформаційних систем ґрунтується на припущенні, що будь-яку робочу проблему легше вирішувати, якщо всі співробітники, які стикаються з нею, добре проінформовані. Це дозволить всім діяти ефективніше, не витратити багато часу на пошук і добування даних, якими володіє якоюсь один співробітник.

На підставі аналізу принципів безбюджетного управління можна зробити висновок, що їх основний зміст цієї технології управління – необхідність вибудування такої корпоративної культури, де у фокусі буде не формальне виконання бюджету і звітність за нього, а досягнення поставлених стратегічних цілей та клієнто-орієнтованість. При цьому передача повноважень розпорядження фінансами і прийняття рішень на місця значно збільшує мобільність компанії та підвищує ефективність діяльності виходячи з оперативного врахування зміни зовнішніх умов. Тобто ключовими є відкритість, повага і довіра до співробітників на всіх рівнях.

Список використаних джерел:

1. Hope, J. Beyond Budgeting – building a new management model for the information age/J. Hope, R. Fraser. – Management Accounting, January 1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.bbbrt.org

2. Хоуп Д., Фрейзер Р. Бюджетування, яким ми його не знаємо. Управління за рамками бюджетів / Джеймі Хоуп, Робін Фрейзер; [Пер з англ. Кащев Р.В.] – М.:ООО «Вершина», 2005. –256 с.

3. Foot M. What is financial stability and how do we get it? [Текст] / M. Foot// Speech on Meeting of the Financial Services Authority and ACI (UK). – 2007. – 122 p. , № 88 – 93

4. <https://www.cfo.by/beyond-budgeting-alternativa-traditsionnomu-byudzhetu/>

5. Daum Juergen H. Interview: Ohne Budgets managen bei Svenska Handelsbanken (Interview mit Lennart Francke, CFO und Executive Vice President Group Control &Accounting, Svenska Handelsbanken, Stockholm).–Zeitschrift fur Controlling &Management/krp-Kostenrechnungspraxis, Sonderheft 1, Mai 2003. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: www.juergendaum.com

6. Даум Ю. Новые методы и инструменты управления предприятием/ Ю. Даум.// Режим доступа: http://www.12manage.Com/methods_fraser_beyond_budgeting_ru.html

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Власова О. Є., канд. екон. наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Таранушенко Є. В., студентка 2 курсу ф-ту «Консалтинг і міжнародного бізнесу» ХНЕУ імені Семена Кузнеця

Серед найбільш актуальних трендів розвитку світової економіки особливо виділяють перехід до цифрових технологій. Так, частка цифрової економіки в ВВП розвинених країн з 2010 року по 2019 рік зросла з 4,3% до 5,5%, а в ВВП країн, що розвиваються – з 3,6% до 4,9%. У країнах G20 цей показник зріс за п'ять років з 4,1% до 5,3% [1]. За оцінками Всесвітнього економічного форуму цифровізація має величезний потенціал для бізнесу та суспільства й може принести для світової економіки до 2025 року додатково понад \$ 30 трлн. Доходів [2].

Цифровізація зачіпає всю систему інформаційного забезпечення соціально-економічних процесів. Значущу роль в цій системі відіграє бухгалтерський облік з його функціоналом збору, обробки та надання економічної інформації про діяльність господарюючих суб'єктів. Тому переосмислення ролі та місця бухгалтерського обліку і бухгалтерів в цифровій економіці набуває особливого значення. Так, Кулик В.В. досліджує особливості професії бухгалтерів постіндустріальному суспільстві [3], а Карпенко О. В., Плікус І. Й., Головіна Д. В. визначають перелік компетенцій, якими повинні володіти обліковці відповідно до вимог цифрової економіки [4]. Однак, на нашу думку, особливої уваги потребують дослідження щодо трансформації облікової методології задля їх відповідності умовам цифровізації.

Вже сьогодні такі технології як блокчейн, є передумовою трансформацій в методах реєстрації облікових даних. Наприклад, вже зараз в світі розглядається питання введення в практику бухгалтерського обліку системи «Потрійної бухгалтерії / потрійний запис» (triple-entry accountancy).

Потрійний бухгалтерський облік ґрунтується на використанні блокчейн-технології. Блокчейн (англ. Blockchain) – це цифровий реєстр, у якому транзакції записуються у хронологічному порядку, його можуть переглядати всі, у кого є доступ.

У науковій літературі та ЗМІ блокчейн рідко пов'язують із бухгалтерським обліком, але якщо розібратися в сутності блокчейну, то стане зрозумілим, що він заснований на давно відомій бухгалтерській технології – подвійному або потрійному запису однієї й тієї ж господарської операції усіма учасниками транзакції. Простіше кажучи, блокчейн – це захищена від фальсифікацій розподілена цифрова книга. Він був породжений зростанням криптовалют як основа системи реєстрації, яка дозволяла всім користувачам криптовалют реєструвати та відстежувати свої транзакції [5]. Але сьогодні він стає найбільш актуальною технологією цифровізації такого бізнес-процесу як бухгалтерський облік.

Тематика блокчейну лише стає предметом вивчення в бухгалтерському співтоваристві. Але міжнародні бухгалтерські корпорації, зокрема компанії «Великої четвірки», сьогодні вже проводять ґрунтовні дослідження можливості застосування блокчейну під час ведення обліку й аудиту [6]. Необхідність цього зрозуміла з огляду на глобальну цифрову трансформацію бухгалтерської професії та аудиторської діяльності. Так спеціалісти погоджуються з тим, що відбудеться зміна акцентів у роботі: для аудиторів – з підтвердження подій до підтвердження їх класифікацій у бухгалтерському обліку; для бухгалтерів – перебуватиме у площині формування облікової політики, правильної класифікації та інтерпретації подій, а також застосування професійних суджень [6].

Принципи блокчейну, що застосовуються до обліку:

1. Децентралізація (усі дані зберігаються в усіх);
2. Доступність і прозорість (дані доступні всім учасникам приватного блокчейну в межах прав доступу);
3. Трастлесс (немає потреби в довірі учасників блокчейну один до одного);
4. Безпека (зміни до приватного блокчейну не можна додати ззовні);
5. Незворотність (незворотність транзакції, неможливість зміни);
6. Консенсус (дані, які додають учасники, перевіряє система).

Поряд зі зрозумілим підвищенням рівня безпеки та достовірності облікових даних, застосування блокчейну надасть можливість знизити витрати на ведення самого бухгалтерського обліку та збільшити цінність бухгалтерської інформації. Наведемо приклади позитивних змін в випадку впровадження блокчейну:

1. Розрахунки із зовнішніми контрагентами. У разі впровадження блокчейну усувається потреба у звірянні розрахунків. Формування та списання дебіторських і кредиторських заборгованостей сторін правочину відбуватиметься одночасно в однаковій оцінці в момент транзакції. Підтверджувати факт транзакції та її оцінку не доведеться. Бухгалтерів залишиться лише правильно класифікувати придбаний/переданий актив і відповідні доходи/витрати.

2. Рух активів усередині підприємства. Блокчейн трансформує традиційне поняття «господарської операції» і транзакції, що дозволить в режимі реального часу можна отримувати інформацію про рух будь-яких активів. Тоді робота бухгалтера зводиться до правильної класифікації цінностей, що надійшли, та формування вартості об'єкта обліку. Ця технологія дозволяє організувати локальний блокчейн усередині одного підприємства або групи компаній в рамках корпорації, тоді відпуск будь-яких активів із місць зберігання акцептує отримувач, після чого актив автоматично списується на відповідні рахунки.

3. Оперативний облік у режимі реального часу. Завдяки блокчейну відбуватиметься значна економія робочого часу на реєстрацію бухгалтером первинних документів в системі, це проходить автоматично. Також прогнозується відмирання такої складової як первинні документи (незалежно від форми). Замість неї – фіксація транзакції в блокчейні.

Незважаючи на переваги впровадження в обліковий процес блокчейн-технології, його фактичне застосування є проблемним, в першу чергу через невідповідність діючого законодавства сучасним реаліям. Поки факти господарського життя фіксуються первинними обліковими документами, які має бути оформлено в паперовому вигляді або підписано ЕЦП, міркування про застосування блокчейну в бухгалтерській роботі матимуть відсторонений характер.

В умовах цифровізації, по нашому думку, важливим є збільшення кількості методів бухгалтерського обліку, але з урахуванням збереження методологічного ядра обліку. Це дозволить забезпечити гармонійність використовуваних методів по відношенню до завдань обліку, що змінюються під впливом прогресу технологій обробки даних. Серед експертів в області бухгалтерського обліку висловлюються пропозиції щодо включення в план рахунків спеціальних рахунків перспективного обліку та щодо нефінансової інформації.

В умовах розвитку цифрової економіки піддаються значним змінам і об'єкти обліку. Поясненням цьому є зростаюча кількість показників, що характеризують, не тільки економічну сторону бізнесу, а й соціальну, екологічну відповідальність, системність і якість корпоративного управління, наявність нефінансових об'єктів, таких як: організаційний, людський, інноваційний, репутаційний капітали, які забезпечують базу для створення вартості.

Цифровізація бізнесу визначає потреби розширення кола об'єктів обліку за рахунок появи нових гібридних і модифікованих форм активів, зобов'язань і капіталу: криптовалюта, розумні активи, розумні контракти, інструменти змішаного інвестування, нові форми фінансових операцій, електронні потоки коштів, віртуальні монетарні і немонетарні одиниці цінності, інтелектуальний людський капітал, клієнтська база, інноваційні продукти тощо. А їх відображення в обліку – формування нових принципів систематизації та таксономії об'єктів обліку, виділення критеріїв визнання, метрик і принципів відображення в економічній інформації. Вимагає зміни і внутрішня структура бухгалтерського обліку. Головними тенденціями являються як зближення вже існуючих видів обліку, так і спроби виділити нові його види (стратегічний, адаптивний, багатоцільовий, креативний, інтелектуальний тощо).

Зближення зовнішнього і внутрішнього обліку дозволяє включити в корпоративну звітність інформацію про стратегію розвитку і соціальної відповідальності, створення економічної доданої вартості в розрізі бізнес-сегментів і про фактори її створення, ефективності системи управління.

Окремого розгляду вимагають ідеї, пов'язані з відокремленням видів обліку з причини формування ними особливих інформаційних систем (стратегічний, соціальний, актуарний, бихевиористський та інш.). Питання доцільності їх виділення є дискусійними, але заслуговують розгляду в зв'язку з потребою змін.

Також розробляються нові інформаційні технології, такі як хмарні технології, відкриті технологічні платформи, електронні довідково-інформаційні системи, створення єдиного міжнародного формату та змісту фінансової звітності в електронному вигляді XBRL.

XBRL (англ. EXtensible Business Reporting Language) є загально визнаним стандартом для подання фінансової звітності за МСФЗ і GAAP США в електронному вигляді. XBRL широко використовується в багатьох країнах регуляторами ринків цінних паперів, банківськими регуляторами, податковими органами, а також національними статистичними агентствами. [7]. Зараз він впроваджується і в Україні.

Впровадження системи фінансової звітності відбувається відповідно до положень Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV [8]. НКЦПФР визначена центром збору фінансової звітності, підготовленої відповідно до таксономії UA XBRL МСФЗ, в уніфікованому електронному форматі iXBRL [7, 8]. До 30 квітня 2020 року понад 5 000 підприємств України повинні були вперше подати річну аудировану фінансову звітність в новому електронному форматі XBRL.

До суб'єктів фінансова звітність, яких подається в форматі XBRL відносяться банки, страхові компанії, публічні акціонерні товариства, небанківські фінансові установи, підприємства газодобувної галузі, підприємства, що представляють суспільний інтерес і профучастники ринку цінних паперів.

Впровадження iXBRL – це крок до відкритості та гармонізації. Але вимоги до обсягу та деталізації інформації, що розкривається в фінансовій звітності тепер значно більші, ніж раніше. При цьому сам програмний комплекс непростий і не найзручніший: по суті – це excel-таблиці, в які доведеться вводити вручну величезний обсяг даних. Незважаючи на це, перехід на формат iXBRL – вірне рішення, яке забезпечить іноземних інвесторів інформацією в зрозумілому для них вигляді, а підприємства – «єдиним вікном». Шляхом вирішення цієї проблеми є саме цифровізація бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Таким чином інформаційні технології викликають суттєві модифікації як в методології, так і в прикладному напрямку науки про бухгалтерський облік. У зв'язку з цим трансформація бухгалтерського обліку відповідно до нових потреб є необхідним етапом в його розвитку. Зміни і поліпшення цього методу обліку допоможуть не втратити його актуальність в епоху загальної цифровізації.

Список використаних джерел:

1. Ляшенко В.І., Вишневецький О.С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія. Київ. НАН України. Інститут економіки промисловості, 2018. 252 с.
2. The Future of Jobs Report 2018. World Economic Forum. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf
3. Кулик В.А. Професія бухгалтер в постіндустріальній економіці В. А. Кулик // Наука й економіка. – 2014. – Вип. 2. – С. 45-50. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2014_2_8
4. Карпенко О.В., Плікус І.Й., Головіна Д.В. Вплив цифровізації на розвиток бухгалтерського обліку // Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Соціально-економічні та правові чинники розвитку національної економіки України: облікові, аналітичні та контрольні аспекти в сучасних умовах інтеграційних процесів». 22 листопада 2018 р., м. Полтава –ПУЕТ, 2018 – Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/70891/1/Plikus_Tsifrovoy_uchet.PDF
5. Schnoeckel Erich How an SME can build trust international accountant // Issue 96: november – december 2017 <http://www.aiaworldwide.com/sites/default/files/InternationalAccountant96.pdf>
6. Прохоров М. Як блокчейн змінить бухгалтерію, 2019 – Режим доступу: https://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ012012
7. НКЦБФР запускает в Украине новую систему финансовой отчетности, 2018 – Режим доступу: <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/nkcbfr-zapuskayet-v-ukraine-novuju-sistemu-finans-353819/>
8. Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
9. Про заходи щодо складання фінансової звітності на основі таксономії фінансової звітності в єдиному електронному форматі Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/taksonomija>
10. <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-taxonomy/ifrs-taxonomy-illustrated/#illustrated2019>

ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Герчанівська С. В., канд. екон. наук, доцент, Ебель Ю. М. магістр, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Бережанський агротехнічний інститут»

Основні засоби – один з найважливіших чинників будь-якого виробництва, стан і ефективне використання якого прямо впливає на кінцеві результати господарської діяльності підприємств. Система обліку основних засобів, яка діє на даний момент не задовольняє вимоги ринку, потребує вивчення, суттєвих змін та доопрацювання. Тільки після вирішення даних завдань можливо підвищити ефективність обліково-аналітичних функцій в управлінні виробничим потенціалом. Необхідною умовою виконання завдань основних засобів є дотримання законодавчо-нормативних вимог і облікової політики підприємства, які є основою правильного ведення основних засобів.

Важливим у процесі організації обліку основних засобів є вибір облікових показників. Перш за все, інформація в облікових даних повинна бути за змістом достатньою для забезпечення не тільки потреб обліку, а й інших функцій управління (планування відновлення основних засобів, аналізу використання об'єктів і контролю за їх збереженням). Проте при цьому перенасичення надлишковою інформацією збільшує вартість облікових робіт і перевантажує облік не завжди потрібними показниками. Це певною мірою уповільнює одержання необхідної інформації і ускладнює розробку оптимальних рішень, тому «факти господарського життя підлягають реєстрації лише у тому обсязі, який дозволяє здійснювати управлінський вплив на господарські процеси». Тому першочерговим завданням удосконалення організації обліку є формування складу та визначення змісту показників, які доцільно відображувати, обробляти та узагальнювати у системі обліку.

Наразі в документальних формах з обліку основних засобів значна частина реквізитів повторюються. Тобто відбувається дублювання інформації, що призводить до зайвої облікової роботи та зниження ефективності контролю за об'єктами. Важливим напрямом в удосконаленні первинних документів, на думку Ф. Ф. Бутинця, є скорочення їх кількості до рівня, який найбільш повно задовольняє потреби управління виробництвом і вимоги простоти та здешевлення обліку. Одним із шляхів такого скорочення, вченим визначено поєднання первинного документу з обліковим регістром [1]. Таку ж позицію щодо зменшення кількості форм обліку основних засобів висловлюють М. Остапюк, О. Десятнюк, О. П. Гаценко, В. Б. Моссаковський, які пропонують не застосовувати окремі форми ОЗ-1, ОЗ-2, ОЗ-3, ОЗ-4, а відображати вказані операції в інвентарній картці-акті обліку руху основних засобів, або акті оприбуткування-інвентарній картці обліку необоротних активів [4].

Доцільною, на наш погляд, є пропозиція економістів, що в якості додатку до акту приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів сформувати окремий первинний бухгалтерських документ, що буде містити розрахунок формування первісної вартості об'єкта. Це обумовлюється обставиною, що усі витрати, пов'язані з надходженням об'єкта основних засобів, підтверджуються окремими бухгалтерськими документами, проте остаточна сума первісної вартості, яка відображена в формі ОЗ-1 й інвентарній картці і складається з цих витрат, фактично не підтверджена первинним документом [2; 3].

Що стосується упорядкування руху документів та їх своєчасного надходження до бухгалтерії, то з цією метою на підприємствах доцільно використовувати графіки документообігу для облікових робіт, в яких зазначалась би кількість примірників кожного документа для оформлення тієї чи іншої господарської операції; відповідальні особи та терміни виконання.

Графіки, розроблені для кожного документа, та графіки роботи бухгалтера конкретно з обліку основних конкретизують зведений графік і допомагають визначити оптимальний склад виконавців і підрозділів, зайнятих створенням кожного документа; забезпечують мінімальні терміни його знаходження у

відповідному структурному підрозділі підприємства, що сприятиме зростанню ефективності облікової роботи та посиленню контрольних функцій.

Слід зазначити, що важливе значення в організації обліку основних засобів відіграє вибір методу нарахування амортизації. Найбільший вплив на вибір методу нарахування амортизації у практичній діяльності справляють такі фактори: простота (складність) методу та можливість його застосування; вплив на собівартість продукції й вартість засобів у звітності; кваліфікація працівника, уповноваженого вирішувати це питання; наявність корпоративної політики у сфері нарахування зносу.

Не існує єдиної думки щодо найкориснішого або найдоцільнішого з методів. Тому в питанні вибору методу нарахування амортизації доцільно виходити з двох позицій: принцип обачності; очікуваний спосіб отримання економічної вигоди від використання об'єктів.

В сучасних умовах розвитку економіки проблеми, що стосуються бухгалтерського відображення витрат на ремонт основних засобів, є недостатньо вирішеними і потребують більш глибокого вивчення та обґрунтування. Тому, необхідним та досить актуальним є також удосконалення методики бухгалтерського обліку в частині облікового відображення витрат на ремонтні роботи в системі бухгалтерського обліку з метою сталого виявлення резервів підвищення ефективності використання основних засобів. Необхідно відзначити, що дана проблематика є недостатньо науково обґрунтованою та вирішеною.

Отже, питання обліку основних засобів постійно знаходиться у центрі уваги науковців і бухгалтерів-практиків. Нині напрямки вирішення проблем обліку господарських операцій з надходження, наявності та вибуття об'єктів основних засобів є актуальними для забезпечення сталого розвитку як економіки країни загалом, так і для окремих підприємств. Реалізація вищенаведених пропозицій надасть змогу удосконалити організацію обліку основних засобів та прогнозувати ефективність їхнього використання на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник. Житомир : Рута, 2001. 224 с.
2. Коритний В. О. Шляхи вдосконалення документального забезпечення обліку основних засобів в сільськогосподарських підприємствах. *Облік і фінанси*. 2018. № 1 (79). С. 53–58.
3. Степаненко О. І. Документування операцій у процесі експлуатації основних засобів підприємства. *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. № 24. С. 86–94.
4. Шевченко Н. О. Проблеми та шляхи удосконалення обліку основних засобів в сільськогосподарських підприємствах. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2014. Вип. 84. С. 155–162.
5. Юрків Д. І. Удосконалення організації обліку основних засобів на підприємстві. *Управління розвитком*. 2014. № 11. С. 60–62.

КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ НА ОСНОВІ ПОКАЗНИКІВ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ

Гончаренко А. С., аспірантка, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

Кластерний аналіз – це багатовимірна статистична процедура, що виконує збір даних, що містять інформацію про вибірку об'єктів, і потім упорядковуючи об'єкти в порівняно однорідні групи.

Головне призначення кластерного аналізу – розбиття безлічі досліджуваних об'єктів і ознак на однорідні у відповідному розумінні групи або кластери. Це означає, що вирішується завдання групування даних і виявлення відповідної структури в ній.

Кластеризація проводиться за даними фінансової звітності 12 підприємств ІТ галузі України, де кількість співробітників більше за 100 чоловік.

Групування підприємств проведено за такими показниками:

– коефіцієнт фінансової стійкості (Kfs) – показник, що визначає частку довгострокових джерел фінансування в загальному обсязі капіталу підприємства;

– коефіцієнт валової рентабельності капіталу (ROA) – характеризує рівень ефективності використання капіталу підприємства. В роботі усі аналітичні розрахунки проводяться із застосуванням програмного продукту Statistica 8.0.

– коефіцієнт автономії – показує про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів.

Вихідні дані для групування підприємств сформовано та подано в табл. 1.

Таблиця 1

Показники формування та ефективності використання капіталу підприємств інформаційної сфери України

Підприємства	Умове позначення	Kfs	ROA	Ka
ЕПАМ	С1	0,89	0,41	0,89
СІКЛУМ	С2	0,34	0,18	0,34
ІНТЕЛІАС	С3	0,58	0,62	0,58
ЛЮКСОФТ	С4	0,45	0,14	0,45
ЛОГІКА	С5	0,67	0,73	0,67
СОФТСЕРВ	С6	0,98	0,02	0,01
ІНФОПУЛЬС	С7	0,83	0,54	0,83
МІРАТЕКС	С8	0,72	0,08	0,72
СІГМА	С9	0,64	-0,92	0,64
ПЛЕЙТИКА	С10	0,98	0,64	0,98
ПЛАРІУМ	С11	0,93	0,32	0,93
ЮБІСОФТ	С12	0,97	0,53	0,94

Першим етапом проводиться кластеризація ієрархічним методом, що передбачає послідовне об'єднання об'єктів в кластери за ступенем їх близькості один до одного або, навпаки, послідовне розбиття сукупності об'єктів на все більш дрібні кластери. В цьому випадку кластерне рішення є ієрархічною структурою вкладених один в одного кластерів.

Результати кластеризації ієрархічним методом підприємств інформаційної галузі представлені на дендрограмі (дереві класифікації) на рис. 1. Отриманий результат дозволяє попередньо виділити три кластери підприємств (за умови, якщо «розрізати» дендрограму на рівні 1,6).

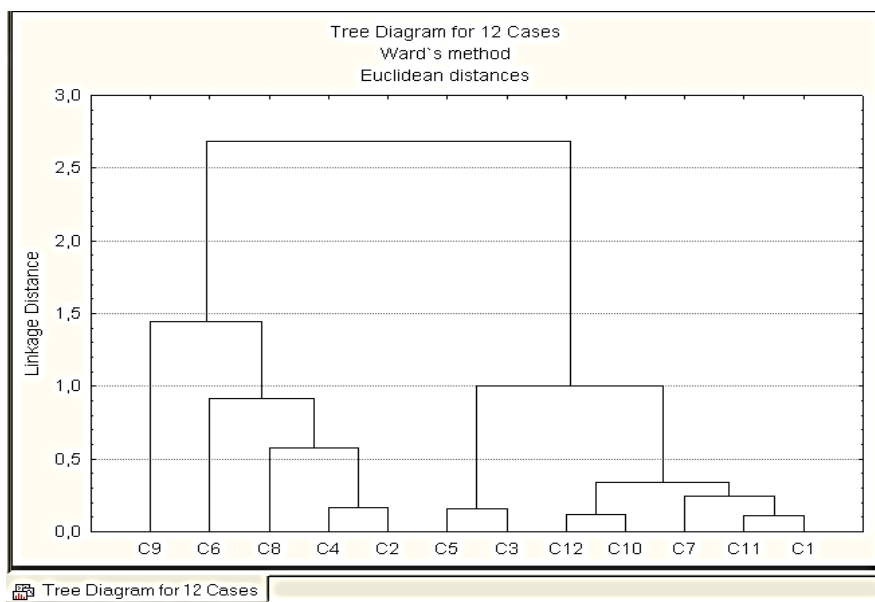

Рис. 1. Вертикальна деревовидна діаграма за результатами кластерного аналізу

Видно, що підприємства розподілились на 2 окремі групи, кожна з яких має особливі характеристики структури та ефективності використання капіталу. Для більш точної інтерпретації отриманих результатів доцільно використати метод k-середніх з використанням евклідової метрики. За результатами кластерного аналізу методом k-середніх також було виділено три групи підприємств (рис. 2, 3).

Members of Cluster Number 1 (Spreadsheet1) and Distances from Respective Cluster Center Cluster contains 7 cases	
	Distance
C1	0,088169
C3	0,210431
C5	0,171698
C7	0,006199
C10	0,133449
C11	0,149671
C12	0,100472

Members of Cluster Number 2 (Spreadsheet1) and Distances from Respective Cluster Center Cluster contains 1 cases	
	Distance
C9	0,00

Members of Cluster Number 3 (Spreadsheet1) and Distances from Respective Cluster Center Cluster contains 4 cases	
	Distance
C2	0,171869
C4	0,109328
C6	0,300913
C8	0,206887

Рис. 2. Склад кластерів, отриманих методом k-середніх

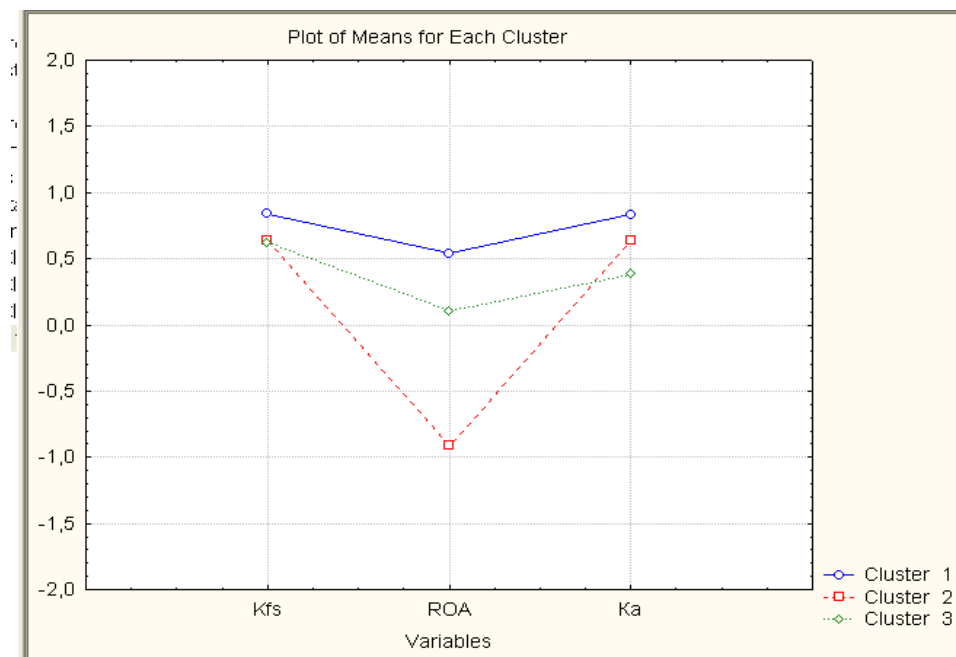

Рис. 4. Графік середніх для кожного кластера

Результати кластерного аналізу

Номер кластеру	Підприємства, що увійшли до кластеру згідно з методом Варда	Підприємства, що увійшли до кластеру згідно методу К-середніх	Характеристика підприємств кластеру
1	СОФТСЕРВ МІРАТЕКС ЛЮКСОФТ СІКЛУМ	СІКЛУМ ЛЮКСОФТ СОФТСЕРВ МІРАТЕКС	Середній рівень ефективності використання капіталу, середній рівень фінансової стійкості
2	СІГМА ЛОГІКА	СІГМА	Низький рівень ефективності використання капіталу, середній рівень фінансової стійкості
3	ЮБІСОФТ ПЛЕЙТИКА ПЛАРІУМ ІНФОПУЛЬС ЕПАМ	ЮБІСОФТ ПЛЕЙТИКА ПЛАРІУМ ІНФОПУЛЬС ЕПАМ ЛОГІКА	Високий рівень ефективності використання капіталу, високий рівень фінансової стійкості

Економічну інтерпретацію сформованих кластерів та перелік підприємств, що формують їх склад, подано у табл. 2.

Так у перший кластер увійшли підприємства, які мають середній рівень ефективності використання капіталу, середній рівень фінансової стійкості. Другий кластер сформували підприємства з низьким рівнем ефективності використання капіталу і середнім рівнем фінансової стійкості, а третій – з високим рівнем ефективності використання капіталу і високим рівнем фінансової стійкості.

Отже, головна роль кластерного аналізу – формування груп схожих між собою об'єктів у вибірці. В порівнянні з іншими методами, цей вид аналізу дає можливість класифікувати об'єкти не за однією ознакою, а за декількома одночасно. Відсутність жорсткого визначення вимог до об'єктів класифікації у кластерному аналізі робить його універсальним інструментом. Саме тому спектр його прикладних застосувань є надзвичайно широким. Оцінка та аналіз структури капіталу підприємств у межах одного кластера дозволить розробити певні рекомендації щодо управління структурою капіталу підприємств у майбутньому відповідно до класу підприємства.

Список використаних джерел:

1. Боровиков В. П. Прогнозирование в системе STATISTICA в среде Windows: Основы теории и интенсивная практика на компьютере : [учеб. пособие] / В. П. Боровиков. – М. : Финансы и Статистика, 2006. – 368 с.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

Гордієнко Н. І., проф., канд. екон. наук, Серєда А. Є., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекєтова

Під впливом інформаційної революції людський капітал стає пріоритетним за фізичний в економічному розвитку.

Сутність інтелектуального капіталу як економічної категорії визначається як система відносин різних економічних суб'єктів щодо раціонального стійкого його відтворення на основі прогресивного розвитку науки для конкурентоспроможного виробництва конкретних товарів, послуг, підвищення доходу, життєвого рівня працівників, вирішення проблеми нерівномірності світового та регіонального розвитку на основі персоніфікованих економічних інтересів суб'єктів.

Більшість дослідників, які займаються питанням визначення сутності інтелектуального капіталу, розглядають його як суму нематеріальних активів (НМА) суб'єкта господарювання. З цієї позиції в економічній науці можна виділити 3 підходи до визначення його сутності [5]:

- інтелектуальний капітал як частина нематеріальних активів підприємства;
- нематеріальні активи як частина інтелектуального капіталу.
- інтелектуальний капітал є тотожним нематеріальним активам.

Згідно з П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» Нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований [1].

Відповідно до МСБО 38 «Нематеріальні активи», це – немонетарний актив, який не має фізичної субстанції та може бути ідентифікований [2].

Найбільш доречним є другий підхід, бо інтелектуальний капітал включає у себе більш широке коло ресурсів, ніж нематеріальні активи, які є правами власності чи користування, оцінку яких можна достовірно визначити. Прикладами ресурсів, які можуть включатися до інтелектуального капіталу, крім нематеріальних активів, є: кваліфікація та досвід працівників, бази даних клієнтів, організаційна структура підприємства, ділова репутація тощо. Достовірно виміряти ці ресурси у грошовій формі досить складно, тому для їх розрахунку використовуються натуральні вимірники, коефіцієнти, якісні характеристики.

Більшість дослідників та практиків дійшли висновку, що на рівні організації інтелектуальний капітал є сумою трьох складових [6]:

Людський капітал представлений у персоналі у вигляді досвіду та знань, здібностей до нововведень, а також у загальній культурі, філософії фірми, її внутрішніх цінностях, культурі управління;

Технологічний (структурний) капітал – технічне і програмне забезпечення, патенти. Вартість структурного капіталу відображається у балансі у статтях

капіталізованих витрат на науково-дослідні та конструкторські розробки або ціну, сплачену за окремі права інтелектуальної власності;

Клієнтський (споживацький) капітал включає ділову репутацію та зв'язки зі споживачами, торгівельні марки, зв'язки. Він характеризується ступенем проникнення, поширення, постійність, упевненість у тому, що споживачі й надалі віддаватимуть перевагу цьому підприємству.

Усі складові інтелектуального капіталу визначають цінність компанії і значною мірою формують її ринкову вартість.

На сьогодні для вітчизняного бухгалтерського обліку актуальним є процес переходу на складання фінансової звітності за міжнародними стандартами. Як і будь який процес, трансформація фінансової звітності при переході на міжнародні стандарти обліку має відповідні складності, тому що, звітність складена за міжнародними стандартами відрізняється більш високою інформативністю та прозорістю, що є надзвичайно важливим для підприємств України.

Для виокремлення облікової категорії «інтелектуальний капітал» важливим є вивчення питання можливості його відображення в межах Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі МСФЗ) у порівнянні з вітчизняними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (далі П(С)БО).

Сучасна система національного бухгалтерського обліку повною мірою не враховує всі складові інтелектуального капіталу, під яким розуміємо сукупність неявних активів, які підприємство повністю або частково контролює і використовує в процесі своєї діяльності для досягнення поставлених цілей. Зазначимо, що обліку підлягає лише його частина, представлена нематеріальними активами. Об'єкти інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів відповідають вимогам визнання активу, тому в повному складі знаходять місце в системі бухгалтерського обліку та звітності [4].

Для обліку нематеріальних активів та відображення даних про них у фінансовій звітності призначені П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» (далі П(С)БО 8) та МСБО 38 «Нематеріальні активи» (далі МСБО 38). Проте, окрему інформацію про ресурси, близькі до інтелектуальних, можна знайти і у ряді інших стандартів (табл. 1).

Розглядаючи питання обліку нематеріальних активів як складової частини інтелектуального капіталу підприємства та проблематику їх відображення у звітності, зазначимо, що П(С)БО 8 розроблявся на основі МСБО 38, тому між стандартами є багато спільного.

Суттєвою відмінністю між стандартами є різна класифікація нематеріальних активів. Так, П(С)БО 8 виділяє 6 основних груп, у той же час у міжнародних стандартах міститься лише приблизний перелік можливих класів нематеріальних активів.

Відповідно до П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» придбаний або отриманий нематеріальний актив відображається в балансі, якщо існує ймовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням, та його вартість може бути достовірно визначена. Але бухгалтерський облік не

може надати точної інформації про нематеріальну складову інтелектуального капіталу.

Таблиця 1 – Місце інтелектуального капіталу у національних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку

Стандарт	Представлена інформація
<i>Інтелектуальна власність</i> у складі нематеріальних активів (внутрішньо-організаційний інтелектуальний капітал)	
П(С)БО 8	Визнання і оцінка, подальша переоцінка, амортизація та зменшення корисності, вибуття та розкриття інформації про нематеріальні активи у примітках до фінансових звітів
МСБО 38	Визначення, визнання та оцінка, характеристика внутрішньо генерованих нематеріальних активів, характеристика нематеріальних активів з визначеним та невизначеним терміном експлуатації
Тлумачення ПКТ 32 «Нематеріальні активи: витрати на сторінку в Інтернеті»	Розглядаються умови визнання власної веб-сторінки як внутрішньогенерованого нематеріального активу
<i>Гудвіл</i> (може бути виразником і людської, і внутрішньо-організаційної, і ринкової складової інтелектуального капіталу)	
П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств»	Порядок оцінки, обліку та списання гудвілу при придбанні (об'єднанні) підприємств
МСБО 38	Характеристика внутрішньогенерованого гудвілу
МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу»	Визнання та оцінка гудвілу, придбаного при об'єднанні бізнесу
<i>Людський капітал</i> (опосередкована інформація у частині витрат на утримання персоналу)	
П(С)БО 26 «Виплати працівникам»	Інформація про різні види виплат працівникам (поточні, при звільненні, при закінченні трудової діяльності, інші), розкриття інформації у примітках
МСБО 19 «Виплати працівникам»	Визначення, визнання та оцінка різних видів виплат працівникам.(короткострокові, програми участі в прибутках, по закінченні трудової діяльності, при звільненні)

Оцінка нематеріальних активів в Україні є проблемою, оскільки їхня більшість не визнається активами. Проблемною також є оцінка об'єктів, створених підприємством самостійно. Віддача від витрат прогнозується у майбутніх звітних періодах, тому оцінка активів і підприємства в цілому зростатиме. Однак встановити, на скільки збільшиться дохід від реалізації продукції чи послуг, досить складно [4].

Неідентифіковані інтелектуальні активи згідно із стандартами бухгалтерського обліку не визнаються нематеріальними та підлягають відображенню у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені.

Щодо амортизації національні та міжнародні стандарти ставлять чітку вимогу: амортизації підлягають лише нематеріальні активи з визначеним терміном експлуатації. Активи з невизначеним строком не амортизуються.

І міжнародні, і національні стандарти обліку не вимагають розподіляти нематеріальні активи за термінами корисного використання, проте містять чіткі вимоги до встановлення цих термінів. Крім цього, між стандартами наявні розбіжності і у визначенні основних методів амортизації. Так, у МСБО не передбачено застосування кумулятивного методу нарахування амортизації.

Деякі вітчизняні науковці, вважають, що виразником інтелектуального капіталу підприємства може виступати гудвіл. Бухгалтерський підхід до гудвілу і в міжнародних, і в національних стандартах є неповним, адже гудвіл не виникає лише в результаті продажу чи об'єднання бізнесу, а накопичується підприємством у вигляді інтелектуального капіталу та представлений створеним іміджем, фірмовим найменуванням, компетенцією та знаннями персоналу. В цьому випадку доречно застосовувати поняття внутрішнього гудвілу, який представлений невідчутними активами та здатен приносити суттєві вигоди і, як наслідок, збільшувати ринкову вартість суб'єкта господарювання [3].

Відповідно, щодо облікового забезпечення таких складових елементів інтелектуального капіталу як людські та ринкові активи, то і в національних, і в міжнародних стандартах підкреслюється, що вони не відповідають критеріям визнання активу і не підлягають відображенню у звітності.

Вимоги щодо розкриття інформації про інтелектуальний капітал у примітках до фінансової звітності обмежуються описом нематеріальних активів суб'єкта господарювання та гудвілу, який виникає в процесі об'єднання підприємств.

Таким чином, відображення інформації про нематеріальні активи за вимогами міжнародних стандартів є більш повним та обґрунтованим у порівнянні з національними. Проте недоліком є той факт, що можливість відображення інтелектуального капіталу як комплексного поняття не розглядається.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Наказ Міністерства фінансів України 18.10.1999 № 242 [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – 1999. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс] // Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. – 2012. – https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text
3. Галькевич А. Гудвіл при придбанні та об'єднанні підприємств: сутність, оцінка і розкриття в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності / Алла Галькевич // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – №3. – С. 25–33.
4. Дядюн О. О. Підходи до перевірки та відображення інтелектуального капіталу в податковому обліку / О. О. Дядюн // Аудиторська діяльність: організаційно-методичні аспекти податкового аудиту: Збірник доповідей науково-практичного семінару / [за ред. Н. М. Проскуриної]. – Запоріжжя: Друкарський салон «Сім Сору». – С. 10–20.
5. Просвирина И. И. Интеллектуальный капитал: новый взгляд на нематериальные активы // Финансовый менеджмент. – 2016. – №4.
6. Уманців Г. Облікова інтерпретація інтелектуального капіталу в контексті становлення інформаційної економіки // Бухгалтерський облік і аудит. – 2018. – №9. – С. 9–15.

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Єдинак Т. С., канд. наук з держ. упр., доцент кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування, Карнаух А. М., магістр, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро, Україна

Витрати – важлива економічна категорія, що впливає на рентабельність підприємства та результати його діяльності. Це основний фактор, оптимальний рівень якого сприяє підвищенню прибутковості підприємства та успішному його функціонуванню.

Витрати з'являються під час придбання організацією товарів (довгострокових активів, сировини, матеріалів, товарів для перепродажу тощо) і послуг сторонніх організацій (транспортні послуги, послуги технологічних сервісів, водопостачання, електропостачання тощо), а також при розрахунках з працівниками підприємства з оплати праці, з бюджетом за податками та платежами, іншими зобов'язаннями. Виникнення витрат супроводжується виплатою грошових коштів, погашенням кредиторської заборгованості, зростанням боргових зобов'язань, тощо.

Витрати підприємства не є сталою величиною, оскільки, змінюються тарифи на комунальні послуги, вартість сировини і матеріалів, різні послуги зв'язку, транспортування і т.п. Всі витрати відрізняються різним ступенем впливу на фінансовий результат діяльності підприємства в цілому, а також на розмір тих чи інших видів наступних витрат.

Управління витратами – це система цілеспрямованого впливу на структуру, склад і поведінку витрат та їх чинники на всіх етапах формування й розподілу витрат, що ґрунтується на використанні економічних законів для підвищення

ефективності діяльності підприємства на базі оптимізації рівня витрат, забезпечення його конкурентоспроможності на ринку та досягнення стратегічної мети й поточних завдань його розвитку.

Оптимізація витрат є одним з основних ефективних інструментів розвитком підприємства. Кожне підприємство постійно намагається знайти методи і способи оптимізації своїх витрат. Для цього розробляються і вводяться в дію певні заходи, спрямовані на їх зниження.

Зокрема, можна виділити декілька заходів підприємства для оптимізації витрат:

- планування витрат. Необхідно заздалегідь планувати статті витрат підприємства, з поділом на періоди. Розумний підхід до планування витрат дає можливість підприємству одержати заплановані результати по отриманню прибутку;

- контроль та аналіз. Керівник повинен мати всю необхідну інформацію про діяльність свого підприємства. Можливість контролювати витрати з'являється з моменту, коли вони починають плануватись. На підприємстві створюється відділ по скороченню витрат, який займається вивченням факторів, які впливають на формування витрат, а також можливих причин непродуктивного часу. Потім відбувається аналіз, після якого співробітники розробляють програму щодо оптимізації і зниження витрат;

- організація. Визначення місць формування витрат і центрів відповідальності з метою відслідковування причин перевитрат або економії та виявлення відповідальних за це осіб.

На кожному етапі слід розуміти, наскільки продуктивні поточні витрати, чи працює кожна вкладена в основну і допоміжну діяльність гривня на створення прибутку.

Якісне управління витратами на підприємстві неможливе без ретельного їх аналізу. Аналіз передбачає порівняння запланованих і фактичних витрат з виявленням відхилень і прийняття заходів для їх усунення. Для контролю за витратами підприємству необхідно впроваджувати систему управління, яка буде вживати заходів по оптимізації їх структури.

Метою будь-якої оптимізації є, в першу чергу, підвищення ефективності роботи підприємства, а не просто зниження витрат. Поняття «ефективність витрат» невід'ємне від їх рентабельності. Для підготовки заходів по скороченню необхідно зрозуміти, яким чином формуються витрати по кожному напрямку, як функціонують бізнес-процеси і яких методів слід дотримуватись для зниження витрат. Для цього необхідно скласти плани заходів щодо скорочення витрат. У ці плани доцільно включати статті витрат, які необхідно знизити:

- скорочення витрат, яке пов'язане з поліпшенням трьох напрямків діяльності підприємства: інвестиції, закупівлі, виробничі процеси (наприклад, перегляд порядку роботи з покупцями і замовниками в разі прострочення платежів). Всі ці три ланки утворюють найбільшу частку витрат підприємства. Тому знижувати їх необхідно поступово, щоб зменшити ступінь впливу на прибуток підприємства;

- перегляд договорів з постачальниками. Потрібно шукати такі компанії, які можуть запропонувати більш вигідні ціни на сировину і матеріали, а також ті, що можуть надати відстрочки за платежами;

- зниження кількості накладних витрат (витрати на електроенергію, транспорт, опалення тощо). Витрати на електроенергію можуть бути скорочені при їх належному контролі (наприклад, слід обмежувати освітлення приміщення в темну пору доби, якщо це не заважає виробничому процесу; також можна перейти на більш економічне устаткування). Що стосується витрат на транспорт, то слід скоротити кількість службових машин, більш ретельно стежити за витрачанням палива;

- посилений контроль над витратами, зокрема за валютними операціями та операціями з цінними паперами, вдосконалення механізму нарахування пені та штрафних санкцій, контроль дебіторської заборгованості.

Сучасні заходи оптимізації витрат мають бути гнучкими, простими у використанні, надавати в оперативному порядку необхідну для прийняття управлінських рішень інформацію.

Як висновок, слід зауважити, що оптимізація витрат є головним елементом управління витратами, це ціла самостійна система, ефективність роботи якої залежить від економічного та раціонального використання наявних ресурсів. Зменшення та оптимізація витрат завжди буде залишатися актуальною проблемою на будь-якому підприємстві. Раціонально функціонуюча система управління витратами, в результаті роботи якої приймаються рішення, спрямована на підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності, здобуття конкурентних переваг та підвищення прибутковості підприємства й сприятиме його успішності та процвітанню.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» Наказ № 318 від 31.12.99 зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 25.10.2020).

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996–XIV від 16.07.1999 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення 22.10.2020).

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ВАЖЛИВЕ ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Єрмоленко О. К., викладач вищої категорії ДВНЗ «Харківський коледж текстилю та дизайну»

У сучасному світі на будь-якому підприємстві, в галузі чи державі єдина система обліку забезпечується трьома взаємопов'язаними видами обліку – оперативним, статистичним та бухгалтерським. Бухгалтерський облік є важливою складовою інформаційної системи підприємства. Саме він формує значну частину всієї економічної інформації, яка допомагає мати адекватне уявлення про фінансово-економічне становище підприємства та сприяє ефективному управлінню ним в умовах сучасної євроінтеграції.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Головною ж метою ведення бухгалтерського обліку є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства [1].

Предметом бухгалтерського обліку є господарські засоби, джерела формування та їх цільове призначення, господарські процеси, які проявляються під час виробництва продукції, витрати та результати господарської діяльності підприємства. Саме для управління діяльністю підприємства необхідно знати, які господарські засоби воно має, де вони розміщені та за допомогою яких джерел сформувалися [2, с. 10–12].

Сьогодні Україна йде шляхом євроінтеграції, тому зростає роль і значення бухгалтерського обліку, адже збільшується потреба управління економічною діяльністю на всіх рівнях.

Інформація, в умовах діджиталізації, стає продуктом обліку, який необхідний для прийняття управлінських рішень. Звідси виходить, що бухгалтерський облік є засобом та функцією управління підприємством. В свою чергу процес управління складається з певних етапів, а саме: планування – облік – аналіз – регулювання [4, с. 30–31].

Бухгалтерський облік як важлива складова гармонізації управління підприємством виконує такі функції, як: інформаційна, контрольна, оціночна, аналітична, соціальна.

Інформаційна функція полягає в тому, що бухгалтерський облік за допомогою власних прийомів діджиталізації формує та передає інформацію про наявність та рух господарських засобів, джерела їх утворення, а також господарські процеси та результати діяльності підприємства. За допомогою бухгалтерських звітів передається облікова інформація.

Сутністю контрольної функції є застосування способів документування, інвентаризації та поточної облікової реєстрації господарських операцій бухгалтером у процесі підписання документів, що можуть дозволяти чи забороняти здійснення певних операцій, контролювати ефективність використання ресурсів, виконання завдань бізнес-плану, кошторисів, нормативів та вимог підписаних контрактів.

Оціночна функція допомагає здійснювати вартісне вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку, що сприяє визначенню фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання.

Суть аналітичної функції полягає в тому, що здійснюється економічний аналіз відхилень від планових завдань, попередніх періодів чи середньостатистичних даних по галузі за допомогою облікових даних з метою виявлення причин певного становища підприємства та розробки заходів щодо виправлення можливих негативних тенденцій.

Соціальна функція бухгалтерського обліку спрямована на вирішення глобальних проблем розвитку суспільства. Вона проявляється тоді, коли належним чином побудований облік є рушійною силою ефективного функціонування підприємства, а в кінцевому результаті економічне зростання внутрішнього виробника сприяє вирішенню соціальних проблем [4, с. 30–32]. Також слід зазначити, що в сучасній нестабільній економічній ситуації в Україні, кожен підприємець прагне втриматися на ринку. І саме уміння користуватися інформацією як про свій бізнес, яку надає бухгалтерський облік, так і про зовнішні фактори, що мають певний вплив, є одним з важливих факторів, що впливає на утримання підприємства на ринку та можливого його подальшого розширення [2, с. 91].

Отже, за допомогою бухгалтерського обліку зовнішні та внутрішні користувачі підприємства можуть отримати інформацію про наявні основні засоби підприємства, джерела їх формування, господарські операції, які відображають господарську діяльність фірми та допомагають в ефективному її управлінні. Завдяки цьому бухгалтерський облік є надійною інформаційною базою для управління діяльністю підприємства та сприяє швидкому та якісному прийняттю оперативних управлінських рішень в умовах сучасної євроінтеграції.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закону України : № 996-ХІУ від 16.07.99 р.
2. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посібник / О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська; за заг. ред. В. Б. Захожая. – 2-ге вид., стереотип. – Київ : МАУП, 2003. – 176 с.
3. Ганін В. І. Теоретичні основи бухгалтерського обліку: навчальний посібник / Ганін В. І., Сениця Т. В. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
4. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 688 с.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Жадан Т. А., канд. екон. наук, доцент, Назаренко В. В., Токарев О. О., магістри, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Основні засоби відіграють важливу роль у фінансово-господарській діяльності промислових підприємств України. Від стану основних засобів, забезпеченості ними процесу виробництва, своєчасності та достовірності обліку, ефективності використання залежить якість та конкурентоспроможність продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, фінансовий стан підприємства в цілому. Саме тому актуальним є оцінка сучасного стану основних засобів промислових підприємств України.

Аналіз вартості та ступеню зносу основних засобів промислових підприємств України за 2017–2019 рр. (рис. 1) показав, що протягом останніх років спостерігається тенденція до збільшення їх первісної та залишкової вартості, зменшення зносу. Найнижчим ступенем зносу основних засобів на кінець 2019 р. характеризуються підприємства добувної промисловості і розроблення кар'єрів (36,5 %), а найвищим – підприємства водопостачання, каналізації, поводження з відходами (70,3 %).

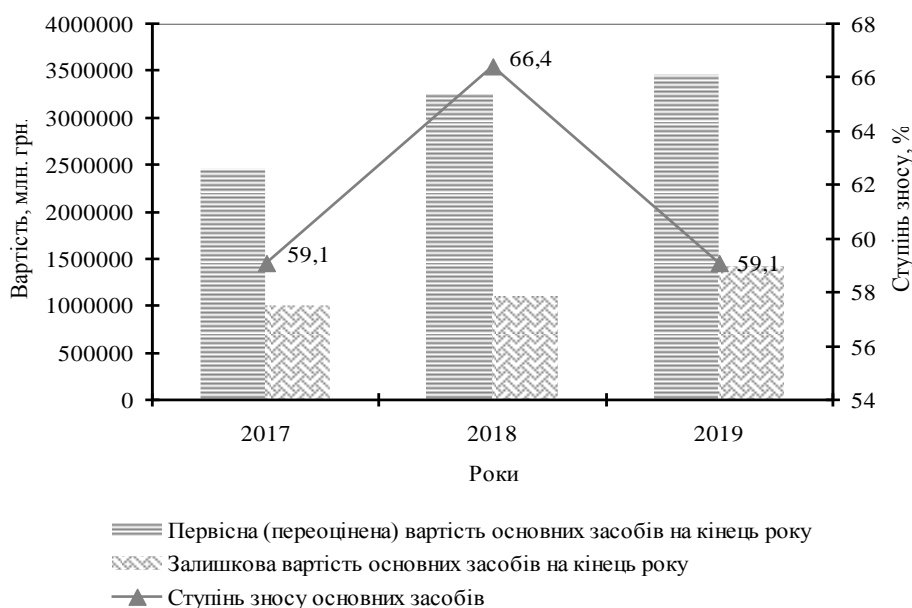

Рисунок 1 – Вартість та ступінь зносу основних засобів промислових підприємств України за 2017–2019 рр. [1]

Проте на підприємствах переробної промисловості (рис. 2а) у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. спостерігається зменшення первісної вартості основних засобів на 107110 млн. грн. (темп росту 91,5%) та збільшення залишкової вартості на 109691 млн. грн. (темп росту 124,4%). Ступінь зносу основних засобів підприємств переробної промисловості у 2019 р. в порівнянні з 2018 р.

знизився на 12,9 % і становив 51,4 %.

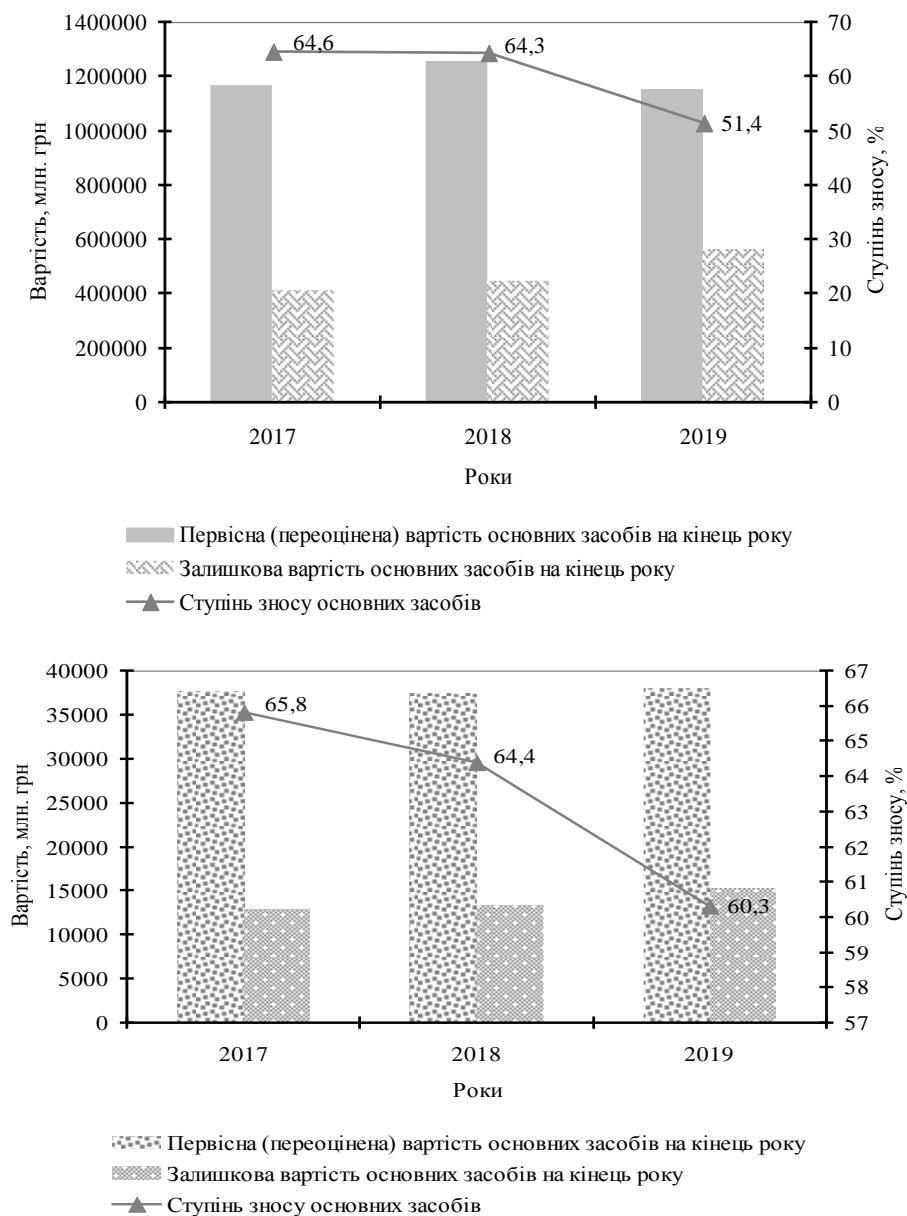

Рисунок 2 – Вартість та ступінь зносу основних засобів підприємств переробної промисловості України [1]: а) переробні підприємства; б) підприємства, які здійснюють виробництво інших транспортних засобів

В той же час на переробних підприємствах, які здійснюють виробництво інших транспортних засобів (рис. 2б), спостерігається збільшення первісної вартості основних засобів на 532 млн. грн. (темп росту 101,4%) та залишкової вартості на 1762 млн. грн. (темп росту 113,2%). Ступінь зносу основних засобів переробних підприємств, які здійснюють виробництво інших транспортних засобів, у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. знизився на 4,1 % і дорівнює 60,3%.

На величину та динаміку зношення основних засобів промислових підприємств впливає їх фізичний та моральний знос [5]. Внаслідок фізичного зносу погіршуються техніко-економічні показники основних засобів, а саме:

знижується продуктивність, збільшуються експлуатаційні витрати, змінюється режим роботи тощо. Чинниками, які впливають на фізичний знос основних засобів, є їх технічна досконалість, режим роботи, організація догляду, зберігання, своєчасність ремонту, ступінь захищеності від впливу негативних факторів зовнішнього середовища, особливості технологічного процесу, якість переробленої сировини тощо. Моральний знос основних засобів, як правило, настає раніше фізичного [3]. Тобто основні засоби, які ще можуть використовуватись в господарській діяльності підприємства, стають вже економічно неефективними. В результаті підвищення продуктивності праці в галузях, які виготовляють засоби праці, а також створення нових, більш продуктивних і економічно вигідних машин та устаткування, ніж ті, що перебувають в експлуатації на промисловому підприємстві, відбувається зменшення вартості основних засобів, що і призводить до їх морального зносу.

Поява нових, більш досконалих видів обладнання з підвищеною продуктивністю, кращими умовами обслуговування та експлуатації є однією з причин заміни старих основних засобів ще до настання їх фізичного зносу [4]. Несвоєчасна заміна морально застарілих основних засобів призводить до того, що на них виготовляється продукція більш низької якості у порівнянні з продукцією, виготовленою на більш досконалих машинах і обладнанні.

В останні роки прискорились темпи оновлення основних засобів на підприємствах промисловості в цілому (табл. 1), які за 2018-2019 рр. становили 149,4%.

Таблиця 1 – Аналіз надходження та вибуття основних засобів промислових підприємств за 2017–2019 рр.

Вид економічної діяльності за КВЕД	Темпи оновлення основних засобів, %		Темпи вибуття основних засобів, %	
	2018/2017	2019/2018	2018/2017	2019/2018
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	142,6	120,7	377,5	8,5
Переробна промисловість, у т.ч.:	132,8	114,1	128,2	50,9
- виробництво інших транспортних засобів	90,5	68,4	25,9	115,5
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	183,8	244,1	243,5	24,7
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	148,2	120,4	74,6	399,7
Разом промисловість	146,3	149,4	200,9	31,5

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України [1]

В той же час темпи оновлення основних засобів переробних підприємств, які здійснюють виробництво інших транспортних засобів, значно уповільнились і становили 90,5% за 2017-2018 рр. та 68,4% за 2018-2019 рр.

Аналіз руху основних засобів промислових підприємств за 2017-2019 рр. наведено у табл. 2.

Таблиця 2 – Аналіз руху основних засобів промислових підприємств за 2017–2019 рр.

Вид економічної діяльності за КВЕД	Коефіцієнт оновлення основних засобів			Коефіцієнт вибуття основних засобів		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	0,084	0,123	0,142	0,031	0,120	0,010
Переробна промисловість, у т.ч.:	0,062	0,076	0,095	0,029	0,035	0,019
- виробництво інших транспортних засобів	0,100	0,091	0,061	0,041	0,011	0,012
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	0,037	0,038	0,076	0,011	0,014	0,003
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	0,067	0,046	0,063	0,019	0,007	0,030
Разом промисловість	0,058	0,064	0,090	0,023	0,035	0,010

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України [1]

Як видно з табл. 2, значення коефіцієнтів оновлення перевищують значення коефіцієнтів вибуття основних засобів в усіх галузях промисловості, що свідчить про більш високу частку нових, введених в експлуатацію у звітному періоді основних засобів у складі усіх основних фондів, наявних на кінець звітного періоду. Проте значення коефіцієнтів оновлення основних засобів все ще знаходяться на достатньо низькому рівні. Отже для підвищення конкурентоспроможності промислової продукції необхідно прискорити процес оновлення основних засобів.

Оцінку ефективності використання основних засобів промислових підприємств здійснимо за допомогою коефіцієнта фондівіддачі [6] (табл. 3).

Таблиця 3 – Ефективність використання основних засобів промислових підприємств України за 2016-2018 рр.

Вид економічної діяльності за КВЕД	Обсяги виробництва, млн. грн.			Коефіцієнт фондівіддачі		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	270761	358990	422368	0,66	0,85	1,03
Переробна промисловість, у т.ч.:	1357839	1774333	2021200	0,76	1,52	1,61
- виробництво інших транспортних засобів	37320	48009	52417	0,05	1,28	1,40
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	265008	295500	318334	0,33	0,38	0,22
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	26646	33117	35382	0,36	0,40	0,20
Разом промисловість	1920254	2461940	2797284	0,62	1,00	0,86

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України [1]

З табл. 3 видно, що в цілому по промисловості коефіцієнт фондівіддачі у

2017 р. дорівнював одиниці, але у 2018 р. намітилась тенденція до його спаду. На це вплинули показники фондівдачі підприємств з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, а також підприємств з водопостачання; каналізації, поводження з відходами, які є найнижчими серед усіх галузей промисловості (0,22 та 0,20 відповідно). Такий низький коефіцієнт фондівдачі підприємств з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря пояснюється високою фондоємністю виробництва, яка є найбільшою серед усіх галузей промисловості.

Отже, сучасний стан основних засобів промислових підприємств України за 2017-2019 рр. можна охарактеризувати наступними тенденціями:

- поступовим збільшенням первісної та залишкової вартості основних засобів, зменшення їх зносу. При чому, найнижчим ступенем зносу характеризуються підприємства добувної промисловості і розроблення кар'єрів, а найвищим – підприємства водопостачання, каналізації, поводження з відходами;

- прискоренням темпів оновлення основних засобів на підприємствах промисловості в цілому та їх уповільнення на переробних підприємствах, які здійснюють виробництво інших транспортних засобів;

- перевищенням величини коефіцієнтів оновлення над значеннями коефіцієнтів вибуття основних засобів в усіх галузях промисловості, що свідчить про більш високу частку нових, введених в експлуатацію у звітному періоді основних засобів;

- спадом на кінець звітної періоду коефіцієнта фондівдачі по промисловості в цілому, причинами якого є висока фондоємність виробництва підприємств з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря тощо.

Таким чином, можна сказати, що проблема підвищення ефективності використання основних засобів займає одне з центральних місць в економіці України, від вирішення якої залежатиме фінансовий стан промислових підприємств, результати їх фінансово-господарської діяльності та конкурентоспроможність на ринку.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України / Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.11.2020 р.).
2. Грибова С. М. Аналіз стану основних засобів промислових підприємств України / С. М. Грибова, І. О. Цинько // Вісник економічної науки України. – 2016. – № 2. – С. 48–52.
3. Жадан Т. А. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект / Т. А. Жадан, Н. В. Лозова // Глобальні та національні проблеми економіки: електрон. наук. фах. вид. – 2015. – Вип. 8. – С. 1112–1116. – URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/23354> (дата звернення: 03.11.2020 р.).
4. Жадан Т. А. Особливості здійснення внутрішнього контролю операцій зі збереження, надходження і вибуття основних засобів / Т. А. Жадан, О. В. Луценко, Ю. Ю. Федорченко // Труды XIII-ої Міжн. наук.-практ. конф. «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум – 2017», 6–8 грудня 2017 р. – Харків : НТУ «ХПІ», 2017. – С. 14–15. – URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/35196> (дата звернення: 03.11.2020 р.).

5. Ковальчук Н. О. Аналіз стану основних засобів на підприємствах України / Н. О. Ковальчук, Т. А. Побіжан // Молодий вчений. – 2017. – № 10 (50). – С. 910–914.
6. Чайка Т. Ю. Розрахунок фондівддачі за фінансовою звітністю НП(С)БО України та сучасні тенденції її оцінки і аналізу / Т. Ю. Чайка, С. Є. Лошакова, О. Ю. Калашнік // Ефективна економіка : електрон. наук. фахове вид. – 2018. – № 5. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6300> (дата звернення: 01.11.2020 р.).

ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Івах С. С., викладач, Петлиця О. О., викладач, Харківський державний автомобільно-дорожній коледж

Сучасний розвиток банківського сектору нерозривно пов'язаний із впровадженням нових та вдосконаленням вже існуючих банківських операцій та послуг. Посилена конкуренція між банками змушує їх шукати нові шляхи залучення клієнтів, активно використовуючи для цього можливості системи інформаційного забезпечення операційної діяльності. Враховуючи стрімке зростання ролі мережі Інтернет практично у всіх галузях економіки, одним із важливих напрямів перспективного розвитку вітчизняних банків є розробка та впровадження високотехнологічних online-послуг.

Поняття “Інтернет-банкінг” (Internet banking) увійшло в сучасний бізнес на початку 80-х років, коли перші західні банки почали надавати своїм клієнтам деякі послуги без відвідування банку фізично – для отримання послуги клієнту достатньо було завітати на сайт банку в мережі Інтернет і, використовуючи надані банком паролі, виконати необхідну кількість операцій.

Оцінюючи перспективи світової банківської системи, головний теоретик цифрового банкінгу Кріс Скіннер, будучи в Україні, сказав: «Якщо банк не має цифрової стратегії, він не має майбутнього». На думку Кріса Скіннера, єдиний шлях виживання для банківської системи в умовах цифрової революції – це оцифрування послуг, мобільні додатки, використання «хмарних» технологій. Це стосується не тільки цифрового банкінгу, але економічної діяльності взагалі, адже цифрова економіка зростає в 7 разів швидше, ніж решта економіки. Значну частину цього зростання забезпечує широкосмуговий Інтернет.

Сьогодні базовий перелік послуг, які можна отримати шляхом використання інтернет-банкінгу в Україні вже досить широкий і, беззаперечно, матиме тенденцію до зростання, оскільки він є економічно вигідною послугою як для банку так для їх клієнтів.

Зокрема, значно підвищується ефективність роботи як банку, так і клієнтів; знижуються витрати на залучення нових клієнтів; швидкість обслуговування клієнтів обмежується не кількістю та спроможністю окремих філій та відділень банку, а чинниками, якими значно легше керувати, зокрема потужністю комп'ютерної мережі; підвищується якість роботи з клієнтами банку [5]. Крім того, за допомогою інтернет-банкінгу клієнти мають змогу здійснювати контроль за власними рахунками як в Україні так і за її межами. Так, здатність

дистанційно управляти поточними рахунками дає змогу клієнтам без часових обмежень (цілодобово) переказувати кошти між своїми рахунками та на інші рахунки в своєму чи інших банках, оплачувати послуги (комунальні, зв'язку, страхування), поповнювати мобільний телефон, переглядати (друкувати) виписки про рух коштів, самостійно блокувати картку, купувати квитки тощо.

Враховуючи всі вищезазначені переваги можна стверджувати, що система дистанційного банківського обслуговування є перспективним шляхом розширення переліку банківських послуг, процес розвитку яких в Україні залежить від декілька факторів:

По-перше, наявність постійного доступу до мережі Internet. На жаль, сьогодні ще не всі населені пункти мають постійний інтернет-зв'язок, що забезпечував би вільний доступ клієнтів до банку в режимі 24/7 у будь-якій точці країни. Хоча за статистикою в Україні спостерігається тенденція зростання частки населення, яка користується всесвітньою мережею (близько 63 %), однак вона все ще суттєво поступається провідним Європейським країнам.

По-друге, наявність відповідного програмного забезпечення. Перевагою є те, що для виконання операцій використовується доступний стандартний браузер (Google Chrome, Internet Explorer, Opera, Mozilla тощо). Проте, доступний, не означає надійний. Багатофункціональне програмне забезпечення крім задоволення широкого спектру потреб клієнтів повинно гарантувати і належний рівень безпеки здійснення операцій. Але, встановлення надійної системи віддаленого банківського обслуговування вимагає значних витрат не лише на її розробку та впровадження, а й на постійне її обслуговування, що не завжди під силу малим та середнім банкам.

В Україні лідером серед систем онлайн-банкінгу є «Приват 24». За інформацією GooglePlay українці встановили на свої Android-смартфони цей додаток більше 5 млн. разів. Найбільший функціонал (більше 40 опцій – від переказів і відкриття депозитів до ведення домашньої бухгалтерії і придбання квитків) в ПриватБанку. 37 опцій є в системі Інтернет-банкінгу Першого Українського Міжнародного Банку, 35 – в Альфа-Банку. Однією з найпопулярніших послуг в якій проявляють інтерес користувачі Інтернет-банкінгу є можливість дистанційно сплачувати за комунальні послуги.

Отже, інтернет-банкінг є невід'ємною складовою банківського сектору, яка розширює межі взаємозв'язку між клієнтом та банком, що у свою чергу є одним із пріоритетних завдань вітчизняних банків в процесі конкурентної боротьби за кожного окремого клієнта.

Розвиток Інтернет-банкінгу в значній мірі залежить від ефективної діяльності державних установ та органів влади, які в силах створити сприятливі умови для розвитку перспективного нового виду послуг.

Список використаних джерел:

1. Голюк В. Я., Драпалюк Т. А. Інтернет-банкінг та особливості його використання в Україні / В. Я. Голюк, Т. А. Драпалюк [Електронний ресурс].
2. Неизвестна О. В. Огляд новітніх електронних технологій і аналіз сучасного розвитку банку / Неизвестна О. В. [Електронний ресурс].

3. Офіційний сайт НБУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.
4. Офіційний сайт компанії Фінансовий клуб. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://banksrating.com.ua>.
5. Шпильовий В. А. Підходи до класифікації банківських послуг / В.А. Шпильовий // Економіка та держава. – 2016. – № 1. – С. 27–30.

УЗГОДЖЕННЯ ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ СФЕРИ ЖКГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТ УКРАЇНИ

Ілляшенко К. В., канд. екон. наук, доцент, Ілляшенко Т. О., канд. екон. наук, доцент, Карпіщенко О. І., канд. екон. наук, професор, Товстуха О. В., аспірант, ННІ ФЕМ ім. О. Ф. Балацького, Сумський державний університет, м. Суми

З урахуванням особливостей функціонування економіки України в умовах зовнішньої військової агресії та, як наслідок, втрати значної частини промислового потенціалу країни, відчутним стає послаблення однієї із ключових функцій держави – функція соціального захисту населення країни.

Ретроспективний аналіз статистичних даних показує, що на фоні значного підвищення тарифів на газ та теплову енергію у 2015 році уряд запустив масштабну програму соціальної підтримки населення, шляхом часткової компенсації вартості житлово-комунальних послуг. З роками кількість одержувачів субсидій значно зростає — з 1,1 млн осіб у 2015 році до 6,2 млн осіб у 2018 році. Неминуче зростали і видатки з державного бюджету на відповідні заходи: 12,7 млрд грн у 2015 році проти 63 млрд грн у 2017 році. Така ситуація вимагали докорінних змін та переосмислення ефективності функціонування всієї сфери ЖКГ і пов'язаного із нею підходу держави до соціального захисту населення. Вочевидь перед урядом і президентом було всього два основних напрямки можливих реформ: по-перше, таким напрямком могло стати наведення порядку в системі адміністрування соціальної підтримки населення при незмінному рівні навантаження на бюджети домогосподарств а, по-друге, ситуація вимагала швидкої реформи самої сфери ЖКГ, спрямованої перш за все на зниження її енергоємності.

Життя розставило все по своїх місцях: шляхом внесення змін до нормативного-правового поля урядом було значно обмежено коло потенційних субсидіантів і, таким чином, увесь тягар житлово-комунальних послуг неефективного сектору економіки було попросту перекладено на плечі домогосподарств. Кількість домогосподарств, які одержували субсидії на оплату житлово-комунальних послуг у грудні 2019р. становила 3,28 млн. в той час як зверталось за субсидіями 4,35 млн домогосподарств [1].

З іншого боку сфера житлово-комунального господарства України завжди знаходилась в центрі уваги вітчизняних вчених, оскільки вона напряму впливала на рівень економічної безпеки держави, яка не в останню чергу залежала від

енергетичної безпеки в умовах перманентного дефіциту власних енергетичних ресурсів.

Третій вектор, який актуалізував питання зниження енергоємності сфери ЖКГ в останні десятиріччя, був продиктований політичними зобов'язаннями усіх без виключення урядів нашої країни і перш за все перед Європейськими партнерами, щодо незмінного руху країни в бік забезпечення і реалізації ключових принципів сталого розвитку країни шляхом суттєвого скорочення енергоємності галузі та зниження викиди парникових газів у повітря.

Енергетичні баланси України за останні десятиріччя майже не зазнали значних змін. Так, на долю побутового сектору у 2018 році припадало 36% споживання електричної та майже 42% теплової енергії [2], що значно перевищувало відповідні обсяги споживання об'єктами промисловості і транспорту. У той же час рейтинг галузей економіки країни за викидами CO₂ свідчить, що 51% викидів забезпечує енергетичний сектор, 18% промисловість, 15% транспорт і 13% домогосподарства [3], що з урахуванням зазначеного раніше дозволяє встановити лідируючі позицію домогосподарств у генеруванні парникових газів в Україні.

Статистичні данні яскраво демонструють нам доцільність зосередження основної уваги вчених урбаністів, які займаються питаннями забезпечення сталого розвитку населених пунктів саме на домогосподарствах, а якщо бути більш точним – на споживанні ними енергії як для опалення житлових приміщень, так і для освітлення, гарячого водопостачання та для інших цілей.

Зважаючи на зазначене, одним із інструментів, який щонайменше зможе зробити абсолютно прозорим сектор енергоспоживання суб'єктами правовідносин у сфері ЖКГ є застосування сучасних інформаційних технологій та тотальна діджиталізація ЖКГ країни.

Добре відомо, що у ринковій моделі реалізації ІТ проектів значна роль у діджиталізації відводиться приватним структурам, які повинні підхопити імпульс державних заходів і добудувати каркас економіки цифрового типу. Але чи є належні передумови для реалізації ринкової моделі в Україні: чи співпадають інтереси зацікавлених приватних гравців ринку послуг у сфері ЖКГ з очікуваннями держави, суспільства та кінцевих споживачів цих самих послуг.

Сьогодні можна виділити наступні чинники, які слід вважати визначальними з точки зору оцінки перспектив цифровізації сфери ЖКГ в Україні:

- прогнозоване зростання тарифів на комунальні ресурси актуалізує для населення питання скорочення таких витрат;
- тенденції до зміни парадигми власника: власник житла не стільки зацікавлений у дотриманні жорстких соціальних, енергетичних, санітарних та інших норм і нормативів встановлених державою для функціонування сектору житлової нерухомості, скільки у мінімізації витрат домогосподарства;
- зниження системи мотивації проведення енергозберігаючих заходів керуючими компаніями при переході на прямі розрахунки власників з ресурсопостачаючими компаніями;

- високий рівень монополізації сфери ЖКГ та незацікавленість постачальників у нарощенні прозорості ринку відповідних послуг;
- високий рівень корумпованості контролюючих органів та суттєвий вплив окремих олігархічних структур на державного регулятора у сфері ЖКГ.

Очевидною є необхідність пошуку моделі тривалого, сталого та взаємовигідного публічно-приватного партнерства між ключовими гравцями цього сектору економіки. Сталість такій моделі повинна гарантувати колінеарність стратегічних інтересів населення, як сторони, що несе увесь тягар комунальних платежів і держави, як ключового гравця, що задає правила гри та регулює інтенсивність руху у зазначеному напрямку.

З урахуванням сучасного європейського досвіду, можна було б обрати один-два пілотних проекти цифровізації сфери ЖКГ, які б мали величезний соціальний резонанс та мали б значний шанс на успіх в умовах реалій України і започаткували цілу низку послідовних, позитивних та незворотних змін для домогосподарств України.

Прикладом такого проекту міг би стати проект Smart Electrical Thermal Storage, суть якого полягає у тому, що накопичення теплової енергії необхідної для опалення сотень і тисяч квартир і будинків окремих домогосподарств здійснюється під управлінням штучного інтелекту саме в той час (не обов'язково вночі), коли цього потребує енергоринок країни. Покажемо в чому можуть полягати ключові фактори успіху такого проекту для домогосподарств України і яким є шанс на успішну реалізацію аналогічних проектів.

По-перше, попередньо можна казати про наявність прямих економічних стимулів для реалізації відповідних проектів для кінцевого споживача енергетичних ресурсів. Продемонструємо зазначене на умовному прикладі.

Для умовної квартири, площею 100 м.кв. матимемо дані щодо економічної ефективності впровадження систем розумного накопичення теплової енергії, які наведено у таблиці 1.

Проведені розрахунки на перший погляд фактично свідчать, про економічну недоцільність реалізації проектів із цифровізації, зокрема системи опалення житлового сектору в Україні. За найбільш оптимістичного сценарію система розумного мережевого управління накопиченням теплової енергії принесе її власнику за опалювальний сезон орієнтовний позитивний ефект у розмірі всього 5 тис. грн. і це при том, що одночасно необхідно буде понести додаткових капітальних витрат на рівні 30 тис. грн., які підуть на оплату стандартного приєднання до мереж електричної енергії [4] та безпосередньо на придбання самих установок розумного накопичення теплової енергії.

Але прямі економічні ефекти у споживача це далеко не все, що має бути враховано при оцінці доцільності реалізації подібних проектів. Необхідно комплексно поглянути на проблеми енергетичного ринку України і тоді стане зрозумілим, де заховані додаткові джерела і стимули впровадження цифрових технологій у сфері ЖКГ України.

Широко відомо, що найдешевшою у світі є енергія, яка згенерована саме атомними електричними станціями. Тариф на атомну енергетику в Україні дійсно найнижчий. У квітні 2020 року Енергоатом продавав електроенергію

держпідприємству «Гарантований покупець» по 57 копійок за 1 кВт*год. [6]. При цьому атомні електростанції негнучкі. Вони спроектовані на роботу з постійною потужністю, в той час як попит на електроенергію змінюється протягом доби та року. Тобто для нормальної роботи системи з великою кількістю атомних станцій постійно потрібно мати маневрові балансувальні потужності теплових станцій.

Таблиця 1 – Усереднений показник витрат на опалення умовної квартири

	Газовий котел	Центра-лізоване опалення	Електричний котел або конвектор	Розумний накопичувач тепла	Розумний накопичувач у опалювальний період
Ціна енергоресурсу, грн/м ³	Ц ¹ =6,098 Ц ² =4,55	1 654 грн/Гкал	1,68 грн/кВт·ч	0,84 грн/кВт·ч (2-х зонний лічильник)	0,45 грн/кВт (спож. до 3000 кВт/міс.); 0,84 грн/1кВт (решта спож.)
Теплове навантаження	375 м ³	3 Гкал	3 489 кВт·ч	3 489 кВт·ч	3 489 кВт·ч
Витрати енергоресурсу з урахуванням ККД системи опалення	468 м ³	3 Гкал	3 672 кВт·ч	3 672 кВт·ч	3 672 кВт·ч
ККД системи опалення	0,8	1	0,95	0,95	0,95
Розрахунок поточних витрат на опалення, грн	468 x 6,8	3 x 1 654	1,68 x 3672	1,68 x 0,5 x 3672	=(3000*0,5*0,9) + + (3672- -3000)*1,68*0,5)
Додаткові капітальні витрати ³				16000 грн + + 500 євро	16000 грн + + 500 євро теплові акумулятори
Витрати на опалення на місяць, грн	2853,86 (2129,4)	4 962	6170	3085	1915
Щорічний ефект за норми амортизації 5%	-	-	-	-3118	+ 5072 грн

¹ – кінцева ціна газу для Сумської області

² – ціна на умовах акції «придбай газ влітку»

³ – вартість стандартного приєднання електроустановок замовника потужністю 16кВт та придбання акумуляторів тепла

Саме цим сьогодні уряд України пояснює надання переваги тепловим електричним станціям, що неминуче знаходить відображення у енергетичному балансі країни. Але при цьому, по-перше, вартість електричної енергії, згенерованої тепловими станціями у декілька разів перевищує аналогічні показники для атомної генерації і становить в залежності від станції від 1,4 грн

до 2,6 грн за 1 кВт*г електричної енергії [6] і, по-друге, їх вплив на оточуюче середовище є просто катастрофічним у порівнянні із будь-якими іншими доступними людству джерелами енергії.

Наслідком такого балансування енергетичного ринку є переплата у розмірі, що становить 1-2 грн в розрахунку на 1 кВт*г енергії, яка купується у теплових станцій. Ці втрати безальтернативно перекладаються сьогодні на плечі промислових споживачів, а в перспективі – і на домогосподарства.

Абсолютно логічною нам вважається можливість балансування енергетичного ринку країни не лише тільки за рахунок оперативного «увімкнення» додаткових маневрових потужностей теплових станцій, але і шляхом інтелектуального управління інтенсивністю та графіком споживання енергії зокрема у сфері ЖКГ. Аналогічні ідеї уже було неодноразово апробовано як на теоретичному рівні, так і на рівні практичного застосування в країнах із різними природньо-кліматичними умовами та різною специфікою локальних енергетичних ринків [7].

Зважаючи на зазначене, єдина мережа споживачів теплової/електричної енергії яка налічуватиме сотні і тисячі відокремлених домогосподарств із інтелектуально керованим споживанням енергії буде здатна гасити коливання енергетичного ринку більш дешевим, ніж це є сьогодні способом. Балансуюча функція інтелектуального керованого споживання енергії домогосподарствами України потребуватиме оплати і така плата має бути на рівні щонайменше 50% від тих втрат, яких зазнає сьогодні економіка в результаті купівлі електричної енергії теплової генерації. Отримані в такий спосіб домогосподарствами додаткові 0,7-1,0 грн на одній кВт-годині спожитої саме в той момент, коли цього потребуватиме енергетична система країни, дозволять окупити понесені капітальні витрати за один опалювальний сезон.

Таким чином, реалізація проектів цифровізації сфери ЖКГ здатна сьогодні мало того, що узгодити інтереси усіх зацікавлених сторін, але і напряду сприяти забезпеченню сталого розвитку місцевих громад і окремих територій шляхом перш за все зменшення викидів парникових газів генеруючими тепло установками, але і робити це на взаємовигідній для держави, суспільства, інвесторів і домогосподарств основі.

Список використаних джерел:

1. Про надання населенню субсидій Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/express/expres_u.html
2. Енергетичний баланс України. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/energ/En_bal/Bal_2018_u.xls
3. Energy sector of Ukraine, 2019 year. URL: https://businessviews.com.ua/ru/get_file/id/the-infographics-report-energy-of-ukraine-2020.pdf
4. Калькулятор визначення вартості послуги зі стандартного приєднання електроустановок замовника. Офіційний сайт національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг URL: <http://www.nerc.gov.ua/?calc>
5. Що варто знати про “конфлікт” між атомною та відновлюваною енергією. URL: <https://ecoaction.org.ua/renewables-vs-nuke.html>

6. Тарифи на відпуск електричної енергії, що виробляється на ТЕЦ URL: http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/elektro/taryfy_na_vidpusk-elektro.pdf

7. Realising Value from Electricity Markets with Local Smart Electric Thermal Storage Technology <https://cordis.europa.eu/project/id/646116/results>

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ПРИНЦИПІВ ДИДАКТИКИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ

Карпенко О. В., канд. екон. наук, професор, ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава, *Плікус І. Й.* канд. екон. наук, доцент, Сумський державний університет, м. Суми, *Головіна Д. В.* канд. екон. наук, доцент Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

Організація освітньої діяльності в умовах широкого застосування інформаційних технологій передбачає постійне удосконалення [1-6]. При цьому незмінними залишаються три чинники, які викладач повинен враховувати: положення загальної теорії навчання, закономірності викладання у вищій школі, специфіку змісту конкретної дисципліни, яка резонує з актуальними викликами суспільства. У практиці викладання реалізуються декілька принципів дидактики, але, з огляду наявності глобальних проблем людства, стрижневим стає *виховуюче-розвиваючий*.

Дисципліни професійної підготовки бухгалтера чи фінансиста мають усі можливості його реалізації. Викладачі досить часто поєднують його із проблемністю навчання. Якими мають бути інноваційні напрямки стратегічної аналітики в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки? Які підсистеми мають бути організовані у системі бухгалтерського обліку для управління ефективністю? Що в них треба змінити, щоб забезпечити інформаційну підтримку прийняття рішень з меншими ризиками? Як організувати облік екологічної діяльності підприємства? Якою є роль працівників обліково-аналітичних та фінансових структур в реалізації концепцій сталого розвитку та соціальної відповідальності? Яким чином професійна діяльність бухгалтера-фінансиста сприяє реалізації стратегії підприємства? Який зв'язок між інноваційним лідерством та способами отримання й аналізу інформації? Які методики доцільно застосувати для створення інформації для управління конкурентоздатністю створюваного продукту? Як обліковувати зобов'язання в умовах коронавірусних захворювань та карантину? Ці та інші актуальні проблеми необхідно з'ясовувати у процесі обговорень, дискусій, обґрунтуванні застосовуваних для розрахунків методик.

Вища освіта є елітною, тому особливої уваги потребує реалізація *принципу науковості*. Відбір найбільш суттєвого наукового матеріалу, який дозволяє забезпечити точне та наочне сприйняття об'єктів бухгалтерського обліку спрощується завдяки правильним пошукам в інтернет-ресурсах. В опануванні студентами нових термінів, визначень та понять допомагають пошукові

системи, головне спрямувати їх корисні ресурси. Вже майже 20 років студентам в нагоді стає Вікіпедія – загальнодоступна вільна багатомовна онлайн-енциклопедія. Між тим, наш практичний педагогічний досвід свідчить про те, що на етапі підготовки перших рефератів у вищій школі не всі студенти, наприклад, користуються спеціальним інструментом « Google Академія » пошукової системи Google; при використанні матеріалу не здійснюють відповідних посилань, порушуючи правила академічної доброчесності.

Вважаємо доцільним демонстрування студентам авторських профілей визнаних вчених у сфері обліку, фінансів тощо. Разом з тим, сам лектор має бути готовим до того, що деякі студенти можуть поцікавитися і його профілем. що виступає мотивуючим чинником для лектора – лідера навчального процесу. Наочною у цьому контексті є інформація, представлена Жуком В. М.

(<http://magazine.faaf.org.ua/profil-vchenogo.html>).

Важливо, що завдяки цьому інструменту можна легко підшукати наукову літературу з різних дисциплін і джерел: статті, дисертації, книги, автореферати й судові рішення. Індекс Google Scholar містить більшість рецензованих онлайн журналів Європи та Америки найбільших наукових видавництв. За функціями він схожий на вільнодоступні системи Scirus від Elsevier, CiteSeerX та getCITED, а також на інструменти засновані на підписці, такі як Elsevier Scopus та Thomson ISI's Web of Science.

Позитивним для послідовного навчання є те, що сучасні інтернет технології, дають рекомендації щодо контенту, доцільного для перегляду, який відповідає попереднім запитам користувача ресурсу. Студентів також необхідно навчити неформально користуватися гіперактивними посиланнями.

Реалізація принципу науковості передбачає пояснення, наприклад, причини виникнення інтересу до економічної безпеки підприємства, застосування інформаційно-комунікаційних технологій та математичного інструментарію процесів формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання.

Важливим напрямом реалізації принципу науковості є залучення студентів до виконання наукових досліджень, які проводять професійні організації, випускаючи кафедра; участі у науково-практичних конференціях, формування навичок роботи з оприлюдненими матеріалами. Викладач повинен розкривати досягнення відомих і поширених знань про сталий розвиток, економічну та фінансову безпеку тощо як невидиму канву своїх лекцій. Теми рефератів, курсових, магістерських та наукових робіт повинні стосуватися дискусійних проблем людства через призму професійної діяльності бухгалтера, аналітика, аудитора чи фінансиста.

Науковий матеріал, розмішений в електронних ресурсах, повинен бути методично опрацьованим, розміщеним у логічній послідовності, звільненим від усього зайвого. Саме це забезпечить реалізацію принципу *доступності* навчання та контакту з аудиторією.

Ілюстрація можливостей практичного застосування набутих знань щодо створення інформації, корисної для досягнення стратегічних цілей підприємства, максимально наближений матеріал навчальних кейсів до існуючої практичної

діяльності, організація онлайн-зустрічей з практичними працівниками передбачають реалізацію принципу *зв'язку теорії з практикою*.

Щоб студент дізнавався, які питання цікавлять практикуючих бухгалтерів в режимі реального часу доцільно запровадити обговорення добірок відповідей на актуальні питання у фахових інтернет-джерелах. Деякі з ресурсів представлено у табл. 1.

Таблиця 1. Е-джерела інформації для опанування змісту фахових дисциплін та формування професійного судження бухгалтера, аудитора, фінансиста

Інтернет- адреса	Назва ресурсу	Зміст	Слоган/логотип
https://ibuhgalter.net/	Професійний бухгалтер - бухгалтерський інтернет –портал	Пропонує електронні книги, вебінари, каву-брейк з АСами, забезпечує можливість спілкування між бухгалтерами	Інших читають – з нами працюють
https://uteka.ua/ua	Uteka.ua –ресурс ГК «Баланс», найбільшого в Україні бухгалтерського медіахолдингу	Розміщує публікації, огляди, готові рішення на актуальні питання практики .	Ми робимо все ,щоб ваше життя стало легшим
https://www.ufpaa.org/	Сайт ФПБАУ	Здійснює участь у розробці нормативно-правових документів, проводить дослідницьку роботу, організовує навчання та сертифікацію, підбирає літературу для навчання тощо	-
http://federation.faf.org.ua/	Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України	Розміщує складові обліково-аналітичного забезпечення професійної діяльності обліково-фінансових служб агропромислового сектору економіки	Логотип ФАБФ символізує відповідь на питання природи економічного багатства
https://buhgalter911.com/uk/about-buhgalter911/	Бухгалтер 911	Бухгалтерський портал – розміщує нормативно-правову базу, організовує школи, семінари, веде блоги тощо	-
http://www.afj.org.ua/	"Облік і фінанси"	Оприлюднює результати наукових досліджень	-
https://bz.ligazakon.ua/	Бухгалтер та закон	Аналітичні матеріали з практичними рекомендаціями експертів. Гіперпосилання на нормативно-правові акти	Коли закон на вашому боці
https://balance.ua/ru/publishing/	Всеукраїнський бухгалтерський клуб «Баланс»		Бухгалтерія - це любов!

Фахові дисципліни неможливо вивчати без забезпечення *наочності*. Відсутність дошки при використанні дистанційних технологій можуть компенсувати записані відео-лекції. Заздалегідь необхідно підготувати схеми (організації управлінського обліку, взаємозв'язку фінансового та управлінського обліку, процесу прийняття рішень, класифікації витрат тощо), графіки (поведінки витрат, точки беззбитковості тощо), таблиці (Звіту про сталий розвиток

тощо), розрахунки (сум збитку за забруднення довкілля). При цьому як зміст матеріалу, так і форма його подання повинні бути *доступними* для розуміння. Між тим, викладач повинен знати, що заздалегідь виготовлені, наприклад, схеми не завжди «збуджують» думку. Тому доцільно пропонувати одному із студентів демонструвати свій екран та послідовність виконання певних процедур, а іншим доручити бути його тьюторами.

Можливості YouTube дозволяють проглянути відео-матеріали за фахом. Отже викладачам провідних університетів необхідно створювати відео – контент на платформі YouTube, щоб конкурувати молодими компаніями, що з'явилися в сучасному освітньому інтернет-середовищі та успішно проводять вебінари, готують учасників післядипломної професійної освіти до складання певних іспитів. При цьому викладач має об'єктивно визначати обсяг та зміст основного навчального матеріалу за формами занять, викладати матеріал для поглибленого вивчення під час самостійної роботи.

Роль викладача у процесі формування загальних та спеціальних компетенцій полягає у тому, щоб усвідомлення студентами «знати», перетворилися у «бажання знати», а наявність ситуаційних завдань, які потребують вибору альтернативних рішень, дозволяли студентам самостійно вирішувати професійні завдання.

Принцип міцності знань зумовив необхідність окресленні програмних результатів навчання, які оприлюднені у силабусах. Викладач, знаючи, що все студент запам'ятати не в змозі, повинен розподілити на дві частини: матеріал, який треба запам'ятати назавжди і матеріал, який можна розглядати як необхідне доповнення до першої частини. До другої групи входить інформація, яку можна знайти в нормативно-правових чи інших регламентних документах на певних ресурсах. Із нею необхідно навчати працювати як на практичних заняттях, так і при проходженні практики чи самостійному вивченні, дозволяючи користуватися при проведенні всіх форм контролю знань. Від дисципліни до дисципліни варто озвучувати зміст ключових професійних понять, розширюючи коло професійних завдань їх використання. У процесі навчання необхідно пам'ятати про індивідуальні та колективні форми діяльності. Між тим, робота бухгалтера-фінансиста завжди здійснюватиметься у колективі, тому необхідно привчити студента відповідально ставитися до виконання поставлених завдань, дотримуючись встановлених дедлайнів.

Принцип професійної спрямованості навчання дозволяє реалізувати його зміст. Викладач повинен докласти зусиль, щоб навчити студентів створювати відфільтровану релевантну інформацію для відповідних стейкхолдерів.

Застосування дистанційних технологій навчання в освітньому процесі не лише забезпечило його учасників певними перевагами, але й супроводжується труднощами, яких необхідно навчитися уникати якомога швидше. Серед них наступні.

До першої групи віднесемо несвоєчасність актуалізації змісту матеріалів, викладених на відповідних ресурсах, і що гірше – відсутність за деякими дисциплінами розробленого контенту. Форма зв'язку з викладачем має бути зрозумілою студентам.

Друга група проблем носить технічний характер. Зокрема мова йде про : неякісне інтернет-з'єднання, відсутність у однієї зі сторін відповідних девайсів, камер для відео зв'язку; невміння використовувати деякі програми (Zoom, Meet, Viber, декотрі з пакету Microsoft Office), обмеженість у часі онлайн конференцій; відсутність певних навичок комунікації (управління силою голосу, швидкість реагування для зворотного зв'язку, недотримання дрескоду), нерозуміння необхідності здійснювати реєстрацію присутності та активності при обговоренні; можливість формальної присутності на навчального заняття;

несвоєчасність викладання контенту викладачем чи виконаного завдання студентом, недостатність часу на відпочинок між парами (малі перерви) тощо.

Третя група включає труднощі психо-емоційного характеру. Викладачеві не вистачає очей учасників занять, студентам – сміливості у дискусіях, культури спілкування, дотримання дрескоду тощо. Всі вони також пов'язані з особливостями кожного індивідуума.

Сучасні інновації в освітній діяльності змінюють і викладачів, і студентів, які повинні залишатися свідомими учасниками змін у країні, нести відповідальність за досягнення цілей навчання перед собою, країною та суспільством.

Список використаних джерел:

1. Зубілевич С. Роль професійних організацій у підготовці бухгалтерів в Україні / С. Зубілевич / Нова педагогічна думка. – 2013. – № 1.2. – С. 177–179. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_1.
2. Канцедал Н. А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. Облік і фінанси. 2019. № 1(83). – С. 28.–34. URL: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-28-34](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-28-34)
3. Карпенко О. В. Управлінський облік: методика викладання у вищій школі : навч. посібник. – ЦУЛ, 2007. – 408 с.
4. Карпенко О. В., Плікус І. Й., Головіна Д. В. Цифрова економіка: виклики для освіти та ринку праці в Україні (на прикладі обліково-фінансових спеціальностей). *Приазовський економічний вісник*. 2019, Вип. 5(16), 220–228 с.
URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/5_16_uk/39.pdf
5. Левочко М. Т. Професійна підготовка майбутніх фахівців економічної галузі: теорія, методика, організація [монографія]/М.Т. Левочко; Держ. акад. статистики, обліку і аудиту. – Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2009. – 495 с.
6. Ценклер Н. І. Кейс-методика викладання облікових дисциплін у вищих навчальних закладах / Н. І. Ценклер // Удосконалення обліку, контролю, аудиту, аналізу та оподаткування в сучасних умовах інтеграційних процесів у світовій економіці: тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 18-19 квітня 2018 р.). Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. – С.142–145.

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Карпушенко М. Ю., канд. екон. наук, доцент, Толочко А. Є., Шановалов В. О., магістри, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В сучасних умовах кожне підприємство вирішує як вести облік, чи повинно скорочувати чи навпаки підвищувати розмір витрат, тому дуже важливо обрати принципи та методи обліку, які найкраще підходять для саме для цього підприємства.

Поняття «облікова політика» (accounting policy) офіційно введено у міжнародну практику обліку в 1975 році з виходом Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку МСБО 1 «Розкриття облікової політики».

На законодавчому рівні принципи і правила бухгалтерського обліку встановлені Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні"[1]. Саме цим законом обумовлена необхідність складання облікової політики. В податковому законодавстві необхідність затвердження певних методів в обліковій політиці встановлена у Податковому Кодексі України [4].

Для підприємств, які застосовують міжнародні стандарти, складання облікової політики регулюється Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) «Подання фінансової звітності» (Presentation of Financial Statement) [2], Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 8 (МСБО 8) «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [3] (Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors).

Згідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку МСБО 8 облікові політики - це конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовувана суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів.

Національне законодавство йде на зближення з міжнародними стандартами, відмовляючись від жорсткої регламентації методів і принципів обліку, надаючи право вибору облікової політики. Так, Наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року № 635 "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України" [5] встановлені правила складання облікової політики. Бухгалтерські стандарти передбачають можливість застосування різних методів щодо оцінки активів, зобов'язань, доходів та витрат у фінансовій звітності. Складаючи облікову політику, підприємство повинне обирати такі принципи, методи і процедури, щоб достовірно відобразити фінансовий стан і результати своєї діяльності і забезпечити порівнянність фінансових звітів. Тобто головним призначенням облікової політики є встановлення найбільш прийнятних для конкретного підприємства методів обліку і на їх основі складання фінансової звітності, що відповідає певним якісним характеристикам.

Більшість фахівців пов'язують облікову політику саме зі способом ведення бухгалтерського обліку, обраним підприємством відповідно до умов його господарської діяльності [7].

Більш узагальнююче трактування облікової політики подає процес формування облікової політики як надана законом можливість суб'єкту господарювання самостійно здійснювати у межах правового поля облікову діяльність, яка включає сукупність принципів, методів та процедур здійснення первинного спостереження, аналізу, поточного групування, підсумкового узагальнення фактів господарської діяльності, складання та подання фінансової звітності. Ці процеси підпорядковані економічній політиці держави і мають сприяти підвищенню її пріоритету на міжнародному рівні.

Документом, в якому фіксуються положення облікової політики, є наказ або розпорядження керівника підприємства, який затверджується на кожний наступний звітний рік і повинна бути єдиною на підприємстві, тобто принципи облікової політики застосовуються усіма філіями, представництвами, відділеннями і іншими відособленими підрозділами незалежно від місця розташування [6].

В процесі складання наказу про облікову політику виділяються наступні етапи:

1. Підготовчий етап, який включає:

- вивчення установчих документів, напрямів діяльності, бізнес-планів щодо нових напрямів;
- оцінка стратегії підприємства, визначення стратегічних та тактичних цілей;
- вивчення та оцінка стану бухгалтерського обліку;
- аналіз норм діючого законодавства з бухгалтерського обліку.

2. Визначення об'єктів облікової політики.

3. Вибір елементів облікової політики за об'єктами, визначеними на попередньому етапі.

4. Документальне оформлення наказу.

5. Заключний етап – впровадження облікової політики на підприємстві, контроль за її дотриманням.

При формуванні облікової політики за конкретним напрямом підприємство здійснює вибір одного з декількох варіантів, що допускаються законодавчими і нормативними актами.

Найбільш суттєво на вибір облікової політики підприємства впливають наступні фактори:

- економічно-правове поле діяльності підприємства;
- галузь або вид діяльності (промисловість, будівництво, торгівля, транспорт тощо);
- правовий і організаційний статус підприємства – форма власності тощо;
- організаційна структура підприємства;
- стратегія фінансово-господарського розвитку (цілі й задачі економічного розвитку підприємства на довгострокову та поточну перспективу, очікувані

напрями вкладення інвестицій тактичні підходи до вирішення перспективних завдань);

- кадрове та матеріально-технічне забезпечення;
- система оподаткування (звільнення від окремих податків, ставки податків, пільги з оподаткування);
- підпорядкованість, ступінь свободи дій (можливість самостійного прийняття рішень з питань ціноутворення, вибору партнерів);
- система інформаційного забезпечення підприємства (за напрямами, необхідними для його ефективною діяльності).

Аналіз впливу цих факторів дозволяє сформулювати оптимальний варіант облікової політики підприємства з врахуванням особливостей функціонування підприємства.

Положення облікової політики слід розглядати як такі, що змінюються під впливом зовнішнього середовища, розвитку науки, техніки і практики, а визначення й формулювання їх безперервно удосконалюються. Але ж фінансова звітність підприємства формується з дотриманням принципу послідовності, що передбачає постійне (з року в рік) застосування підприємством вибраної облікової політики.

Зміна облікової політики відбувається у таких випадках:

- при зміні статутних документів – необхідність внесення змін в облікову політику може бути викликаною реорганізацією, зміною власників, зміною видів діяльності;
- при зміні вимог органу, який затверджує П(С) БО- Міністерства фінансів України;
- якщо такі зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності.

Не вважається зміною облікової політики її встановлення для подій і операцій, що не відбувалися раніше на підприємстві або що відрізняються від попередніх. Наприклад, не вважатиметься зміною облікової політики ухвалення рішення про особливості обліку доходів за довгостроковими договорами, якщо на підприємстві їх до цього не було.

Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності, при цьому відображаються наступні положення:

- причини й сутність змін;
- суму коригування нерозподіленого прибутку на початок звітного року;
- факт повторного надання порівняльної інформації у фінансових звітах або недоцільність такого перерахунку.

У примітках до фінансової звітності підприємства треба описати принципи оцінки статей звітності й методи обліку за окремими статтями звітності.

Таким чином, кожне підприємство самостійно складає облікову політику з урахуванням ряду факторів. І подальший розвиток цього питання повинен бути пов'язаний із відокремленням пріоритетних принципів і методами, які найоптимальніші для будь-якого підприємства.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. – Назва з титул. екрану.
2. МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-01_ukr19.pdf
3. МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.minfin.gov.ua/file/link/394612/file/IAS%2008%20\(ed_2013\)ua.pdf](http://www.minfin.gov.ua/file/link/394612/file/IAS%2008%20(ed_2013)ua.pdf)
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : за станом на 13.03.2015 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Назва з титул. екрану.
5. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382876.
6. Карпушенко М.Ю. Організація обліку: Навч. пос.- Харків: Харківська академія міського господарства, 2011.-241 с.
7. Колос І. Особливості облікової політики для сучасного підприємства // Бухгалтерський облік і аудит , -2015-№2-3- с.40-52

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Конопліна О. О., канд. екон. наук, Фещенко Д. А., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Сучасні умови ведення підприємницької діяльності вимагають практично повний перехід до діджиталізації діяльності, що є одним з визначальних факторів економічного зростання як підприємств, так і держави в цілому. Зміни умов зовнішнього середовища підприємств, а саме направленість на інформатизацію економічних процесів, нові тенденції у формуванні запитів споживання, зумовлюють впровадження діджиталізації у всьому світі [1]. Водночас процес діджиталізації може мати не тільки позитивний, але й негативний вплив на діяльність підприємницьких структур.

Тому перед підприємствами постає проблема формування системи фінансово-економічної безпеки з урахуванням процесу інформатизації.

Дослідженням питань становлення цифрової економіки, а також її впливу на економічні процеси займалися такі вітчизняні вчені, як І. Ансофф, Р. Акофф, В. Апалькова, О. Вишневський, В. Геєць, А. Глушенкова, В. Ляшенко, Р. Ліпсі, Е. Тоффлер, Т. Халімон, К. Шваб та багато інших.

В свою чергу вивченню витань фінансово-економічної безпеки в умовах цифрової трансформації були присвячені праці О. Ареф'євої, О. Барановського, І. Бланка, Л. Васильченка, К. Горячева, А. Єпіфанова, С. Ілляшенка та ін.

Діджиталізація – загальний термін для позначення цифрової трансформації суспільства та економіки. Він описує перехід від індустріальної епохи й

аналогових технологій до епохи знань і творчості, що характеризується цифровими технологіями та інноваціями в цифровому бізнесі [2].

В цілому процес діджиталізації можна охарактеризувати трансформацією, впровадженням цифрових технологій з метою оптимізації та автоматизації бізнес-процесів, покращення комунікаційних зв'язків із споживачами та підвищення ефективності господарської діяльності. «Стратегія розвитку індустрії 4.0», розроблена Асоціацією промисловців та підприємців України, пояснює цифрову трансформацію як суспільні або технологічні зміни, які пов'язані із проникненням цифрової технології в усі аспекти взаємодії з людиною. Суть цих трансформацій полягає в пошуку нових підходів та управлінських концепцій для вирішення класичних бізнес-завдань [3].

Складовими елементами діджиталізації є [1, 3]:

1. Кіберфізичні системи – механізми, що діють на основі особливих комп'ютерних алгоритмів та пов'язані з користувачами за допомогою мережі Інтернет. Метою цих систем є створення способів отримання й надання будь-якої інформації, зв'язок з аналогічними пристроями через Інтернет, а також поширення програмного забезпечення з використанням мобільних додатків.

2. 3D-друк – технологія, де методом накладання послідовних шарів матеріалу за даними цифрової моделі створюється тривимірний об'єкт. Процес відбувається за допомогою спеціального пристрою – 3D-принтера.

3. Робототехніка – орієнтована на виготовлення робототехнічних систем, які здатні автоматизувати складні технологічні процеси та полегшити працю людини у важких та небезпечних умовах. Промислові підприємства все операційних витратах.

4. Великі дані – охоплюють групу технологій та методів, що дають можливість аналізувати та обробляти набори інформації, як структурованої, так і не структурованої, задля отримання якісних та нових знань. Ці дані не піддаються обробці традиційними способами через досить великий об'єм.

5. Інтернет речей – глобальна мережа фізичних пристроїв, підключених до Інтернету, а саме «речей» з влаштованими частіше використовують працю «розумних» машин, заощаджуючи при цьому від 15% до 90% на сенсорах, датчиками, здатними передавати та обмінюватися інформацією через спільні центри контролю, управління та обробки інформації.

Щодо державного рівня, то досягнення конкурентоспроможності національної економіки на фоні інших країн відбувається через науково-технічний прогрес та як наслідок через розвиток діджиталізації економіки та населення в цілому. На рівні суб'єктів господарювання діджиталізація втілюється через розвиток веб-сайтів, формуються канали для комунікації з клієнтами та відповідно розвиток соціальних мереж [4].

Фінансово-економічна безпека – найважливіша якісна характеристика економічної системи, яка визначає її здатність підтримувати нормальні умови функціонування; стійке забезпечення ресурсами та розвиток, а також послідовну реалізацію економічних інтересів. Можна тлумачити цей термін, виходячи із понять стабільності фінансового стану та захищеності від загроз, як внутрішніх, так і зовнішніх. Також доречним є розглядання фінансово-економічної безпеки

на кожному етапі життєвого циклу підприємства, короткостроковому та довгостроковому періодах.

Складність трактування поняття «фінансово-економічна безпека підприємств», її взаємозалежність із показниками фінансового стану та ефективності діяльності підприємств, значна кількість ризиків, необхідність постійного її забезпечення, вказують на необхідність розгляду даної категорії як системи. Економічна безпека вказує на спроможність господарюючого суб'єкта бути життєздатним та оцінює передумови розвитку, економічної стійкості та конкурентоспроможності. Фінансова безпека віддзеркалює забезпеченість, ефективність використання, джерела формування і розвитку капіталу, а також ступінь фінансової незалежності підприємства. Таким чином, фінансова безпека є найбільш вагомою функціональною складовою економічної безпеки підприємства. Однак, рівень економічної безпеки неможливо оцінити за допомогою однієї, хоча і дуже значущої складової. Так, згідно із ресурсно-функціональним підходом, виділяються також наступні функціональні складові економічної безпеки: інтелектуально-кадрова, техніко-технологічна, продуктова, інформаційна та ін.. У контексті системного вивчення поняття «фінансово-економічна безпека» трактується як сукупність її елементів та взаємозв'язків між ними, що формується з метою постійного, безперервного та перспективного гарантування належного рівня захищеності підприємства від загроз. Головними елементами її є суб'єкти та об'єкти. Поряд із цим, базовими елементами фінансово-економічної безпеки підприємства є заходи керівництва у сфері безпеки, її принципи, механізм функціонування, засоби управління. З огляду на розвиток інформатизаційних процесів, доцільно до складових фінансово-економічної безпеки додати кібербезпеку.

Згідно з вище зазначеним, розвиток діджиталізації, як однієї із складової фінансово-економічної безпеки підприємства, повинен відбуватися за умов розробки системи управління по цьому напрямку інновацій, слід проводити моніторинг з наступним прогнозуванням ринкового середовища, оцінювати чинники впливу на конкурентоспроможність суб'єктів господарювання.

Фінансово-економічна безпека підприємств, установ, організацій – стан збалансованості, стійкості до негативних факторів і впливів, здатністю забезпечення фінансовими ресурсами процесів задоволення потреб підприємства та всіх пов'язаних з його діяльністю суб'єктів та забезпечення ефективного функціонування національної економічної системи та економічного зростання.

Отже розвиток діджиталізації в умовах прийняття управлінських рішень в бізнесі має відбуватися за умов: оцінки доцільності реалізації практичних цифрових ініціатив, визначення ймовірності виникнення нових ризиків або можливостей від упровадження діджиталізації; визначення умов адаптації компаній нашої країни до змін, при цьому враховуючи швидкі зміни на ринковому середовищі; відстеження нових технологій в інноваційних галузях (робототехніка, нові види енергії та Інтернет технології); визначення та оцінка обмежень, знаходження способів досягнення прогресу з урахуванням існуючих

ускладнень та протиріч; прогнозування та діагностування розвитку власної галузі, суміжних та інших стає основою дієвих управлінських рішень [4].

Список використаних джерел:

1. Лазоренко Т. В., Шолом І. М. Діджиталізація як основний фактор розвитку бізнесу. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: зб. тез доп. I Міжнародної наук.-практ. конф., 23 квіт. 2020 р.* Київ. КПІ ім. Ігоря Сікорського. Вид-во «Політехніка», 2020. 232 с.
2. Поняття діджиталізації бізнесу: сфери і необхідність. <https://evergreens.com.ua/ua/articles/business-digitalization.html> (дата звернення 19.10.2020).
3. Стратегія розвитку «Індустрія 4.0». Асоціація підприємств промислової автоматизації України. Грудень 2019. 78 с. URL: <https://appau.org.ua/en/category/pubs> (дата звернення 10.11.2020).
4. Лазарев В. О., Палешко Я. С. Економічна безпека держави з урахуванням процесу діджиталізації. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/4532/1/40.pdf> (дата звернення 01.11.2020)

ДО ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ЧИННИКОВОГО АНАЛІЗУ КАПІТАЛОРЕНТАБЕЛЬНОСТІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Костюк В. О., канд. екон. наук, Мількін І. В., ст. викл., Кириченко А. Ю., студентка, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Забезпечення ефективного функціонування підприємств в умовах трансформації економіки України потребує нових підходів до формування системи управління. Важливого значення для реалізації цих процесів набуває економічний аналіз, який дає можливість об'єктивно оцінювати діяльність підприємства, обґрунтовувати управлінські рішення та контролювати їх виконання [1]. Глибокий і всебічний аналіз господарської діяльності підприємств сприяє підвищенню загального рівня їхньої економічної роботи, обґрунтуванню управлінських рішень, повнішому використанню резервів виробництва. Він дозволяє правильно і своєчасно передбачити основні тенденції розвитку виробництва, здійснювати необхідні заходи з прогнозування і використання досягнень науково-технічного і соціально-економічного прогресу. Усе це викликає необхідність удосконалення теорії і практики проведення економічного аналізу як одного з важливих методів наукового управління виробничою діяльністю підприємств [2].

Умови конкурентної боротьби вимагають від суб'єктів господарювання постійного дослідження і підвищення рівня економічної ефективності використання всіх видів ресурсів, зокрема, основних засобів. Більш повне й раціональне використання основних засобів дає можливість отримати додатковий випуск продукції, знизити її собівартість, покращити кінцевий фінансовий результат діяльності підприємств.

З огляду на це, актуальне значення має чинниковий аналіз показника капіталорентабельності основних засобів, тобто визначення кількісного впливу найважливіших чинників на його зміну. Зважаючи на це, пропонується при аналітико-синтетичному дослідженні цього показника, зокрема, у процесі чинникового аналізу використовувати наступну його мультиплікативну модель, що являє собою добуток таких чинників: частки активних основних засобів у їхній загальній вартості, питомої ваги ведучої групи виробничого устаткування у загальній величині активної частини основних засобів, капіталовіддачі ведучої групи виробничого устаткування і рівня рентабельності виробленої продукції.

Визначення впливу цих чинників на загальну зміну капіталорентабельності основних засобів пропонується здійснювати методом ланцюгових підстановок за наступною методикою:

вплив першого чинника обчислюється шляхом множення його відхилення на базисну величину всіх інших чинників;

вплив другого чинника розраховується шляхом множення його відхилення на фактичне значення першого чинника і на базисне значення інших двох чинників;

вплив третього чинника визначається шляхом множення його відхилення на фактичне значення першого і другого чинників і на базисну величину четвертого чинника;

вплив четвертого чинника обчислюється шляхом множення його відхилення на фактичну величину всіх інших чинників.

Совокупний абсолютний вплив всіх чинників дорівнює загальній зміні досліджуваного показника капіталорентабельності основних засобів у звітному періоді стосовно базисного.

Для розрахунку відносного впливу зазначених чинників на зміну аналізованого показника необхідно отриману абсолютну величину кожного чинника поділити на базисне значення капіталорентабельності основних засобів і результат помножити на 100. Для визначення структури впливу наведених чинників потрібно отриманий частковий вплив кожного чинника поділити на загальний приріст капіталорентабельності основних засобів і результат помножити на 100.

Наведена методика чинникового аналізу капіталорентабельності основних засобів дає змогу дослідити вплив зазначених чинників на зміну цього показника і може бути використана у практиці економіко-аналітичної роботи будь-якого підприємства за будь-який період часу при прийнятті і обґрунтуванні управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній. – Львів: «Магнолія-2006», 2008. – 440 с.
2. Костюк В. О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства: підручник / В. О. Костюк. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 233 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ ПРАВНИКІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА ПРИКЛАДІ КНП «МІСЬКА ДИТЯЧА ПОЛІКЛІНІКА № 1» ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Косяк А. П., канд. екон. наук, доцент, Лук'яненко І. В., бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

На сьогодні проведення економічних реформ в Україні вимагає від комунальних некомерційних підприємств нових пошуків підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

Основними проблемами особливостей організації та методики бухгалтерського обліку в бюджетних установах, і зокрема, з оплати праці, а також розробкою перспектив щодо вдосконалення обліку займалися такі науковці: П. Й. Атамас, О. М. Андрієнко, Ф. Ф. Бутинець, І. Д. Ватуля, О. Верхогляд, Г. В. Власюк, Л. І. Жидєєва, М. Г. Михайлов, Ж. К. Нестеренко, Н. М. Старченко, І. І. Сахарцева, Т. Ю. Тонконог, І. Т. Ткаченко, Є. Ю. Шара та ін. У працях зазначених науковців розглядається сутність оплати праці, її складові, аналізуються нормативно-законодавчі акти України, які регламентують оплату праці працівників різних галузей країни.

Дослідження і аналіз наукових праць з обраної тематики свідчать про те, що питання оплати праці працівників охорони здоров'я на теперішній час є надзвичайно актуальними.

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що організація оплати праці та методика обліку в сучасних умовах господарювання має першочергову важність для підприємств і для розвитку економічних процесів в Україні.

Метою дослідження є: організаційні, методичні аспекти обліку розрахунків з працівниками по оплаті праці та нормативне регулювання.

Закон України, який визначає правові засади, організацію і регулює ведення обліку та складання фінансової звітності на підприємствах всіх форм господарювання та форм власності, зокрема, і у комунальному некомерційному підприємстві, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р. [1]. Законодавчо-нормативне регулювання організації обліку має важливе значення для забезпечення повного та достовірного відображення інформації про діяльність підприємств.

Особливості бухгалтерського обліку на підприємствах державного сектору визначаються Бюджетним кодексом України, законодавством про бюджетний процес в Україні, національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС), які засновані відповідно до міжнародних стандартів, інструкціями з бухгалтерського обліку підприємств, що фінансуються з державного і місцевих бюджетів, іншими нормативними документами Міністерства фінансів України та Державного казначейства служби України.

Комунальне некомерційне підприємство (КНП) створено рішенням 19 сесії Харківської міської ради 7 скликання від 18 квітня 2018 року № 1072/18 «Про

припинення комунальних закладів охорони здоров'я міста Харкова шляхом реорганізації (перетворення) в комунальні некомерційні підприємства Харківської міської ради». КНП є некомерційним, неприбутковим унітарним комунальним підприємством, що утримується за рахунок бюджету м. Харкова, кошти якого є джерелом доходів підприємства, підпорядковане та підзвітне Департаменту охорони здоров'я Харківської міської ради. Основний вид діяльності: 86.21 «Загальна медична практика». Інші види діяльності: 86.10 «Діяльність лікарняних закладів»; 86.22 «Спеціалізована медична практика»; 86.90 «Інша діяльність у сфері охорони здоров'я»; 68.20 «Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна». Слід зазначити, що за основним видом діяльності станом на 01.01.2020 р. було зареєстровано 18179 декларацій.

У своїй діяльності КНП керується: Конституцією України; Законами України; постановами Верховної Ради України; постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України; актами Президента України; нормативними та методичними документами Міністерства охорони здоров'я України; рішеннями Харківської міської ради (ХМР) та її виконавчого комітету; наказами Департаменту охорони здоров'я ХМР; Статутом КНП та іншими нормативними актами.

Облік виконання кошторису доходів і видатків КНП суттєво відрізняється від обліку господарської діяльності підприємств виробничої сфери, що зумовлено самою специфікою їх діяльності. До специфічних особливостей бюджетного обліку необхідно відносити: контроль виконання кошторису видатків; розподіл обліку доходів і видатків за загальним і спеціальним фондами, касові та фактичні видатки; сувору відповідальність обліку і звітності вимогам нормативних документів; галузеву специфіку обліку та ін.

Зазначимо, що кошторис доходів і видатків загального фонду розділили за двома кодами: 0712080 «Амбулаторно-поліклінічна допомога населення, крім первинної медичної допомоги» і 0712113 «Первинна медична допомога населенню, що надається амбулаторно-поліклінічними закладами (відділеннями)». Зокрема зазначимо, що КНП у 2019 році були отримані доходи від місцевого бюджету по коду 0712113 «Первинна медична допомога» у сумі 1715,6 тис.грн., від надання в оренду нерухомого майна – 56,9 тис. грн. А також отримано фінансування за рахунок Програми медичних гарантій «Надання первинної медичної допомоги населенню» Національною службою здоров'я України в сумі 17830,3 тис.грн.

Основним законодавчим актом у країні є Конституція України № 254к/96-ВР [2], на якій базується все законодавство України, у тому числі й законодавство про працю КЗпП [3]. Всі закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій і негрошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності встановлює НП(С)БОДС 132 «Виплати працівникам» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2011 р. № 1798 [4].

Сфери державного і договірної регулювання оплати праці визначені Законом України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР [5], який спрямований на забезпечення відтворювальної та стимулюючої функцій заробітної плати.

Як важлива соціально-економічна категорія заробітна плата в ринковій економіці має виконувати регулюючу, стимулюючу, відтворювальну та соціальну функції. Але слід виділити, ще одну також дуже важливу функцію – це оптимізаційну. Наведені основні функції заробітної плати тісно взаємопов'язані між собою, і лише за їхньої сукупної наявності досягається ефективна організація заробітної плати на підприємстві.

Кабінетом міністрів України затверджено впровадження Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці, що діє з 01.09.2005 р. на підприємствах охорони здоров'я [6]. Оклади визначені згідно розрядів та тарифних ставок з урахуванням коефіцієнту підвищення окладу, ці показники можуть змінюватись при внесенні відповідних зміни до бюджету.

Мінімальна зарплата в Україні регулюється ст. 95 Кодексу законів про працю України [3] та ст. 3 Закону України «Про оплату праці» [5]. Згідно даних статей, мінімальна заробітна плата – це встановлений законом мінімальний розмір оплати праці за виконану працівником місячну (годинну) норму праці.

Оплата праці працівників КНП здійснюється на підставі законів України та ін. нормативно-правових актів, Генеральної, Територіальної та Галузевої угод, Колективного договору з дотриманням гарантій, встановлених чинним законодавством України.

На КНП відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 05.10.2005 р. № 308/519 [7] підвищення посадових окладів (тарифних ставок) здійснюється: завідувачам структурних підрозділів, лікарям, керівникам з числа фахівців з базовою та неповною вищою медичною освітою (старшим сестрам медичним, фельдшерам тощо); за наявності кваліфікаційної категорії – керівникам підприємства та їх заступникам з числа лікарів і провізорів, керівникам з числа фахівців з базовою та неповною вищою медичною освітою та головним медичним сестрам; за оперативне втручання лікарям-хірургам усіх найменувань до 15%, 25%, 40%; лікарям, які отримали диплом з відзнакою, протягом п'яти років у розмірі 5%; водіям за керування санітарним транспортом 20%; у зв'язку зі шкідливими і важкими умовами праці у розмірі 15%, 20%, 25%, 30%, 60% та ін.

На КНП встановлені наступні доплати: за суміщення професій (посад), виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника та розширення зони обслуговування або збільшення обсягу виконуваних робіт у розмірі до 50%; ненормований робочий день для водіїв легкових й санітарних автомобілів з доплатою 25% тарифної ставки за відпрацьований час; працівникам, зайнятим на роботах зі шкідливими та важкими умовами праці, за результатами атестації робочих місць в розмірі до 15% посадового окладу; працівникам, які використовують у роботі дезінфікуючі засоби та зайняті прибиранням санвузлів у розмірі 10% посадового окладу.

Підприємством встановлені надбавки: за тривалість безперервної роботи згідно з переліком посад, наведеним у додатку № 7 до колективного договору; за почесне звання «заслужений» 20% посадового окладу, «народний» 40% посадового окладу; за високі досягнення у праці, за виконання особливо важливої роботи (на строк її виконання), складність, напруженість у роботі до 50% посадового окладу; робітникам, які мають III-VI кваліфікаційні розряди, може встановлюватися надбавка за професійну майстерність у відсотках до тарифних ставок у розмірах: III розряд – 12%, IV розряд – 16%, V розряд – 20%, VI розряд – 24%; водіям легкових автомобілів за класність, за фактично відпрацьований час: водіям II класу 10% і водіям I класу 25%. Надбавка за вислугу років медичним і фармацевтичним працівникам встановлено у розмірі до 30% посадового окладу згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 29.12.2009 р. № 1418.

Під час надання основної щорічної відпустки згідно ч. 3 п. 2 Постанови КМУ від 11.05.2011 р. № 524 медичним працівникам, лікарям, середньому медичному персоналу виплачується матеріальна допомога на оздоровлення в розмірі посадового окладу; надання ін. працівникам, які не відносяться до медичних працівників, матеріальна допомога, у т. ч. на оздоровлення, у сумі не більше ніж одного посадового окладу на рік, крім матеріальної допомоги на поховання, у межах фонду оплати праці.

Визначаючи основні положення щодо організації оплати праці, роботодавець має діяти в межах своєї компетенції. Локальні нормативні акти КНП не можуть суперечити Конституції України та ін. нормативно-правовим актам, а також мають враховувати основні положення генеральної, регіональної та галузевої угод. З-поміж локальних нормативних актів підприємства, на підставі яких визначають основні положення щодо оплати праці працівників, значне місце займає Колективний договір і Положення про оплату праці.

Форма статистичної звітності № 1-ПВ «Звіт з праці» (квартальна) містить розділ виключно по оплаті праці, який складається з таких рядків: фонд оплати праці (ФОП) штатних працівників; фонд основної заробітної плати; фонд додаткової заробітної плати; заохочувальні та компенсаційні виплати (крім тих, які у законодавчо встановленому порядку до ФОП не входять (допомога з тимчасової непрацездатності, вихідна допомога та ін.)).

ФОП – основний економічний показник з оплати праці, що широко використовується у господарській практиці та статистичній звітності. Показники фонду оплати праці по КНП «МДП № 1» за 2017 – 2019 рр. приведені у табл. 1.

Фонд основної заробітної плати – заробітна плата, нарахована за виконану роботу (відпрацьований час) посадовими окладами, тарифними ставками, за підрядними розцінками, у т. ч. преміальні доплати працівникам за перевиконання норм виробітку (крім одноразових премій), доплати за роботу в нічний час, у понаднормовий час, оплати простоїв не з вини працівників.

Фонд додаткової заробітної плати – виплати, пов'язані з різними надбавками і доплатами, які передбачені чинним законодавством (наприклад, персональні надбавки за суміщення професій, за вислугу років, за шкідливі умови праці тощо); оплата щорічних і додаткових відпусток, передбачених

законодавством, і робочого часу працівників, які залучаються до виконання державних або громадських обов'язків.

Таблиця 1 – Фонд оплати праці штатних працівників КНП «МДП № 1» ХМР

Показники	2017 р., тис. грн.	2018 р., тис. грн.	2019 р., тис. грн.	Відхилення («+» / «-»)		
				2018/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2017
Фонд оплати праці	7124,1	10985,8	13211,4	3861,7	2225,6	6087,3
Фонд основної заробітної плати	4598,2	6120,3	5152,5	1522,1	-967,8	554,3
Фонд додаткової заробітної плати	1905,4	3882,3	6406,8	1976,9	2524,5	4501,4
Заохочувальні та компенсаційні виплати	620,5	983,2	1652,1	362,7	668,9	1031,6

До заохочувальних і компенсаційних виплат належать винагороди за підсумками роботи за рік, суми наданих трудових і соціальних пільг працівникам (наприклад, одноразова допомога ветеранам праці тощо), суми матеріальної допомоги.

Як бачимо, із приведених даних табл. 1 фонд оплати праці штатних працівників на досліджуваному КНП має динаміку зростання на 6087,3 тис. грн. за рахунок зростання мінімальної заробітної плати, підвищення посадових окладів, визначених за відповідними тарифними розрядами Єдиної тарифної сітки, згідно штатного розпису; тарифних ставок, доплат, надбавок, премій згідно з Положенням про преміювання, розміри яких залежить від особистого внеску в загальні результати роботи підприємства. При встановленні доплат та надбавок, які не мають обов'язкового характеру, визначені першочерговості їх встановлення враховуються рекомендації та пропозиції профспілкового комітету підприємства.

Інформацію про розрахунки з працівниками по оплаті праці (за всіма видами заробітної плати, допомогою, преміями тощо), а також про розрахунки за не одержаними працівниками в установлені строки сумами оплати праці (розрахунки з депонентами) узагальнюють на синтетичному рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 [8] та згідно Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку. Синтетичний рахунок 66 має наступні субрахунки: 661 «Розрахунки за заробітною платою»; 662 «Розрахунки з депонентами»; 663 «Розрахунки за іншими виплатами».

За кредитом субрахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою» відображають нарахування працівникам основної та додаткової заробітної плати; премій; ін. виплат, що входять до ФОП, за дебетом субрахунку 661 відображають виплату зарплати, депоновані суми зарплати; суми утриманого податку на доходи фізичних осіб (ПДФО 18%) [8], військового збору (ВЗ 1,5%), профспілкових внесків (ПВ 1%); суми утриманих платежів за виконавчими документами та інші утримання з виплат працівникам.

Субрахунок 662 «Розрахунки з депонентами» використовують тільки для того, щоб відобразити розрахунки за не отриманою працівниками з каси в установленій строк сумою оплати праці.

На субрахунок 663 «Розрахунки за іншими виплатами» ведуть облік розрахунків за виплатами, що не належать до ФОП, наприклад, допомога по тимчасовій непрацездатності та ін.

Висновки: Комунальне некомерційне підприємство веде облік у загальному порядку, визначеному для юридичних осіб відповідно до: Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Податкового кодексу України; Національним положенням (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі; Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291; іншими нормативними документами, які регламентують порядок ведення обліку. Оплата праці працівників КНП перейшла до сфери договірної регулювання, що передбачено ст. 97 КЗпП; ст. 15, ст. 16 Закону України № 108/95; Законом України «Про колективні договори і угоди» № 3356; положеннями генеральної угоди та відповідними галузевими і регіональними угодами.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV (поточна редакція – Редакція від 03.07.2020, підстава – 7200-IX). [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (поточна редакція – Редакція від 01.01.2020, підстава – 27-IX). [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>

3. Кодекс законів про працю України (КЗпП) від 10.12.1971 № 332-VIII (поточна редакція – Редакція від 02.04.2020, підстава – 540-IX). [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 132 «Виплати працівникам». Затв. наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2011 № 1798 (поточна редакція – Редакція від 01.01.2015, підстава – z1603-14). [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-12#Text>

5. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР (поточна редакція – Редакція від 13.02.2020, підстава – 440-IX). [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>

6. Постанова Кабінету міністрів України «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» від 30. 08.2002 р. № 1298. [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://buhgalter.com.ua/zakonodavstvo/zarobitna-plata/pro-oplatu-pratsi-pratsivnikiv-na-osnovi-ets/>

7. Наказ Міністерства праці та соціальної політики Міністерства охорони здоров'я України від 05.10.2005 р. № 308/519 «Про впорядкування умов оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ соціального захисту населення».

8. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарський операцій підприємств і організацій. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.12.1999 р. за № 892/4185 (поточна редакція – Редакція від 18.03.2014, підстава – z0341-14). [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>

9. Податковий кодекс України (ВВР) від 02.12.2010 № 2755-VI (поточна редакція – Редакція від 14.10.2020, підстава – 905-IX). [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Лелюк Н. Є., канд. екон. наук, доцент, Терех О. В., магістр, Харківський
Національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова*

В сучасних умовах ведення аграрного бізнесу виникає необхідність посилення заходів підтримки економічної безпеки сільськогосподарських підприємств, що обумовлено високою ризикованістю діяльності та нестабільністю їх функціонування. Дотримання економічної безпеки, постійний моніторинг ключових чинників її впливу та джерел загроз, розробка превентивних заходів щодо їх нейтралізації та мінімізації забезпечить надійність суб'єктів аграрного підприємництва стійкого їх розвитку на перспективу. Тому обґрунтування теоретичних положень та впровадження практичних рекомендацій щодо підвищення рівня економічної безпеки підприємств з врахуванням їх галузевих особливостей є надзвичайно актуальним.

Концепція розуміння сутності економічної безпеки підприємства розкрита в працях таких видатних економістів як О. Бородіної, В. Білокурова, О. Барановського, Т. Васильціва, В. Геєця, О. Гаврилова, М. Маліка, О. Ільшанка, О. Кірієнка, В. Пономарьова, П. Саблука та інших. Однак, незважаючи на значну кількість літературних джерел присвячених економічній безпеці, дане питання є недостатньо дослідженим. Слід відмітити обмеженість наукових надбань проблематики економічної безпеки підприємства з урахуванням галузевих особливостей.

Наявність значної кількості різноманітних підходів до визначення сутності «економічна безпека» дає можливість стверджувати про відсутність єдиного розуміння даного економічного терміну. Так, Т. Г. Васильців зазначає, що поняття «економічна безпека» є складним і потребує системного підходу до його вимірювання, а отже, й обґрунтування зв'язків та залежності від таких інтегральних економічних категорій, як конкурентоспроможність, потенціал, життєздатність, фінансова стійкість та ризикостійкість підприємства [10, с. 15].

Н. В. Прус визначає економічну безпеку підприємства як захист проти економічних злочинів, як стан захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз, а також як стан ефективного використання ресурсів або потенціалу [9, с. 775].

Більш глибоке трактування економічної безпеки підприємства надає В. М. Геєць. Він вважає, що економічна безпека суб'єкта господарювання є складною динамічною системою, яка забезпечує стійке функціонування і розвиток підприємства за допомогою своєчасної мобілізації і найбільш раціонального використання трудових, фінансових, техніко-технологічних та

інших ресурсів підприємства в умовах дії зовнішніх і внутрішніх загроз [7, с. 240].

Поширеним підходом є ресурсно-функціональний, який визначає, що економічна безпека являє собою ефективну діяльність підприємства, що є основною передумовою його стійкого розвитку [5, с. 34]. Кожне наведене визначення сутності поняття економічної безпеки має свої переваги і недоліки. Разом з тим, вищезазначені підходи не враховують галузевих особливостей суб'єктів господарювання. Зокрема, сільськогосподарські підприємства мають свою специфіку діяльності, яка є відмінною від промислових підприємств. Суб'єкти аграрного підприємництва функціонують в умовах підвищеного ризику. Насамперед це зумовлено сезонністю виробництва, обмеженістю земельних ресурсів, недостатньо розвиненою інфраструктурою аграрних ринків, значною залежністю від природно-кліматичних умов виробництва сільськогосподарської продукції. При визначенні сутності економічної безпеки підприємств варто враховувати специфіку господарської діяльності. Таким чином, авторське бачення зводиться до наступного трактування економічної безпеки сільськогосподарських підприємств – стан підприємства, що характеризується стійкістю до різного роду загроз та сезонних коливань, здатністю забезпечувати реалізацію економічних інтересів та ефективно розвиватися у змінних природно-кліматичних умовах

У сучасній літературі, що стосується загроз економічної безпеки підприємств, вкрай рідко увага акцентується на галузі, що забезпечує продовольчу безпеку країни. На нашу думку, дослідження загроз економічної безпеки сільськогосподарських підприємств є найважливішим фактором, що дозволяє фіксувати, аналізувати і визначати можливості і небезпеку, яка характерна для них.

Під загрозою розуміється найконкретніша і безпосередня форма небезпеки чи сукупність умов і факторів, що створюють небезпеку інтересам громадян, суспільства і держави, а також національним цінностям і національному способу життя [2].

Загальне поняття загрози для сільськогосподарських підприємств має бути визначено в силу об'єктивних специфічних умов галузі. Сільгосппідприємства, як і будь-які інші підприємства, мають всі види ресурсів: матеріальні, трудові, інформаційні, фінансові, інтелектуальні та ін. Але особливо актуальні для них ресурси, зумовлені специфікою їх діяльності – залежністю від погодно-кліматичних умов, біологічним характером виробництва, виробництвом швидкопсувних видів продукції і т.п.

Дотримання економічної безпеки сільськогосподарського підприємства передбачає досягнення стійкого стану, при якому, система економічної безпеки з реактивною швидкістю нейтралізує наслідки внутрішніх чи зовнішніх загроз або мінімізує їх прояв на будь-яку із складових: кадрову, екологічну, ринкову, фінансову, техніко-технологічну, енергетичну, виробничу, інформаційну та правову безпеку.

Найважливішою складовою економічної безпеки сільськогосподарських підприємств, яка тісно пов'язана з її іншими складовими, є кадрова. Найбільш

повне і глибоке визначення кадрової безпеки дає Н. Логінова, яка відмічає, що кадрова безпека є важливою складовою економічної безпеки підприємства, що має на меті виявлення, знешкодження, запобігання, відвернення та попередження загроз, небезпек і ризиків, які спрямовані на персонал та його інтелектуальний потенціал, і ті, які йдуть безпосередньо від нього, що повинно проявлятися в системі управління трудовими ресурсами та в кадровій політиці підприємства [6, с. 376]. Високий рівень реалізації кадрової безпеки є одним з пріоритетів у досягненні високих показників ефективності виробництва і прибутковості підприємства. Головними групами критеріїв рівня кадрової безпеки є такі показники:

- 1) динаміка чисельного складу підприємства;
- 2) рівень кваліфікації кадрового потенціалу;
- 3) ефективність використання персоналу;
- 4) якість мотиваційної системи.

На сільськогосподарські підприємства можуть впливати всі можливі загрози в розрізі їх ресурсів (крадіжка, псування, втрата майна, хвороби співробітників і т.д.). Однак існують небезпеки, характерні тільки для сільського господарства, зумовлені особливостями галузі. Одна з них, це втрата фінансової стійкості.

Фінансові загрози економічної безпеки сільськогосподарських підприємств різноманітні, і також мають певні відмінності від аналогічних загроз щодо підприємств промисловості. Низька прибутковість сільськогосподарських підприємств обумовлена безліччю причин, серед яких можна відзначити втрату фінансової стійкості в результаті високої заборгованості по кредитах і позиках, високим рівнем витрат, низьким рівнем цін на сільськогосподарську продукцію.

«Криза неплатежів»: висока частка дебіторської та кредиторської заборгованості, в тому числі простроченої, підвищення цін на засоби виробництва для галузі, постійне зростання цін на паливно-мастильні матеріали (ПММ) в значній мірі впливають на низький рівень рентабельності підприємств.

До фінансових загроз можна віднести і поточну неплатоспроможність сільськогосподарських підприємств, яка обумовлена сезонністю сільськогосподарського виробництва.

Для сільськогосподарських підприємств характерна сезонність виробництва і, як наслідок, невідповідність за термінами здійснення витрат і отримання доходів. Це веде до втрати поточної ліквідності і вимагає залучення додаткових джерел фінансування. Залучення кредитів банків веде до збільшення боргового навантаження і підвищення витрат.

У числі зовнішніх загроз можна відзначити низьку інвестиційну та інноваційну привабливість сільськогосподарського виробництва. В силу свого складного фінансового становища і низької прибутковості сільськогосподарські підприємства є непривабливими для інвесторів.

З огляду на ціни на сільгосптехніку, технологічне обладнання і фінансове становище сільгосп підприємств, відзначимо, що розвиток і модернізація їх без інвестицій неможливі. Загальний обсяг інвестицій в основний капітал зростає, але при високому рівні заборгованості по кредитах банків і низькій питомій вазі

в загальній сумі інвестицій, говорити про реальну окупності інвестицій і їх подальшому залученні без підтримки держави було б неправильно, а відсутність інвестування обумовлює неможливість модернізації матеріально-технічної бази.

К наступним загрозам можна віднести загрози при збуті продукції.

Продукція сільського господарства має нестабільний попит. При збільшенні попиту ціна на продукцію не змінюється пропорційно до цього збільшення. Це відбувається по ряду причин. Одна з них – диктат цін переробників сільгосппродукції, через відсутність можливості зберігання сільгосппродукції виробником та коротким терміном зберігання продукції. Виробник змушений продавати її за ціною, яка встановлюється переробником. Наслідком цього є не конкурентоспроможність продукції сільськогосподарського виробника. Причинами цього також є недостатня інформованість виробника про ринки збуту своєї продукції, відсутність у них маркетингової інфраструктури, відокремлення виробника від переробника.

До внутрішніх загроз можна віднести загрози виробничо-технологічного процесу. Зокрема низька врожайність сільськогосподарських культур і продуктивність тварин. Ці загрози реалізуються в результаті, як природних факторів, так і в зв'язку з недоліками виробничо-технологічних процесів. До них, наприклад, можна віднести недотримання термінів посіву та збирання врожаю, недостатнє внесення добрив, слабка кормова база, високий рівень падежу тварин.

Внутрішньою загрозою економічній безпеці сільськогосподарських підприємств є також низька якість трудових ресурсів. Низький рівень професійної підготовки фахівців в сільському господарстві відзначається багатьма керівниками сільськогосподарських підприємств. Причини різні: сформовані культурні традиції, психологічні особливості сільського населення, менший доступ до отримання якісної освіти у сільського жителя і т.п.

З розвитком глобалізаційних процесів та інформатизації сільськогосподарських підприємств виникла потреба у формуванні інформаційної безпеки. Очевидним є комплементарна залежність економічної безпеки від інформаційної складової, оскільки значний вплив на інформаційну сферу мають як внутрішні, так і зовнішні суб'єкти, що може бути джерелом негативних впливів на економічну безпеку та спричиняти шкоду інтересам підприємства. Керівники середніх і великих аграрних компаній вже усвідомлюють наявність усіх ризиків, пов'язаних з інформаційною складовою, тому підтримку високого рівня інформаційної безпеки відносять до пріоритетних завдань. Таким чином, в умовах подальшого стрімкого розвитку інформаційних технологій в аграрному секторі, інформаційна безпека набуває актуальності та стає невід'ємною складовою системи економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.

Можна зробити висновок, що на економічну безпеку сільськогосподарських підприємств впливають як зовнішні, так і внутрішні загрози.

Таким чином, економічна ефективність функціонування і рівень економічної безпеки сільськогосподарського підприємства залежить від того, наскільки ефективно його керівництво і фахівці будуть здатні нівелювати

можливі загрози і ліквідувати або мінімізувати негативні наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища.

Підсумовуючи наведене, слід відмітити що сільськогосподарські підприємства мають специфічні особливості формування системи економічної безпеки, які проявляються через окремі її складові. Досягнення достатнього рівня економічної безпеки сільськогосподарських підприємств передбачає врахування кадрової, енергетичної, ринкової, інформаційної, правової, екологічної, виробничої, фінансової та техніко – технологічної безпеки. Найбільш важливою складовою є кадрова, оскільки дає можливість активізувати роботу інших складових та має комплементарний взаємозв'язок. Систематичний моніторинг економічної безпеки за усіма складовими має ґрунтуватись на реалізації типових схем, процедур і дій, що дасть можливість сільськогосподарським підприємствам вчасно ідентифікувати загрози, розробити превентивні заходи по їх нейтралізації та забезпечить стабільний розвиток суб'єктів аграрного підприємництва у майбутньому.

В цілому до загроз економічної безпеки сільськогосподарських організацій, які знижують ефективність їх функціонування, можна віднести: високий ступінь залежності від природно-кліматичних умов, залучення у виробництво природних ресурсів, біологічний характер виробництва, низьку цінову еластичність попиту на продукцію сільського господарства. Саме багаторівневий підхід до оцінки загроз економічної безпеки сільськогосподарських підприємств покликаний вирішувати ряд теоретичних і прикладних проблем, що стосуються підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел:

1. Основи економічної безпеки: [підручник] / О. М. Бандурка, В. Є. Духов, К. Я. Петрова, М. Черняков. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ., 2003. 236 с.
2. Экономическая безопасность: учебник для вузов / под общ. ред. Л. П. Гончаренко, Ф. В. Акулинина. – М.: Издательство Юрайт, 2015. – 478 с. – Серия: Специалист
3. Бондаренко О. О. Фінансово-економічна безпека підприємства: теоретичний та практичний аспекти / О. О. Бондаренко // Ефективна економіка. 2014. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3580>
4. Пробин П. С. Экономика современного сельского хозяйства // Экономика и менеджмент инновационных технологий. — 2017. — № 3. С. 322–329. — URL: <http://ekonomika.snauka.ru/2017/03/14536>
5. Зуб Г. І. Фінансова підтримка аграрного сектору в Держбюджеті на 2007 рік. Облік і фінанси АПК. 2006. № 11 С. 34–35.
6. Логінова Н. І. Місце кадрової безпеки в економічній безпеці підприємства. Коммунальное хозяйство городов : научно-технический сборник. 2009. № 87. С. 371–376.
7. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк ; за ред. В. М. Гейця. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2006. 240 с.
8. Ортинський В. Л., Керницький І. С. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навч. посібник. Київ : Правова єдність, 2009. 544 с.
9. Прус Н. В. Система економічної безпеки підприємства. Поняття, сутність, принципи. Глобальні та національні проблеми економіки. 2014. Вип. 2. С. 675–679.

10. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : монографія / Т. Г. Васильців, В. І. Волошин, О. Р. Бойкевич, В. В. Каркавчук ; за ред. Т. Г. Васильціва. Львів, 2012. 386 с.

СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Литовченко О. Ю., канд. екон. наук, доцент, Бабаєв А. Ю., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Будівельна галузь України загалом характеризується складністю і розмежуванням галузевої структури, широким асортиментом продукції, активною участю у галузевому і територіальному поділі праці. Економічний ефект від розвитку цієї галузі полягає у мультиплікаційному ефекті коштів, вкладених у будівництво. Адже з розвитком будівельної галузі розвивається: виробництво будівельних матеріалів, машинобудівна галузь, металургія і металообробка, нафтохімія, виробництво широкого кола будівельних матеріалів, транспорт, енергетика тощо.

Досліджуючи роль будівельного сектору в економічній системі держави, можна стверджувати, що цей сектор національного господарства здійснює значний вплив на економічну безпеку держави та, водночас, стає вагомим (суттєвим) джерелом небезпеки і суспільної загрози [1]. Будівництво сприяє розвитку підприємств крупного, середнього і малого бізнесу, особливо того, який спеціалізується на будівництві, ремонтних роботах та обслуговуванні і забезпеченні таких робіт. Натомість, останні роки галузь працює недостатньо ефективно. Так, за даними Державної служби статистики України, у 2018 році внесок будівельної галузі у ВВП склав лише 2,3 %. Для порівняння цей показник в Словаччині становить 7,9 %, Польщі – 7,7 %, Швеції – 6,8 %, Румунії – 6,1 % [1].

Обсяги виробництва будівельної продукції ВВП в Україні не можливо порівняти з обсягами європейських країн. Так, обсяг реалізованої будівельної продукції в Німеччині в середньому в 100 разів більший, ніж в Україні. До того ж, діяльність вітчизняних будівельних підприємств є хронічно збитковою протягом останніх років, що свідчить про кризовий стан галузі.

Здійснення фінансового управління на будівельних підприємствах в Україні потребує застосування антикризової програми, що становить у загальному вигляді розгорнутий деталізований план дій, які слід реалізувати під час здійснення антикризового процесу на підприємстві. Такі дії охоплюють, перш за все, комерційну та фінансову складові, а також підтримку в залученні фінансів. Існуючі проблеми будівельних підприємств характеризують наявність численних ризиків, що обумовлені відсутністю ефективного засобу формування та опису стратегії підприємства.

Взагалі, стратегічний підхід вимагає розгляду процесу формування

інформаційної системи в довгостроковому періоді часу. Ідеологія цього підходу заснована на відсутності можливості точного передбачення шляхів розвитку інформаційної системи підприємства на тривалому відрізку часу. Стратегічний підхід може розглядатися як технологія управління процесом формування та розвитку інформаційної системи підприємства в умовах нестабільності й невизначеності факторів зовнішнього і внутрішнього середовища. Наукові пошуки у даному напрямку передбачають застосування збалансованої системи показників, та стратегічної карти, як інструмент визначення, декомпозиції та збалансування цілей підприємств галузі.

Програма управління фінансовими ризиками будівельного підприємства має на меті певні цілі, що випливають з конкретної антикризової стратегії і можуть бути представлені у вигляді пріоритетних напрямів такої програми. Перетворити антикризову стратегію, що найчастіше має неформальний вигляд, або ж взагалі відсутня, на розгорнуте деталізоване планування антикризового управління на підприємстві можливо за допомогою збалансованої системи показників.

Принцип збалансованої системи показників полягає у наявності на підприємстві цілісної системи визначених і чітко вимірюваних індикаторів, що використовуються при управлінні підприємством, структурним підрозділом чи окремим працівником. Збалансована система показників також забезпечує поточний контроль рівня досягнення індикаторами цільових значень і прийняття менеджером коригуючих дій.

Основу збалансованої системи показників становлять стратегічні карти, що складаються із чотирьох, істотних для управління підприємством і поєднаних причинно-наслідковим зв'язком, перспектив і вміщують стратегічні цілі, показники (індикатори) та заходи. Перспективи стратегічних карт сформовані на основі місії, корпоративних цінностей і стратегії підприємства так, що індикатори у межах перспектив стратегічних карт повністю відповідають стратегічним цілям компанії [3].

Збалансована система показників, на думку її розробників, є інструментом, що націлює компанію на стратегію довгострокового успіху: він переводить бачення компанії та її стратегій у набір взаємозалежних збалансованих показників, які оцінюють критичні фактори не тільки поточного, але й майбутнього розвитку організації. Як і традиційні системи, BSC застосовує фінансові показники як одні з основних критеріїв оцінки результатів діяльності організації, з метою забезпечення довгострокового фінансового успіху компанії. В результаті система Нортон і Каплана дозволяє менеджерам представити бізнес у чотирьох проекціях – «Фінанси», «Маркетинг», «Персонал», «Бізнеспроцеси». Чотири проекції Р.Каплана і Д.Нортон являють собою, швидше, організаційну структуру, ніж обмежену схему. Ніщо не заважає компаніям залежно від конкретної ситуації доповнити модель ще однією або двома паблицями, хоч істотна перевага BSC – її концентрованість і якість представлення інформації. Методика Balanced Scorecard призначена для підвищення ефективності управління підприємством за рахунок застосування оптимального набору індикаторів діяльності компанії. BSC – це інструмент, що перетворює місію і стратегію організації у вичерпний набір показників ефективності, які утворюють

основу для системи стратегічного управління і виміру. У контексті BSC, відношення причини і наслідку ідентифікує ініціативи, області відповідальності, або дії (причини), необхідні для досягнення мети або контрольних цифр (наслідку) [4].

Система збалансованих показників виступає механізмом управління стратегією будівельних підприємств. Відповідно кожний етап побудови системи збалансованих показників можна диференціювати залежно від підрозділів підприємств: підрозділи основного виробництва, загальновиробничі, адміністративні. Оцінити роботи підрозділів та окремих працівників можна за критерієм досягнення мети, її в свою чергу можна розділити на ступені: мета не досягнута, мета досягнута частково, мета досягнута, мета перевиконана [5].

Процес побудови певної стратегічної карти повинен базуватися на короткому висвітленні: існуючої місії підприємства; бачення керівної ланки, що є на даний момент; корпоративної, функціональної чи іншої стратегії.

Для підприємств будівельної галузі, місією є забезпечення виконання завдань підприємства з будівництва житлових комплексів, а також виробництва будівельних матеріалів з найменшими фінансовими ризиками та витратами, а також, задоволення існуючих соціально-економічних потреб співробітників підприємства. З місії підприємства випливають такі положення, які можливо сформулювати як бачення (погляд на майбутнє з урахуванням існуючого стану справ): забезпечення споживачів доступним житлом, а також інші будівельні підприємства необхідними будівельними матеріалами; створення для співробітників підприємства найкращих умов роботи та відпочинку.

З огляду на необхідність удосконалення системи стратегічного управління фінансовими ризиками підприємств будівельної галузі при формуванні стратегічної карти вважаємо доцільним застосування програмного продукту Business Studio, що є системою моделювання бізнес- процесів, організаційної структури та системи управління підприємством. В результаті може бути отримана стратегічна карта, яка являє певне зображення стратегії, та розкриває, яким чином інтегровані і скомбіновані цілі чотирьох складових трансформуються у єдину стратегію мінімізації фінансових ризиків підприємства.

Стратегічна карта – документ, що дозволяє зафіксувати прийняту на будівельному підприємстві стратегію розвитку. Для заповнення стратегічної карти напроти кожної з вибраних стратегічних напрямів шляхом угруповання фіксується раніше сформульована стратегічна мета. Бажано, щоб їх кількість для розміщення в стратегічних картах була не дуже великою, оскільки тим самим вводяться обмеження на кількість показників діяльності компанії. Отже, стратегічна карта – це план дій (стратегія) підприємства у вигляді набору причинно-наслідкових зв'язків.

Відбір показників діяльності будівельного підприємства – достатньо творчий і трудомісткий процес, який примушує робити вибір одного показника з декількох альтернатив. Відібрані показники є центральними елементами системи збалансованих показників і слугують орієнтиром для руху всієї компанії, це є своєрідним фундаментом для подальшого планування. Джерелом для відбору

цільових значень показників можуть бути: стратегічна мета компанії; галузеві показники; покрокове поліпшення існуючих результатів діяльності компанії; нові оцінки бізнесу.

Після вибору показників наступним етапом є проведення їх оцінки на відповідність певним критеріям [6]:

1) Зв'язок із стратегією. Це критерій один з найважливіших, адже система збалансованих показників – це інструмент перебудови стратегії компанії в конкретні дії за допомогою контролю показників її діяльності. Більшість компаній використовує різні показники діяльності, по яких керівництво діагностує ситуацію в компанії і використовує отримані дані для поточного оперативного управління. Як показує практика, вибір показників діяльності, що не впливають на реалізацію стратегії, може привести до замішання і плутанини, оскільки менеджери витратять цінні ресурси на виконання показників, від яких не залежить досягнення загальної мети підприємства. І навпаки, оцінка стратегічно орієнтованих показників дозволяє тримати організацію під контролем і швидко реагувати на проблеми, що вимагають негайного рішення;

2) Кількісний аналіз. Деякі консультанти, що займаються упровадженням системи збалансованих показників і не завжди добре що розбираються в особливостях бізнесу, часто прагнуть включити показники, що мають на увазі суб'єктивну оцінку діяльності

3) Доступність. В процесі розробки системи збалансованих показників виникають показники, які на підприємстві раніше не зафіксували і необхідність в яких прийшла тільки в процесі упровадження моделі стратегічних карт. Безумовно, виявлення нових показників є однією з переваг моделі стратегічних карт.

4) Створення моделі стратегічних карт повинне переслідувати мету мотивувати менеджмент компанії до активних дій. Цього важко добитися, якщо хтось з членів команди не розуміє значення вибраних вами показників. Менеджери, використовуючи моделі стратегічних карт, повинні глибоко розуміти операційне і стратегічне значення кожного показника. Також повинен бути зрозумілим (або роз'яснено) бажаний напрям зміни показника. Якщо менеджери, пропонуючи показник, не знають, добре або погано мати високе (низьке) числове значення даного показника, то такий показник, швидше за все, слід замінити на інший. Кожний показник повинен бути зрозумілим менеджерам по своєму значенню і можливості впливу на його значення.

5) Збалансованість. Необхідно уникати ефекту субоптимізації (тобто поліпшення одного показника за рахунок інших). Таким чином, моделі стратегічних карт вимагають шукати оптимальні поєднання і ухвалювати рішення по оптимальним показникам. У моделі стратегічних карт збалансованість показників має багатоплановий характер, охоплюючи зв'язки між фінансовими і не фінансовими показниками, стратегічними і операційними рівнями управління, минулими і майбутніми результатами, а так само між внутрішніми і зовнішніми аспектами діяльності.

Основне призначення стратегічних карт – сприяння організації у реалізації її стратегії. В умовах зростання вітчизняної будівельної галузі використання

стратегічний карт як системи керування процесами і персоналом сприяє інтенсифікації діяльності підприємств. Завдяки таким особливостям моделі, що проявляються у вимірюванні усіх важливих показників для стратегічного управління підприємством чи поєднанні показників між собою стратегічними причинно-наслідковими зв'язками, стратегічні карти несуть відчутні переваги вітчизняним будівельним підприємствам [7].

Завдяки таким особливостям моделі, що проявляються у вимірюванні усіх важливих показників для стратегічного управління підприємством чи поєднанні показників між собою стратегічними причинно-наслідковими зв'язками, стратегічні карти несуть відчутні переваги вітчизняним будівельним підприємствам. Проте використання стратегічних карт на будівельних підприємствах має певні недоліки. Незважаючи на можливість своєчасного отримання менеджером усієї необхідної інформації для керівництва підприємством, керівники підприємств змушені відмовлятися від концепції стратегічних карт через трудомісткість її запровадження та використання. Стратегічна карта – динамічна концепція із власним „життєвим шляхом”, тому для підприємства недостатньо просто її запровадити, потрібно здійснювати постійні налагодження та удосконалення моделі. Даний процес вимагає від підприємства поточних капіталовкладень. Для зменшення витрат на впровадження та керування стратегічними картами можна застосовувати окремі програмні продукти та звертатися до послуг сторонніх організацій [8].

На практиці на будівельному підприємстві запровадження збалансованої системи показників не має завершуватися розробленням та впровадженням стратегічних карт на ієрархічних рівнях його управління. Збалансована система показників передбачає оновлення стратегічних карт відповідно до вимог зовнішнього середовища, здійснення навчання персоналу і управління знаннями для отримання та використання ідей, що сприяють швидшому досягненню стратегічних цілей та можуть надходити від будь-якого працівника.

Список використаних джерел:

1. Пинда Ю. В. Роль будівельного сектору в економічній системі держави / Ю. В. Пинда // Молодий вчений. – 2015. – № 2 (17). – С. 230–233.
2. Розвиток будівельної галузі та детінізація ринку праці у будівництві / Офіційний веб-сайт Міністерства розвитку громад та територій України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/press/news/rozvitok-budivelnoyi-galuzi-ta-detinizatsiya-rinku-pratsi-u-budivnitstvi>.
3. Каплан Р. Стратегические карты. Трансформация нематериальных активов в материальные результаты / Р. Каплан, Д. Нортон. – М.: ЗАО Олимп-Бизнес, 2004. – 512 с.
4. Каплан Роберт С., Нортон Дейвид П. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию. – М.: Олимп-бизнес, 2004. – 344 с.
5. Шевченко Л. С. Адаптація сучасних методів оцінювання діяльності персоналу до особливостей підприємств будівельної галузі в Україні / Л. С. Шевченко // Коммунальное хозяйство городов. – 2008. – №85. – С. 132-141.
6. Кизим Н. А. Оценка и прогнозирование неплатежеспособности предприятий / Н. А. Кизим, И. С. Благун, Ю. С. Копчак. – Харків : ВД «ИНЖЕК», 2004. – 144 с.
7. Мізюк Б. М. Основи стратегічного управління / Б. М. Мізюк. – Вид.: „Магнолія”, 2009. – 544 с.

8. Семенов Г. А. Стратегічна програма антикризового управління підприємством / А. Г. Семенов, О. В. Ярошевська // Держава та регіони. – 2010. – № 3. – С. 160–167.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

*Литовченко О. Ю., канд. екон. наук, доцент, Охріменко І. М., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Сучасні форми ведення господарської діяльності включають в себе багатофункціональну систему оцінювання загроз та ризиків на підприємстві, що в свою чергу створює необхідність вдосконалення методів та інструментів інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств. Останнє формується в процесі інформаційно-аналітичної діяльності підприємства.

Інформаційно-аналітична діяльність – це діяльність, яка, використовуючи можливості інформаційно-аналітичних служб, активно оперуючи інформаційними продуктами і послугами, спрямована на виконання завдання якісно-змістовного перетворення інформації, функціонально перетинаючись у цьому плані з науковою (виробництво нового знання) і управлінською (розробка варіантів рішень, сценаріїв) діяльністю [1].

Інформаційно-аналітичне забезпечення є однією з обов'язкових складових організації механізму управління будь-якої функціональної системи, адже надає можливість зважено приймати управлінські рішення на різних щаблях управління. Це поняття відповідає розумінню процесу створення й підтримки відповідних організаційно-функціональних характеристик системи управління, яка є основою функціонування будь-якої системи. Взагалі, системний підхід до управління результатами діяльності підприємства передбачає забезпечення нерозривного зв'язку між оцінкою, аналізом, плануванням і реалізацією управлінських рішень.

Інформаційно-аналітичне забезпечення є важливим елементом механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства, яке повинно містити такі дані: якісні та кількісні значення індикаторів фінансової безпеки, наявність або потенційність ризиків і загроз, формалізовані фінансові інтереси та стан їхньої реалізації, стратегічний план забезпечення фінансової безпеки підприємства, якісні та кількісні параметри використання фінансових ресурсів, обсяг останніх, а також джерела їх надходження, фінансовий план (бюджет).

Сучасні умови господарювання пред'являють до інформаційно-аналітичного забезпечення нові вимоги, які повинні враховувати постійні зміни зовнішнього середовища та впливати на підвищення ефективності системи управління результатами діяльності підприємства з урахуванням інноваційних інформаційних технологій.

Інформаційно-аналітичне забезпечення охоплює процеси збирання, обробки, перетворення інформації, включаючи класифікаційні переліки всіх даних, методи їхнього кодування, зберігання для аналізу та передачі відповідним органам управління. Процес інформаційно-аналітичного забезпечення в основному двокомпонентний і включає збір та аналіз інформації. Вірогідний та своєчасний результат може бути показником ефективності як першого, так і другого компонента.

Враховуючи вимоги до теорії і практики управління, процес накопичення, систематизації та комплексної оцінки необхідної інформації є обов'язковим для інформаційно-аналітичного забезпечення прийнятих управлінських рішень, що зумовлює формування та вдосконалення механізму фінансово-економічної безпеки підприємства.

Концептуального значення в сучасних умовах динамічного розвитку економіки набувають параметри трансформації і використання інформації, які акумулюють зміст терміну «інформаційне забезпечення». Із позицій стратегічного менеджменту інформаційне забезпечення – це, насамперед, процес задоволення потреб користувачів у інформації, необхідній для обґрунтування і прийняття стратегічних рішень [2].

Цінність інформації визначається тим, як суб'єкт зможе розпоряджатися нею. Інформація, покликана забезпечити прийняття рішень, вносить істотний вклад у прийняття управлінського рішення. Найбільш значуща властивість інформації – це здатність викликати зміни.

Важливим аспектом забезпечення економічної обґрунтованості управлінських рішень виступає зміст, якість, склад, а також актуальність інформаційних ресурсів. Саме зазначені елементи, їх наповненість формують підґрунтя для прийняття своєчасних управлінських рішень.

Під час збору інформації використовуються, оглядові звіти, фінансові звіти, економічні показники, що відображають стан економіки на різних рівнях.

Належні служби підприємства виконують певні функції, які в сукупності характеризують процес створення та захисту інформаційної складової фінансово-економічної безпеки підприємства. До таких належать: збирання всіх видів інформації, що має відношення до діяльності того чи іншого суб'єкта господарювання; аналіз одержуваної інформації з обов'язковим дотриманням загальноприйнятих принципів і методів; прогнозування тенденцій розвитку науково-технологічних, економічних і політичних процесів; оцінка рівня економічної безпеки за всіма складовими та в цілому, розробка рекомендацій для підвищення цього рівня на конкретному суб'єкті господарювання; інші види діяльності з розробки інформаційної складової економічної безпеки.

Інформаційне забезпечення дає можливість оцінити стан показників, які характеризують результативність та ефективність діяльності підприємства.

Інформаційним забезпеченням фінансово-економічної безпеки можна вважати визначення рівня певних показників, що відображають ту чи іншу сферу діяльності, з одного боку, та рівня ймовірності впливу негативних факторів з іншого. Економічні показники характеризують стан підприємства, процеси що проходять на підприємстві у минулому, сьогодні та в майбутньому. Вони є

одним із найбільш поширених та ефективних інструментів оцінювання господарської діяльності підприємства.

Так, за змістом можна виділити кількісні та якісні показники. Кількісні показники виражають кількісну міру певних явищ, процесів, обсягів реалізації та виступають більш точними у порівнянні з якісними. Якісні показують економічну ефективність, яка полягає в відображенні процесів та явищ, що характеризують результат господарської діяльності в цілому. За результатами діяльності виокремлюють абсолютні та відносні показники. Абсолютні характеризують господарську діяльність у натуральному вимірі, а відносні представлені як відношення одних абсолютних показників до інших. За характером формування розрізняють планові та звітні показники. Планові формуються базуючись на основі порівняння попередніх періодів з поточними. В результаті порівняння можна зробити певні висновки щодо можливостей оптимізації ведення господарської діяльності. Звітні представлені в бухгалтерському, статистичному та управлінському обліку. Вони відображають досягнутий рівень процесів та явищ на поточний момент.

Інформаційна складова інформаційно-аналітичного забезпечення формується на підставі наступних видів інформації: планової, облікової, нормативно-правової та звітно-статистичної [3].

Застосування планової інформації розглядається як інформаційний продукт та як джерело управлінської інформації. Отримання ефективних результатів напряму залежить від правильності розрахунків прогнозних та планових показників, які виступають основою для розробки та реалізації стратегії підприємства.

Документи оперативного, бухгалтерського та статистичного обліку, а також первинна документація представляють собою джерела облікової інформації. Усі господарські операції, які здійснюються на підприємстві, відображаються в бухгалтерському обліку за допомогою відповідних методів та елементів, на основі систематизації, групування та зберігання інформації.

В умовах глобалізації економіки надання своєчасної, повної та достовірної інформації в сфері взаємозв'язку відповідних ресурсів, витрат і результатів необхідно для прийняття оперативних та стратегічних управлінських рішень. При цьому в рамках стратегічного планування процес розробки управлінських рішень передбачає оцінку та діагностику альтернативних варіантів, для виявлення яких в ресурсному забезпеченні діяльності підприємства необхідна інформація про можливі наслідки реалізації відповідних напрямків.

Дослідження наукових підходів щодо значення аналітичної складової інформаційно-аналітичного забезпечення підтверджує, що саме аналіз виступає як інструмент вивчення процесів, явищ, результатів діяльності підприємства. У своїй діяльності підприємства для формування аналітичної складової інформаційно-аналітичного забезпечення використовують інформаційну та нормативно-правову базу, яка забезпечує процес управління необхідними відомостями щодо стану суб'єкта господарювання для проведення аналізу результатів діяльності підприємства. Формування підсистеми аналітичного забезпечення здійснюється на основі окремих видів аналізу: стратегічного,

атрибутивного операційного, порівняльного, фінансово-економічного. У процесі формування аналітичного забезпечення системи управління результатами діяльності підприємства можливе використання як окремого виду аналізу, так і комплексу відповідних прийомів з деталізацією окремих аспектів.

Виявлення та оцінка резервів підвищення результатів діяльності підприємства можлива на основі проведення аналізу індикаторів фінансово-економічної безпеки, що дозволить покращити економічну обґрунтованість потенційних управлінських рішень на підприємстві. При цьому необхідним є постійне проведення моніторингу економічного стану суб'єкта господарювання для забезпечення систематизації необхідної управлінням інформації. Таким чином, аналітичне забезпечення системи управління результатами діяльності підприємства – це система індикаторів обліково-аналітичного процесу передачі інформації про результати діяльності суб'єкта зацікавленим користувачам для прийняття ефективних управлінських рішень.

В даний час в науковій літературі різними авторами пропонується ряд методичних підходів до визначення рівня чи стану фінансово-економічної безпеки підприємства. Відомими в економічній літературі підходами до кількісної оцінки рівня економічної безпеки підприємства, які трансформовані стосовно фінансово-економічної безпеки підприємства, є: індикаторний, ресурсно-функціональний, програмно-цільовий (або інтегральний), ранговий та інші.

Індикаторний підхід передбачає, що найвищий рівень фінансово-економічної безпеки підприємства досягається при умові, що вся сукупність індикаторів знаходиться в межах граничних (порогових) значень. Однак, для підприємств дуже важко визначити ці граничні рівні, до того ж вони будуть різними для кожного окремого підприємства залежно від галузевих особливостей діяльності, форми господарювання та стану зовнішнього середовища. Крім того, серед науковців та практиків не існує єдиної думки відносно сукупності показників, що характеризують діяльність підприємства і відповідають певному рівню його фінансово-економічної безпеки. Практично всі вказують на зв'язок фінансової безпеки підприємства із його забезпеченістю фінансовими ресурсами.

Відповідно до ресурсно-функціонального підходу оцінка рівня фінансово-економічної безпеки підприємства здійснюється на основі оцінки стану використання фінансових ресурсів по спеціальних критеріях. При цьому, як правило, виділяються функціональні складові безпеки, питома вага яких при визначенні сукупного критерію визначається на основі думки експертів, що свідчить про значний суб'єктивний вплив на рівень оцінюваної безпеки. Аналіз ресурсно-функціонального підходу до оцінки рівня фінансово-економічної безпеки підприємства дозволяє стверджувати, що багато з його положень синонімічні підходам до оцінки ефективності використання ресурсів.

Ще один підхід до оцінки рівня фінансово-економічної безпеки базується на принципах й умовах програмно-цільового управління і розвитку. Відповідно до цього підходу оцінка економічної безпеки підприємства ґрунтується на інтеграції сукупності показників, а також використанні кластерного і

багатовимірною аналізу. Даний підхід відрізняється високою мірою складності, яка зумовлена використанням математичного аналізу, що утрудняє його застосування в практичній діяльності підприємств. До того ж дуже складною є оцінка стійкості сукупного інтегрального показника при заданій області його зміни.

Сутність методу ранжування полягає в тому, що рівень фінансово-економічної безпеки підприємства розраховується в балах як сума добутків рейтингу кожного показника на клас, який визначається в залежності від значення нормативного показника, тобто оцінка рівня фінансово-економічної безпеки підприємства базується на використанні рангових ознак. Ускладнює процес оцінки за даним методом суб'єктивізм при здійсненні відбору індикаторів та невизначеність процесу формування діапазону нормативних значень показників. Також цей метод не дає змогу отримати інформацію про загальний рівень фінансово-економічної безпеки підприємства.

Стратегічно-цільовий підхід повинен базуватися на оцінці рівня досягнення стратегічно важливих фінансових цілей (максимізація чистого грошового потоку, ринкової вартості підприємства, узгодженість основних фінансових інтересів учасників) та передбачає коригування фінансової стратегії розвитку відповідно до рівня фінансово-економічної безпеки.

Також слід зазначити той факт, що останнім часом серед дослідників проблем метрології фінансово-економічної безпеки підприємства вирізнився так званий вартісний підхід, який сформувався у межах погляду на підприємство як особливий інвестиційний товар, який володіє корисністю та вартістю для інвесторів. Виходячи з цього, безперечною ознакою фінансово-економічної безпеки підприємства є розмір його вартості, тому ключовою метою управління фінансово-економічною безпекою підприємства в межах цього підходу є максимізація вартості підприємства, а особливістю застосування – бачення перспектив розвитку підприємства як ознаки управління його майбутнім.

Отже, інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою є доволі складним та багатограним, потребує комплексного підходу до застосування та постійного удосконалення відповідно до розвитку теоретико-методологічної бази процесу управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Список використаних джерел:

1. Варенко В. М. Інформаційно-аналітична діяльність: навч. посібник / В. М. Варенко. – Київ: Університет «Україна», 2014. – 417 с.
2. Макаруч О. Г. Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління сільськогосподарським підприємством. / О. Г. Макаруч // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер. : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2013. – Вип. 181(3). – С. 160-165. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnaeu_econ_2013_181\(3\)__31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnaeu_econ_2013_181(3)__31).
3. Масленніков Є. І. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління результатами діяльності підприємства / Є. І. Масленніков, О. В. Побережець // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2016. – Т. 15, вип. 1. – С. 35-49. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rectpu_2016_15_1_5.

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ У НАУКОВО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Ліба Н. С., д-р екон. наук, Мукачівський державний університет

Наукові дослідження мають виняткове значення для розвитку усіх стратегічних напрямів закладу вищої освіти: забезпечення якісної підготовки фахівців, поглиблення міжнародної освітньої та наукової діяльності, удосконалення системи підготовки та атестації наукових та науково-педагогічних кадрів, розвитку інноваційної діяльності.

Проблема формування стратегії інноваційного розвитку економіки, реалізація якої могла б забезпечити високий соціально-економічний рівень держави, залишається актуальною для України. Підвищення якості та ефективності функціонування вітчизняного сектору генерації знань як фундаменту інноваційної економіки сприяє вирішенню цієї проблеми. Проведення систематичних моніторингових досліджень наукової й науково-технічної діяльності дає змогу оцінити стан і результативність сектору наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на сьогодні і визначити перспективи розвитку у майбутньому.

Беззаперечним є факт, що сучасне суспільство загалом та українське зокрема не може ані функціонувати, ані розвиватися без науки та наукових досліджень, високих технологій, а також інноваційної діяльності. Вивчення концепцій, стратегій розвитку та законодавства України дає змогу зробити висновки про загальнодержавну увагу та розуміння важливості і необхідність розвитку наукової та інноваційної діяльності та управління ними, як пріоритетними напрямками суспільного прогресу.

Інтелектуальною платформою наукового та інноваційного розвитку країни слугують саме заклади вищої освіти навчальні заклади, які мають потужний науковий і кадровий потенціал для здійснення наукової та науково-технічної діяльності [1, с. 146].

Інтеграція навчального процесу, науки і виробництва забезпечується шляхом:

- підготовки спеціалістів на основі використання досягнень науки й економічних потреб у спеціалістах нового рівня;
- залучення студентів до участі у науково-дослідних і проектно-конструкторських роботах, виконаних як за рахунок коштів державного бюджету, так і за господарськими договорами із замовниками;
- проведення наукової, методичної й організаційної роботи радами різного рівня з розвитку наукової та технічної творчості студентів у взаємозв'язку з навчальним процесом і в позааудиторний час у межах конструкторських і проектних бюро, науково-виробничих загонів, центрів науково-технічної творчості молоді та інших організацій;

– розробки та впровадження у навчальний процес нових технічних засобів навчання, створених за результатами наукових досліджень: лабораторних приладів, комп'ютерних навчальних посібників тощо;

– організації на базі наукових і науково-технічних підрозділів ЗВО різноманітних форм активної навчальної роботи: дипломного і курсового проектування, навчальної та виробничої практики, цільового використання під час вивчення наукової апаратури й обчислювальної техніки;

– створення навчально-науково-виробничих об'єднань і комплексів, базових кафедр, міжгалузевих лабораторій, науково-навчальних та інженерних центрів, міністерствами та їх організаціями для проведення спільної навчальної науково-дослідної роботи [2].

Наукові дослідження у поєднанні з освітою та виробництвом сприяють формуванню економіки, заснованої на знаннях, та є основою забезпечення суспільного розвитку.

Отже, розвиток науки і техніки є визначальним фактором прогресу суспільства, підвищення добробуту його членів, їх духовного та інтелектуального зростання [3]. Цим зумовлена необхідність державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід'ємної складової національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності, цілеспрямованої політики у забезпеченні використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб.

Список використаних джерел:

1. Жук Л. В. Наукові дослідження у вищих навчальних закладах: сутність, значення та перспективи / Л. В. Жук // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Проблеми економіки та управління. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. — № 873. — С. 146–153.

2. Лавриш Ю. Е. Особливості організації науково-дослідницької діяльності студентів вищих навчальних закладів / Ю. Е. Лавриш // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Серія: : Філологія. Педагогіка. – 2013. – Вип. 2. – С. 72-76. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vntufil_2013_2_13. (дата звернення 06.10.2020).

3. Лисюк О. В. Організація наукової діяльності в Україні / О. В. Лисюк // Економіка та держава. – 2014. – № 3. – С. 58-60. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2014_3_15. (дата звернення 07.10.2020).

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Максименко Д. В., канд. екон. наук, доцент, Головачко В. М., канд. екон. наук, доцент, Мукачівський державний університет

Адміністрування податків і зборів є однією з найважливіших ознак та необхідною умовою існування держави. Адже винятково за рахунок податків і зборів створюється більша частина грошових фондів, необхідних для функціонування держави.

Щоб забезпечити надходження запланованих сум платежів до бюджету, необхідно здійснювати контроль за правильністю нарахування та своєчасністю сплати державі податків та обов'язкових платежів. Цей вид діяльності передбачає ведення податкового обліку та здійснення контролю за дотриманням податкового законодавства. Податковий облік, у свою чергу, включає облік платників податків та облік нарахованих і фактично оплачених сум до бюджету. Контроль за дотриманням податкового законодавства здійснюється шляхом проведення камеральних, документальних та тематичних перевірок.

В основі податкового менеджменту лежать загальні принципи і фундаментальні положення управління економікою, системного підходу та аналізу. Стійке фінансове становище держави багато в чому зумовлюється наявністю певного залишку коштів на рахунках бюджету, оскільки це дає змогу безперервно здійснювати фінансування передбачених видатків. І навпаки, відсутність такого залишку створює труднощі у фінансовому забезпеченні потреб економічного та соціального розвитку [1].

Суб'єктами податкового менеджменту є держава в особі законодавчих і виконавчих органів влади (ВР України, Президент України, КМУ, Міністерство фінансів, Державна податкова адміністрація, митна служба, органи місцевого самоврядування, інші державні структури та установи). Мета податкового менеджменту полягає у зміцненні фінансів, підвищенні економічної ефективності, забезпеченні економічного зростання країни.

У цілому в бюджеті кожної країни джерелом формування коштів є надходження доходів, а спрямуванням їх використання – фінансування видатків. У розрізі окремих видів бюджетів процес формування й використання коштів охоплює і взаємовідносини між самими бюджетами.

Тому загалом джерелами утворення коштів того чи іншого конкретного бюджету є: доходи даного бюджету; кошти, одержані від інших бюджетів під час взаємних розрахунків; позички, одержані від вищестоящого бюджету для покриття тимчасового касового розриву; суми, що надійшли від нижчестоящих бюджетів для погашення заборгованості за позичками виданими; частина доходів у вигляді процентних відрахувань від загальнодержавних податків, зборів і обов'язкових платежів, одержана з Державного бюджету; дотації, субсидії і субвенції, які передають вищестоящі бюджети нижчестоящим [2].

Податкове регулювання є важливою складовою державного податкового менеджменту. Як відомо, податки – це найефективніший інструмент непрямого

регулювання економічних процесів. Тому державне регулювання економіки через використання податкових важелів за сучасних умов спрямоване на забезпечення і підтримку збалансованого економічного зростання, ефективного використання ресурсів, стимулювання підприємницької та інвестиційної діяльності.

Податкове регулювання здійснюється через економічно обґрунтовану систему пільг і стимулів і являє собою взаємообумовлений комплекс податкових преференцій стратегічної дії, який компенсує фінансові втрати при випуску нової та конкурентоспроможної продукції, модернізації технологічних процесів, зміцнює основи малого і середнього виробничого бізнесу.

Процес справляння податків відбувається завдяки певному організаційному забезпеченню, яке включає нормативно-правову базу, адміністрування та податкове планування. Нормативно-правова база створює певні правові передумови і відображається в розробці та прийнятті законодавчих актів з питань оподаткування [3].

Одним з основних факторів, що негативно позначаються на результативності податкового адміністрування, а відповідно наповненні бюджету, залишається тіньова економіка, яка стала невід'ємною детермінантою суспільного життя в Україні. Тіньова економіка негативно впливає на всі сфери: економічну, соціальну, політичну, правову, міжнародну та являє собою реальну загрозу демократизації суспільних відносин та національній безпеці. Значну частину тіньової економіки становить ухилення від сплати податків. Зменшити масштаби цього явища можна шляхом формування такої податкової системи, яка б спонукала платників податків сумлінно виконувати свій податковий обов'язок, а не навпаки.

Потрібно зауважити, що ринковій економіці повинні бути притаманні ринкові методи податкового регулювання, а такі податкові важелі як реструктуризація податкового боргу, податкова амністія, спрощені режими оподаткування повинні вилучатися із податкового механізму, оскільки вони створюють умови для зловживань з боку платників, унаслідок неможливості здійснення якісного контролю за формуванням і рухом доходів.

Список використаних джерел:

1. Крисоватий А. І. Податковий менеджмент: навч. посібник / А. І. Крисоватий, А. Я. Кізіма. – Тернопіль: Картбланш, 2004. –304 с.
2. Податкове право: навч. посіб. / Г.В. Бех, О.О. Дмитрик, Д.А. Кобильнік [та ін.]; за ред. М.П. Кучерявенка. –Київ: Юрінком Інтер, 2003.–400с.
3. Дема Д. І. Податковий менеджмент: навч. посібник / Д. І. Дема, І. В. Шевчук, Г. П. Мартинюк; за заг. ред. Д. І. Деми. – Київ : Алерта, 2017. – 256 с.

АУТСОРСИНГ ЯК ФОРМА ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Маліновська К. О., канд. екон. наук, Житомирський торговельно-економічний коледж КНТЕУ, м. Житомир

Раціональне використання людських ресурсів – одна з найважливіших задач менеджменту, особливо у кризовий період. Тому залучення штатних фахівців для виконання невластивих для них завдань помітно знижує ефективність виконаної ними роботи. Залучення “зовнішніх” професіоналів дозволяє підвищити якість запропонованих послуг та налагодити нові ділові зв’язки. Таке залучення у більшості країн світу є звичайною практикою, оскільки дозволяє делегувати стороннім організаціям виконання певних функцій, реалізацію яких власним працівникам не вистачає досвіду і професіоналізму.

Це питання давно постало не стільки перед науковцями, скільки перед бізнесом і наразі широко обговорюється на сторінках фахових видань. Зокрема цю проблему піднімають у своїх працях І. Л. Грабчук, Т. В. Давидюк, Ю. І. Легоцька, В. М. Момот та інші.

Законодавче визначення терміну «аутсорсинг» в Україні відсутнє. Цей термін в перекладі з англійської мови означає «використання чужих ресурсів».

Бухгалтерський аутсорсинг – це надання бухгалтерських послуг сторонньою організацією, ведення бухгалтерського та податкового обліку позаштатними фахівцями. Це практика виконання певних робочих завдань за межами компанії замість їх виконання штатними працівниками. Подібні послуги можуть виконуватись як компаніями, так і приватними особами.

На сьогоднішній день ринок бухгалтерського аутсорсингу в Україні тільки формується і ведення бухгалтерського обліку у такій формі стає все більш популярним. Саме сфера бухгалтерського обліку на підприємствах найбільше може бути делегована аутсорсинговим компаніям через те, що він не є основним видом діяльності на підприємстві і бухгалтерська робота легко може бути виконання будь-яким фахівцем як штатним, так і зовнішнім.

Звичайно не всі підприємства зможуть довірити свої виробничі і господарські справи стороннім виконавцям, бо ті можуть містити в собі і певну комерційну та виробничу таємницю. І з цієї позиції існують певні побоювання щодо її витіку.

Разом з тим аутсорсинг бухгалтерських послуг має значну кількість переваг, які можна узагальнити наступним чином:

- 1) економія витрат на виконання низки функцій та уникнення не обов’язкових постійних витрат. Тобто підприємствам немає необхідності витрачати матеріальні, грошові, ресурси та час на те, щоб знайти фахівця, ознайомити його із специфікою роботи підприємства, яка відображається і у веденні бухгалтерського обліку. При цьому підприємство також має забезпечити працівнику і спеціально обладнане робоче місце з відповідною оплатою праці. В даному випадку аутсорсинг дозволяє уникнути подібних витрат.

- 2) фахове виконання всіх робіт з бухгалтерського та податкового обліку.

Принциповою відмінністю між традиційним аутсорсингом, спрямованим на оптимізацію роботи офісу та підвищення продуктивності, та новітніми підходами з використанням найпрогресивніших технологічних рішень є можливість забезпечити фундаментальну конкурентну перевагу. Праця бухгалтера на підприємстві пов'язана із щоденним виконанням великого обсягу однотипної роботи, яка не залишає часу для підвищення кваліфікації виконавців. Також самі виконавці можуть бути позбавлені мотивації підвищувати свою кваліфікацію, слідкувати за новинами бухгалтерського та податкового законодавства.

3) Уникнення недобросовісного ставлення штатних працівників до своєї роботи та зниження ймовірності махінацій з їх боку, оскільки вони мають реальний доступ до ресурсів підприємства. З цієї сторони аутсостер може більш об'єктивно оцінити ефективність використання активів, оскільки має змогу порівняти їх з усередненими показниками на ринку.

4) Гарантія професіоналізму, яка передбачає фаховий підхід до роботи через постійну взаємодію з професійними організаціями, податковою службою, інформаційно та технологічно орієнтованими службами. Такі підходи забезпечують постійне оновлення інформації з бухгалтерського, податкового, управлінського обліку, фінансової звітності, фахових комп'ютерних програм.

Впровадження аутсорсингової форми бухгалтерського обліку на підприємствах гальмується через певні причини. Так, на невеликих підприємствах можливе суміщення посад бухгалтера, економіста, касира одним штатним працівником. Робота, яка ним проводиться, не підлягає перевірці, аналізу, контролю, оптимізації. При цьому керівний персонал підприємства має цьому свої причини: оптимізацію витрат на трудові ресурси, незацікавленість у впровадженні комп'ютерної обробки інформації, відмові у паперовому документообігу, відсутність мотивації у впровадженні прогресивних технологій. Звичайно за таких умов використання аутсорсингових послуг ними розглядатися не буде.

Крім цього, є ще фактори, які наразі стримують розвиток аутсорсингових послуг. Серед найбільш явних – це невідповідність отриманого результату очікуваному рівню якості. Співпраця з недобросовісним підрядником може призвести до додаткових збитків і витрат часу. Також значну небезпеку становить можливий витік закритої інформації та конфіденційних даних. Ця ймовірність визнається найзначнішою із репутаційних ризиків.

Але ринкові умови господарювання доведуть, що те, що є звичайною практикою у зарубіжних компаніях з огляду на прогресивність і ефективність, з часом займуть певне місце на вітчизняних підприємствах.

Список використаних джерел:

1. Грабчук І. Л. Особливості бухгалтерського аутсорсингу в Україні / І. Л. Грабчук, К. В. Прохоренкова // Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. – 2018. – Вип. 6 (17). – С. 647 – 650.

2. Давидюк Т. В. Бухгалтерський аутсорсинг як інноваційний інструмент досягнення економічних переваг / Т. В. Давидюк, Ю. І. Легоцька // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2018. № 1 (3). – С. 11-17.

3. Момот В. М. Аутсорсинг як метод антикризового управління / В. М. Момот, О. О. Смоляк // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 9-1. – С. 196 – 199.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ»

Мелень О. В. канд. екон. наук, доцент, *Москаленко Л. В.* магістрант, НТУ «ХПІ», м. Харків.

На сьогоднішній день, в умовах економічного формування суб'єктів господарювання, питання визначення, обліку та управління фінансовими результатами є найважливішим при здійсненні господарської діяльності підприємств, оскільки фінансовий результат представляється основною підсумковою ознакою [1]. Фінансові результати діяльності підприємств є надзвичайно важливим показником для суб'єктів господарювання. Успіх діяльності підприємств і навіть питання подальшого існування господарюючих суб'єктів безпосередньо залежать від отриманих результатів. Тому в сучасних умовах трансформації економічної системи виникає необхідність переосмислення теоретичних і методичних підходів до управління підприємствами, в тому числі до одного із важливих його складників – бухгалтерського обліку і, насамперед, організації та обліку фінансових результатів діяльності. Для вирішення теоретичних і організаційно-методичних питань з організації та обліку фінансових результатів діяльності необхідно з нових позицій розкрити сутність і зміст цього поняття, що дасть змогу розробити науково обґрунтовану систему організації та обліку фінансових результатів діяльності та визначити основні напрями їх складників: доходів та витрат [2].

Головною метою створення та подальшої діяльності будь-якого господарюючого суб'єкту, не залежно від виду його діяльності чи форми власності, є отримання кінцевого фінансового результату, тобто прибутку. Отже, фінансовий результат – це прибуток або збиток який отримує господарюючий суб'єкт внаслідок своєї діяльності. Таким чином, фінансовий результат є одним з найважливіших економічних показників, який узагальнює усі результати господарської діяльності та надає комплексної оцінки ефективності цієї діяльності. Таким чином, фінансовий результат є одним з найважливіших економічних показників, який узагальнює усі результати господарської діяльності та надає комплексної оцінки ефективності цієї діяльності [3].

Достовірність формування фінансового результату є основою принципів і правил бухгалтерського обліку, обов'язкового дотримання яких вимагає законодавча база, зокрема концептуальні основи складання та подання фінансових звітів, міжнародні стандарти фінансової звітності, Закон України

«Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку.

Предметом постійного обговорення серед науковців і практиків у сфері економіки та управління підприємством є питання, пов'язані з обліком фінансових результатів. Дослідженням різних підходів щодо сутності поняття «фінансові результати» присвятили свою увагу такі вчені, як: Білик Т. О., М. А. Болюх, В. Я. Бутинець, Г. Л. Вознюк, С. Ф. Голов, В. І. Іващенко, Г. В. Савицька, В. М. Костюченко, А. Г. Загородній, Н. В. Чабанова, Н. П. Кондраков, П. А. Костюк, В. Г. Лінник, В. В. Сопко та багато інших.

Оскільки розуміння сутності поняття «фінансовий результат» – одна з головних передумов формування відповідних напрямів його обліку, аналізу та можливості здійснення своєчасного управлінського впливу на окремі його складові для підвищення ефективності діяльності підприємств, розглянемо це поняття більш детально.

Порівняльний аналіз визначення сутності поняття «фінансові результати» різними науковцями наведемо у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Порівняльний аналіз визначення сутності поняття «фінансові результати» різними науковцями

Автор	Сутність поняття «Фінансові результати»
1	2
Бутинець Ф. Ф. [4]	Прибуток або збиток організації. Співставлення доходів та витрат підприємства відображених у звіті
Білик Т. О. [5]	Прибуток або збиток суб'єкта господарювання, що визначається як різниця між сукупними доходами та витратами підприємства і за позитивного його результату представляє додаткову вартість, є одним із джерел фінансування подальшого розвитку та поточної діяльності підприємства, основним критерієм оцінки її ефективності.
А.Г. Загородній Г. Л. Вознюк [6]	фінансовий результат – це різниця між доходами та витратами підприємства чи його окремого підрозділу за певний час (приріст чи зменшення вартості власного капіталу підприємства внаслідок діяльності у звітному періоді)
Скасюк Р. В. [7]	фінансовий результат це якісний та кількісний показник результативності господарської діяльності підприємства
Філімоненков О. С. [8]	різниця між загальною сумою доходів і витрат на виробництво і реалізацію продукції, тобто його формування відбувається внаслідок взаємодії багатьох компонентів як з позитивним, так і з негативним значенням
Пипко В. А. [9]	економічний підсумок виробничої діяльності суб'єктів господарювання, що виражається у вартісній (грошовій) формі і є фінансовими результатами

1	2
Борисов А. Б. [10]	фінансовий результат – це виражений у грошовій формі економічний результат господарської діяльності підприємства, об'єднання, організації в цілому чи його окремих підрозділів
Вороніна О. О. [11]	якісна характеристика фінансово-господарської діяльності, яка в цілому характеризує результат економічних відносин підприємства
Греченко Ю. А. [12]	фінансовим результатом діяльності підприємства може бути чистий прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, або чистий збиток – перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання яких було здійснено витрати
Патарідзе-Вишинська М. В. [13]	фінансовий результат є одним з найважливіших показників, який узагальнює усі результати господарської діяльності та який характеризує ефективність діяльності суб'єкта господарювання
Лондар С. Л., Тимошенко О. В. [14]	Фінансовий результат – це приріст (чи зменшення) вартості власного капіталу підприємства, що утворюється в процесі його підприємницької діяльності за звітний період.
Кондраков Н. П. [15]	відображає зміну власного капіталу за визначений період у результаті виробничо-фінансової діяльності підприємства
Ткаченко Н. М. [16]	Доходи діяльності підприємства за вирахуванням витрат діяльності
Худолій Л. М. [17]	Зіставлення доходів і витрат, регламентованих податковим законодавством
Вікіпедія [18]	Фінансовий результат — це приріст (чи зменшення) вартості власного капіталу підприємства, що утворюється в процесі його підприємницької діяльності за звітний період.

Таким чином, відповідно до тлумачення терміну «фінансові результати» різними науковцями, можна сказати, що основоположними поняттями фінансових результатів як економічної, так і бухгалтерської категорії є поняття доходів і витрат, тому для повного усвідомлення суті фінансових результатів нам необхідно розглянути і їх зміст.

Розглянемо детальніше фінансові результати підприємницької діяльності та їх класифікацію:

1 За значенням підсумкового результату господарювання розрізняють:

- позитивний фінансовий результат – прибуток;
- негативний фінансовий результат – збиток.

2 У розрізі видів діяльності виділяють:

- фінансовий результат від операційної діяльності;
- фінансовий результат від не операційної діяльності.

Прибуток від операційної діяльності є результатом виробничої або комерційної діяльності, тобто основної для даного підприємства. Що стосується фінансових результатів від не операційної діяльності, то це результати від фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів, тобто від інвестування в акції, облигації.

3 Залежно від формування та розподілу розрізняють декілька видів прибутку:

- валовий прибуток;
- прибуток від операційної діяльності;
- прибуток до оподаткування;
- чистий прибуток.

4 За характером оподаткування прибутку виділяють оподатковану та не оподатковану його частину. Такий поділ прибутку відіграє важливу роль у формуванні податкової політики підприємства, тому що дозволяє оцінювати альтернативні господарські операції з позицій кінцевого їхнього ефекту.

5 За періодом формування виділяють:

- прибуток попереднього періоду (тобто періоду, що передує звітному);
- прибуток звітного періоду.

Такий поділ прибутку використовується з метою аналізу для виявлення відповідних трендів його динаміки, побудови відповідного базису розрахунків.

6 За характером використання в складі чистого прибутку, виділяють:

- частину, що капіталізується;
- частину, що споживається.

Капіталізований прибуток характеризує ту його частину, яка спрямовується на фінансування приросту активів підприємства, а спожитий прибуток-та його частина, яка направлена на виплати власникам (акціонерам), персоналу або на соціальні програми підприємства. Для характеристики цих частин прибутку використовуються терміни відповідно нерозподілена і розподілена частина прибутку.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» фінансовий результат (прибуток або збиток) повинен визначатися і відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності згідно з принципом нарахування та відповідності доходів та витрат. Отже, відповідно до вищезазначеного принципу, для визначення фінансових результатів звітного періоду необхідно зіставляти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів.

При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. Тобто, якщо доходи суб'єкта господарської діяльності перевищують витрати, що були здійснені для отримання цих доходів, то він отримує позитивний фінансовий результат (прибуток), у разі, коли витрати більші за доходи господарюючий суб'єкт отримує негативний фінансовий результат (збитки).

Прибуток найпростіша і водночас найскладніша категорія ринкової економіки. Її простота визначається тим, що вона є стержнем і головною рушійною силою економіки ринкового типу, основним спонукальним мотивом діяльності підприємців у цій економіці. У той же час її складність полягає у різноманітності сутнісних сторін, які вона відображає, а також у різноманітності видів, у яких вона виступає [19].

Фінансовий результат формується поступово протягом фінансово-господарського року. Більшу його частину становить прибуток від реалізації продукції, одержаний у вигляді різниці між виручкою від реалізації продукції і

витратами на її виробництво та збут. На підприємстві можливі доходи, витрати, які не пов'язані з реалізацією продукції, але збільшують або зменшують суму прибутку або збитків, – це фінансові результати, отримані від інвестиційної та фінансової діяльності.

Фінансовий результат у вигляді прибутку є метою підприємницької діяльності й водночас джерелом витрат на розвиток виробництва. У прибутку, як кінцевому результаті, концентруються фінансові інтереси всіх суб'єктів підприємницької діяльності. Прибуток характеризує ефективність виробництва і означає примноження фінансових ресурсів, збиток свідчить про неефективне господарювання і втрату фінансових ресурсів.

Роль прибутку як фінансового ресурсу характеризується саме його використанням на розширення господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1 Мелень О. В., Полтавець О. В. Фінансові результати діяльності підприємства: визначення, класифікація, управління. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Сер. економічні науки. 2017. Вип. 46 /1264/ – С. 109.

2 Мелень О. В., Майструк О. Д. Дослідження та аналіз проблемних питань організації обліку фінансових результатів. Економіка та суспільство. 2017. Вип. №13. С. 1385–1390

3 Фінансові результати: сутність та зміст, класифікація URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/17497/>

4 Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит”; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – [5-те вид., доп. і перероб.] – Житомир : ПП “Рута”, 2003. – 726 с.

5 Білик Т. О. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка і прогнозування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. е. наук: 08.00.08. Київ. 2009. 24 с.

6 Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Київ : Знання, 2007. 1072 с.

7 Скасюк Р. В. Сутність і значення фінансових результатів у системі розвитку господарської діяльності промислових підприємств. URL: http://www.nbu.v.gov.ua/portal1/natural/npkntu_e.

8 Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навчальний посібник / О. С. Філімоненков. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Київ : МАУП, 2014. – 288 с.

9 Пипко В. А. Настільна книга бухгалтера та аудитора: підручник / В. А. Пипко, Л. Н. Булавина – М.: Фінанси і статистика, 2011.- 592 с.

10 Борисов А. Б. Большой экономический словарь / А. Б. Борисов. – М. : Книжный мир, 2013. – 895 с.

11 Вороніна О.О. Управління фінансовим результатом промислового підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. е. наук: 08.00.04. Харків. 2009. – 25 с.

12 Греченко Ю. А. Основні теоретичні підходи до визначення поняття прибутку. Економіка розвитку. 2009. Вип. 4. С. 58 – 60.

13 Патарідзе-Вишинська М. В. Визначення та облік фінансового результату: вітчизняний і зарубіжний досвід. Економіка. управління. інновації. 2010. № 2 (4). С. 213 – 228

14 Лондар С. Л., Тимошенко О. В. Фінанси : Навч. посіб. – Вінниця : Нова Книга, 2009. – 384 с.

15 Кондраков, Н. П. Бухгалтерский (финансовый, управленческий) учет : учебник / Н. П. Кондраков. – 4-е изд., перераб. и доп. – Москва : Проспект, 2016. – 512 с. : URL: <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=443724> (дата звернення: 21.09.2020).

16 Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : Підручник. – 5-те вид. допов. і перероб. – Київ : Алерта, 2011. – 976 с

17 Худолій Л. М. Теорія фінансів : навчально-методичний посібник . – Київ : Вид-во Європ. унту, 2013. – 167 с.

18 Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/> (дата звернення 18.09.2020)

19 Володькін М.В. Економіка промислового підприємства: Навч. посіб. – Київ : Знання 2003. – 600 с.

ПОДАТКОВИЙ БОРГ ПЛАТНИКА В УМОВАХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНОГО РАХУНКУ ДЛЯ СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Мельничук І. І., канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту, Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

В умовах сьогодення вести бізнес досить складно, що пояснюється непростими умовами у сфері політичного, економічного, соціального життя країни, розбалансованістю організаційних процесів, непродуманими рішеннями, які направлені на короткостроковий результат, тощо. Особливо гостро дана проблема постала з початку часів пандемії COVID-19, яка, як свідчить статистика, лише набирає обертів і сподіватися на економічне зростання в короткостроковій перспективі не варто взагалі. Проблеми бізнесу позначаються на надходженнях до бюджетів різних рівнів, що, у свою чергу, зумовлює недофінансування різних програм, цілих напрямків, окремих статей видатків бюджетів. У цих умовах держава, в особі Міністерства Фінансів України, Державної податкової служби, Кабінету Міністрів всіляко намагаються мінімізувати вплив наслідків COVID-19 на економіку, зокрема, шляхом оптимізації надходжень до бюджету. Одним із напрямків такої оптимізації є зменшення суми податкового боргу платника податків.

Питання податкового боргу є досить актуальними, про що свідчить низка публікацій науково-практичного характеру, серед яких варто виділити праці Грановської І. В. [1], Ємельянова О.О. [2], Юр'євої О.І. [9] та інших [7-8]. За даними Державної податкової служби України станом на 01.10.2020 р. [3] загальні обсяги податкового боргу платників податків до місцевих та державного бюджетів відповідно становили 16255499,00 тис. грн. та 64199483,00 тис. грн.

Зважаючи на те, що суми податкового боргу можуть збільшуватися у зв'язку з діяльністю/бездіяльністю суб'єкта господарювання платника податків і зборів, держава намагається вирішити існуючу проблему з наростаючим податковим боргом. Можливе вбачається у застосуванні єдиного рахунку для сплати податків і зборів з 01.01.2021 р., який запроваджується Законами України № 559-ІХ від 13.04.2020 р. [5] та №190-ІХ 04.10.2019 р. [6] та буде застосовуватися згідно порядку, зазначеного у Постанові КМУ [4].

Основна анонсована мета запровадження такого рахунку полягає у спрощенні бізнесового життя платників податків, оскільки є можливість здійснювати лише один переказ коштів на єдиний рахунок, з якого будуть списані кошти в оплату усіх податків і зборів (за винятком ПДВ та акцизу, для яких уже діє власна система адміністрування). Проте, детальний аналіз одного із

згаданих законів, а саме – «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [6], засвідчив, що є й інша, проте, досить важлива саме для держави мета запровадження такого рахунку – позбутися заборгованості платників податків та ЄСВ перед державою. Дана теза підтверджується закріпленням у Податковому кодексі черговості сплати коштів у межах наявних на єдиному рахунку, за якими будуть формуватися реєстри платежів. Так, п. 35¹.6 статті 35¹ вказаного нормативного документу така черговість передбачає у першу чергу формування реєстру платежів на сплату недоїмки з єдиного внеску, податкового боргу у межах відповідного податку або збору, заборгованості з інших платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, згідно з черговістю його виникнення, з урахуванням положень пункту 131.2 статті 131 Податкового Кодексу, а також грошових зобов'язань, що визначені на підставі податкових повідомлень-рішень, у хронологічному порядку надходження розрахункових документів на зарахування коштів на єдиний рахунок, якщо такі розрахункові документи містять інформацію про дату та номер відповідного податкового повідомлення-рішення [6]. Таким чином, якщо у платника податків є якісь недоплати, недоїмки по ЄСВ, податках і зборах – вони автоматично будуть погашені за рахунок наявних на єдиному рахунку коштів.

Отже, у запровадженні такого єдиного рахунку вбачається позитивний результат, зокрема, для держави. У той же час, платники податків мають заздалегідь закумулювати достатню суму коштів, які будуть направлені на погашення попередніх боргів та сплату відповідних податків поточного періоду.

Список використаних джерел:

1. Грановська І. В. Податковий борг платників єдиного податку. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2017. Т. 22, Вип. 10. С. 187-191.
2. Ємельянова О. О. Податковий борг: сутність та способи впливу на платника для його погашення. *Право та інноваційне суспільство*. 2016. № 1. С. 40-44.
3. Інформація про суб'єктів господарювання, які мають податковий борг станом на 01.10.2020 р.: Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/pereliki-/296361.html>
4. Порядок функціонування єдиного рахунку та виконання норм статті 35¹ Податкового кодексу України центральними органами виконавчої влади: Постанова КМУ від 29 квітня 2020 року № 321. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2020-%D0%BF#Text>
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 13.04.2020 р. № 559-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-20#Text>
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 04.10.2019 р. №190-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-20#Text>

7. Тимченко О. М., Сибірянська Ю. В., Поліщук Є. А. Податковий борг в Україні: зміни в тренді. *Фінанси України*. 2019. № 5. С. 50-63.
8. Швець Ю. О., Конєв В. В. Податковий борг як фактор впливу на діяльність підприємств та фінансову стабільність України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 3(1). С. 120-125.
9. Юр'єва О. І. Податковий борг: аналіз поняття та вплив на суспільно-економічні відносини. *Аспекти публічного управління*. 2016. № 3. С. 67-73.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАЧАНЬ У ПЕРЕВЕЗЕННЯХ НА ЛОГІСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Мізік Ю. І., канд. екон. наук, доцент, Андрієнко А. Д., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

У сучасному світі логістика стала невід'ємною частиною підприємницької стратегії, особливо для організацій або галузей, які орієнтуються на міжнародний ринок. Глобалізація економіки, ускладнення інформаційних та фінансових потоків посилила конкуренцію серед підприємств за місця розташування й розміщення. Злиття підприємств і інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних систем тільки підсилюють ці процеси. У таких умовах саме на логістиці будується взаємодія між організаціями й підвищення їхньої економічної ефективності. Цим обумовлено підвищення ролі логістичних послуг на сучасному світовому ринку.

Вирішення проблемних питань фінансово-економічної безпеки ланцюгів постачань у перевезеннях потребує комплексного обґрунтування підходів, при цьому повинні бути досліджені всі можливі фактори, показники, індикатори та оцінений їх вплив на фінансово-економічний стан підприємств.

Найбільш залежними від стану інших передумов гарантування безпеки ланцюгу постачань у перевезеннях вантажів є економічні передумови, які формують основи фінансового забезпечення даного сектору логістично-транспортних послуг.

Організаційно-інформаційне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою логістичних підприємств полягає у розв'язанні протиріч розвитку перевезень та формування сприятливих умов реалізації механізму безпеки. У ході застосування розв'язується три групи протиріч: тих, що викликані законодавчими прогалинами (наприклад, відсутністю закону про логістику), пов'язаних з недосконалим організаційно-технологічним забезпеченням (недостатнім рівнем впровадження інноваційних технологій, неузгодженістю окремих ланок ланцюга постачань та ін.), а також фінансово-економічним забезпеченням (недосконалість тарифної політики, нестача інвестицій, тощо).

На основі нерозв'язаних протиріч актуалізуються наявні та виникають нові загрози фінансово-економічній безпеці логістичних підприємств, а їх

розв'язання призводить до забезпечення контролю над ними і мінімізації їх впливу. При цьому важливим протиріччям залишається протиріччя економічних інтересів учасників доставки і, саме формування ефективного механізму їх розв'язання дозволить нейтралізувати вплив загроз фінансово-економічній безпеці.

Послідовність проведення процедури гарантування фінансово-економічної безпеки логістичних підприємств представлена на рисунку 1 [1].

Рис. 1 – Процедура гарантування фінансово-економічної безпеки логістичних підприємств

Оператор перевезень має у своєму розпорядженні дві групи загальних даних, а саме: дані щодо потенційних загроз ланцюгам постачань у перевезеннях вантажів та дані загальної системи гарантування економічної безпеки ланцюгів. Оператор перевезень, отримавши замовлення на перевезення вантажу від замовника, обирає найбільш доцільні види транспорту та окремих перевізників

та формує ланцюг постачань у перевезенні вантажів. Одночасно досліджуються загальні чинники та особливі, що притаманні видам транспорту задіяним у конкретному ланцюгу постачань, чинники гарантування фінансово-економічної безпеки, які формуються у підсистемі забезпечення фінансово-економічної безпеки конкретного ланцюгу постачань у перевезенні вантажів. Виявлені та потенційні загрози забезпеченню фінансово-економічної безпеки конкретного ланцюгу постачань у перевезеннях вантажів впливають на формування підсистеми забезпечення фінансово-економічної безпеки та на заходи забезпечення фінансово-економічної безпеки, які покликані забезпечити фінансово-економічну безпеку ланцюгів постачань під час їх формування та здійснення перевезення вантажів.

Слід зазначити, що блоки потенційних загроз та загроз фінансово-економічній безпеці конкретного ланцюгу постачань у перевезеннях не тільки виявляють загрози фінансово-економічній безпеці, але й дозволяють оцінити негативний вплив на прибуток від ланцюгів постачань у перевезеннях вантажів. Під час формування ланцюгу постачань у перевезенні, оператор перевезень з блоку алгоритму, що визначає загальну систему забезпечення фінансово-економічної безпеки, відокремлюються підсистема забезпечення фінансово-економічної безпеки конкретного ланцюгу постачань у перевезеннях вантажів. В той же час, блок заходів забезпечення фінансово-економічної безпеки ланцюгів постачань у перевезенні «підтримує» безпеку ланцюгу постачань під час перевезення вантажу. Потенційні та поточні загрози фінансово-економічній безпеці оцінюються щодо їх впливу на прибутковість ланцюгів постачань у перевезенні вантажів. В той же час, сукупність заходів забезпечення фінансово-економічної безпеки ланцюгів постачань під час перевезень вантажів також повинна мати вартісний вираз, що повинно надати можливість оператору перевезень здійснити оцінку фінансово-економічної безпеки.

Необхідно врахувати, що загрози є джерелом негативного впливу на фінансово-економічну безпеку ланцюгів постачань у перевезеннях, а безпосереднім проявом впливу загроз є втрата прибутку від перевезення.

Безпосередньо процедура нейтралізації загроз фінансово-економічній безпеці конкретного ланцюгу постачань у перевезеннях вантажів може здійснюватись за підалгоритмом, який відображено на рисунку 2 [3].

Оператор перевезень з допомогою підсистеми забезпечення фінансово-економічної безпеки виявляє загрози в конкретному ланцюгу постачань у перевезеннях вантажів та здійснює їх групування за характером і ступенем впливу на таке перевезення вантажів.

Надалі здійснюється оцінка впливу загроз на процедуру перевезення та визначається поточний стан фінансово-економічної безпеки (вплив загроз) ланцюгу постачань у перевезеннях вантажів. Водночас, оцінивши вартісний вплив загроз, визначається оператор перевезень заходів щодо їх усунення та оцінюється вартісний розмір таких заходів. Заходи щодо усунення загроз застосовуються на всіх ланках ланцюгу постачань у перевезеннях, а інформація щодо стану ланцюгу постачань надходить до блоку виявлення загроз та

приймається рішення стосовно наявності чи відсутності загроз, стосовно яких вжиті заходи по їх нейтралізації.

Для оцінки впливу загроз на ефективність функціонування підприємств у перевезеннях здійснюється профілювання потенційних загроз фінансово-економічній безпеці; профілювання загроз – аналітична робота оператора перевезень, який на основі сформованих ланок ланцюга постачань накопичує та аналізує необхідну інформацію про наявні потенційні загрози на всіх окремих ланках.

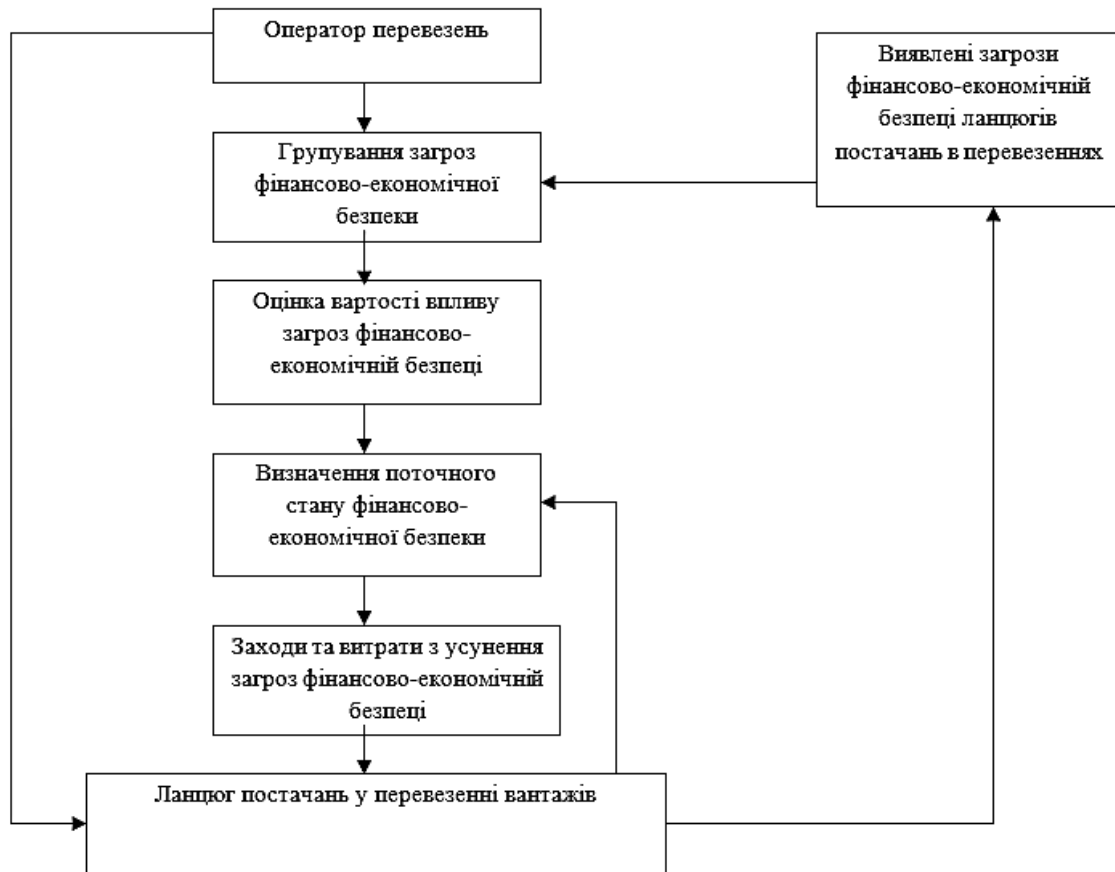

Рис. 2 – Алгоритм функціонування підсистеми гарантування фінансово-економічної безпеки підприємств у перевезеннях вантажів

Розглядаючи переміщення вантажів у ланцюгах постачань під час перевезень як унікальний та обмежений у часі процес, основними вимогами до механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки стають: можливість виявлення загроз фінансово-економічній безпеці; аналіз ступеня впливу потенційних та явних загроз на фінансово-економічну безпеку; визначення адекватних виявленим загрозам заходів гарантування фінансово-економічної безпеки; визначення превентивних заходів нейтралізації впливу потенційних загроз та ін.

З урахуванням викладеного, сутність організаційно-інформаційного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою логістичних

підприємств у перевезеннях вантажів, полягає у системі організаційно-економічних заходів оператора перевезень по створенню ланок ланцюгів постачань, які формуються на підставі визначених нормативно-правових актів, що регламентують процес перевезень, та спрямовані на запобігання й нейтралізацію загроз внутрішнього та зовнішнього середовища.

Список використаних джерел:

1. Балалаев Александр Сергеевич. Методология транспортно-логистического взаимодействия при мультимодальных перевозках//Автореферат на соискание ученой степени доктора технических наук. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/metodologiya-transportno-logisti>.
2. Безпека ланцюга постачання за стандартом ISO 28000 / Ситніченко В. М., Кісельова Г. Б., Стоякин Є. А. – Режим доступу: <http://www.ukrtest.com/raznoe/publikacii/28.pdf>
3. Белецький Ю. В. Анализ систем взаимодействия различных видов транспорта на основе формирования транспортно-логистических цепей при мультимодальных перевозках [Електронний ресурс] / Ю. В. Белецький, М. В. Мирошникова, А. В. Сергиенко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2015. – № 1. – С. 210–212. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VISUNU_2015_1_46.pdf

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТІВ В УКРАЇНІ

Можайкіна Н. В., канд. екон. наук, доцент, Сапега О. М., студентка, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Організація та функціонування механізму сучасної держави пов'язано із всебічним аналізом його складових елементів, а саме його інститутів. Інститути є ознакою та елементами стабільності суспільства. Жодна ринкова економіка неможлива без відповідних інституцій та без певної стратегії економічного розвитку з погляду сучасного інституціоналізму.

Один із найважливіших висновків теорії інституціоналізму полягає в тому, що тенденції еволюційного соціально-економічного розвитку суспільства визначаються не стільки розуміннями поточної економічної і політичної вигоди тих чи інших суспільних груп, скільки суспільними інститутами, закріпленими в їхній свідомості та в організаційних формах їхньої діяльності, стійкими традиціями і нормами поведінки, які відповідають ментальним особливостям населення [1, с. 21].

Відтак, розглядаючи інструментальну природу механізму сучасної держави, ми маємо враховувати, що складовими елементами механізму сучасної держави є: інститути держави, що мають матеріальне вираження (державний апарат, державні підприємства, організації та установи), та інститути держави, що не мають матеріального вираження (інститут надзвичайного стану, інститут виборів, інститут референдуму та ін.). Але треба зауважити, що втілення в життя інститутів, які не мають матеріального вираження, здійснюється у більшості

випадків через створення спеціальних підрозділів (комісій, штабів та ін.) за рахунок потенціалу інститутів, що мають матеріальне вираження.

Формування ефективних економічних інститутів, які б відповідали сучасним вимогам є нагальною необхідністю, тому: "Процес інституціоналізації – це пошук компромісів і досягнення згоди між різними економічними інститутами" [1, с. 34]. Теорія інституціоналізму вивчає та пропонує шляхи вдосконалення інституціонального середовища, під яким, зокрема, мається на увазі:

- сукупність основоположних економічних, політичних та соціальних правил, що обмежують людську поведінку [2, с. 287];

- рівень управлінського й підприємницького потенціалу, а також правової та соціологічної системи [2, с. 288];

- сукупність різнорівневих інститутів, що розглядається як інституційна матриця формальних правил і неформальних обмежень [1, с. 226].

Інституціональне середовище доцільно розглядати в площині систем відносин «економіка – політика», «економіка – право», «економіка – мораль», «економіка – ідеологія», «економіка – культура» тощо. У кожній із цих систем відносин формується і діє свій набір інститутів, причому як формальних, так і неформальних, які в цілому формують інституціональне середовище суспільства.

Результат функціонування інститутів в Україні відомий: створено суспільство з низькою ефективністю виробництва і відсталим рівнем життя людей, загальним одержавленням і монополізованою, негнучкою економікою, відсутністю демократичних інститутів. У нас відсутній визначальний ринковий інститут – економічна самостійність господарюючих суб'єктів. Саме він гарантує незалежність суб'єктів ринкової економіки, їхню економічну відповідальність, без чого ринку бути не може.

Інститут стратегічних досліджень основні проблеми інституціонального регулювання економіки України поділяє на два блоки : проблеми, пов'язані з економіко-політичною ситуацією та проблеми викликані особливостями взаємодії формальних і неформальних інститутів [3].

Проблеми, пов'язані з економіко-політичною ситуацією: обмеженість інформації, яка необхідна для прийняття рішень владними органами зі створення адекватного сучасним вимогам ринку інституціонального середовища; недосконалість демократичних інститутів (бюрократія на всіх рівнях управління проводить такі рішення, які гарантують отримання для неї економічної ренти за рахунок суспільства); неспроможність держави передбачити та ефективно контролювати наслідки прийнятих нею рішень.

Проблеми, викликані особливостями взаємодії формальних і неформальних інститутів: загальна слабкість розвитку демократичних і формальних механізмів специфікації та захисту прав власності; використання формальних інститутів владними структурами як джерела «отримання ренти» з підприємницьких структур; існування можливостей уникнення та невиконання формальних правил як за рахунок недосконалості нормативно-правової бази, так і за рахунок

готовності владних структурних органів не виконувати її; обмеженість застосування формальних інституціональних практик у результаті розповсюдження неформальних практик ведення бізнесу; дорожнеча та неефективність застосування формальних практик у процесі господарської діяльності [3].

Як ми бачимо, інституціональне середовище в Україні ще досить слабе, тому основні напрями модернізації інституціональної системи на сучасному етапі передбачають: розвиток інститутів державного втручання і регулювання економіки для використання сукупності регулюючих форм та методів як монетарного і фіскального характеру, так і безпосередньо державного регулювання; вдосконалення ринкових механізмів: регулювання валютних курсів, процентних ставок, забезпечення стабільності на основі інфраструктури; виділення та узагальнення інституціональних складових макроекономічного рівня, що дасть можливість виявляти найбільш проблемні напрями інституціональних перетворень і формувати підходи до їх подолання. Головну роль у цих процесах повинна виконувати держава та її органи на всіх рівнях управління; розвиток інститутів, орієнтованих на соціальну сферу, подолання бідності, підтримання населення, забезпечення високого рівня життя; впровадження інноваційних процесів через залучення інвестицій у сфери економіки.

Список використаних джерел:

1. Манцуров І. Г. Інституційне планування в системі державного регулювання економіки : [монографія] / І. Г. Манцуров. – Київ : НДЕІ, 2011. – 655 с.
2. Ватаманюк З. Інституційні засади формування економічної системи України: теорія і практика / З. Ватаманюк. – Львів : Новий світ – 2000, 2005. – 648 с.
3. Регіональний філіал Національного інституту стратегічних дослідження у м. Львів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://contest.dffd.gov.ua/>.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВЕДЕННЯ ВЕНЧУРНОГО БІЗНЕСУ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

*Можайкіна Н. В., доцент, канд. екон. наук, Байдакова А. О., студентка,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

У ринковій економіці існують різноманітні організаційні форми підприємств, орієнтованих на вирішення науково-технічних проблем і конкретних завдань з чітко позначеним кінцевим результатом. Одна з таких форм – венчурні фірми. Це невеликі, але вельми гнучкі та ефективні підприємства, що створюються для апробації, доопрацювання і доведення до комерційної кондиції і промислової реалізації «ризикованих технологій» – ідей, винаходів, корисних моделей та інших нововведень, створення яких пов'язане з певним ризиком. Венчурні підприємства найбільш поширені в наукомістких

галузях економіки, де спеціалізуються на проведенні наукових досліджень та інженерних розробок, тобто на комерційній апробації науково-технічних нововведень. Статистика стверджує, що «батьками» понад 60 % великих нововведень ХХ століття з'явилися венчурні фірми. Отже, венчурні фірми – це серйозне джерело нововведень. Для їх створення необхідно наявність чотирьох складових:

- комерційної ідеї (суті майбутнього нововведення);
- суспільної потреби в даному нововведенні (продукти, технології, об'єкти, послуги);
- підприємця, готового на основі очікуваного нововведення створити венчурну фірму;
- «ризикового» капіталу для фінансування діяльності венчурної фірми [1, с. 163].

Сучасні венчурні підприємства являють собою гнучкі та мобільні структури і характеризуються надзвичайно високою і цілеспрямованою активністю, яка пояснюється прямою особистою зацікавленістю працівників фірми і партнерів по венчурному бізнесу в якнайшвидшій успішній комерційній реалізації розроблюваної ідеї, технології, об'єкта, винаходи, причому з мінімальними витратами.

Проблеми ведення венчурного бізнесу в регіонах України є:

- Недосконалість законодавчої бази.
- Обмеженість джерел фінансування інвестицій.
- Відносна нерозвиненість фондового ринку, брак гарантій для інвестора венчурного бізнесу.
- Нерозвиненість неформального сектору венчурного бізнесу, основними представниками якого є бізнес–ангели.
- Недостатня кількість «якісних» проектів на ринку венчурного інвестування.
- Брак фахівців у сфері венчурного підприємництва, що мають теоретичні знання, практичні навички щодо технології виявлення та оцінки інноваційних проектів та сприяють встановленню стабільних джерел фінансування на початковій стадії розвитку проектів.
- Недосконалість інституту захисту інтелектуальної власності та відсутність розвиненої системи комерціалізації. Номінальна кількість розробок в Україні збільшується, разом з тим поступово зменшується їх якість (науково-технічний рівень). За даними Держдепартаменту інтелектуальної власності в Україні видається 15-20 тис. патентів щороку, однак реалізовано на ринку менше 1% інновацій. Зокрема, патент України не забезпечує охорону майнових прав патентовласника на території інших держав, особливо у разі виникнення спірних ситуацій чи незаконного використання об'єктів інтелектуальної власності.
- Відсутність чіткої державної політики сприяння розвитку венчурного бізнесу та економічної заінтересованості більшості господарських суб'єктів у реалізації принципово нових розробок, нововведень високого техніко-економічного рівня, а також відсутність фонду компенсації ймовірних

витрат/провалу [1, с. 166].

Основною перспективою для вітчизняного ринку венчурних інвестицій є посилення економічних зв'язків з ринками інших держав, запровадження надійної та ефективної взаємодії та обміну досвідом. Сьогодні класичні венчурні інвестори в Україні – це насамперед поодинокі венчурні фонди та інвестиційні компанії, бізнес-інкубатори та акселератори, бізнес-ангели та підприємці. Поки що венчурних фондів дуже мало, проте вони вже готові розглядати та підтримувати різні напрямки українських інвестиційних проектів та зорієнтовані як на внутрішній, так і на світовий ринки. Серед найбільш активних венчурних фондів, які розглядають можливості інвестування в Україні, можна назвати такі: TA Venture, ImperiousGroup, AVenturesCapital, DetonateVentures, GlobalTechnologyFoundation, Венчурний фонд Буковина [2, с. 152]. В Україні існує значний попит на інвестиції венчурних фондів, проте часто ініціатори інвестиційних проектів не готові запропонувати якісні інвестиційні продукти. Венчурні інвестори в Україні зіштовхуються з проблемою якості підготовки та життєздатності інвестиційних проектів. А рівень фінансово-економічної грамотності ініціаторів та якості підготовки документації більшості проектів є недостатніми. Українська інвестиційно-інноваційна системи ще не дозріла до побудови венчурної моделі бізнесу, але впевнено йде до цього.

Список використаних джерел:

1. Кочур Ю. Г. Форми і типи венчурних інвестицій / Ю. Г. Кочур // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 2. – С. 162-169.
2. Поліщук О. А. Участь України у світових ринках торгівлі венчурними інвестиціями / О. А. Поліщук // Мат. Міжнародної науково-практичної конференції Львівського торговельно-економічного університету «Стратегічні пріоритети розвитку внутрішньої торгівлі України на інноваційних засадах», м. Львів, 26-27 жовтня 2017 р. – Львів: Видавництво ЛТЕУ, 2017. – С. 152-153.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ: ОСНОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Нісходовська О. Ю., канд. екон. наук, доцент, Подільський державний аграрно-технічний університет, м. Кам'янець-Подільський

Сьогодні відбувається найважливіша трансформація нашого часу – діджиталізація. Формування та розвиток Digital-стратегії, інтегрованої з бізнес-стратегіями виступає необхідною умовою забезпечення майбутньої конкурентоспроможності шляхом трансформації підприємства від традиційного до технологічного. Із прискореними темпами розвитку нових технологій, використанням повного спектру інноваційних важелів лідерство стає обов'язковою умовою й запорукою стійкої конкурентної переваги підприємства.

Діджиталізація в агробізнесі докорінно змінює підхід до організації збору, обробки, зберігання та використання інформаційних даних, знижуючи витрати на виробництво і підвищуючи продуктивність роботи, а значить і рентабельність.

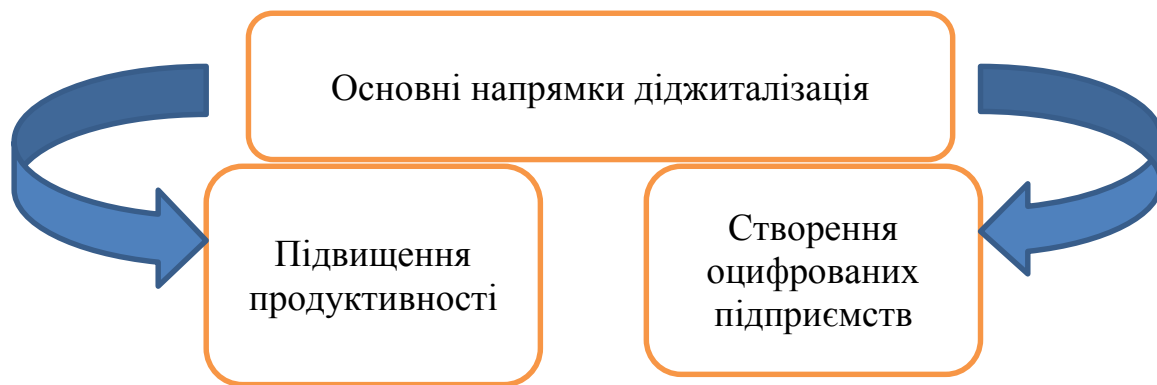

Рис. 1 Напрямки, в яких рухається діджиталізація

У світі виділяють два основних напрямки, в яких рухається діджиталізація, а саме підвищення продуктивності і створення в майбутньому абсолютно оцифрованих підприємств. Використання нових технологій в бізнесі знижує загальні витрати, за допомогою чого збільшується прибуток. Саме завдяки оцифруванню підприємства усвідомлюють, що здатні удосконалюватися в своїй галузі. Таким чином, потрібно менше зусиль й затрат, оскільки діджиталізація допомагає подолати деякі бар'єри і легше перейти на новий рівень управління підприємством. Саме завдяки оцифруванню ведення бізнесу зазнає кардинальних змін в кращу сторону. На даному етапі багато компаній мають можливість вибитися в лідери з мінімальними витратами, всього лише за допомогою діджиталізації виробництва. Другим напрямком діджиталізації є «цифрові підприємства», тобто вони створюються завдяки хмарним технологіям і існують на основі віддаленої роботи. В економіці стає все важче вижити, якщо компанія не є «цифровим бізнесом». Саме тому все більше і більше підприємств звертаються до хмарних сервісів.

Необхідність у діджиталізації обумовлюється ще й прагненням до постійного підвищення рівня своєї конкурентоспроможності, що в свою чергу є передумовою виживання та розвитку бізнес-організацій в умовах неоекономіки. Саме діджиталізація забезпечує підприємствам такі конкурентні переваги як: надання додаткової цінності товару через якісний сервіс; високий рівень зв'язку з клієнтами та цільовою аудиторією; підвищення іміджу компанії за допомогою швидкої комунікації з клієнтами; зниження ціни за допомогою автоматизації процесів та оцифрування бізнес-процесів; прозорість внутрішніх та зовнішніх процесів підприємства; підвищення лояльності клієнтів до компанії.

Ще одним позитивним моментом діджиталізації є поява новітніх спеціальностей, які виникають на ринку праці. Отже сьогодні можемо спостерігати значну нестачу кваліфікованих кадрів саме в сфері цифрових технологій. Наразі мало бути фахівцем, потрібно також швидко адаптуватись до вимог сьогодення, тому це призведе до появи нових професій, які задовольнять всі потреби економічного ринку.

Разом із тим існують і деякі недоліки процесу діджиталізації [3,5].

Таблиця 1.

Переваги та недоліки діджиталізації

<i>Переваги діджиталізації</i>	<i>Недоліки діджиталізації</i>
✓ високий рівень конкурентоздатності;	✓ необхідність у високоякісних виконавцях;
✓ спрощення роботи з масивом інформації;	✓ при невмілому використанні може зіпсувати взаємовідносини з клієнтами;
✓ економія коштів;	✓ переваги не носять стабільний характер;
✓ лояльність клієнтів;	
✓ позитивне ставлення до іміджу підприємства.	
✓ поява нових спеціалістів на ринку праці	

На сучасному етапі важливим завданням є оцінка рівня інноваційного розвитку в розрізі окремої держави. Одне з найбільших агентств фінансового консультування Bloomberg опублікувало рейтинг країн (всього 60 країн) з найбільш високим рівнем інноваційного розвитку (Bloomberg Innovation Index 2020) (табл. 2). [6]

Таблиця 2

Рейтинг країн з найбільш високим рівнем інноваційного розвитку

Рейтинг	Країна	Індекс
1	Німеччина	88,21
2	Південна Корея	88,16
3	Сінгапур	87,01
4	Швейцарія	85,67
5	Швеція	85,50
...
56	Україна	48,24
57	В'єтнам	47,64
58	Єгипет	46,29
59	Казахстан	46,10
60	Макао	46,09

Наведені дані свідчать про серйозну нестабільність у сфері науково-технічного розвитку в Україні при досить низькій зацікавленості суб'єктів господарювання у впровадженні всіх видів інновацій. На даний момент, українська економіка дуже залежна від своїх сировинних галузей. Одним із ключових чинників, що впливає на темпи розвитку діджиталізації, є інституційне середовище – державна політика, законодавча і нормативна база, фіскальні інструменти. Мляве розгортання інноваційних процесів у нашій економіці було обумовлено довгою відсутністю значимих нормативно-правових актів, що сприяли б прогресу в розвитку інноваційного виробництва, дуже слабким розвитком самої інноваційної інфраструктури, небажанням великого й середнього бізнесу вкладатися в серйозні та коштовні види інноваційного підприємництва. При цьому дуже важливо відзначити, що наразі в Україні

намітилися позитивні зрушення у питанні реалізації планів, що використовують інструменти діджиталізації для зниження рівня бюрократії державного сектора. Першим кроком до digital-середовища став «розворот» до споживача та його запитів.

Сьогодні не всі бізнес-організації використовують всі напрямки та можливості діджиталізації. Найчастіше ними взяті на озброєння лише окремі діджитал-технології, що призводить до затримки їх діджитал-розвитку, а отже, знижує їх конкурентні переваги. Слід зауважити, що діджиталізація бізнесу є новим творчим процесом, організаційною інновацією, а отже точних інструкцій щодо її впровадження немає. Бізнес-організаціям доведеться зіткнутись з чисельними помилками, пройти шлях переосмислення форм, напрямів, методів, технології використання діджиталу. Важливою опорою діджиталізації та запорукою її успішності є інноваційний клімат в бізнес-організації та відповідна корпоративна етика, високий рівень якої є необхідним для надійної комунікації між всіма ланками управління з метою швидкого впровадження змін.

Отже, в умовах нанотехнологій для підтримки конкурентоспроможності підприємства необхідно не боятися використовувати можливості діджиталізації за всіма можливими напрямками та формами.

Список використаних джерел:

1. Гусева О. Ю. Легомінова С. В. «Діджиталізація як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація»/ Наук. видання «Економіка. Менеджмент. Бізнес». –2018. №1(23).
2. Устенко М. О. Діджиталізація: основа конкурентоспроможності підприємства в реаліях цифрової економіки. Вісник економіки транспорту і промисловості № 68, 2019, С. 182-192
3. Фомичев К. Go digital or die: Діджиталізація бізнесу, як неминучість URL: http://www.nand.ru/professional-information/and_library/20565/
4. Діджиталізація – запорука успіху сучасного агробізнесу URL: <http://shels.com.ua/digitization.htm?sl=UA>
5. Що таке digital-стратегія і навіщо вона потрібна? URL: <http://digitalbee.com/blog/digital-marketing/chto-takoe-digital-strategiya-i-zachem-ona-nugna/>
6. Bloomberg Innovation Index 2020. URL: [bloomberg.com/news/articles/2020](https://www.bloomberg.com/news/articles/2020)

ІНТЕГРАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Оглобліна В. О., канд. екон. наук, ПрАТ «ВНЗ «Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій»

Для України найбільш перспективним виходом з економічної кризи є інтеграція до Європейського простору. Серед Східноєвропейських держав наша країна є одним із найменш активних реформаторів, проте в Україні поетапно створюються передумови входження її економіки до глобальних та європейських економічних процесів. Формується механізм регулювання зовнішньоекономічної діяльності шляхом його гармонізації відповідно до норм і

стандартів ГАТТ/СОТ та країн Євросоюзу, створюється цілісна система національного законодавства у сфері митних відносин. Однак інтегрування економіки України до європейського економічного простору має здійснюватись з урахуванням очікуваних в найближчий час змін у Європі, пов'язаних зі вступом нових країн до Європейського Союзу, а також особливостей перехідного етапу її розвитку. Відповідно, треба ретельно врахувати вплив євроінтеграційних процесів на реалізацію національних економічних інтересів України.

Сучасній податковій системі України притаманні постійні динамічні зміни пов'язані з політичними, економічними та соціальними реформами, що відбуваються в державі. Реформування податкової системи зумовлено прагненням України сформувати та створити підґрунтя для розвитку національної економіки країни, її адміністративно-територіальних утворень, активізувати свою участь в інтеграційних міжнародних процесах.

Договір про Європейський союз обумовив розвиток концепції міждержавної податкової гармонізації, яка передбачає розробку загальної стратегії країн у сфері оподаткування на відповідному етапі інтеграційної взаємодії, координацію податкової політики, систематизацію та уніфікацію окремих податків і податкових систем країн, що входять до складу міжнародних регіональних об'єднань.

Європейський союз – це об'єднання 28 країн Європи з населенням понад 505 млн людей, загальний ВВП ЄС становить понад 18,4 трлн дол. В країнах-учасниках Європейського Союзу податки активно використовуються як інструмент державного регулювання соціально-економічних процесів в державі. Сучасне оподаткування в європейських державах є помірним, основним завданням якого є об'єднання двох цілей: створення сприятливого податкового клімату для господарської діяльності, що визначає верхню межу оподаткування й ефективне вирішення соціальних проблем, що визначає нижню межу.

Однією з характеристик податкової системи ЄС є співвідношення прямих і непрямих податків. У Франції, Німеччині, Італії – переважають непрямі податки.

Серед прямих податків у більшості країн переважає надходження від прибуткового податку. Податок на прибуток підприємств є суттєвим джерелом формування бюджетів країн ЄС, який активно використовується як регулятор соціально-економічних відносин та дозволяє здійснювати вплив на обсяги виробництва, конкурентоспроможність вітчизняних підприємств, інвестиційний клімат та економіку країни в цілому.

Водночас, український досвід оподаткування прибутку підприємств демонструє не регулюючий його потенціал, а фокусування на фіскальній ефективності.

В країнах Європейського союзу сплата податків є престижною справою, а в Україні економічні суб'єкти намагаються уникнути сплати податків. Тому держава має впровадити наступні заходи:

- знизити податковий тягар, аби платники могли сплачувати до бюджету частину своїх доходів ЄС;
- стимулювати розвиток малого підприємництва;

- забезпечити справедливий підхід при оподаткуванні всіх категорій платників податків;
- проводити роз'яснювальну роботу, мета якої підвищення податкової свідомості платників податків;
- запровадити новітні електронні сервіси при сплаті податків.

Податкова незалежність країн ЄС та водночас створення однакових умов і можливостей, забезпечують основні інституційні принципи податкової гармонізації [1]:

- принцип пропорційності – передбачає обмеження діяльності інститутів ЄС повноваженнями, наданими їм установчими документами ЄС та встановленими цілями європейської інтеграції (стаття 5 Договору про ЄС);

- принцип субсидіарності – інститути ЄС не мають права самостійно втручатись у функціонування будь-якого з сегментів економіки держав-членів ЄС за винятком випадків, коли подібне втручання необхідне для виконання стратегічних завдань ЄС (стаття 5 Договору про ЄС).

- принцип одноголосності – будь-яке рішення щодо формування податкової політики в ЄС мають приймати за одностайною згодою держав-членів ЄС і зафіксувати у відповідній нормі інтеграційного законодавства. Можливість держави-члена ЄС накладати вето на будь-яке рішення у сфері гармонізації податків, що здатне спричинити згубні наслідки для економіки даної держави;

- принцип податкової недискримінації – охоплює два основні положення: по-перше, неможливість прямого або непрямого оподаткування внутрішніми податками однією державою-членом ЄС продукції іншої держави-члена ЄС в розмірі, що перевищує оподаткування національної продукції; по-друге, держава-член ЄС не повинна оподатковувати продукцію інших держав-членів ЄС внутрішніми податками з метою непрямого захисту своїй продукції (стаття 90 Договору про ЄС);

- принцип нейтральності оподаткування – полягає у забороні відшкодування внутрішнього оподаткування при вивезенні продукції на територію іншої держави-члена ЄС в розмірі, що перевищує рівень сплачених прямих або непрямих податків.

Подальше інтегрування України до світової спільноти, удосконалення та адаптація податкового законодавства до загальноприйнятих правил міжнародної та Європейської практики засвідчують наступні кроки: 2008 р. -Україна стає членом Світової організації торгівлі (СОТ); 2010 р. – прийнятий Податковий кодекс (нова редакція прийнята у 2018р.) [2]; 2012 р. – парафована Угода про асоціацію Україна – ЄС.

Однак низка внутрішніх проблем гальмує рух України до Європейської спільноти:

- високий рівень економічної злочинності та корупції;
- відсутність помітних результатів соціально-економічних трансформацій в державі;
- дефіцит серед політичної еліти та державних службовців досвідчених фахівців з євроінтеграції .

Основні недоліки податкової системи України:

- неефективний механізм розподілу податкових надходжень між центральним та місцевими бюджетами;
- недосконале законодавство;
- надмірні витрати на адміністрування податків;
- система формування державних доходів має фіскальний характер, а в країнах ЄС – це інструмент підвищення конкурентоспроможності держави.

Процес адаптації вітчизняної податкової системи до європейських стандартів має свою динаміку та особливості. В сучасних умовах визначальними напрямками роботи є [3]:

- поступове збільшення рівня оподаткування до середнього показника країн ЄС (37,4%), усунення диспропорцій оподаткування мобільних (капітал, праця) та немобільних баз (споживання, природні ресурси, власність), показники фіскальної ефективності непрямого та прямого оподаткування на рівні відповідних показників більшості країн – «нових» членів ЄС;

- вирішення питання щодо зменшення податкового тиску на економіку за рахунок зменшення ставок за основними бюджетоформуєчими податками, що передбачено Податковим Кодексом, та подальшого скорочення кількості податків та платежів;

- проведення всеохоплюючих заходів на рівні кожній ланки ДПС України щодо автоматизації процесів оподаткування (електронна звітність, Єдиний реєстр податкових накладних, відшкодування ПДВ тощо), залучення до сплати суб'єктів господарювання всіх категорій, зменшення частки тіньової економіки, а також протидії корупції;

- упорядкування податкових преференцій, в тому числі інвестиційних пільг, в частині обмеження терміну їх надання (не більше, ніж п'ять років) та контролю використання вивільнених коштів за цільовим призначенням;

- вдосконалення підходів до оподаткування природних ресурсів та акцизного податку.

Список використаних джерел:

1. Girard–Vasseur M., Guieze J.–L. Tax competition in EU15: what is the reality? / Ecoweek. Special Issue. – Paris: BNP Paribas, 2004. – 21 p.
2. Податковий кодекс України, редакція від 01.01.2018. – <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Юрченко В. В. Сучасні тенденції розвитку та гармонізації податкових систем країн Європейського союзу. Вектори для України / Юрченко В.В. // Ефективна економіка. – 2013. – № 12. – Режим <http://www.economy.nayka.com.ua>.

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ І ДОСВІД КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ

*Островський І. А., канд. екон. наук, доцент, Маврова К. І., студентка,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

У сучасних умовах розвитку економіки України актуалізовано питання децентралізації, оскільки вона є однією з основних умов незалежної та ефективної діяльності органів місцевої влади [1]. Здійснено спробу фіскальної децентралізації як реального перерозподілу повноважень на користь регіонів і місцевого самоврядування, коли кожна місцева рада має усі права і зобов'язана приймати рішення стосовно наповнення своїх бюджетів та фінансування видатків. У Державному бюджеті України на 2021 рік має бути запроваджено дворівневу модель міжбюджетних відносин та встановлено взаємовідносини між держбюджетом та майже 1 500 бюджетами територіальних громад [2].

Такі амбітні наміри необхідно підкріпити відповідними теоретичними засадами та передбаченням ризиків і суперечностей. Урахування відповідного досвіду, досягнень і складностей країн Центральної та Східної Європи є необхідним і важливим.

Децентралізація фіскальних повноважень є елементом реформи з лібералізації й підвищення ефективності державного сектору. Головними факторами, що на межі двох століть спонукали держави Центральної та Східної Європи перейти до децентралізації, було прагнення досягти кращої керованості та членство в ЄС. Суттєву роль у процесах децентралізації відіграв зовнішній фактор. Починаючи з 1993 р., підтримка реформам виявлялася в рамках Ініціативи по фіскальній децентралізації (Fiscal Decentralization Initiative), яку ініціювали ОЕСР, Світовий банк, Рада Європи, Інститут відкритого суспільства в Будапешті, Програма розвитку ООН, Агентство США з допомоги розвитку (USAID) і окремі країни-члени ОЕСР. Деякі країни здійснили адміністративно-територіальні реформи, підкріплені розширенням суб'єктів фіскальної політики. І хоча прогрес у децентралізації фіскальної системи виявився різним для багатьох країн регіону, тренд на поглиблення децентралізації, тобто зменшення ролі центрального уряду все-таки спостерігався. Протягом останніх двох десятиліть темпи децентралізації очікувано уповільнилися, а криза 2008–2009 рр. підштовхнула зворотні процеси. Сьогодні ми можемо спостерігати деяке посилення централізації прийняття фіскальних рішень, насамперед, на тлі поширення пандемії Covid-19.

Теоретичні аспекти бюджетної децентралізації спираються на праці Ч. Тібу і У. Оутса. Зміст моделі Ч. Тібу полягає в тому, що конкуренція податкових юрисдикцій сприяє більш оптимальному розподілу ресурсів усередині країни. Мобільні домашні господарства та фірми вибирають більш сприятливу для них юрисдикцію з метою мінімізації податкового навантаження. Передача низки фіскальних повноважень субнаціональним органам влади може привести до посилення конкуренції і більш оптимального розподілу.

У. Оутс підкреслив, що добробут суспільства підвищується, якщо блага надаються саме на тому рівні, де його ефективність вища. Подібна максимізація забезпечується за рахунок того, що рівень виробництва в різних територіальних одиницях відрізняється. При централізованому розподілі держава уніфікує ці територіальні одиниці, у підсумку ефективність наданих благ знижується. Позитивний ефект децентралізації також пов'язаний з тим, що орган місцевого самоврядування володіє більшою інформацією щодо місцевої специфіки і має краще уявлення щодо необхідного розподілу блага на даному рівні. Таким чином, децентралізація фіскальних повноважень – це благо, здатне привести до зменшення розміру центрального уряду, що означає зменшення податкового тягаря за рахунок росту конкуренції податкових юрисдикцій.

Але не існує однозначних доказів постійного поширення бюджетної децентралізації. Найважливішою умовою для результативної децентралізації є підзвітність місцевих і регіональних органів управління й ефективний контроль з боку центру за витратою коштів. Якщо подібна система нагляду не налагоджена або система державного керування в цілому виявляється не дуже ефективною, місцеві еліти можуть зловживати своїми повноваженнями, накопичувати надмірний дефіцит бюджету й здійснювати невиправдані запозичення. В умовах надмірної субнаціональної заборгованості центральний уряд може бути змушений надавати їм фінансову допомогу.

Фокус більшості досліджень однозначно спрямований убік впливу процесу децентралізації на макроекономічні показники. У той же час існує й зворотний зв'язок: на децентралізацію можуть впливати як ключові макроекономічні показники, так і багато інших факторів. Йдеться про географію й чисельність населення (більша чисельність, як правило, вимагає більшої децентралізації, а сильна децентралізація при маленькій населенні може бути неефективна через відсутність ефекту масштабу), рівень розвитку (із зростанням доходів можуть збільшуватися вимоги щодо розширення місцевої автономії), розмір консолідованого бюджету, рівень нерівності, диференціація населення та ін.

Ураховуючи переваги та недоліки децентралізації, варто зазначити, що проводячи цю політику, потрібно чітко розмежувати повноваження центру та місцевих органів влади на регіональному рівні та окреслити шляхи взаємодії між ними. Це дасть змогу уникнути багатьох непорозумінь у майбутньому та досягти скоординованих дій у разі виникнення економічних криз.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 5.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11> (дата звернення 7.11.2020).
2. Улютін Д. Бюджетна децентралізація: головні виклики та досягнення. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12661> (дата звернення 7.11.2020).

СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І АУДИТУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Петлиця О. О., викладач, Харківський державний автомобільно-дорожній коледж

Проблема визначення напрямків розвитку системи обліку та аудиту в Україні міститься в тому, щоб через усвідомлення її теперішнього стану та властивих недоліків визначити шляхи збільшення інформаційних, організаційних та інших можливостей цієї системи щодо управління підприємствами. В останній час з'явилося чимало публікацій [1-5], в яких зазначаються проблемні питання наслідків реформи системи обліку і аудиту та перспектив удосконалення цієї системи, висновки яких дискусійні, що обумовлює подальше обговорення зазначених питань.

Можна виділити певні суттєві моменти, які не вдалося поки вирішити під час реформи обліково-аналітичної та аудиторської діяльності в Україні.

По-перше, суттєво зменшилась роль саме бухгалтерського обліку в управлінні підприємствами. В діючих нормативних актах чітко не визначені права, обов'язки та відповідальність облікових працівників [4, с. 49]. В деяких підприємствах бухгалтери основну увагу приділяють складанню податкової звітності при недбалому веденні первинного та бухгалтерського обліку.

По-друге, значною мірою наукова тематика досліджень з обліку та аудиту обмежуються майже дослівним перекладом відповідних закордонних стандартів та концепцій, ігноруючи вже існуючі власні гострі проблеми управління підприємствами, які давно потребують вирішення, наприклад, неузгодженості планової та облікової моделей витрат, протиріччя між бухгалтерським та податковим обліком, недосконалість облікових реєстрів тощо. При цьому ігнорується об'єктивна оцінка окремих „досягнень” зарубіжного досвіду – штучного поділення єдиної облікової системи підприємств на фінансовий і управлінський облік, впровадження давно девальвованої концепції застосування у підрозділах підприємств внутрішніх (трансфертних) цін тощо.

По-третє, вітчизняний аудит ще не досяг рівня інших країн, хоча введення в дію Міжнародних стандартів аудиту певною мірою сприяло підвищенню рівня аналітичної роботи вітчизняних аудиторів. В той же час, відсутні глибокі вітчизняні науково-методологічні розробки в сфері аудиту, існуючий порядок проведення аудиту у підприємствах ще мало відрізняється від традиційної документальної ревізії. Недостатньо застосовується економічний аналіз в практичній роботі аудиторів та бухгалтерів.

В-четвертих, підготовка українських бухгалтерів і аудиторів не відповідає сучасним вимогам практики. Між тим, роботодавцям необхідні повністю підготовлені висококваліфіковані фахівці, які в змозі відразу після закінчення навчального закладу вирішувати численні завдання управління підприємствами.

В п'ятих, громадські професійні організації обліковців не є масовими, тисячі бухгалтерів знаходяться поза їх межами, тому не відіграють ніякої ролі в обговоренні і вирішенні проблемних питань практики обліку та аудиту.

Для вирішення окреслених ті інших проблемних питань доцільно здійснити такі заходи.

1. Доцільно розробити та ввести в дію спеціальну державну програму з розвитку бухгалтерського обліку і аудиту в Україні, як це пропонують окремі дослідники [5, с. 24] (до якої повинні бути залучені певні державні органи, громадські організації бухгалтерів і аудиторів, провідні вчені-обліковці) з метою посилення інтеграції обліку з іншими функціями управління підприємствами, узгодження нормативних документів з планування та обліку тощо.

2. Необхідно активізувати дослідження не тільки щодо узгодження українських облікових стандартів з міжнародними, а головним чином розв'язувати власні теоретичні і практичні облікові та управлінські проблеми.

Треба критично, у тому числі і в межах професійних організацій, аналізувати доцільність і правомірність застосування у вітчизняній обліковій системі окремих штучних елементів закордонної теорії та практики обліку, рішуче відкидаючи ті, які не мають обґрунтованого змісту та суперечать реальним потребам облікових працівників. Доцільно також проводити наукові дискусії перед прийняттям важливих нормативних та інструктивних документів.

3. Слід удосконалювати навчальні плани підготовки обліковців у ВНЗ і максимально адаптувати їх до потреб практики, уникати надмірного розподілу курсів, вивести надумані навчальні дисципліни [4, с. 26-27], посилити складову творчої, самостійної роботи, особливо у програмах підготовки магістрів.

Обов'язково необхідно посилити підготовку студентів у сфері економічного аналізу для підвищення професійної кваліфікації як бухгалтерів, так і аудиторів.

Треба також посилити вимоги до аудиторської підготовки студентів, та щодо післядипломної сертифікації аудиторів.

Список використаних джерел:

1. Валуев Б. И. Возможный поход к классификации системы хозяйственного учета. Информационный аспект // Вісник Львівської комерційної академії. – 2019. – Серія економічна, вип. 18. – С. 17-24.

2. Голов С. Нормативні обмеження застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2016. – № 2. – С. 2–11.

3. Засадний Б. Сучасний стан застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні [Текст] / Б. Засадний // Економіка. – Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка – 2016. – № 9(186). – С. 22-30.

4. Куслій І. П. Сучасні проблеми бухгалтерського обліку в Україні / Юність науки – 2016: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 18-19 травня 2016 р.): у 7 ч. / Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, 2016. – Ч.3: – 212 с.

5. Корягін М. В. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності : [монографія] / М. В. Корягін, П. О. Куцик. – Львів:ЛКА, 2018. – 276 с.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЧЕРЕЗ ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРА

Плікус І., канд. екон. наук, Омельченко А., бакалавр, Семеняка В., бакалавр, Сумський державний університет

Підприємство, як самостійний елемент економічної системи, має фінансові відносини з партнерами бізнесу, бюджетами різних рівнів, власниками капіталу, іншими суб'єктами та потребує фінансового управління, тобто розроблення певної системи принципів, методів та заходів регулювання фінансових ресурсів, забезпечення досягнення тактичних та стратегічних цілей. Об'єктом управління є фінансові ресурси підприємств, зокрема їх розміри, джерела формування та фінансові відносини, що склалися в процесі формування та використання фінансових ресурсів. Результати управління проявляються у грошових потоках між підприємством та бюджетами, власниками капіталу, партнерами по бізнесу та іншими контрагентами [1].

Основа для прийняття управлінських рішень на підприємстві є інформація економічного характеру. Сам процес прийняття рішень складається з трьох етапів (рис. 1):

Рис. 1 Етапи прийняття управлінських рішень

Джерело: складено виходячи з [2]

Для прийняття ефективних рішень на всіх етапах менеджерам та керівникам підприємства необхідна достовірна інформація, яка формується в системі бухгалтерського обліку, який інтегрує в собі усі інформаційні потоки підприємства та забезпечує інформаційний супровід контрольних і аналітичних процедур, його дані є достовірною основою для здійснення процесів планування і прогнозування.

Успішна фінансово-господарська діяльність підприємства усе більше залежить від якісної обліково-аналітичної інформації, яка є найважливішою складовою управлінської діяльності підприємства. Релевантною інформаційною базою для ретроспективної оцінки його функціонування і розробки стратегії є фінансова звітність, яка відображає результати розвитку і майнове положення підприємства [3]. Найважливішим аспектом, що визначає рівень якості фінансової звітності, є професійне судження бухгалтера – точка зору конкретного бухгалтерського працівника.

Професійне судження може істотно вплинути на показники фінансової звітності і, як наслідок, на рішення зацікавлених користувачів, тому необхідно враховувати, як об'єктивні фактори професійного судження бухгалтера (участь в управлінських процесах)), так й суб'єктивні фактори (досвід, кваліфікація, відповідність етичним нормам професії). Превалювання суб'єктивної складової в професійному судженні бухгалтера може привести до того, що прийняті в обліковій сфері рішення не будуть відповідати тактичним і стратегічним цілями розвитку підприємства. Ступінь об'єктивності професійного судження, винесеного бухгалтером, може бути визначена в ході незалежного аудиту.

Професійне судження бухгалтера реалізується через облікову політику, що представляє собою сукупність способів ведення підприємством бухгалтерського обліку. В обліковій політиці закріплюються:

- вибір одного способу з декількох, що допускаються національними стандартами у відношенні конкретного об'єкта бухгалтерського обліку;
- самостійно розроблений спосіб ведення бухгалтерського обліку, якщо у відношенні конкретного об'єкта бухгалтерського обліку такий національними стандартами не встановлений;
- визначені процедури, спрямовані на формування в обліку і звітності найбільш повної і достовірної інформації.

Значна роль приділяється професійному судженню бухгалтера в процесі формування фінансової звітності, тому що професійне судження бухгалтера є одним з основних інструментів управління якістю фінансової звітності. Це зв'язано з тим, що узагальнення облікової інформації в звітності відбувається на оцінках і судженнях. Застосовувані оцінки приводять до варіювання показників бухгалтерського балансу і зміні структури активів і зобов'язань підприємства.

З вищенаведеного констатуємо, що є потреба контролю процесу реалізації бухгалтером професійного судження з метою мінімізації бухгалтерських ризиків. Заходи протидії ризикам професійного судження бухгалтера можуть бути реалізовані в межах одного з напрямів ризик менеджменту, а саме – зниження ризиків управління.

Список використаних джерел:

1. Плікус І. Й. Облікова інформація в системі управління фінансами підприємства. *Регіональні перспективи*. 2003. №2-3, С. 28-33 URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/4037> (дата звернення 24.10.2020).
2. Карпенко О., Пликус І. Учетная составляющая финансового менеджмента. *Икономиката на България и Европейския Съюз: наука и бизнес*. Дванадесета международна Научна конференция на младите учени, 11 ноември 2016 г., София – София: УНСС. 2016, С.233-242. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/50500> (дата звернення 25.10.2020).
3. Плікус І. Й., Черкас І. Ю., Опенько К. В. Управлінський облік в фінансовій функції підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016, Вип. 4 (04), С.355-358 URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/48534> (дата звернення 28.10.2020).

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНА ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Плікус І., канд. екон. наук, Підповідна Г., бакалавр, Дарченко К., бакалавр,
Сумський державний університет*

Фінансово-економічна безпека підприємства – це умови найбільш ефективного використання фінансових ресурсів для запобігання погроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства в даний час і в майбутньому. Показник фінансово-економічної безпеки визначається як такий стан підприємства, при якому за допомогою проведення відповідного комплексу заходів забезпечується гарантований захист від негативного впливу контрагентів на його фінансове положення, а також досягнення конкурентних переваг. Дослідження наукових праці дає можливість стверджувати, що фінансово-економічна безпека підприємства розглядається в площині забезпечення його стійкого розвитку та має діючий, ефективний механізм виявлення і протистояння зовнішнім і внутрішнім погрозам. Тобто, сутність фінансово-економічної безпеки підприємства зводиться до стабільного функціонування і захищеності від негативного впливу зовнішнього середовища протягом усієї господарської діяльності. Таким чином, поняття фінансово-економічної безпеки підприємства передбачає забезпечення: високого рівня самодостатності фінансових ресурсів, самостійності підприємств, стабільності і стійкості, здатності до розвитку на основі інноваційних стратегій. Сутнісні характеристики фінансово-економічної безпеки підприємства можуть бути представлені в так:

- фінансова безпека є одним з основних елементів економічної безпеки підприємства;
- фінансово-економічна безпека може бути охарактеризована кількісними й якісними показниками;
- показники фінансової безпеки повинні мати граничні значення, по яких можна судити про фінансову стійкість підприємства;
- фінансово-економічна безпека підприємства повинна забезпечувати його розвиток і стійкість. Показником розвитку підприємства є ріст його вартості, а показником стійкості – фінансова рівновага підприємства;
- фінансово-економічна безпека забезпечує захищеність фінансово-економічних інтересів підприємства.

Надійне обліково-аналітичне забезпечення економіки є основним фактором ефективності діяльності. Підприємство для ефективного функціонування формує систему управління, яка дозволяє проводити моніторинг і управляти ризиками. Проте на сьогодні процедура управління можливими ризиками не відповідає стратегії розвитку підприємства та відбувається у відриві від обліково-аналітичної системи [1].

У більшості наукових праць з дослідження ризиків аналізується господарський ризик, який є результатом сукупного впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Вивчення ризиків бухгалтерському

обліку є мало дослідженим, проте забезпечення інформації в процесі управління господарськими ризиками відбувається шляхом взаємодії бухгалтерського обліку і системи ризик-менеджменту [2]. Ризики бухгалтерського обліку впливають на безперервність діяльності підприємства й його фінансово-економічну безпеку та обумовлені невизначеністю бухгалтерського інформаційного середовища. Реалізація функції бухгалтерського обліку в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства потребує дослідження ризиків бухгалтерському обліку, основними причинами яких, на нашу думку, є:

- 1) помилкове професійне судження при формуванні облікової політики, а також при інтерпретуванні нормативних актів;
- 2) невідповідність методології бухгалтерського обліку на підприємстві галузевій специфіці його діяльності;
- 3) невідповідність національної організаційно-методичної основи бухгалтерського обліку МСФЗ;
- 4) інформації у звітності підприємства непридатна для формування думки користувачів про перспективи його діяльності.

В обліково-інформаційній системі підприємства є інформаційні та господарські ризики, які об'єднують такі групи ризиків:

- 1) ризики достовірності звітної інформації підприємства – це ризики безпосередньо зв'язані з організацією бухгалтерського обліку та обумовлені законодавчими актами;
- 2) ризики, зв'язані з галузевими особливостями підприємства;
- 3) ризики, не зв'язані з галузевими особливостями підприємства.

Зазначені ризики включають: *ризики, зв'язані з людським фактором* (професійні судження бухгалтера), *інформаційні ризики* (випадкові події, що приводить до негативних наслідків в інформаційній системі у результаті чого виникає невідповідність відображення фактів господарської діяльності), *правові і нормативні ризики* (неузгодженість деяких питань в бухгалтерському обліку та податковому законодавстві). Обставини виникнення бухгалтерського ризику можуть бути, як суб'єктивними (ризик людського фактору), так і об'єктивними (недоліки законодавства та стандартів бухгалтерського обліку).

Вплив зазначених ризиків формує невизначену ситуацію в бухгалтерському обліку, впливає на перекручування облікових даних і, як результат, впливає на достовірність бухгалтерської звітності та потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Плікус І. Й. Облікова інформація в системі управління фінансами підприємства. *Регіональні перспективи*. 2003. №2-3, С.28-33 URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/4037> (дата звернення 24.10.2020).
2. Карпенко О., Пликус И. Учетная составляющая финансового менеджмента. *Икономиката на България и Европейския Съюз: наука и бизнес*. Дванадесета международна Научна конференция на младите учени, 11 ноември 2016 г., София – София: УНСС. 2016,

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА ПРОСУВАННЯ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ ТА ОДИН ІЗ ВИЗНАЧАЛЬНИХ ФАКТОРІВ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Рашиєвська Н.В., студентка III курсу спеціальності «Облік і оподаткування» ДВНЗ «Харківський коледж текстилю та дизайну»

В сучасних ринкових умовах одним із визначальних факторів економічного зростання підприємств, та й усього суспільства є процес діджиталізації, який приходить на заміну старим засобам електронної комунікації – факсу, телеграфу та добре всім знайомому телефону. Нові цифрові технології дозволяють нам створювати та поширювати величезні обсяги інформації майже необмеженому колу осіб – швидко, якісно, без будь-яких істотних витрат.

Отже, діджиталізація означає – переведення інформації в цифрову форму.

Цифрові технології створюють ряд конкурентних переваг підприємства, що сприяє його просування:

- Лояльність клієнтів
- Оптимізація та покращення комунікацій
- Високий рівень конкурентоспроможності
- Формування іміджу підприємства
- Економія природних та фінансових ресурсів
- Економія часу і підвищення продуктивності

Діджиталізація – це заснований на можливостях сучасної ІТ-індустрії процес застосування суб'єктами господарювання інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення мети господарської діяльності, спрямований на зміну існуючих господарських відносин шляхом їх діджиталізації, сукупність актів реалізації діджиталізованих об'єктів для досягнення цілей господарської діяльності, що розглядаються в їх єдності та пов'язані з формуванням нової форми господарських відносин – цифрової

Діджиталізація потрібна в першу чергу для того, щоб оптимізувати ваш бізнес за допомогою програмного забезпечення та ІТ-рішень, які допоможуть зробити його простіше, економічніше і якісніше в плані надання послуг клієнтам і задоволення їх потреб.

Діджиталізація ручних бізнес-процесів звільняє ресурси, які можуть бути направлені на створення цінності та підвищення конкурентоспроможності бізнесу. Більша частина процесів у багатьох організаціях нічим не відрізняється від процесів, прийнятих у галузі в цілому – вони не роблять компанію унікальною та не надають їй конкурентних переваг. Однак, завдяки діджиталізації таких процесів компанія може зосередитися на своїй унікальності і створити ціну для замовлення.

В Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки відзначається, що «розвиток цифрової економіки України полягає у створенні ринкових стимулів, мотивацій, попиту та формуванні потреб щодо використання цифрових технологій, продуктів та послуг серед українських секторів промисловості...»

Є очевидним, що розвиток діджиталізації українського бізнесу повинен ґрунтуватись на активній державній політиці, насамперед, за рахунок застосування вагомих стимулів щодо процесів діджиталізації, включаючи забезпечення сприятливого податкового клімату для залучення інвестицій в ІТ-сектор, створення відповідних національних цифрових інфраструктур з урахуванням досвіду інших країн.

В Україні процеси створення цифрової економіки не набули ще повноцінного рівня, в порівнянні із розвинутими зарубіжними країнами, однак, на рівні компаній цих країн також існують вагомі проблеми щодо здійснення цифрової трансформації.

Діджиталізація – це неминучість, тому що світ стає глобальним. Послуги, які раніше надавалися лише в межах країни, зараз доступні у всьому світі через соціальні мережі, замовлення товарів по Інтернету тощо. Якщо ми не будемо наздоганяти це, то просто станемо частиною світу, а не тими, хто рухає його вперед.

Отже, діджиталізація стала необхідною частиною сучасної комунікації, розвитку проектів, а також інструментом процвітання бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Діджиталізація як основний фактор розвитку бізнесу
<http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/201186>
2. Діджиталізація як нова ера розвитку корпоративного права
<https://sud.ua/ru/news/blog/145948-didzhitalizatsiya-yak-nova-era-rozvitku-korporativnogo-prava>
3. Тетерятник Б. С. навч. посіб «Діджиталізація та діджиталізація в контексті віртуалізації господарської діяльності»
4. Диджитализация – не мода, а способ развития бизнеса
<https://www.columbusglobal.com/ru/blog/didzhitalizaciya-sposob-razvitiya-biznesa>
5. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018- 2020 роки: Розпорядження КМУ від 17 січня 2018р. №67-р. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>
6. Гавриленко А.В. посіб. «Діджиталізація: роль у розвитку сучасного бізнесу»
7. Діджиталізація – must have і якісній стратегії бренду <https://edin.ua/didzhitalizaciya-must-have-v-yakisnij-strategii-brendu/>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ АНТИКОРУПЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТА

*Романович Г. О., студентка, спеціальність «Облік і оподаткування»,
Державний Вищий навчальний заклад «Харківський коледж текстилю та
дизайну»*

Одним з найбільш гострих питань є питання корупції в органах державної влади і управління нею, в тій чи іншій мірі, страждає практично вся система державного управління.

Міжнародний досвід боротьби з корупцією свідчить про те, що за сучасних умов прояви корупції та хабарництва стали тими чинниками, що створюють реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку більшості країн світу, негативно впливають на всі сторони суспільного життя, породжують суттєві ризики для ведення бізнесу.

Система заходів запобігання і протидії корупції, передбачена Законом, складається із окремих суб'єктів, які беруть участь у запобіганні, виявленні, а в установлених випадках – у здійсненні заходів щодо припинення корупційних правопорушень, відновленні порушених прав чи інтересів фізичних та юридичних осіб, інтересів держави, а також в інформаційному і науково-дослідному забезпеченні здійснення заходів щодо запобігання і протидії корупції.

Антикорупційний менеджмент – це вид організаційно-управлінської діяльності у сферах: управління ресурсами організації (фінансові, матеріальні, інформаційні), планування та організації діяльності, управління персоналом, спрямований на створення в державній організації системи запобігання і протидії корупції та усунення причин її виникнення; в свою чергу антикорупційна програма — комплекс правил, стандартів і процедур щодо виявлення, протидії та запобігання корупції у діяльності державної організації.

Як зазначається в Антикорупційній стратегії, однією з основних проблем, пов'язаних з високим рівнем корупції в діяльності органів виконавчої влади, є відсутність ефективно діючих відомчих антикорупційних програм. Існуючі в органах виконавчої влади щорічні плани з питань запобігання корупції є здебільшого формальними та відтворюють положення відповідних актів вищого рівня. Виявлення фактів корупції фактично зведено нанівець, оскільки відсутні системи виявлення та аналізу ризиків корупціогенних процедур, а також немає механізмів повідомлення про підозри в корупції та захисту осіб, які про них повідомляють.

Проблеми фінансової безпеки посідають важливе місце у широкому спектрі проблем економічної безпеки України. Потрібно враховувати, що багато фінансових проблем для України є якісно новими, оскільки сучасна національна фінансова система формується паралельно із трансформацією економіки та системи державного управління. До того ж, в умовах переходу до відкритої економіки Україна потрапляє під вплив потужних зовнішньоекономічних чинників, що також істотно впливає на її фінансову безпеку.

Корупція — це протиправна дія або бездіяльність посадової особи, негативне суспільне явище, яке проявляється в злочинному використанні службовими особами, громадськими і політичними діячами їх прав і посадових можливостей з метою особистого збагачення. Як і будь-яке суспільне явище, корупція в певних суспільних відносинах пронизує все суспільство, а в інших існувати не може.

Корупція є суттєвою загрозою безпеці держави. Відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» основною метою антикорупційної реформи є суттєве зменшення корупції в Україні, зменшення втрат державного бюджету та бізнесу через корупційну діяльність, а також підвищення позицій України в міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень корупції. Це буде досягнуто завдяки належній реалізації нової антикорупційної стратегії та успішному впровадженню нових антикорупційних механізмів.

До суб'єктів забезпечення безпеки держави в системі запобігання та боротьби з корупцією слід віднести такі:

- органи прокуратури, у тому числі Спеціалізована антикорупційна прокуратура;
- органи Національної поліції України;
- Національне антикорупційне бюро України;
- Національне агентство з питань запобігання корупції;
- Державне бюро розслідувань;
- Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів;
- Вищий антикорупційний суд.

Таке поняття, як «фінансово-економічна безпека», практично не використовувалося економічних науках і, тим більше, не привертало достатньої уваги вітчизняних науковців. Проте стрімкий розвиток процесів лібералізації та інтеграції призвів до розробки в багатьох країнах світу концепцій національної безпеки, базовим елементом яких стала фінансово-економічна складова.

Досліджуючи питання фінансової безпеки держави, науковці підкреслюють, що сутність фінансової безпеки полягає в нормальному функціонуванні економічної системи взагалі, у можливості нормальної роботи внутрішньої економічної системи та безболісному включенні її до світової економічної системи.

Основною ознакою економічної безпеки країни є здатність її економіки зберігати або швидко поновлювати нормальний рівень суспільного відтворення в умовах кризових ситуацій зовнішнього та внутрішнього характеру. Економічна безпека будь-якої держави та окремих суб'єктів господарювання є неможливою без системи заходів дотримання законодавства у галузі господарської політики. Економіка завжди була предметом злочинних посягань, особливо у трансформаційні періоди, коли радикально змінюються відносини власності та форми господарювання.

Тому сьогодні стан економічної безпеки залишається складним внаслідок дії низки викликів, обумовлених високим рівнем тінізації економіки, зокрема, поширенням тіньової зайнятості, розповсюдженням напівлегальних методів

ухилення від оподаткування, криміналізацією економічних відносин, наявністю в країні організованих злочинних угруповань, що претендують на контроль над діяльністю суб'єктів господарювання.

Отже, забезпечення фінансово-економічної безпеки – це гарантія стабільного економічного зростання держави та підвищення добробуту її населення. Саме тому на сучасному етапі розвитку економіки України забезпечення її фінансово-економічної безпеки входить до найважливіших національних пріоритетів. Актуальність цієї теми обумовлена тим, що сучасний стан правового забезпечення антикорупційного менеджменту у сфері фінансово-економічної безпеки держави, яка є складовою національної безпеки, в умовах демократичних перетворень, що нині відбуваються в державі, супроводжуються складними процесами реформування політичних, економічних і правових відносин.

Список використаних джерел:

1. Єпіфанов А. О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009.
2. Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні : навч. посіб. / І. С. Бондар, В. Г. Горник, С. О. Кравченко, В. В. Кравченко. – Київ : Ліра-К, 2016.
3. Підхомний О. Чинники фінансової безпеки України в умовах глобалізації / О. Підхомний, О. Білецька, Я. Шевцова // Вісник Львівського університету. Серія економіка. – 2008.
4. Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності у контексті сучасної антикорупційної стратегії : дис. д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Бусол Олена Юріївна. – Київ, 2015
5. Пархоменко-Куцевіл О. І. Формування національної ідеї як основа запобігання розвитку корупції в українському суспільстві / Демократичне врядування : наук. вісн. 2018.

КОНТРОЛІНГ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ І ЙОГО РОЛЬ В УХВАЛЕННІ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ

Сабліна Н. В., канд. екон. наук, доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Контролінг витрат – це виокремлена саморегулівна підсистема ефективного загального управління підприємством на основі планування, обліку і аналізу, контролю, координації, інформаційного забезпечення витрат з урахуванням попиту на продукцію, яка виробляється (надані послуги), що забезпечує стійке економічне функціонування підприємства у стратегічному періоді [1].

Необхідність упровадження на сучасних підприємствах контролінгу в системі управління витратами підприємства підтверджують такі об'єктивні чинники, як:

підвищення нестабільності зовнішнього середовища, яке висуває додаткові вимоги до системи управління підприємством, особливо в розрізі формування його витрат;

зміщення акценту з контролю за виконанням планових показників формування витрат на аналіз майбутньої величини собівартості продукції;

збільшення швидкості реакції на зміни зовнішнього середовища, підвищення гнучкості підприємства;

необхідність безперервного аналізу змін, що впливають на величину витрат, які відбуваються в зовнішньому і внутрішньому середовищі підприємства;

необхідність продуманої системи дій щодо забезпечення виживаності підприємства й запобігання кризовим ситуаціям;

ускладнення системи управління підприємством, яка вимагає створення механізму координації всередині системи управління;

інформаційний бум поряд із нестачею релевантної інформації, що вимагає побудови спеціальної системи інформаційного забезпечення управління витратами підприємства як базового елемента формування фінансового результату підприємства [3].

Обґрунтоване управління витратами на підприємстві – це засіб досягнення позитивного економічного результату. Управління витратами – це не тільки розроблення заходів щодо їх зниження. Воно спрямоване на регулювання процесу формування витрат виробництва і реалізації продукції з метою максимізації прибутку і рентабельності підприємства. На рис. 1 наведено найпопулярніші концепції управління витратами підприємства.

Головна мета контролінгу в управлінні витратами – побудова системи ухвалення й реалізації управлінських рішень щодо оптимізації рівня витрат підприємства на основі оцінювання економічної ситуації для забезпечення ефективної діяльності підприємства та отримання оптимального фінансового результату.

Слід зауважити, що заходи в межах управління витратами мають переважно стратегічний характер, оскільки суттєвий вплив на величину витрат досягається здебільшого через певний період після ухвалення відповідних рішень. Тому одним із завдань контролінгу як системи підтримки ухвалення фінансових рішень є інтеграція інструментарію стратегічного управління витратами у вартісно-орієнтований фінансовий менеджмент.

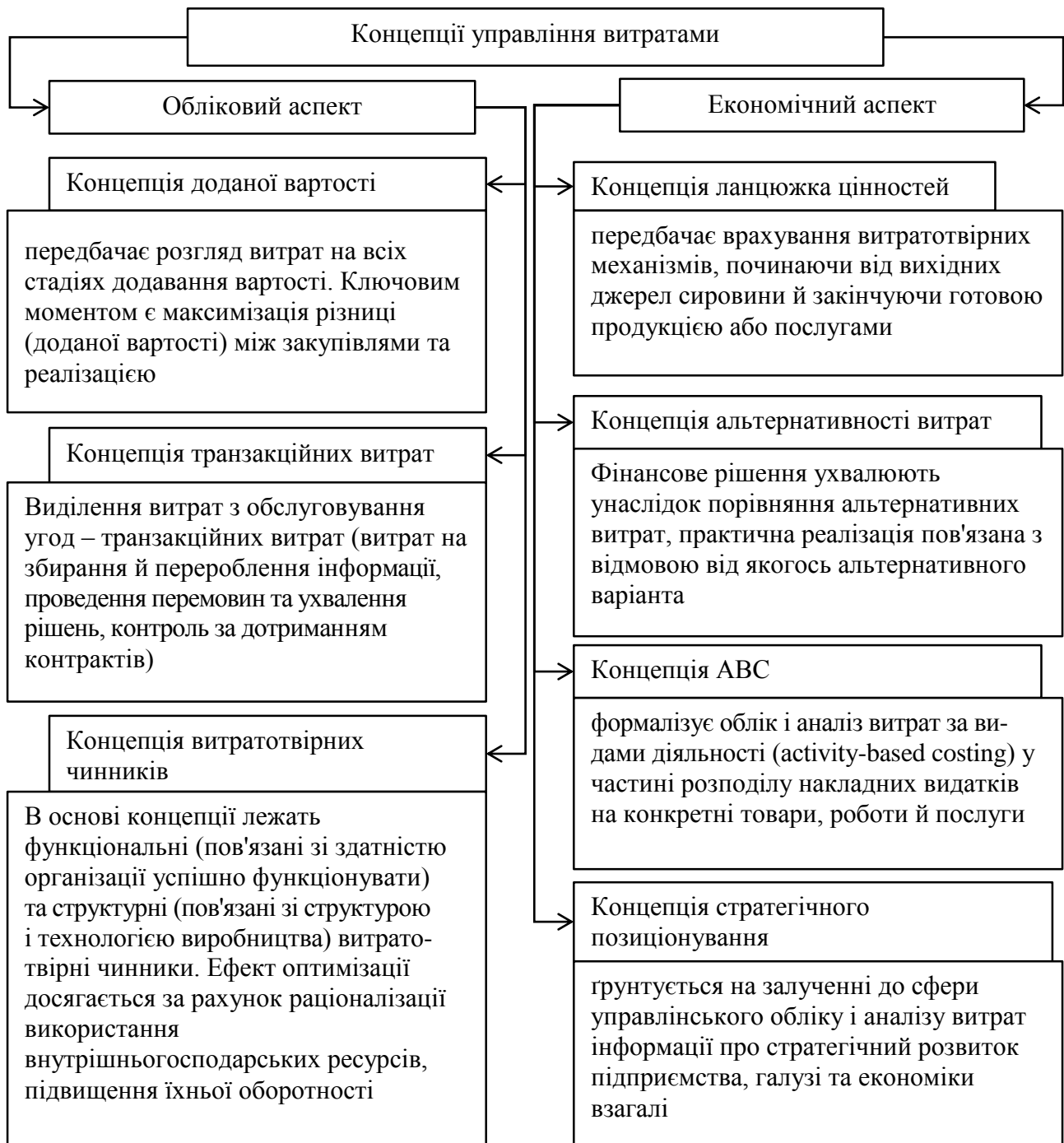

Рис. 1. – Аспекти розгляду витрат у базових концепціях

Стратегічне управління витратами може ґрунтуватися на реактивному (від лат. *reactio* – дія у відповідь) підході, сутність якого полягає в швидкому реагуванні на зміни в навколишньому середовищі з метою заощадження витрат, та на проактивному (від лат. *pro* – перед та *activus* – діяльність) підході, сутність якого полягає в упередженні впливу на причини, що генерують витрати.

На думку Портера, підприємство може досягати успіху в конкурентному середовищі або підтримуючи низькі витрати (лідерство на основі витрат), або пропонуючи споживачам різноманітну продукцію (стратегія диференціації продукції). Отже, підходи до управління витратами будуть відрізнятися залежно від стратегічного позиціонування.

Аналіз і управління чинниками, що визначають витрати, передбачає створення таких умов роботи, які забезпечували б найбільш сприятливе поєднання функціональних можливостей підприємства і його ефективності з точки зору отримання максимального прибутку за рахунок мінімізації витрат. Сутнісні характеристики стратегічного управління витратами надано в табл. 1.

Таблиця 1 – Сутнісні характеристики стратегічного управління витратами

Критерії	Характеристика
Мета	Планування системи управління витратами змінюється залежно від основного стратегічного позиціонування підприємства: лідерство за витратами або диференціація продукції
3 точки зору способів аналізу витрат	Вартість розглядається з точки зору різних етапів загального ланцюжка цінностей, частиною якої є підприємство і його підрозділ
3 точки зору опису поведінки витрат	Витрати, перш за все, залежать від стратегічного вибору й у зв'язку із цим вони є функцією набагато загальніших структурних і функціональних чинників
Використання первинного елемента виробничого обліку	Діяльність, яка привела до виникнення витрат

Чітко налагоджений облік доходів і витрат є необхідною передумовою ефективних управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію витрат підприємства, що виконує управлінський облік. Традиційно управлінський облік належить до інструментів оперативного контролінгу, але інформація управлінського обліку використовується і для ухвалення стратегічних управлінських рішень.

Як завдання управлінського обліку виділимо такі:

забезпечення розподілу витрат;

виявлення проблемних місць та розроблення альтернативних заходів їх вирішення;

формування бази для використання сучасних методів управління витратами; аналіз причин відхилень фактичних показників витрат від планових;

формування інформаційної бази для оцінювання результатів фінансово-господарської діяльності підприємства та окремих центрів відповідальності.

Для забезпечення ефективності управління ухвалення управлінських рішень має базуватися на якісно проведеній діагностиці стану системи та на якісному прогнозуванні її наслідків, яке неможливо зробити без застосування певних економіко-математичних методів та моделей.

Ухвалення управлінських рішень стосовно витрат підприємства зумовлює розроблення певної системи дій, яка має складатися в механізм контролінгу в управлінні витратами підприємства. Процес оптимізації управлінських рішень спрямований на досягнення максимального ефекту результатів діяльності підприємства за оптимального рівня витрат. Саме в цьому

простежується безпосередній вплив контролінгу витрат на рішення менеджерів, що в свою чергу призводять до формування загальної політики підприємства. Оптимізація відповідних рішень на основі контролінгу витрат відбувається через вироблення практичних рекомендацій контролером щодо подальшого напрямку роботи підприємства [2].

На характер прийнятих управлінських рішень суттєвий вплив справляє ступінь повноти і достовірної інформації, якою володіє менеджер. Головною метою контролінгу щодо інформаційного забезпечення управління витратами підприємства є формування інформаційної бази з різних інформаційних джерел, тобто узгодження інформаційних потоків для досягнення завдань підприємства. До інформаційної бази контролінгу витрат доцільно відносити відомості про наступні витрати: транспортнозаготівельні витрати, витрат на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів, прямі витрати виробництва, загальновиробничі (непрямі) витрати, витрати збуту, управління, інші операційні витрати, фінансові витрати, інші витрати. Така їх класифікація повинна додатково розширюватись потребами внутрішнього користувача. Крім того, до інформаційної бази контролінгу витрат слід відносити фактори витрат, що зумовлюються здійснюваними підприємством видами діяльності та їх господарськими процесами, а також зовнішньою фінансовою та нефінансовою інформацією, які є необхідними для адміністрації підприємства в управлінні [1].

Слід зауважити, що концепцію контролінгу в системі управління витратами необхідно розглядати як багатоаспектний процес, і накладається він на організаційну структуру підприємства.

У цьому аспекті проблемність контролінгу в управлінні витратами підприємства полягає в тому, що не можна розглядати його як плоску (звичайну) технологію, оскільки зачіпаються різні системи інтересів і функцій процесу управління витратами підприємства.

Саме таке розуміння контролінгу в системі управління витратами як специфічної, упорядкованої сукупності взаємопов'язаних елементів управлінського процесу формування і використання витрат підприємства дасть можливість забезпечити стійкі позиції на ринку, забезпечивши в такий спосіб стійкість його діяльності і отримання максимального позитивного результату.

Результатом упровадження системи контролінгу в управлінні витратами підприємства є:

- можливість швидко й точно зробити розрахунок ціни на основі витратного методу на прийняте замовлення за договірної ціни, а також прийняти замовлення за фіксованої ціни у випадку, якщо ціну пропонує замовник;

- створення формалізованих інформаційних потоків (документообігу) формування витрат, що дає можливість оперативно фіксувати поточний стан виконання тих чи інших показників діяльності підприємства;

- можливість спланувати поточну діяльність підприємства на основі аналізу витрат і спрогнозувати результати, побудувати модель майбутнього стану підприємства;

- забезпечення поточного контролю й аналізу результатів фінансово-господарської діяльності підприємства;

автоматизація функції обліку, контролю, аналізу витрат і планування діяльності підприємства.

Отже, контролінг витрат є необхідним інструментом, який сприяє створенню взаємозв'язків між окремими управлінськими структурами, а також об'єднанню різноманітних аспектів управлінської діяльності та дозволяє підвищити якість та управлінських рішень, що ухвалюються на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Остапенко Т. М. Інформаційне забезпечення контролінгу витрат / Т. М. Остапенко // Проблеми економіки. – 2013 – № 4. – С. 375–383.
2. Паскалова А. Г. Зміст контролінгу витрат та його роль у прийнятті фінансових рішень / А.Г. Паскалова // Ринок цінних паперів України. – 2012. – №7. – С. 57-63.
3. Прохорова В. В. Контролінг в управлінні витратами підприємств : монографія / В. В. Прохорова, Н. В. Сабліна. – Харків : УкрДАЗТ, 2010. – 256 с.
4. Пустова І. В. Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги та недоліки / І. В. Пустова // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 11. – С. 39–42.
5. Савчук Д. Г. Контролінг витрат в антикризовому фінансовому управлінні підприємством / Д. Г. Савчук // Облік і фінанси. – 2014. – № 4 (66). – С. 140–145.

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД І ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У БУДІВНИЦТВІ

Стадник Г. В., канд. екон. наук, професор, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Нові вимоги до системи освіти для будівельної галузі, що продиктовані процесами діджиталізації, та структурні зміни у будівництві вимагають вирішення проблеми підготовки економістів-будівельників, що мають сформовані вміння опановувати та використовувати новітні інформаційно-телекомунікаційні технології у вирішенні професійних завдань і забезпеченні фінансово-економічної безпеки.

Перспективними напрямками дослідження зазначеної проблеми є здійснення порівняльного аналізу зарубіжного досвіду щодо реалізації комплексних взаємозв'язків у рамках інформаційної підготовки майбутніх економістів у закладах вищої освіти; розробки інформаційної підготовки фахівця будь-якого напрямку будівельної спеціалізації, коригування її змістовного наповнення для різних будівельних спеціальностей на основі комплексних зовнішньопредметних і внутрішньопредметних зв'язків.

Широке впровадження комп'ютерно-комунікаційної техніки, банків даних будівельного спрямування, Web та ГІС-технологій, інформаційно-математичних моделей у практику управління соціальними, архітектурно-конструктивними, організаційно-технологічними і фінансово-економічними рішеннями змінюють зміст професійної підготовки спеціалістів будівельного профілю. Інформаційно-телекомунікаційні технології стали вже нерозривно пов'язані з усім процесом

навчання в закладах вищої освіти і з кожною економіко-будівельною дисципліною зокрема.

Стрімке вдосконалення комп'ютерної техніки, прикладного програмного забезпечення та зміна форм інформаційної діяльності фахівців економіки будівництва зумовлюють швидке старіння знань, вмінь у галузі інформатики та інформаційно-телекомунікаційних технологій і породжують потребу вдосконалення змісту підготовки в цій галузі.

Підбір навчального матеріалу підготовки до інформаційної діяльності повинен бути заснований на вивченні всіх основних компонентів логічної структури навчальних предметів – основ економічної науки, організації будівельного виробництва, професійних функцій економічних спеціальностей – з урахуванням комплексних міжпредметних зв'язків інформатики з окремими предметами та циклами.

Найбільше значення для логічної побудови підготовки економістів до інформаційної діяльності, як показало опитування викладачів-будівельників, мають такі види зв'язків: між інформаційними процесами в технологічних, соціальних та технічних системах будівельного комплексу, що розглядаються в різних фундаментальних, спеціальних та професійно орієнтованих навчальних предметах; за методами дослідження (моделювання, формалізація, комп'ютерний експеримент та ін.) і практичним використанням студентами програмного забезпечення загального призначення (текстові редактори, електронні таблиці, СУБД, програми обслуговування мереж та ін.) під час вивчення різних економічних та будівельних наук; об'єднувальні закони окремих наук у більш загальні філософські поняття інформатики (наприклад, "інформаційна ентропія", "інформаційний потенціал", "інформаційний ресурс" та ін.); наукових знань із практичною інформаційною діяльністю; між практичними інформаційними функціями (використання обмежених можливостей комп'ютеризації виробничих процесів; оперативне та вчасне виконання інформаційних процедур; обмін економічною інформацією за допомогою комп'ютерних телекомунікацій та ін.) спеціалістів різних будівельних напрямів.

Навчальний процес припускає засвоєння студентами міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків курсу інформатики. Їхнє здійснення іноді утрудняються тим, що різні предмети інформаційної підготовки, що мають зв'язок з певними розділами інших будівельних та економічних предметів, можуть вивчатися в різний час. Тому доцільно розглядати реалізацію попередніх, чи випереджувальних, і наступних міжпредметних зв'язків. Це забезпечується структурою навчального плану і логікою навчальних предметів. Звідси випливає необхідність проведення педагогічного дослідження із обґрунтування та розробки навчальних планів і програм предметів підготовки до інформаційної діяльності для всіх економічних спеціальностей, що забезпечували б успішне формування міжпредметних зв'язків і сприяло послідовному підключенню навчальних предметів. Для будівельних спеціальностей дуже важлива комплексна побудова вивчення професійно орієнтованих розділів навчального курсу інформатики та деяких спеціалізованих предметів

будівельної освіти. Тобто для деяких спеціальностей може застосовуватися паралельний спосіб підключення навчальних розділів курсу інформатики до вивчення спеціалізованих економічних предметів, що обумовлено логікою їх вивчення. Зміст цих розділів слід розподілити за курсами навчання таким чином, щоб вміння та навички роботи з інформацією, необхідною для успішного вивчення спеціалізованого предмету, формувалися завчасно. Так забезпечуються міжпредметні зв'язки курсу інформатики, що не порушують його логіку та логіку певних економічних предметів будівельного напрямку.

Теоретичне обґрунтування принципу комплексних взаємозв'язків підготовки майбутніх економістів будівельного профілю в будівельних вищих навчальних закладах до інформаційної діяльності, на наш погляд, є перспективною ідеєю, що характеризується науковою значущістю та педагогічною новизною. Важливо підкреслити, що реалізація комплексних взаємозв'язків у рамках підготовки економістів будівельної галузі до застосування засобів інформатизації будівельного комплексу у своїй професійній діяльності є важливою умовою формування їх професійної компетентності в сучасних умовах постіндустріального суспільства та фактором розвитку їх інформаційної культури.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙ НА РАХУНКАХ В БАНКАХ

Стемковська І. В., ст. викладач, Александрова М. І., магістр ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут», м. Бережани

У зв'язку з постійними змінами зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на результати господарської діяльності, посиленням зацікавленості в раціональності та доцільності розпорядження підприємством наявними ресурсами зростає необхідність проведення своєчасного і якісного контролю господарської діяльності.

Внутрішньогосподарський контроль є видом економічного контролю власника, являє собою систематичне спостереження та перевірку ефективності використання активів та зобов'язань підприємства, виробництва при найменших витратах, повне збереження майна, профілактика безгосподарності та розкрадання, законність та доцільність господарських операцій та процесів, що здійснюються керівництвом підприємства або уповноваженим ним посадовою особою (органом) з метою формування інформаційних засад прийняття управлінських рішень або їх коригування для досягнення поставлених цілей найбільш ефективним способом [3].

Окремі науковці внутрішньогосподарський контроль називають внутрішнім контролем. Проте, у будь-якому випадку слід мати на увазі, що внутрішній контроль може розглядатися не лише щодо окремого підприємства, але і як внутрішній відомчий контроль.

Внутрішньогосподарський контроль охоплює всю господарську сферу підприємства, всі фази відтворення – постачання, виробництво, збут готової продукції та всі види діяльності колективу підприємства, пов'язані з відтворювальним процесом.

Основну роль у системі фінансово-господарського контролю відіграє контроль грошового обігу та ефективності використання коштів. Внутрішньогосподарський контроль операцій на рахунках в банках – це сукупність методик і процедур, організованих керівництвом підприємства, з метою досягнення законності, економічної доцільності та достовірності банківських документів.

Метою внутрішньогосподарського контролю операцій на рахунках в банках є забезпечення збереження грошових коштів, повноти оприбуткування, раціонального та економного використання, дотримання встановленого порядку безготівкових розрахунків [2, с. 26].

Об'єктами контролю є операції з відкриття рахунків в банках та переказу грошових коштів із рахунків підприємства на рахунки його контрагентів в установах банків.

Завдання внутрішньогосподарського контролю грошових коштів на рахунках в банках наведено на рис. 1.

Послідовність проведення перевірки здебільшого залежить від поставлених завдань. Однак перевіряючому доцільно складати схему перевірки, яка має передбачати такі складові:

- ✓ перевірка правильності складання виписок банку;
- ✓ вивчення відповідності надходження сум грошових коштів на рахунки банку даним первинних документів і облікових записів;
- ✓ вивчення корінців чеків для підтвердження повноти отримання грошових коштів у касу;
- ✓ перевірка відповідності отриманих з рахунків банку коштів коштам, оприбуткованим по касі;
- ✓ вивчення напрямів використання грошових коштів з позиції їх доцільності і законності;
- ✓ встановлення правильності заповнення реєстрів синтетичного обліку;
- ✓ визначення правильності складання бухгалтерських записів з відображення руху грошових коштів;
- ✓ перевірка правильності записів у формах фінансової звітності підприємства [1].

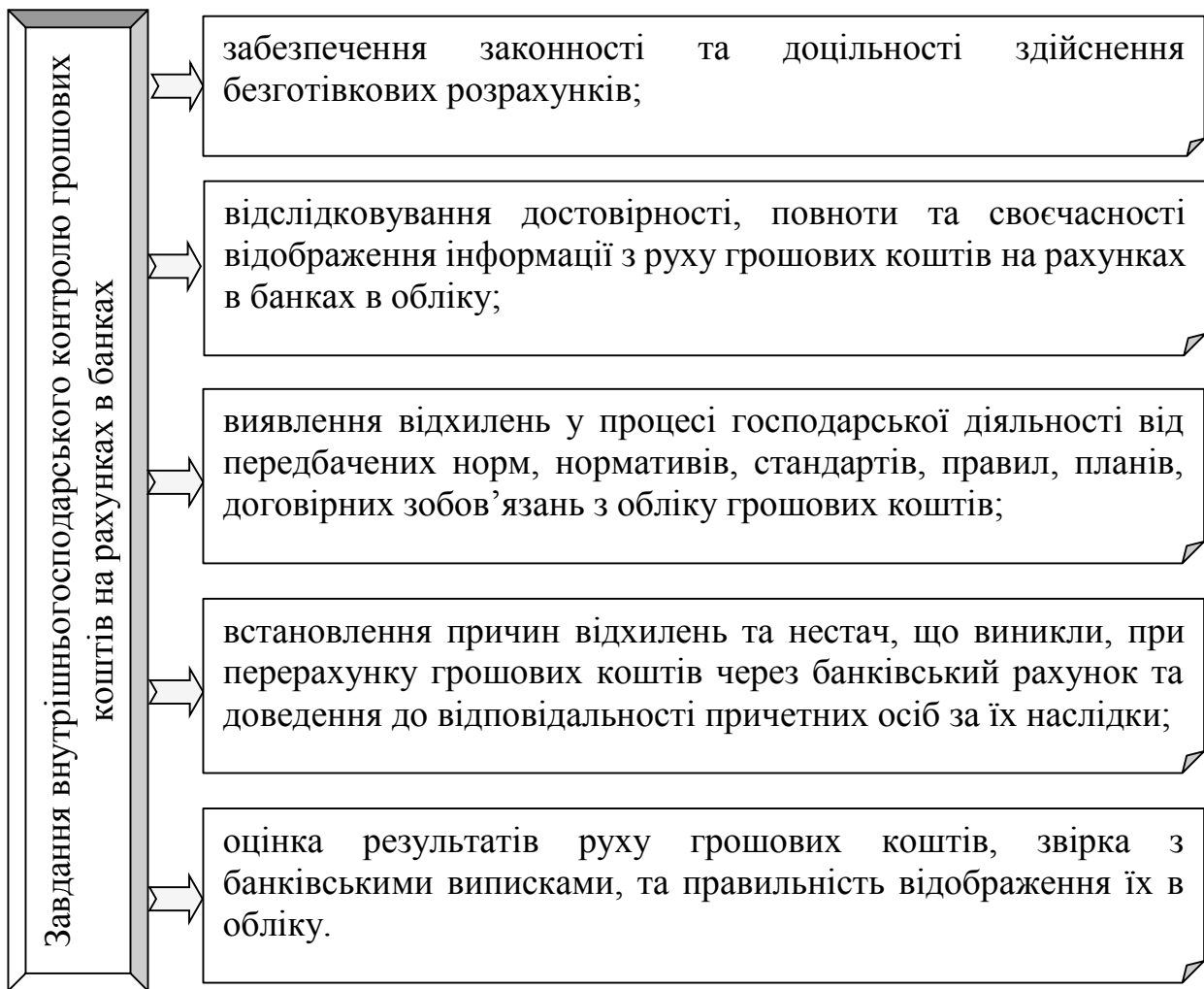

Рис. 1 – Завдання внутрішньогосподарського контролю грошових коштів на рахунках в банках

Внутрішньому контролеру доцільно застосовувати такі методичні прийоми:

- нормативна перевірка щодо відповідності правилам оформлення банківських документів;
- зустрічна перевірка в банках, коли є підозра на недостовірність, а також під час виявлення відсутності окремих виписок банків чи відповідних первинних документів до них;
- арифметична перевірка щодо правильності установаження залишків, загальних оборотів по кожній виписці банку.

Джерелами інформації для внутрішньогосподарського контролю банківських операцій є:

- ✓ виписки банків із відповідних рахунків, що є підставою для здійснення прибутково-видаткових операцій (копії платіжних доручень, меморіальних ордерів, корінці грошових і розрахункових чеків тощо);
- ✓ облікові регістри за рахунком 311 «Поточний рахунок у національній валюті»;
- ✓ інші облікові регістри, в яких відображаються операції, пов'язані з використанням грошових коштів на рахунках банку;

✓ баланс, звіт про рух грошових коштів та інші форми фінансової звітності [3].

Внутрішньогосподарський контроль як складовий компонент управління підприємством виступає засобом зв'язку між об'єктом і системою управління, надаючи інформацію щодо фактичного стану керованого об'єкта, фактичного виконання прийнятого рішення.

Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що в умовах сьогодення здійснення внутрішньогосподарського контролю взагалі та грошових коштів на рахунках в банках зокрема є дуже важливим. Проте керівництво підприємств дуже часто недооцінює роль внутрішнього контролю і тому нехтує ним.

На нашу думку, одним із шляхів удосконалення та підвищення результативності внутрішньогосподарського контролю грошових коштів на рахунках в банках є модернізація планування контрольного процесу: використання сіткового планування, яке добре зарекомендувало себе у сфері економіки та може успішно застосовуватися і в контрольній діяльності. Суттю сіткового планування є умовне, схематичне відображення за допомогою геометричних фігур запланованих дій. Фігури з'єднуються стрілками, що позначають зв'язок попередніх з логічно обґрунтованими подальшими діями.

Зауважимо, що для забезпечення ефективності контролю грошових коштів на рахунках в банках доцільно враховувати наукову організацію праці. Основним елементом у контрольній діяльності є оптимізація процесів використання праці працівників відділу внутрішнього контролю, матеріальних засобів та інформаційних ресурсів. Необхідно періодично перерозподіляти обов'язки між працівниками, які мають необхідну кваліфікацію, для зменшення ризику виникнення порушень.

Отже, удосконалення внутрішньогосподарського контролю грошових коштів на рахунках в банках може бути забезпечено за рахунок:

- оперативного застосування методів контролю грошових коштів на рахунках в банках;
- забезпечення не тільки зворотного, а й прямого зв'язку між структурними підрозділами, керованою і керівною системами;
- покращення якості законодавчого процесу, мета якого – розвиток методологічної бази, механізму формування та функціонування системи господарського контролю.

Отже, при ефективній взаємодії всіх елементів організації внутрішнього контролю він досягне своєї головної мети – забезпечення достовірності даних у процесі бухгалтерського обліку грошових коштів на рахунках в банках, повноту і своєчасність відображення господарських операцій в облікових регістрах та правильність ведення обліку відповідно до прийнятої облікової політики.

Систему контролю грошових коштів на рахунках в банках можна покращити за допомогою фінансового контролінгу, який являє собою контролюючу систему, що забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільше пріоритетних напрямках фінансової діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень фактичних її результатів від передбачених і

прийняття оперативних управлінських рішень, що забезпечують її нормалізацію. Таким чином, пропонується удосконалити методику контролю грошових коштів на рахунках в банках шляхом запровадження системи внутрішнього контролінгу.

Щоб успішно виконувати свою роль у системі господарського управління, контроль повинен бути безперервним, об'єктивним, економічним, дієвим та науковим. Чітка організація внутрішньогосподарського контролю забезпечить оперативне виконання поставлених завдань, а саме: формування та надання керівнику інформації про грошові кошти на рахунках в банках; прийняття своєчасних та ефективних управлінських рішень; визначення можливості отримання у майбутньому економічних вигод. Такий підхід дозволяє побудувати раціональну систему внутрішнього контролю грошових коштів на рахунках в банках.

Дотримання усіх вищезазначених рекомендацій дозволить підприємству раціонально побудувати систему внутрішнього контролю, та допоможе тримати під контролем грошові кошти на рахунках в банках, наявність та ефективність їх використання.

Основним завданням підприємства є підвищення ефективності його функціонування за рахунок раціонального управління грошовими коштами на рахунках в банках, яке дозволить забезпечити фінансову рівновагу, прискорити обіг капіталу, мінімізувати вплив існуючих і потенційних ризиків, отримати прибуток.

Управління грошовими коштами на рахунках в банках підприємства є важливою складовою частиною загальної системи управління його фінансовою діяльністю. Воно дозволяє вирішувати різноманітні задачі фінансового менеджменту і підпорядковане його головній меті.

Ефективність управління грошовими коштами на рахунках в банках визначається синхронізацією надходжень і виплат, а також підтримкою постійної платоспроможності підприємства.

Реалізація вищенаведених дій дасть змогу удосконалити організацію та методику внутрішньогосподарського контролю грошових коштів на рахунках в банках, підвищити їх інформативність та прогнозувати їх наявність на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Н. М., Таран В. В. Організація обліку і контролю грошових коштів. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 17. С. 229-234.
2. Меліхова Т. О., Верьовкіна А. С. Удосконалення методики перевірки грошових коштів у національній валюті. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 1. С. 24-29.
3. Шпанковська Н. Г., Білова О. С. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посібник. Дніпропетровськ : Знання. 2016. 154 с.

ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Татарнікова О. Ю., викладач, Семенець А., студентка, Державний вищий навчальний заклад «Харківський коледж текстилю та дизайну»

Сьогодні життя кидає нам дуже складні виклики. Україна має багато не вирішених проблем з минулого, які в сучасних умовах стають складними випробуваннями для нашого суспільства. Впродовж довгого часу корупція залишається однією з найбільших проблем України та є темою для постійних дебатів як для української, так і для міжнародної спільноти. Саме корупція, за даними численних аналітичних звітів та опитувань, є найбільшою проблемою як для іноземного, так і для вітчизняного бізнесу. Очевидні проблеми, викликані високим рівнем хабарництва та зловживання, – руйнація системи цінностей суспільства, тотальна недовіра до органів державної влади, що врешті-решт призводить до негативних економічних наслідків, збільшуючи нерівність та уповільнюючи зростання доходів населення. Тому актуальності набуває антикорупційний менеджмент, як вид організаційно-управлінської діяльності у сферах: управління ресурсами організації (фінансові, матеріальні, інформаційні), планування та організації діяльності, управління персоналом, спрямований на створення в державній організації системи запобігання і протидії корупції та усунення причин її виникнення.

Аналізуючи чинні нормативно-правові акти, з'ясували, що антикорупційний менеджмент включає такі основні напрями діяльності (функції): визначення особи (підрозділу), відповідальної за запобігання та виявлення корупції, створення необхідних умов для її (його) успішної роботи; розроблення та затвердження необхідних внутрішніх документів із питань антикорупційної діяльності, їхнє постійне своєчасне оновлення; імплементація антикорупційних норм в інші внутрішні документи; оцінювання корупційних ризиків; забезпечення належного запобігання та врегулювання конфлікту інтересів; забезпечення відкритості та прозорості діяльності; провадження антикорупційної освіти працівників; здійснення належного управління інформацією про корупційні правопорушення; забезпечення постійного ведення необхідних реєстрів і баз даних; контроль і моніторинг за ефективністю антикорупційних заходів.

Крім того, перед Україною, як і перед іншими державами, постають принципово нові виклики та загрози сталому розвитку, насамперед у сфері суверенних фінансових систем, що ускладнює спроможність державних фінансів забезпечувати необхідний рівень фінансової безпеки. Про зростання загроз фінансовій безпеці багатьох країн свідчать показники критичного збільшення зовнішньої та внутрішньої заборгованості, часткова втрата урядового контролю над збільшенням бюджетних дефіцитів, поширення дефолтних очікувань тощо. Національну безпеку у фінансовій сфері країни визначають явища й чинники внутрішньої та зовнішньої фінансово-кредитної політики держави; політичний клімат у країні; рівень законодавчого забезпечення функціонування фінансової

системи, а також міжнародні зобов'язання країни. До явищ і чинників, що формують зовнішні загрози національній безпеці у фінансовій сфері держави належать обмеженість доступу до міжнародних фінансових ринків; погіршення стану зовнішньої торгівлі, зростання дефіцитів поточного рахунку та/або зведеного платіжного балансу; значна залежність від експортно-імпоротної діяльності, зовнішніх кредиторів; вплив світових фінансових криз на фінансову систему держави. Своєю чергою чинниками внутрішніх загроз національній безпеці держави у фінансовій сфері є нестабільність правового регулювання у цій сфері; нерівномірність податкового навантаження на суб'єктів господарювання, що зумовлює ухилення від сплати податків і відплив капіталу за кордон; відплив капіталу з країни внаслідок погіршення інвестиційного клімату; низький рівень бюджетної дисципліни й незбалансованість бюджетної системи; високий рівень боргової залежності держави, погіршення стану ринку державних цінних паперів; тінізація національної економіки; недостатній рівень золотовалютних резервів; значний рівень доларизації економіки; суттєві відхилення обмінного курсу національної валюти від свого рівноважного рівня з урахуванням макроекономічних чинників; стагнація фондового ринку; недостатній рівень капіталізації фінансової системи. Необхідність зважати на ці загрози (надано далеко не повний їх перелік) та виклики національній безпеці держави у фінансовій сфері та генерувати адекватні заходи протидії висуває перед системою фінансової безпеки низку вимог. Очевидно, що це має бути складна багаторівнева збалансована система, стійка до внутрішніх і зовнішніх загроз та здатна забезпечити ефективне функціонування національних фінансів, а також економічне зростання держави.

Фінансово-економічна безпека не може бути реалізована без забезпечення інформаційної безпеки. У наш час, сповнений технологічними новаціями та швидкоплинними глобалізаційними процесами, особливо актуально постає питання забезпечення інформаційної безпеки у процесі діяльності апарату управління держави.

Інформаційна сфера суспільства була та залишається особливо чутливою до зовнішніх впливів в умовах розвитку та становлення демократичних інститутів. Адже залишаються не виробленими необхідні стійкі фільтри: механізми відбору потрібного продукту споживання чи захисту від нього. Майже неминуче за таких умов будь-яка країна може стати об'єктом спланованого інформаційного впливу.

Захист інформації є одним з найновітніших і динамічно розвинених напрямів сучасної науки і техніки, що сформовані на базі наукоємних технологій. Питання захисту інформаційних ресурсів широко використовуються в різних галузях, скрізь, де потрібне зберігання й передавання інформації для різноманітних інформаційних систем суспільства. Це зумовлено досить високою комерційною вартістю інформації та постійно зростаючими обсягами інформаційних потоків, котрі необхідно передавати на великі відстані без втрати або спотворення корисної інформації.

Сучасні умови політичного і соціально-економічного розвитку країни відзначаються загостренням суперечностей між потребами суспільства у розширенні вільного та якісного обміну, зберігання інформації та необхідністю

виконання окремих регламентованих організаційно-правових та організаційно-технічних обмежень на її поширення.

Суперечливість і нерозвиненість правового та нормативно-технічного регулювання суспільних відносин в інформаційній сфері можуть призвести до негативних наслідків, щодо реалізації законних інтересів споживачів та забезпечення національної безпеки країни. Ці суперечливості істотно погіршують підтримання необхідного балансу інтересів особистості, суспільства і країни в інформаційній сфері. Недосконале нормативно-правове і організаційно-технічне регулювання відносин у галузі масової інформації уповільнює формування на території України конкурентоспроможних інтегрованих інформаційних систем та мереж.

Завдяки сукупній дії всіх факторів, що визначають проблеми безпеки інформаційних систем, призначених для оброблення, зберігання та поширення інформації, поставлені завдання, які потребують негайного та ефективного вирішення. Нині процес інформаційного розвитку в Україні значною мірою пов'язаний із вирішенням таких проблем, як різноплановість нормативно-законодавчого регулювання суспільних відносин в інформаційній сфері; відсутність, неузгодженість, суперечливість, неповнота законодавчих і нормативних (підзаконних) актів у сфері інфокомунікацій; інтенсивне впровадження електронного документообігу й електронного цифрового підпису; стрімкий розвиток інформаційної безпеки.

Інформаційна сфера поступово набуває усіх ознак ключової сфери для життєдіяльності суспільства, його соціальної, економічної і політичної сторін. Успіхи чи невдачі в цій сфері великою мірою визначають загальну ефективність державної політики. Важливого значення за цих умов набувають питання нормативно-правового забезпечення інформаційної безпеки.

Стан нормативно-правового забезпечення інформаційної безпеки України визначається ступенем урегульованості національним законодавством, нормами міжнародного права, міжнародними угодами України суспільних відносин у галузі протидії загрозам її національним інтересам в інформаційній сфері.

У цілому, нормативно-правове забезпечення інформаційної безпеки України як єдиної системи правового регулювання суспільних відносин у галузі протидії загрозам національним інтересам України в інформаційній сфері є недостатнім, що суттєво знижує потенціал України щодо протидії загрозам її інформаційній безпеці, зміцненню національної безпеки України.

Правове утворення, пов'язане з забезпечення інформаційної безпеки, володіє сукупністю ознак підгалузі: відокремленим предметом правового регулювання, логічно пов'язаною структурою правових режимів, комплексним використанням галузевих методів правового регулювання, а також високим ступенем спеціалізації й інтеграції правових інститутів, кожен із яких, своєю чергою, також має внутрішню структуру.

Правове забезпечення інформаційної безпеки в системі антикорупційних заходів є частиною системи інформаційного права, що обумовлено комплексною природою інформаційного права.

Список використаних джерел:

1. Безрук Т. Антикорупційні обмеження: спільна робота близьких осіб // Держслужбовець. Січень, 2016/№1
2. Власюк О. С. Актуальні проблеми фінансової безпеки України в умовах посткризової трансформації. – Київ : НІСД. 2014. – 432с.

ВАЖЛИВІСТЬ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Тарасов І. О., студент, спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», Державний Вищий навчальний заклад «Харківський коледж текстилю та дизайну»

Основою обліково-аналітичного забезпечення в умовах діджиталізації є інформація, тобто сукупність відомостей про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства, яку використовують для оцінки й аналізу економічних явищ та процесів для розроблення і прийняття управлінських рішень.

Для прийняття зважених і вигідних управлінських рішень керівникам і менеджерам підприємства необхідно володіти правдивою, неупередженою та достовірною інформацією про господарську діяльність підприємства. Прийняття рішень, які впливають на поточну діяльність підприємства, в кінцевому підсумку визначає результати діяльності в кінці звітного періоду, визначені за даними бухгалтерського обліку і відображені в фінансовій звітності. Тому обліково-аналітична система на підприємстві є важливим організаційним етапом роботи господарюючого суб'єкта в сучасних умовах діджиталізації.

Не менш важливим залишається питання забезпечення аналітичної служби правдивою інформацією, так як від цього залежить достовірність аналітичних розрахунків. При аналізі результатів діяльності аналітиками використовується інформація уже зведеного характеру, тому дотримання основних вимог відображення в обліку первинної інформації є дуже важливим етапом організації обліку на підприємстві.

Сучасна система управління підприємством прямо залежить від інформаційного забезпечення про його фінансовий стан та діяльність.

Користувачі фінансових звітів зацікавлені в трьох типах інформації:

- 1) Інформація про діяльність в минулому дає змогу оцінити успішність діяльності підприємства та ефективність управління.
- 2) Інформація про поточний стан підприємства дозволяє оцінити успіхи і невдачі, але найважливішим є те, що користувачі забезпечуються необхідною інформацією для оцінки переміщення грошових коштів і потенційного прибутку підприємства.
- 3) Інформація про діяльність підприємства в майбутньому .

Показники результатів діяльності формуються за даними фінансового та управлінського обліку, які об'єднуються в обліково-аналітичній системі підприємства і являються обліково-аналітичною інформацією.

Обліково-аналітична інформація формується в обліково-аналітичній системі, яка об'єднує роботу бухгалтерії та економічної служби підприємства. В умовах діджиталізації така система повинна забезпечувати користувачів всією необхідною інформацією, що міститься в облікових регістрах та внутрігосподарській звітності, і тим самим створювати умови управлінському персоналу для комплексного оцінювання діяльності підприємства та прийняття обґрунтованих рішень.

Вважаємо, що обліково-аналітична система являє собою збір, реєстрацію, опрацювання облікової інформації на етапі бухгалтерського обліку, контроль і перевірку на етапі аудиту та аналіз, планування, прогнозування на етапі аналітичної роботи, з метою надання користувачам достовірної і неупередженої інформації.

Необхідно відмітити, що система обліково-аналітичного забезпечення є складовою загальної системи управління та фінансово-економічної безпеки, вона базується тільки на даних бухгалтерського обліку і здійснюється працівниками бухгалтерії. Її суть в умовах діджиталізації полягає в об'єднанні облікових та аналітичних операцій в один процес, проведення оперативного мікроаналізу, забезпеченні безперервності даного процесу і використанні його результатів при формуванні рекомендацій для прийняття управлінських рішень. При цьому загальна методологія і нормативні положення обліку і аналізу удосконалюються для раціонального використання в єдиній обліково-аналітичній системі.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закону України : № 996-ХІУ від 16.07.99 р.
2. Безродна Т. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття [Електронний ресурс] / Т. М. Безродна // Вісн. Східноукраїнського нац. ун-ту ім. В. Даля. — 2016. — № 10 (128). — Ч. 2.
3. Гудзинський О. Д. Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного механізму менеджменту / О. Д. Гудзинський, Г. Г. Кірейцев, Т. М. Пахомова // Облік і фінанси АПК. — 2017. — № 3. — С. 89–93.
4. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичний процес: його зміст стадії / Т. Г. Камінська // Наук. вісн. НАУ. — 2016. — Вип. 50. — С. 313–318.

ПРІОРИТЕТНІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЮЧОЇ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

Таращенко В. А., канд. екон. наук, доцент, Томиш А.О., студентка 4-го курсу, Заклад вищої освіти Міністерства фінансів України «Державний податковий університет»

Податкова система країни є досить важливим фактором її розвитку та забезпечення виконання необхідних функцій. Податки, які стягуються з фізичних та юридичних осіб є основним джерелом дохідної частини як державного бюджету так і бюджетів територіальних громад. Проте не всі суб'єкти, які зобов'язані платити податки їх сплачують або сплачують у не повному розмірі завдяки заниженню сум податкового зобов'язання або отриманням пільг нелегальними способами. Однією зі складових протидії даним явищам є податковий контроль, який здійснюють контролюючі органи. Проте податкове законодавство постійно реформується, що спричиняє зміни податкового контролю як в сторону покращення так і погіршення. Саме тому податковий контроль потребує аналізу задля виявлення аспектів, покращення яких зможе забезпечити повноцінне надходження податкових платежів до бюджету.

Згідно пункту 1 статті 61 Податкового кодексу України (ПКУ): «Податковий контроль – система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи» [1]. Тобто податковий контроль стосується не лише податкової сфери, але й інших, хоча контролюючими органами згідно ПКУ є податкові та митні органи, основною діяльністю яких є реалізація дотримання законодавства з питань оподаткування. Так, наприклад, реалізація дотримання законодавства з питань патентування та ліцензування є завданням Спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування. Фактично органи податкового контролю виконують завдання, покладені на інші органи, що породжує додаткові витрати ресурсів, які можна було б зберегти. Можливо, дані додаткові сфери входять в обов'язки податкових органів лише, якщо вони напряму пов'язані з оподаткуванням, але цього прямо не зазначено в ПКУ.

Ефективний податковий контроль має забезпечувати прозоре економічне адміністрування податкових відносин при оптимальному розмірі витрат на його здійснення і являє собою необхідну умову функціонування податкової системи. За його відсутності або малої ефективності складно розраховувати на те, що всі платники податків будуть своєчасно і у повному обсязі сплачувати податки і збори, що, у свою чергу, може поставити під загрозу економічну безпеку держави [2, с.108].

Статтею 62 ПКУ визначено способи здійснення податкового контролю: ведення обліку платників податків; інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючих органів; перевірок та звірок відповідно до вимог цього Кодексу, а також перевірок щодо дотримання законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, у порядку, встановленому законами України, що регулюють відповідну сферу правовідносин; моніторингу контрольованих операцій та опитування посадових, уповноважених осіб та/або працівників платника податків відповідно до статті 39 цього Кодексу[1].

Загалом ведення обліку платників податків не є способом податкового контролю як такого. Податковий контроль має цілеспрямований характер і за основу має дію, а не підготовку до неї. Облік платників в основі є способом податкового адміністрування, яке має ширшу направленість і часові рамки в порівнянні з податковим контролем. При цьому податковий контроль є складовою податкового адміністрування зі своїм завданням і характеристиками, відмінними від обліку платників.

Основною особливістю податкового контролю є його фіскальна направленість, яка полягає в забезпеченні максимального надходження коштів до бюджету. Дана особливість стала причиною відсутності комплексних методів оцінювання та системного моніторингу контрольної роботи податкових органів, конкретних механізмів гармонізації взаємовідносин між платниками податків і податковими органами у процесі здійснення податкового контролю [3, с. 6]. Тобто фіскальний характер роботи контролюючих органів потребує реформування. Контролюючі органи як ідею виконання своїх обов'язків вбачають в поверненні несплачених сум до бюджету, що є лише наслідком таких порушень. Необхідно приділяти увагу масовим роз'яснювальним роботам задля запобігання порушень законодавства внаслідок допущення несвідомих та випадкових помилок.

Іншими причинами недосконалості податкового контролю є високий рівень податкового навантаження для більшості суб'єктів господарювання та недовіра до податкового законодавства. Наприклад, ЄСВ змушує підприємців нести додаткові витрати на фонд оплати праці в розмірі 22%, не надаючи нічого у відповідь, при цьому працівники теж не отримують суттєвих переваг. Недовіра до податкового законодавства виражена в його частих змінах, великій кількості підтверджених випадків зловживання службовим становищем з боку контролюючих органів та практики судових рішень не на користь платників.

Отже, податковий контроль, як спосіб забезпечення дотримання податкового законодавства в аспекті повноти сплати податків потребує реформування. Висвітлені проблеми можуть бути досить просто вирішені. Основними напрями змін задля створення ефективної системи податкового контролю є стабілізація податкового законодавства, забезпечення співпраці податкових органів з платниками через пріоритетність профілактичної та інформаційної функцій над фіскальною та каральною та забезпечення співпраці податкових органів з фінансовими та банківськими установами. Таким чином податковий контроль матиме ефективність на всіх стадіях податкового процесу.

Список використаної літератури:

1. Податковий кодекс України. Закон України №2755-VІ від 01.01.2011. Редакція від 13.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (Дата звернення 02.10.2020).
2. Власов А. В., Понамарчук О. М. Сутність та функції податкового контролю. Юридичний вісник: науковий журнал. 2011. № 2. С. 107-113.
3. Мельник М. І., Лещух І. В. Податковий контроль в Україні: проблеми та пріоритети підвищення ефективності: монографія. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України». 2015. 330 с.

ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

Тесленко Н. Г., викладач вищої категорії, Житлово-комунальний фаховий коледж Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Метою діяльності підприємств є отримання максимального результату від своєї діяльності. Звісно, це потребує ефективного управління підприємством. Однією з проблем в українській економіці залишається відсутність достатньої прозорості в діяльності бізнесу, що не дозволяє підвищити зацікавленість іноземних інвесторів у вкладання капіталу в нашу економіку. Тому, у підприємств, які співпрацюють з іноземними інвесторами, виникають потреби у складанні фінансової звітності згідно з міжнародними стандартами. У першу чергу, це потребують компанії-інвестори для отримання вірогідної інформації, що дозволить мінімізувати ризики співпраці.

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] складати звітність за міжнародними стандартами повинні банки, публічні акціонерні товариства та підприємства, що наведені в переліку Кабінету Міністрів України. Інші підприємства мають можливість самостійно визначитися з доцільністю складання фінансової звітності згідно з міжнародними стандартами.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) є інструментом реалізації економічної політики, основна мета використання якого полягає у забезпеченні прозорості та зрозумілості інформації щодо діяльності суб'єктів господарювання [1, с. 5]. Застосування МСФЗ дозволяє підприємствам функціонувати прозоро і надає можливість отримання надійної інформації, що робить підприємство більш престижним і привабливим для співпраці з іноземними партнерами.

Одним із методів переходу підприємств на міжнародні стандарти може бути гармонізація. Гармонізація (узгодження) – процес скорочення відмінностей між принципами бухгалтерського обліку в різних країнах. [1, с. 31].

Бухгалтерський облік повинен забезпечувати усіх зацікавлених користувачів об'єктивною інформацією, яку можна знайти в фінансовій

звітності. Вона повинні відображати реальний стан діяльності суб'єкта господарювання. Тільки за таких умов можна говорити про прозорість у функціонуванні українського бізнесу. Країна повинна створити для підприємств певні умови для безпроблемного впровадження міжнародних стандартів ведення фінансової звітності.

Звісно, міжнародні стандарти фінансової звітності мають великі відмінності від українських стандартів бухгалтерського обліку, що зумовлює проведення змін у професійній підготовці бухгалтерів і фінансистів. Кадрове питання – одна з проблем впровадження МСФЗ. На даний момент в Україні не існує єдиного підходу в освіті з підготовки фахівців із міжнародних стандартів.

Також, упровадженню міжнародних стандартів може заважати мовне питання. Англійська мова є офіційним мовним стандартом міжнародних стандартів фінансової звітності. Для вітчизняних підприємств це може ускладнювати своєчасне застосування нововведень у стандартах.

Ми розуміємо, що перехід підприємств України на міжнародні стандарти фінансової звітності є неминучим, але й не вдасться оминати труднощі. Державі потрібно приділити велику увагу гармонізації національних стандартів (П(С)БО) із міжнародними стандартами фінансової звітності. Усе це вимагає від освіти в Україні нового підходу з підготовки кваліфікованих бухгалтерів, зміни освітніх програм.

Звісно, перехід підприємств на міжнародні стандарти фінансової звітності повинна стимулювати і регулювати держава, що дозволить уникнути уповільненню залучення інвестицій в українську економіку. Усе більше підприємств мають бажання перейти на міжнародні стандарти складання фінансової звітності, що із часом дозволить уникнути плутанини через формування звітності різними підприємствами водночас згідно із національними і міжнародними стандартами.

Список використаних джерел:

1. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько. – Тернопіль : Екон. думкаТНЕУ, 2016. – 360 с.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ З КОМП'ЮТЕРНИМИ ВІРУСАМИ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Ткачова О. К., канд. наук держ. упр., Лосєв В. Д., студент, Університет митної справи та фінансів

Віруси були і залишаються серйозною проблемою, а особливо в умовах діджиталізації. І для суб'єктів господарювання актуальним є питання захисту та збереження інформації від вірусів та кібератак. Адже, як казав Натан Ротшильд «Хто володіє інформацією, той володіє світом». Інформація в сучасному суспільстві є на даний момент одним з найцінніших продуктів. Тому проблеми збереження і захисту інформації є дуже важливими і хвилюють кожного від школяра до президента країни [3].

Чому виникають комп'ютерні віруси? Як уберегти свій комп'ютер від них? Чи є антивірусні програми ефективним засобом захисту і, які з них, кращі? Ось такими питаннями можна «окреслити» коло проблем, що виникає перед кожним користувачем комп'ютера. Віруси і шкідливі програми постійно розвиваються і щодня стають більш витонченими і небезпечними, що значно ускладнює захист даних. Якщо комп'ютер немає надійного захисту, користувач ризикує стати жертвою атак новітніх комп'ютерних вірусів і шкідливих програм.

Кіберзлочинці неблаганні і постійно намагаються зламати комп'ютери і телефони з метою крадіжки цінних даних – банківських реквізитів, особистих фотографій і важливих документів. Тому необхідно мати працюючий антивірус на комп'ютері, пристрої Mac, Android або iPhone.

Розглянемо від яких найнебезпечніших комп'ютерних вірусів і нових шкідливих програм слід захищатися в 2020 році [1].

1. Програма-вимагач Clor.

Clor – це шкідлива програма, яка шифрує файли і вимагає заплатити викуп хакерам за розблокування. «Clor» є однією з новітніх шкідливих програм. Вона є різновидом добре відомої програми-здирика CryptoMix, яка часто робить атаки на користувачів Windows. Програма-вимагач Clor розвивається з моменту своєї появи і вже здатна атакувати цілі мережі замість окремих пристроїв. Жертвою програми-Clor став навіть Маастрихтський університет в Нідерландах – практично всі пристрої мережі з операційною системою Windows виявилися заблокованими з метою отримання викупу.

2. Підставні поновлення Windows (приховані програми-вимагачі). Останнім часом хакери все частіше відправляють електронні листи з проханням встановити термінове оновлення ОС Windows. Листи обманом змушують користувачів встановити «останні» оновлення Windows, які насправді є замаскованими програмами-вимагачами в форматі '.exe'. Така відома програма-вимагач Кіборг (Cyborg) шифрує всі файли і програми і вимагає викуп за розблокування файлів. На жаль, багато постачальників служб електронної пошти і базові антивіруси не здатні виявити і заблокувати подібні електронні листи.

3. Zeus Gameover.

Zeus Gameover є однією з різновидів вірусів і шкідливих програм сімейства «Zeus», що маскується під звичайну програму і отримує доступ до банківських даних і краде кошти. Найгірше, що для даного різновиду шкідливих програм для здійснення транзакцій не потрібен доступ до централізованого сервера. Це є слабким місцем багатьох кібератак, що відслідковуються державними органами. Замість цього, Zeus Gameover обходить центральні сервери і створює незалежні сервери для відправки конфіденційної інформації.

4. Атаки новинних шкідливих програм.

Атаки новинних шкідливих програм проходять через актуальні новини та світові події для зараження комп'ютерів шкідливими програмами. Одним із прикладів є атаки хакерів на звичайних користувачів за допомогою шкідливих програм під прикриттям інформації про спалах COVID-19 (коронавірус). Хакери відправляють електронні листи, замасковані під офіційну інформацію про епідемію. Читачів просять перейти по посиланню для отримання докладної інформації, однак посилання містить шкідливу програму, яка копіює файли на пристрій і краде персональні дані. В даний час дослідження націлені на вивчення поширення цієї шкідливої програми в Японії. При цьому, під час будь-яких подій, що залучають багато уваги, подібні програми можуть стати світовою проблемою.

5. Fleeceware.

Це шкідливі програми, які знімають з рахунків користувачів додатків великі суми навіть після видалення даних додатків. Недавні дослідження показали, що за останні роки понад 600 мільйонів користувачів Android завантажили Fleeceware на свої пристрої. Незважаючи на те, що Fleeceware не представляє смертельної загрози безпеки пристроїв і даних користувача, вони дуже поширені і є прикладом недобросовісної практики розробників додатків зібрати гроші з користувачів, які нічого не підозрюють.

6. Атаки з використанням штучного інтелекту (AI).

Сьогодні з'являється все більше інструментів для написання AI скриптів і програм, що дає хакерам можливість використовувати дану технологію для проведення потужних атак. Дані технології також можуть бути використані для злому пристроїв і мереж у величезних масштабах.

Особливого захисту в умовах постійних кібератак потребують цінні конфіденційні дані користувача, банківські реквізити, особисті фото і повідомлення.

Більшість користувачів застосовують лише базові антивіруси і окремі інструменти забезпечення кібербезпеки. Однак правда в тому, що більшість антивірусних програм не забезпечує 100% захист від нових шкідливих програм – швидше за все, користувачі ще уразливі для новітніх вірусних загроз.

Для забезпечення безпеки пристрою і даних необхідно використовувати кращі антивіруси для комп'ютера, Mac, Android, і iOS пристрої.

Під деякими антивірусами ховаються шкідливі програми, які створені з метою крадіжки персональних даних. Це особливо актуально для Windows, оскільки через величезної кількості користувачів по всьому світу, Windows є найпопулярнішою мішенню для вірусів і інших шкідливих програм. Тому

особливо важливо не стати жертвою однієї з таких шахрайських програм і завантажувати тільки справжні програми з великою історією добросовісної роботи на ринку.

Однак, з огляду на зростання кіберзлочинів, в даний час є лише кілька безкоштовних антивірусів для Windows, що пропонують гідний захист ПК.

Оскільки немає такого поняття, як «безкоштовний антивірус» без обмежень, п'ять світових компаній пропонують безкоштовний тариф. Хоча найчастіше вони мають лише базові функції, більшість з них варто спробувати, при тому, що деякі з них набагато краще, ніж Захисник Windows – стандартна програма забезпечення захисту Windows.

Список кращих безкоштовних антивірусів для Windows в 2020 р. [2]:

1) Panda: 1 місце в списку кращих безкоштовних антивірусів для Windows для більшості користувачів в 2020 році;

2) Avira: відмінна технологія, що забезпечує надійний захист від вірусів і шкідливих програм;

3) Sophos: кращий безкоштовний сімейний тариф. Відмінний інтерфейс з батьківським контролем (до 3 пристроїв);

4) Kaspersky: корисні додаткові функції, такі як VPN, моніторинг даркнета і менеджер паролів;

5) Bitdefender: найпростіший безкоштовний антивірус з низьким навантаженням на процесор [2].

Насправді, багато компаній забезпечують найвищий рівень захисту тільки користувачам платних версій – такими компаніями, в тому числі, є Malwarebytes і TotalAV.

Існують ще антишкідливі програми, які схожі на антивіруси, але не ідентичні їм. Антишкідливі програми борються як з традиційними вірусами, так і з усіма численними інтернет-атаками сучасних кіберзлочинців. Тим не менше, більшість компаній, що займаються кібербезпекою, взаємозаміняють терміни «антивірус» і «антишкідлива програма». Останнє рекламується як «антивірус», але насправді є антишкідливим програмним забезпеченням.

Антивіруси і антишкідливі програми (antimalware) були створені для виявлення і захисту від шкідливих програм. Хоча термін «антивірус» означає, що він захищає тільки від комп'ютерних вірусів, його функції часто дозволяють захищати від багатьох інших форм шкідливих програм, поширених в наші дні. Захист від шкідливих програм йде ще далі і фокусується на більш широких, більш складних загрозах. Для розуміння ситуації, це як антивірус, але тільки додатково оновлений і посилений для виявлення нових шкідливих програм і ефективного захисту від них [4].

Захист від шкідливих програм і антивірус – це не одне і те ж. Вони доповнюють один одного, щоб забезпечувати найвищий рівень захисту від шкідливих програм, поряд з правильними звичками і поведінкою в Інтернеті самого користувача. Антишкідлива програма виявляє більш просунуті форми шкідливих програм, такі як невідомі атаки «нульового дня», в той час як антивірусне програмне забезпечення захищає від традиційних, відомих загроз.

Далеко не всі антивірусні продукти, які можна виявити на полицях магазинів або в мережі, дають захист, близьку до 100%. Більшість продуктів не гарантує навіть 90% -вий рівень захисту. В цьому і полягає основна проблема антивірусних компаній на сьогоднішній день.

При тому, що в середньому в місяць з'являється близько 300 нових різновидів вірусів. В результаті багато антивірусних компаній просто не в змозі встигнути за цим потоком, вони програють у вірусній «гонці озброєнь», а користувачі цих програм виявляються захищені далеко не від усіх сучасних комп'ютерних загроз.

Видалення виявленого шкідливого коду із зараженої системи дуже важко. Часто віруси і троянські програми роблять спеціальні дії, щоб приховати факт своєї присутності в системі, і / або вбудовуються в неї так глибоко, що завдання «виколюпуванням кліща» стає досить нетривіальною.

Для того щоб перевіряти файли «на льоту» і постійно захищати підопічний комп'ютер, антивірусним програмам доводиться досить глибоко проникати в ядро системи, причому проникати доводиться в одні і ті ж зони. Говорячи технічною мовою, антивіруси повинні встановлювати перехоплювачі системних подій глибоко всередині захищати системи і передавати результати своєї роботи антивірусного «движку» для перевірки перехоплених файлів, мережевих пакетів та інших потенційно небезпечних об'єктів [5].

Часто вибір антивірусного рішення ґрунтується не на його дизайні, ціні або вдалій рекламі, а на технічних характеристиках, які сильно відрізняються в різних антивірусних продуктах. Основне питання – від яких саме комп'ютерних загроз захищає дане рішення і наскільки якісна надаваний захист.

Список використаних джерел:

1. Андерсон С. 10 новейших вирусов и вредоносных программ в 2020 году. URL: <https://ru.safetydetectives.com/blog/novye-virusy-i-vredonosnye-programmy>.
2. Джексон С. 5 лучших антивирусов для Windows в 2020 году. URL: <https://ru.safetydetectives.com/blog/>.
3. Деркач Я. Компьютерные вирусы и защита от них. URL: <https://nsportal.ru/ap/library/nauchno-tekhnicheskoe-tvorchestvo/2014/09/06/referat-kompyuternye-virusy-i-zashchita-ot>.
4. Kaspersky: Веб-угрозы. URL: <https://www.kaspersky.ru/blog/category/threats/>.
5. Касперский Е. Современная антивирусная индустрия и её проблемы. URL: <https://securelist.ru/sovremennaya-antivirusnaya-industriya/711/>.

ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Циган Р. М. ст. викл., Кузьменко Н. В., магістр, Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського

На сучасному етапі розвитку української економіки притаманні процеси адаптації до практики світової економіки. При реформуванні бухгалтерського обліку в державному секторі за основу прийнято Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для державного сектору [1].

Проблеми впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у державний сектор висвітлювалися у роботах багатьох вчених, таких як: І.В. Смірнова [2], Н.М. Воськало [3], Н.І. Ценклер [4] та інші. Так, І.В. Смірнова у своєму дослідженні дійшла висновку, що одним з ключових моментів реформування бухгалтерського обліку є формування нового розуміння фінансової інформації державного сектору, яка є підґрунтям нових підходів до управління державними фінансами. Досягти позитивних результатів у розвитку методології бухгалтерського обліку в державному секторі можна лише внаслідок застосування єдиних підходів до введення облікової системи.

Дослідження у державному секторі має на меті розробку рекомендацій з питань фінансової звітності, бухгалтерського обліку та аудиту.

Вони ґрунтуються на досвіді найкращої світової практики та найефективніших методах, які застосовуються у розвинених країнах.

Для впровадження міжнародних стандартів у державний сектор варто визначити ключові позитивні та негативні чинники, що впливають на організацію та ведення обліку українських кредитно-фінансових установ (табл.1).

Таблиця 1

Переваги та недоліки впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у державному секторі

Плюси	Мінуси
Звітність згідно з міжнародних стандартів має бути прозорою та відкритою	Не існує єдиної фіксованої та регламентованої системи введення бухгалтерського обліку
Звітність складена з урахуванням міжнародних стандартів стане більш зрозумілою та доступною для іноземних партнерів	Спочатку міжнародні стандарти існували як загальна системи без врахування особливості тієї або іншої галузі. Спеціалізовані стандарти почали створюватися лише з кінця 1990 рр., однак на сьогодні їх існує невелика кількість
Скоротити витрати на підготовку звітності підприємства, які працюють в різних країнах.	Необхідність вирішення технічних питань, пов'язаних як із специфікою впровадження міжнародних стандартів, так і з національними особливостями.

*розроблено авторами

Так, для впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у державний сектор варто враховувати всі переваги та перешкоди. Очевидно, що використання міжнародних стандартів при складанні звітності несе вагомі позитивні зміни, дозволяє наблизити ефективність та прозорість наданої фінансової інформації українських установ та підвищити її інформативність, але разом з тим варто враховувати, що переорієнтація ведення бухгалтерського обліку має враховувати національні особливості, які були сформовані на території України. Для повноцінного впровадження міжнародних стандартів потрібно провести комплексний аналіз роботи підприємств, визначити основні проблеми діючої системи обліку та розробити шляхи їх вирішення, спираючись на світовий досвід. За його результатами необхідно провести реструктуризацію обліку, що дозволить у результаті отримати гармонізовану систему бухгалтерського обліку державного сектору із стандартизованою та прозорою звітністю.

Отже, впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору буде сприяти надходженню інвестицій, а також дозволить розширювати кордони та співпрацювати з іншими країнами.

Список використаних джерел:

1. Міністерство фінансів України, Електронний ресурс – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-finansovoi-zvitnosti>
2. Смірнова І. В., Національні та міжнародні стандарти обліку для державного сектору: особливості застосування, Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, – 2018, №33, Електронний ресурс – Режим доступу: <http://economics.kntu.kr.ua/pdf/33/20.pdf>
3. Воськало Н. М., Порівняльна характеристика національних і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору, Науковий вісник НЛТУ України. – 2014, № 24.4, Електронний ресурс – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/porivnyalna-harakteristika-natsionalnih-i-mizhнародnih-standartiv-buhgalterskogo-obliku-dlya-derzhavnogo-sektoru/viewer>
4. Ценклер Н. І., Тенденції розвитку бухгалтерського обліку в державному секторі: міжнародний контекст, Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу, – 2019, № 2 (43), Електронний ресурс – Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/26002/1/178099-394191-1-PB.pdf>

ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ БЮДЖЕТУВАННІ

Чех Н. О., канд. екон. наук, ст. викл. Зайцева О. В. магістрант, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, м. Харків

Бюджетування включає декілька етапів:

- Довгострокове планування на політичному рівні.
- Формування річного бюджету в органах виконавчої влади
- Дебати та прийняття бюджету в парламенті.
- Впровадження різними міністерствами та урядовими установами.
- Нагляд та контроль з боку різних установ.

В ідеалі, процес державного бюджету повинен розподіляти державні ресурси стратегічно, прозоро, підзвітно, справедливо та демократично.

На жаль, цей ідеал зустрічається рідко. У найгіршому випадку бюджет є "театральним", тобто, таким, що не впливає на реальний розподіл державних грошей. Такий бюджетний процес є ні чим іншим, як театром, який маскує реальний розподіл доходів і виплат.

В інших випадках великі кошти виділяються поза бюджетом. Ці державні гроші не підлягають нагляду, аналізу, аудиту або зовнішньому контролю. Непрозорий, не підзвітний бюджетний процес відкриває можливість виділення коштів для подальшого привласнення.

Наслідками цього запланованого неправильного розподілу державних ресурсів є те, що витрати на розвиток та соціальну безпеку зменшуються, а кошти розподіляються на території, що приносить вигоду дуже небагатьом: людям з владними повноваженнями та їх політичним союзникам. Корупція у бюджетному процесі робить державне планування упередженим та неефективним, а довіра суспільства до верховенства права порушується разом з легітимністю уряду.

Відтак, у 2020 році Державний департамент США сформував список, в якому перелічуються ті уряди, які, не відповідають мінімальним вимогам щодо фіскальної прозорості. Серед них і Україна.

Що правда, згідно висновків експертів Україна досягла значного прогресу, завершивши прийняття міжнародних стандартів бухгалтерського обліку [1]. Протягом періоду перевірки уряд зробив свій бюджет та інформацію про боргові зобов'язання широко доступними для громадськості, в тому числі в Інтернеті. Бюджетні документи давали фактично повну картину запланованих урядом витрат та потоків доходів. Україна вела позабюджетні рахунки, включаючи три фонди соціального страхування, які ще не пройшли незалежний аудит. Вища аудиторська установа України перевірила звіти уряду та зробила доступ до звіту загальнодоступним протягом розумного періоду. Процес видачі ліцензій та контрактів на видобуток природних ресурсів визначений законодавством та зазнав певних позитивних змін у регулюванні, але продовжує потребувати повномасштабної капітальної реформи, щоб викоринити стійку корупцію. Основна інформація про нагороди за видобуток природних ресурсів була загальнодоступною.

Планування та формування програми зазвичай передують офіційному етапу складання бюджету. У більшості країн, що розвиваються, планування поділяється на загальний багаторічний план та програму державних інвестицій. В принципі, бюджет повинен спиратися на політику, цілі та стратегії, викладені в цих планах.

Проблема часто полягає в тому, що в процесі планування не беруть участь законодавча влада, громадянське суспільство та зацікавлені сторони, і відсутні зв'язки між довгостроковим та короткостроковим плануванням. Плани також можуть бути не чим іншим, як списками покупок – використовуються для отримання фінансування від донорів, але без особливого впливу на державні витрати.

В принципі, етап планування закладає основу для подальшого процесу. Це арена, де домінують політичні проблеми, де певні інтереси та політична корупція можуть зірвати подальший офіційний процес. Погано сформульована стадія планування матиме наслідки пізніше в процесі бюджету, створюючи майбутні можливості для корупції та розкрадання.

Корупція на етапі формування бюджету є насамперед політичною і посилюється, коли розподіл повноважень між виконавчою та законодавчою гілками влади є слабким. Безконтрольні та надмірні виконавчі повноваження, як правило, створюють можливості для політичної корупції.

Прийняття бюджету парламентом – це місце, де демократичні дебати в ідеалі повинні мати сильний вплив. Бюджет повинен пройти ретельну роботу комітетів та пленарні дебати в національних зборах до остаточного прийняття з голосуванням за поправкою в парламенті.

Однак, як правило, є дуже мало можливостей, політичної волі чи часу для прийняття належного парламентського бюджету. Зазвичай має місце «торгування» між парламентарями щодо географічного розподілу асигнувань, де більш впливові представники можуть «повернути більше» до своїх виборчих округів. Навіть там, де депутатам не вистачає знань та впливу для ефективного контролю за бюджетом, процес затвердження парламентом може бути "шведським столом" масштабної політичної корупції у формі торгівлі інсайдерською інформацією, хабарів, сплачених приватними інтересами, щоб отримати схвалення певного проекту, а парламентарі позиціонують власні бізнес-інтереси.

Тим не менше, саме під час прийняття парламентом (і певною мірою на етапі формування бюджету) організації громадянського суспільства (ОГС) можуть сприяти вдосконаленню бюджетної політики, надаючи інформацію про суспільні потреби та пріоритети через свої зв'язки з громадянами, громадами та секторами. У ситуаціях демократичного дефіциту та відсутності політичної волі для боротьби з корупцією безпосереднє залучення громадянського суспільства може бути єдиним способом впливу громадян на бюджет.

Цей спосіб може спрацювати і на рівні бюджетів громад. Завдяки участі у формуванні бюджету члени громади, замість обраних посадових осіб, вирішують, як витратити державні кошти, від початку до кінця. Вони обмінюються ідеями, співпрацюють над розробкою проектних пропозицій, а потім голосують, які пропозиції мають бути профінансовані. Після виділення коштів члени громади відстежують розвиток проекту, щоб забезпечити підзвітність [2].

Бюджет за участю – це перевірений інструмент для залучення громадян та прозорості. Понад 20 років такі міжнародні організації, як Світовий банк та Організація Об'єднаних Націй, підкреслюють стійкий успіх бюджетування за участю у зменшенні корупції та зростанні більш ефективного та швидкого використання ресурсів. Деякі країни зробили обов'язковим впровадження бюджету участі у місцевих та регіональних органах влади.

Список використаних джерел:

1. 2020 Fiscal Transparency Report. Державний департамент США. <https://www.state.gov/2020-fiscal-transparency-report/>
2. Wampler, Brian. 2007. Participatory Budgeting in Brazil: Contestation, Cooperation, and Accountability. University Park: Pennsylvania State University Press.

БЕЗПЕКА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Чех Н. О., канд. екон. наук, ст. викл. Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків, Кравченко О. О., викладач, Самбірський технікум економіки та інформатики, м. Самбір (Львівська обл.)

Через пандемію Covid-19 світова економіка закрилась практично за одну ніч. Пандемія стала для готельно-ресторанної індустрії безпрецедентним викликом. Стратегії протидії COVID-19, як повний локдаун, соціальне дистанціювання, рекомендації перебувати вдома та обмеження на поїздки та пересування призвели до тимчасового закриття багатьох підприємств готельно-ресторанного сектору та суттєво зменшили попит на послуги підприємств, яким було дозволено продовжувати працювати. Майже всі ресторани попросили обмежити свою діяльність до лише на винос. Обмеження, накладені на поїздки та перебування вдома, призвели до різкого зменшення кількості місць та доходів у готелях. Згідно інформації Міністерства культури та інформаційної політики через карантин український туристичний бізнес вже втратив 1,5 млрд доларів [1]. Однак процес відновлення їх діяльності повільно почався, і влада почала пом'якшувати обмеження, наприклад, дозволили ресторанам приймати клієнтів у закладах, проте зі зниженою потужністю та за суворого дотриманням правил соціальної дистанції та масочного режиму та поступово зменшує обмеження на внутрішні та міжнародні поїздки.

Поки готельно-ресторанний бізнес повільно відновлюється, криза COVID-19 продовжує серйозно впливати на діяльність підприємств готельного господарства. Готельно-ресторанній промисловості прийдеться внести суттєві зміни у свою діяльність у «діловому середовищі COVID-19», щоб забезпечити здоров'я та безпеку працівників та клієнтів, а також підвищити готовність клієнтів користуватись їх послугами.

Повне відновлення діяльності ресторанів та полегшення обмежень на поїздки не повернуть клієнтів негайно. Значна частина людей хоче негайно повертатись до їжі в ресторані. Те саме стосується проживання в готелях. Більшість клієнтів не готові подорожувати та зупинятися в готелі найближчим часом. Оскільки точка беззбитковості в готельно-ресторанній індустрії відносно висока через високі операційні витрати, виживання багатьох цих підприємств в значній мірі залежить від збільшення попиту на їхні послуги та товари. Таким чином, з'ясування того, що змусить клієнтів повернутися, є надзвичайно

важливим, і вимагає інтенсивних дослідницьких зусиль. Промисловість та наукові кола гостро потребують поведінкових та оперативних маркетингових та управлінських досліджень для управління готельно-ресторанними операціями під час пандемії COVID-19.

Результати дослідження також вказують, що приблизно чверть споживачів будуть почуватись комфортно харчуючись в ресторані лише тоді, коли здатність їхніх спілнот тестувати, відстежувати та ізолювати випадки COVID-19 значно покращиться. Близько 18% клієнтів почуватимуться комфортно подорожуючи та зупиняючись в готелі лише тоді, коли в цьому пункті буде дуже мало випадків COVID-19 та буде можливість перевірити, відстежити та ізолювати випадки COVID-19. Крім того, є група споживачів, яким буде комфортно знаходитись в ресторані (близько 14%) і подорожувати та зупинитися в готелі (близько 17%), коли стане доступною вакцина проти COVID-19 (Gursoy та ін., 2020). Ці висновки однозначно свідчать про те, що нам потрібні подальші дослідження факторів, які можуть повернути клієнтів до підприємств готельного та ресторанного господарства [2].

Видимі дезінфікуючі заходи (такі як дезінфікуючі засоби біля входу, персонал у масках та рукавичках), реалізація соціального дистанціювання, обмеження кількості клієнтів, більш ретельне та часте прибирання контактних поверхонь у місцях загального користування, навчання працівників протоколам охорони праці – це найважливіші заходи безпеки, які споживачі очікують від ресторану та готелю.

Приблизно третина клієнтів ресторанів та близько 40% клієнтів готелів готові платити більше за підвищення рівня заходів безпеки. Хоча клієнти очікують, що підприємства впровадять більш суворі процедури безпеки / прибирання, частина з них готова платити за ці додаткові заходи безпеки.

Також значна частина клієнтів ресторанів (64,71%) і більшість клієнтів готелів (70,42%) вважають, що використання різних технологій для надання послуг необхідне в умовах COVID-19, щоб мінімізувати між людські контакти (службові роботи, безконтактні платежі, цифрові меню, які можна переглядати на персональних мобільних пристроях за допомогою QR-кодів, безключовий вхід, безконтактні ліфти тощо). Ці висновки свідчать про те, що інтеграція та впровадження технологій у готельно-ресторанну сферу стає невід'ємною частиною цього бізнесу сьогодні [3].

Хоча пандемія COVID-19 поставила перед готельно-ресторанною індустрією та науковими колами невизначені проблеми, вона також представляє великі можливості для дослідників цієї сфери. Масштаби цієї кризи та її руйнівні наслідки для діяльності, працівників та клієнтів не мають собі рівних порівняно з попередніми кризами. Тому, хоча використання попередніх концептуальних та теоретичних основ може бути корисним, надзвичайно важливо отримати нові знання, які можуть надати розуміння галузі про те, як трансформувати свою діяльність відповідно до вимог та потреб нових клієнтів в умовах пандемії COVID-19.

Список використаних джерел:

1. Квіцинська М. Туристичний бізнес під час коронавірусу: перспективи порятунку. Газета «День» №111-112, (2020). <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/turystychnyy-biznes-pid-chas-koronavirusu>
2. Gössling, S. , Scott, D. , & Hall, C. M. (2020). Pandemics, tourism and global change: A rapid assessment of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism* , 1–20. <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1758708>
3. Gursoy, D. , Chi, C. G. , & Chi, O. H. (2020). COVID-19 Study 2 Report: Restaurant and Hotel Industry: Restaurant and hotel customers' sentiment analysis. *Would they come back? If they would, WHEN?* (Report No. 2), Carson College of Business, Washington State University.

УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Шапар К. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Комунальне господарство – це сфера, головною метою якої є організація гідного рівня добробуту споживачів комунальних послуг та організація відповідних умов для належного функціонування міст, надання якісних послуг. Усі комунальні підприємства мають дуже складні технології, свої виробничі потужності, які являють собою об'єкти соціального значення.

Дебіторська заборгованість впливає на багато систем підприємств, у тому числі й на комунальних підприємствах. Найбільший вплив вона має на фінансовий стан. Якщо казати про фінансовий стан комунальних підприємств в Україні, то це комплексний показник діяльності. Низький рівень платоспроможності населення і користувачів комунальних послуг веде до збільшення дебіторської заборгованості, що, в свою чергу, впливає на збільшення кредиторської заборгованості, гальмує роботу комунальних підприємств через брак коштів та знижує їх інвестиційну привабливість.

Дебіторська заборгованість також виникає через критичний стан, в якому перебувають комунальні підприємства на Україні. Такий стан спричинений недостатнім фінансуванням з боку держави, тому зростають борги підприємств цієї галузі, також зростають тарифи комунальних послуг, які не відповідають своїй якості.

Головною метою обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю на комунальних підприємствах є її зменшення, збільшення надходжень грошових коштів і підвищення рівня ліквідності дебіторської заборгованості. Виходячи з цього, можна сказати, що це питання повинно бути під пильним наглядом керівника підприємства.

Для того, щоб управління дебіторською заборгованістю стало більш ефективним, необхідно створити відповідні відділи, які будуть відповідати за дебіторів. Також, провести аналіз термінів виникнення дебіторської заборгованості, самих дебіторів (їх платоспроможність, джерела фінансування,

взаємовідносини з іншими підприємствами). Ще одним методом покращення управління дебіторською заборгованістю на комунальних підприємствах є розробка плану класифікації боржників за певними критеріями та визначення методів роботи в кожній групі.

Для того, щоб стимулювати споживачів комунальних послуг до економного використання електроенергії, води, газу та доцільне використання коштів з бюджету, можна впровадити мінімальні норми споживання з мінімальними тарифами, а також наявність пільг і субсидій.

Також гарною ідеєю було б встановлення за рахунок комунальних підприємств лічильників як для власників квартир, так і приватного сектору, які будуть універсальними та зручними у використанні для обох сторін. Зручними в якому сенсі? Такі лічильники дадуть змогу робити вчасний та достовірний облік використання комунальних послуг та споживачі зможуть слідкувати за вже використаними ресурсами.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПАРТИСИПАТИВНОГО БЮДЖЕТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ОТГ

Шаповал Г. М., канд. екон. наук, доцент Чех Н. О., канд. екон. наук, ст. викладач Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Метою зусиль органів місцевої влади та держави в цілому є підвищення якості життя громадян шляхом планування та розробки відповідних програм і бюджетів. Отже, бюджет – це не просто фінансова звітність органів влади. Він відображає намір органів управління витратити наявні ресурси на розвиток суспільства. Це впливає майже на всі сектори економіки та населення. Бюджет також є важливим інструментом, за допомогою якого уряд бере на себе багато зобов'язань через річні та п'яти-річні плани, які перекладаються на фінансові показники. Моніторинг пріоритетів державного бюджету з боку громадянського суспільства дозволить громадянам притягнути державу до відповідальності.

Участь громадян у бюджетуванні – це новий спосіб управління, який об'єднує багато зацікавлених сторін із державними органами для участі у прийнятті бюджетних рішень у мережевому середовищі сучасного державного управління. Вчені відзначають потенціал участі громадян у поєднанні з добре розвиненими державними інституціями для подолання демократичних дефіцитів шляхом реалізації всеохоплюючих, рівноправних процесів прийняття рішень всередині органів управління.

Загалом, тема Бюджету участі переплітається з дискурсами про демократію та управління за участю, дорадчу демократію, модернізацію державного сектору та реформу державного управління. Усі дискусії з питань партисипативного бюджету сходяться у твердженні, що бюджет участі може допомогти побороти цілим ряд проблем, таких як політична апатія, недовіра та невдоволення.

Крім того, з точки зору модернізації державного сектору, партисипативний бюджет здатний підвищити прозорість та підзвітність у державному управлінні, відкриваючи процес бюджетування з різних причин та залучаючи громадян до вивчення та прийняття рішень щодо його компромісів. Бюджет участі також надає громадянам нові обов'язки "співвиробників" державних послуг та взагалі "співвирішувачів" у політичних рішеннях, що, в свою чергу, відповідає з риторикою Нео-Веберівської держави.

Концепція Нео-Веберівської держави (New Weberian State), запропонована Політ і Букерт, намагається досягти балансу між ринком та державою, а також Новим публічним менеджментом веберською бюрократією. Концепція передбачає наявність балансу цінностей — ринкових, бюрократичних, професійних. Дана концепція – це не просто поєднання традиційної бюрократії та сучасного публічного менеджменту. Перш за все, це бачення модернізованого, ефективного державного апарату, дружнього до громадян. Концепції притаманні як веберівські, так і власні нові елементи.

Новостворені країни, в тому числі Україна, прийняли нові конституції, що забезпечують автономію на місцевому рівні управління та заохочують участь громадян. Однак через комуністичну спадщину громадяни, які надовго були відсторонені від прийняття рішень, недовіряють колективним діям і в основному є пасивними одержувачами, а не активними розробниками державних послуг. Крім того, місцева влада може не відчувати впевненості у сильних ділових суб'єктах, які домінували у громадянському суспільстві нових демократій. Отже, бюджет участі як інструмент інтеграції елементів непрямой (або представницької) демократії з елементами прямої демократії може допомогти місцевим органам влади України зміцнити свою легітимність, з одного боку, і може надати громадянам стимули зламати стіни пасивності та відстороненості та брати участь у прийнятті місцевих рішень.

Участь громадськості є важливою для країн, що розвиваються, як засіб підвищення ефективності та підзвітності бюрократичного апарату та підвищення соціальної справедливості. Є два основних критерії участі: вона повинна бути широко представленою різними групами населення та включати значущий дискурс, який впливає на прийняття громадських рішень.

З міжнародної точки зору, найвідомішою формою участі громадян у бюджетуванні є модель Порто Алегре, яка вважається першою спробою залучення громадян до бюджетування [14]. У 1988 році прогресивна Робоча партія перемогла на виборах мера в Порто-Алегрі, Бразилія. Новий уряд разом із групами громадян експериментував із програмою бюджетування за участю, спрямованою на інвертування пріоритетів бюджету шляхом переведення ресурсів із районів середнього та вищого класу на нижчі класи. Після цього Бюджет участі розповсюдився на міста по всьому світу.

Основні ідеї та механізми цього процесу Україна запозичила у Польщі. У 2015 році в Україні, за підтримки Фондації польсько-української співпраці ПАУСІ, міста Полтава, Чернігів та Черкаси спробували зробити модель партисипативного бюджету. Сьогодні механізм бюджету участі запроваджений усіма обласними центрами України, та понад 60 громадами.

Хоча Бюджет участі стає все більш популярним механізмом бюджетування українських ОТГ, результати оцінювання управління фінансами об'єднаних територіальних громад, проведеного у 2018 році за підтримки USAID свідчать про те, що:

- В цілому механізми залучення населення до управління не є поширеними в ОТГ

- У деяких ОТГ затверджені Положення про проведення громадських слухань, про місцеві ініціативи, проте ці випадки не є поширеною практикою.

- Слухання проводяться переважно з земельних питань, проведення бюджетних слухань не є загальноприйнятим та поширеним. Протоколи проведення громадських слухань не оприлюднюються, звіти про врахування чи не врахування пропозицій не формуються.

- Не всі громади оприлюднюють або не оприлюднюють вчасно проекти рішень ради, рішення ради, рішення виконавчого комітету, розпорядження голови ради, план роботи ради, плани роботи постійних комісій ради.

- Бюджетний регламент, який визначає всі етапи бюджетного процесу та механізми залучення громадськості до нього, майже не використовується або формується у скороченому вигляді.

- У більшості громад, під час формування бюджету, опитування чи обстеження громадської думки не проводилося, задокументовані результати збору пропозицій від громадян відсутні, бюджетні слухання проводились у незначній кількості ОТГ.

Також Громадське партнерство «За прозорі місцеві бюджети!» щорічно проводить оцінювання бюджетного процесу в громадах. Визначення Індексу прозорості місцевого бюджету зокрема передбачає оцінювання показника «Бюджет участі». Для цього використовують 7 критеріїв.

У 2019 році за цими критеріями було оцінено 106 громад: 60 громад з них реалізують Бюджет участі, з яких близько 30 оприлюднюють інформацію про роботу конкурсної ради, її склад та перелік проектів, що перемогли. Серед 60 громад, що реалізують Бюджет участі, у 46 громадяни мають можливість голосувати за громадські проекти очно.

Незважаючи на поширення цієї концепції в Україні, ОТГ все ще не можуть в повній мірі її реалізувати. Для успішного впровадження механізму бюджету участі українським ОТГ доцільно:

- Створити комісію/робочу групу з питань бюджету участі
- Проведення круглого столу для обговорення впровадження бюджету участі на території громади, напрацювання потенційної моделі роботи цього інструменту
- Розробити Положення про бюджет участі та прийняти Параметри бюджету участі
- Проведення інформаційної кампанії з метою залучення мешканців до участі в процесі бюджетування ОТГ
- Провести необхідне навчання для членів громади, що будуть приймати участь в партисипативному бюджетуванні

- Ведення протоколів та формування звітів щодо усіх проведених заходів та їх оприлюднення

- Формування пунктів супроводу бюджету участі

Реалізація цих заходів дозволить громадам пом'якшити ризики впровадження механізму бюджету участі та в повній мірі використати його переваги.

Список використаної літератури:

1. Бочі А., Шубіна О., Тютюшкін І. та ін. Результати оцінювання управління фінансами об'єднаних територіальних громад. Global Communities. Київ. 2018. 22 с.
2. Бюджет участі: історія і польський досвід [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.urbanua.org/dosvid/zakordonni-pryklady/141>.
3. Васильєва, Н. В. Залучення громадськості в українських містах (на прикладі бюджету участі) [Електронний ресурс] / Н. В. Васильєва. – Режим доступу : <https://cyberleninka.ru/article/n/vovlechenie-grazhdanskogo-obschestva-v-ukrainskih-gorodah-naprimere-byudzheta-uchastiya.pdf>.
4. Громадський бюджет в ОТГ: кращі практики [Електронний ресурс] Режим доступу : http://probudget.org.ua/news/gromadskiy-byudjet-v-otg-kraschi-praktiki_787/#prettyPhoto
5. Кухарева Г. П. Впровадження світової теорії та практики при реформуванні публічного управління України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 10. С. 106–111.
6. Wampler, Brian. 2007. *Participatory Budgeting in Brazil: Contestation, Cooperation, and Accountability*. University Park: Pennsylvania State University Press.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Шпомер Т. О., канд. екон. наук, Куриця А. В., здобувач вищої освіти 4-го курсу, Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів

Функціонування вітчизняних підприємств в умовах стрімких змін загальнонаціональних та світових тенденцій соціально-економічного розвитку призводить до непередбачуваності та відсутності чітких векторів їх діяльності. Управління фінансово-господарською діяльністю в таких обставинах вимагає пошуку нових та більш ефективних управлінських рішень, спрямованих на збереження та підвищення прибутковості діяльності, зокрема за рахунок зростання продуктивності праці, ефективності використання майна підприємства, а також оптимізації витрат його діяльності. Вагому частку витрат, понесених в процесі здійснення фінансово-господарських операцій займають витрати підприємства на сплату податкових зобов'язань. Податковим законодавством України встановлена низка податків та зборів (податок на прибуток, податок на додану вартість, акцизний податок, мито, рентна плата, екологічний податок та ін.), які підлягають нарахуванню та сплаті вітчизняними підприємствами, що в кінцевому підсумку відбивається на результатах їх

діяльності. Тому, з метою забезпечення фінансової стійкості функціонування підприємств доцільним є запровадження податкового бюджетування.

Податкове бюджетування – це система планових розрахунків з використанням взаємопов'язаних бюджетів підприємства, спрямована на визначення планової суми податкових платежів, що підлягають сплаті в наступних податкових періодах [1].

Необхідність податкового бюджетування на підприємстві зумовлена виявленням потреби у грошових коштах, які матимуть місце у складі витрат на сплату податків і зборів, а також з метою пошуку додаткових джерел формування фінансових ресурсів в результаті їх нестачі задля уникнення ризику сплати штрафних санкцій.

Податковий бюджет підприємства являє собою оптимізоване на альтернативній основі результуюче зведення податкових доходів (економії на податках) і податкових витрат підприємства (витрат, пов'язаних з організацією податкового менеджменту, податковим плануванням, оптимізацією і самоконтролем), зорієнтоване на отримання максимально можливого обсягу податкового прибутку і ефективного його використання [2].

Податковий бюджет є одним із основних інструментів розрахунку показників фінансового стану підприємства та ефективності його фінансово-господарської діяльності. В умовах сучасного конкурентного середовища податкове бюджетування на вітчизняних підприємствах має стати невід'ємною складовою системи фінансового управління, що сприятиме зниженню податкових платежів та збільшенню власних фінансових ресурсів для подальшого розвитку виробничої діяльності.

Податкове бюджетування на підприємстві має здійснюватися за трьома напрямками: бюджетування нарахування податків, бюджетування податкових платежів та бюджетування податкової заборгованості (табл. 1).

Таблиця 1 – Напрями податкового бюджетування на підприємстві

Напрямок податкового бюджетування	Розрахунок	Умовні позначення
Бюджетування нарахування податків	$П_n = (ПБ_p - ПБ_n) \cdot C_n - П_n$	$П_n$ – нарахований податок; $ПБ_p$ – розрахована податкова база; $ПБ_n$ – сума, що не обкладається податком; C_n – ставка податку;
Бюджетування податкових платежів	$П_в = П_n - A_n + B_p + A_б$	$П_n$ – пільги з податку; $П_в$ – податкові виплати; A_n – аванси по податках, раніше сплачені;

<p>Бюджетування податкової заборгованості</p>	$З = З_n + П_n - З_p - П_e$	<p>B_p – виплати відповідно до графіків погашення реструктуризованої заборгованості, пені, штрафів; A_6 – аванси по податках в рахунок майбутніх періодів; $З$ – податкова заборгованість на кінець періоду; $З_n$ – податкова заборгованість на початок періоду; $З_p$ – реструктуризована заборгованість.</p>
---	-----------------------------	--

Джерело: побудовано авторами на основі [2]

Організація та ефективне проведення податкового бюджетування на підприємстві має здійснюватися на базі принципів, які розподілені на загальні та спеціальні (рис. 1).

Змістовна сутність загальних принципів організації податкового бюджетування на підприємстві полягає в наступному:

- принцип системності передбачає узгодження розрахованого та сформованого податкового бюджету з усіма операційними бюджетами і відповідно зведеним бюджетом підприємства;
- принцип гнучкості відображає необхідність складання податкового бюджету підприємства з подальшою можливістю його коригування в результаті прояву непередбачених обставин;
- принцип точності ґрунтується на необхідності деталізації та конкретизації податкових бюджетів з метою прийняття виважених управлінських рішень;

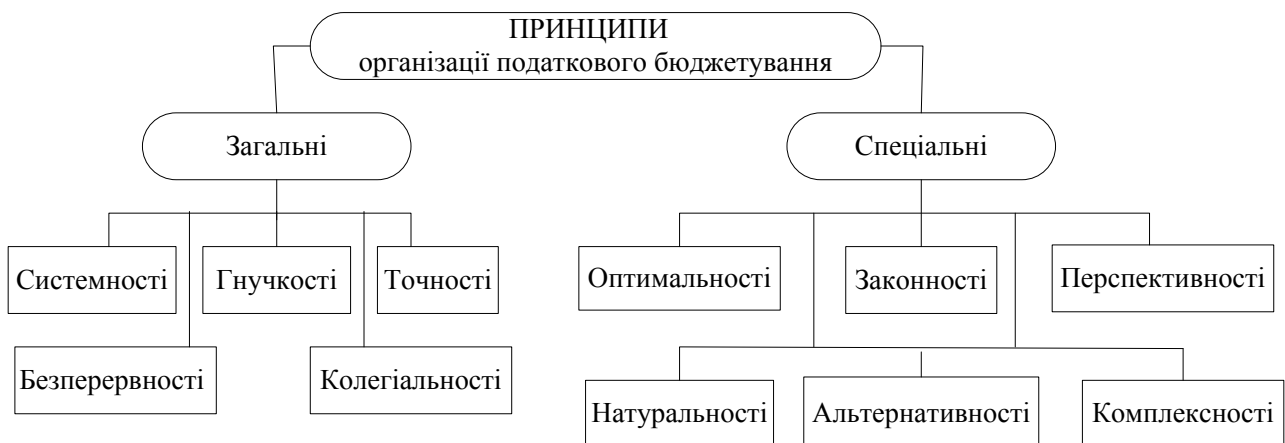

Рис. 1 – Принципи організації податкового бюджетування

Джерело: згруповано авторами на основі [1; 2; 3]

- принцип безперервності передбачає безупинний процес здійснення податкового бюджетування із проведенням на постійній основі аналізу раніше розроблених податкових бюджетів і внесенням до них поправок, пов'язаних зі змінами податкового законодавства;

- принцип колегіальності вимагає залучення всіх співробітників підприємства (які мають безпосереднє відношення до процесу податкового бюджетування) для активної участі у розробці податкових бюджетів.

Крім загальних принципів організація податкового бюджетування на підприємстві має базуватись і на основі спеціальних принципів:

- принцип оптимальності передбачає застосування критеріїв оптимальності та обмеженості організації господарської діяльності, враховуючи цілі та можливості конкретного підприємства з одержанням оптимального кінцевого результату;

- принцип законності передбачає побудову податкового бюджету лише в рамках правового поля, з чітким дотриманням чинного податкового законодавства;

- принцип перспективності вимагає врахування в податковому бюджеті підприємства майбутніх законодавчих змін;

- принцип натуральності передбачає відповідність податкового бюджету підприємства формі та логічній послідовності дій, що відповідають цілям його діяльності;

- принцип альтернативності ґрунтується на виборі найкращого сценарію організації господарської діяльності з точки зору оптимізації оподаткування;

- принцип комплексності визначає необхідність врахування взаємного впливу всіх податків та зборів на ефективність господарської діяльності.

В своїй практичній діяльності підприємства можуть використовувати три підходи до організації процесу податкового бюджетування: «згори-вниз», «знизу-вгору», «згори-вниз/знизу-вгору» (рис. 2). Однак, вітчизняні підприємства найчастіше надають перевагу найбільш оптимальному підходу до організації бюджетування податків – «згори-вниз/знизу-вгору», який дає можливість врахування чітких стратегічних орієнтирів розвитку підприємства в перспективі.

Рис. 2 – Підходи до організації податкового бюджетування на підприємстві
Джерело: згруповано авторами на основі [1; 2; 3]

Таким чином, податкове бюджетування відіграє надзвичайно важливу роль в управлінському процесі фінансово-господарською діяльністю підприємства дозволяючи оптимізувати податкове навантаження та уникнути податкових ризиків в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Податковий менеджмент: підручник / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, А.Я. Кізіма, В.В. Карпова. Київ: Знання, 2008. 525 с.
2. Формирование налогового бюджета. URL: <https://www.cfin.ru/taxes/budget.shtml>
3. Шкроміда Н.Я. Бюджетування податків і зборів як елемент системи корпоративного податкового менеджменту/ URL: https://www.researchgate.net/publication/339213170_BUDZETUVANNA_PODATKIV_I_ZBORIV_AK_ELEMENT_SISTEMI_KORPORATIVNOGO_O_PODATKOVOGO_MENEDZMENTU

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КАДРОВОЮ БЕЗПЕКОЮ НА БУДІВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

*Мізік Ю. І., доцент, канд. екон. наук, Снаговська Д. А., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

В сучасних умовах розвитку ринкової економіки одним з актуальних питань є управління із позиції економічної безпеки. Вітчизняні підприємства, особливо будівельної галузі, повинні протистояти різного роду загрозам. Адже успішне функціонування підприємств в умовах ринкової економіки передбачає забезпечення ефективної системи заходів економічної безпеки.

Економічна безпека підприємства – це комплексне поняття, яке охоплює фінансову, силову, інформаційну, техніко-технологічну, правову та кадрову безпеку. Але саме кадрова безпека є найбільш важливою складовою економічної безпеки підприємства, яка має на меті виявлення, знешкодження, запобігання, відвернення та попередження загроз, небезпек і ризиків, які спрямовані на персонал та його інтелектуальний потенціал, і ті, які йдуть безпосередньо від нього, що повинно проявлятися в системі управління трудовими ресурсами та в кадровій політиці підприємства.

Основні ризики підприємства, як правило, генеруються її власним кадрами. За даними статистичних досліджень, близько 51% випадків економічних злочинів здійснюють співробітники підприємств, а уникнути збитків підприємства, пов'язаних із людським фактором, можна лише завдяки ефективній системі забезпечення кадрової безпеки підприємства.

З кадрами підприємства безпосередньо пов'язана не тільки більшість внутрішніх ризиків, але також і потенційних чинників успіху. До того ж, взаємодія служби безпеки підприємства з підрозділом, що займається кадровою роботою, є показовим прикладом, який висвітлює принцип використання можливостей інших структурних підрозділів. [1]

Деякі теоретичні аспекти кадрової безпеки в системі економічної безпеки окреслили О. Кириченко, А. Кібанов, І. Чумарін, Є. Жарикова, Л. Лапицька, І. Швець, О. Черняк, Д. Рисіна та інші. Так, зокрема, у роботах Є. Жарикова обґрунтовано проблему відбору персоналу і ризиків, що виникають внаслідок хитрощів з обох сторін при прийомі на роботу кандидатів. [2] І. Швець присвятив дослідження ризикам, що виникають на кожному етапі взаємодії між працівником та підприємством, оцінці їх вірогідності і методам попередження. [3] Д. Рисіна визначає конкретні посади, групи ризику і моменти взаємодії між працівником і підприємством, які супроводжуються виникненням тих чи інших загроз з боку персоналу. [4] Роботи Л. Лапицької присвячено проблемі управління кадровою безпекою взагалі, в рамках підприємства та країни. [5]

Поняття «кадрова безпека» визначається як комплекс дій і взаємин персоналу, при якому відбувається ефективне економічне функціонування підприємства, його здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім впливам та загрозам, пов'язаним з персоналом, діагностика та прогнозування впливу персоналу на результати діяльності, їх інтелектуальний потенціал та трудові відносини в цілому. Кадрова безпека - це синтетична категорія: економічна теорія, теорія управління персоналом, економіка праці, соціологія, політологія. [6]

Кадрова безпека відіграє домінуючу роль у системі безпеки будівельної компанії, оскільки це робота з персоналом, кадрами, а вони в будь-якому підприємстві мають першочергове значення. Можна захистити свою фірму від зовнішніх загроз конкурентів або інших незалежних умов, але в цей же час загроза може походити саме зсередини установи, від її працівників.

Персонал організації впливає на всі аспекти її життєдіяльності, а також невід'ємно пов'язаний із її економічною безпекою. За даними статистичних досліджень близько 51% випадків економічних злочинів здійснюють співробітники компаній [7], а ефективна організація роботи щодо забезпечення кадрової безпеки може майже на 60% знизити прямі та передбачити непрямі збитки фірми, пов'язані з людським фактором.

Забезпечення кадрової безпеки є найважливішою ланкою роботи будь-якого будівельного підприємства. Функцію із забезпечення кадрової безпеки на фірмі здійснює менеджер (директор) із персоналу яким було проаналізовано, як внутрішню, так і зовнішню небезпеку кадрової складової. [8]

Об'єктом кадрової безпеки можна вважати негативні ризики й загрози, пов'язані з діяльністю персоналу. Так всі фактори ризику, небезпек й загроз можуть бути згруповані за різними класифікаційними ознаками (рисунком 1).

Найбільше поширення в науці одержало виділення небезпек і загроз залежно від сфери їх виникнення. За цією ознакою розрізняють внутрішні і зовнішні.

До внутрішніх загроз відносяться: невідповідність кваліфікації співробітників посаді яку займає; недостатня кваліфікація працівників; відсутність системи оцінювання персоналу; слабка організація системи навчання; неефективна система мотивації; помилки в плануванні ресурсів персоналу; відсутність творчих елементів у роботі; нецільове використання

кваліфікованих співробітників; працівники орієнтовані на вирішення внутрішніх тактичних завдань; відсутність або слабкість корпоративної політики.

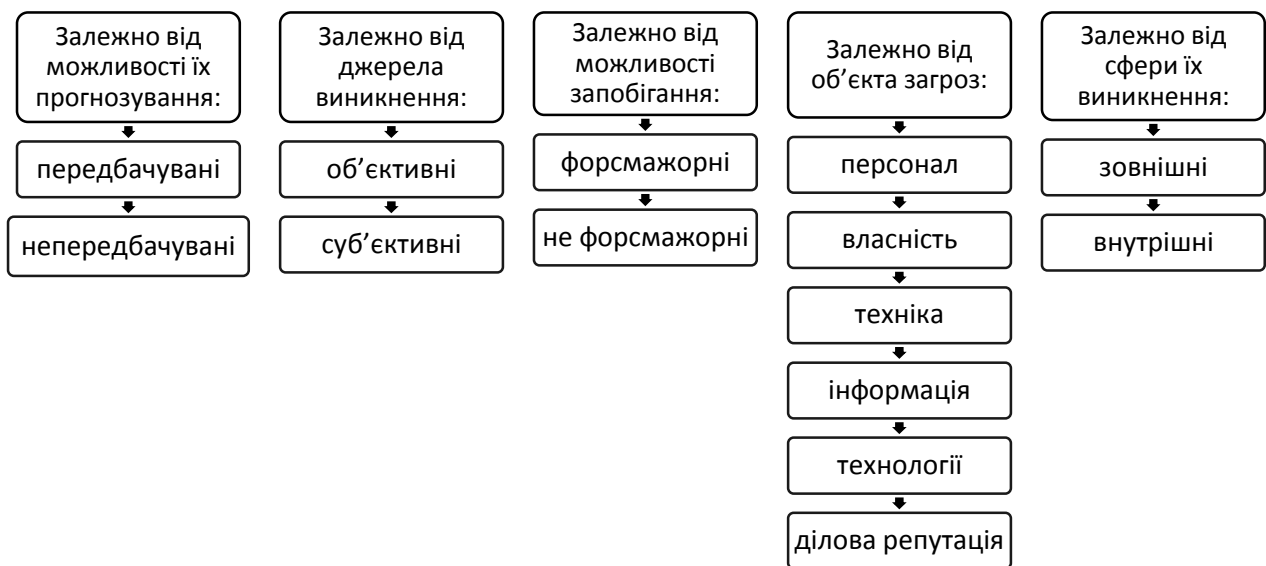

Рис. 1 - Класифікація ризиків та загроз кадрової безпеки

До зовнішніх небезпек слід віднести: умови мотивації в конкурентів краї; установка конкурентів на "переманювання"; зовнішній тиск на співробітників; втягування їх у різні види залежності; інфляційні процеси.[9]

Враховуючи відсутність комплексного та дієвого підходу щодо оцінки рівня кадрової безпеки, розроблено методичний підхід до визначення рівня формування та забезпечення кадрової безпеки на підприємстві (рисунок 2).

Рис. 2 - Схема методичного підходу щодо визначення рівня формування та забезпечення кадрової безпеки на підприємстві

Схема методичного підходу наведена реалізацією п'яти послідовних етапів. Перший етап включає аналіз існуючих підходів щодо оцінки кадрової безпеки з використанням такого методичного інструментарію, як аналіз і синтез. [10]

Основними напрямками аналізу рівня кадрової безпеки підприємства є:

- дослідження обсягів випуску та реалізації продукції та оцінка впливу факторів на їх динаміку;

- оцінка ефективності використання фінансово-виробничих ресурсів через динаміку показників витрат підприємства;

- оцінка продуктивності та результативності діяльності суб'єкта господарювання;

- вивчення процесу формування показників доходів, витрат і фінансових результатів діяльності;

- дослідження взаємозв'язку та взаємозалежності параметрів соціального захисту та результатів діяльності;

- визначення та дослідження у динаміці такі показники, як: середньоспискова чисельність штатних працівників, коефіцієнт обороту з прийому та коефіцієнт обороту зі звільнення, середньорічна заробітна плата штатних працівників, ефективність використання робочого часу, продуктивність праці. Зазначимо, що цей перелік показників є неповним, а їх аналіз – вузьким і недостатнім для виявлення всіх внутрішніх загроз кадровій безпеці. [11]

Запропонований методичний підхід щодо оцінки рівня формування та забезпечення кадрової безпеки відповідає таким умовам: наявність чітко фіксованих меж; універсальність; зіставність різночасових оцінок рівня кадрової безпеки одного підприємства, а також різних підприємств однієї галузі; простота та доступність процесу розрахунку. Окрім цього, цей підхід, на відміну від існуючих, передбачає використання різнопланового методичного інструментарію: аналізу та синтезу – для обґрунтування підходів щодо оцінки кадрової безпеки; логічного узагальнення та систематизації – для розробки системи показників, які відображають складові кадрової безпеки підприємства; експертних оцінок – для визначення переліку показників, що відповідають рівню формування та забезпечення кадрової безпеки; таксономічного аналізу – для розрахунку інтегральних показників кадрової безпеки за відповідним рівнем та за складовою; кластерного та дискримінантного аналізу – для групування підприємств за рівнем формування та забезпечення кадрової безпеки. Застосування запропонованого підходу дозволить не тільки визначити рівень формування та забезпечення кадрової безпеки на досліджуваних підприємствах, але й розробити відповідні рекомендації щодо поліпшення її стану на вітчизняних будівельних підприємствах.

Список використаних джерел:

1. Томаневич Л. М. Кадрова безпека підприємства як об'єкт теоретичного дослідження [Електронний ресурс] / Л. М. Томаневич. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_e_2011_2_43.

2. Жариков Е. С. Риски в кадровой работе. – М.: 2005, С. 92-94.

3. Швець І. Б. Економічна безпека в управлінні персоналом. Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. Випуск 36-1. – Донецьк. – 2009. – С. 179-184.
4. Рысина Д. Ф. Проверяем благонадежность кандидатов на руководящие и другие ответственные должности (о судимости и дисквалификации) // Кадры предприятия. – 2008. – №9. – С. 17-32.
5. Лапицкая Л. Предпринимательские риски и управление непредвиденными кадровыми ситуациями // Управление персоналом. – 2004. – №5. – С. 66-71.
6. Гончарова К. Г. Кадрова безпека як складова частина економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / К. Г. Гончарова — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4602>
7. Томаневич Л. М. Кадрова безпека підприємства як об'єкт теоретичного дослідження [Електронний ресурс] / Л.М. Томаневич. — Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Uproz/2011_4/u1104cha.pdf.
8. Лисенко М. С. Механізм забезпечення кадрової безпеки підприємств. / М. С. Лисенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. - № 7. – Ст. 137-140.
9. Мехеда Н. Г. Соціально-мотиваційні складові кадрової безпеки / Н. Г. Мехеда, А. І. Маренич // Фінансовий простір [Текст]: міжнародний науково-практичний журнал / Черкаський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ (м. Київ). — м. Черкаси. — №2 (6) 2012. — с. 38—45.
10. Новик І. В. Проблеми забезпечення та напрями аналізу кадрової безпеки підприємства. Наукові записки. 2014. № 4 (49). С. 130–134.
11. Бурда І. Я. Аналіз рівня кадрової безпеки на підприємствах видавничо-поліграфічної галузі. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2010. № 2. С. 219–226.

АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ МСФЗ 15 «ВИРУЧКА ЗА КОНТРАКТАМИ З КЛІЄНТАМИ»

Гордієнко Н. І., канд. екон. наук., професор, Зарецька К. О., магістр, Харківського національного університету імені О.М. Бекетова

Здійснюючи господарську діяльність підприємства вступають у розрахункові взаємовідносини з іншими підприємствами, організаціями й установами. Ці розрахунки пов'язані з формуванням основних і оборотних засобів, розподілом прибутку, розрахунків з фінансовими органами й органами соціального страхування та соціального забезпечення. Виникнення заборгованості в таких відносинах пов'язано з тим, що одночасне виконання обома сторонами зустрічних зобов'язань за договором відбуваються дуже рідко. Як правило, зпочатку свої зобов'язання виконує одна із сторін, внаслідок чого в неї виникає право вимагати компенсації за заборгованістю, а в іншої сторони – обов'язок оплатити цю заборгованість [1].

Цим відносинам, як правило, передують укладення договорів (контрактів) купівлі-продажу товарно-матеріальних цінностей, договорів підряду на виконання різних робіт, надання послуг тощо. Це найпоширеніша та важлива основа виникнення зобов'язань, основна форма реалізації товарно-грошових відносин у ринковій економіці [2].

Події, що відбуваються в економіці, змушують учасників господарських

відносин бути пильними у виборі постачальника, контрагента чи партнера. Але гарантії мінімальні. Прикладом цього є наявність відкритих проваджень у справах про банкрутство відомих українських компаній, наявність мільйонних непогашених боргів.

Згідно з даними статистики, протягом 2018 року порушено 15642 справ про банкрутство підприємств різної форми власності, тоді як в 2009 році ця кількість складала 14642 справ, тобто відбулось певне збільшення.

Нез'ясованим питанням та найбільш спірним у сучасному бухгалтерському обліку є визнання доходу (як, коли й у якій мірі його визнавати).

Виділимо основні недоліки обліку доходу за МСБО 18 «Виручка»:

- досить обмежене керівництво з окремих питань визнання виручки в чинних стандартах;
- складність застосування чинних стандартів до комплексних операцій;
- численні галузеві інструкції/вимоги до визнання виручки;
- недостатні вимоги до розкриття інформації.

Згідно з дослідженням Комітету організацій — спонсорів Комісії Тредвея1 від 2010 року, присвяченим випадкам шахрайства з фінансовою звітністю публічних компаній США за період 2007 — 2018 рр., понад 60% випадків шахрайства пов'язано з неправомірним визнанням та відображенням у звітності доходів. Можливість маніпулювати величиною та моментом визнання доходів пов'язана, зокрема, і з недоліками наявних положень (стандартів) з обліку.

Для того, щоб визнавати дохід від продаж товарів або надання послуг при укладенні довгострокового контракту, необхідно керуватися певними правилами. Виникає необхідність визначити принципи обліку доходів відповідно до МСФЗ [3].

Рада з МСБО та американська Рада зі стандартів фінансового обліку в рамках проекту з конвергенції 28 травня 2014 долі затвердили спільний стандарт з обліку доходу – МСФЗ 15 «Виручка за контрактами з клієнтами» («Revenue from Contracts with Customers») [4].

Україна прагне стати членом Європейського Союзу, проте процес набуття статусу країни-члену Євросоюзу вимагає перегляду всього чинного законодавства, удосконалення системи обліку, звітності.

Перехід на МСФЗ надає українським підприємствам можливості для ефективного функціонування інформаційної системи підприємства.

Застосування єдиних стандартів дозволяє міжнародним фінансовим ринкам об'єктивно оцінити результати діяльності підприємств (особливо дохід) та забезпечує для зацікавлених сторін та інвесторів відкритість, прозорість і зіставність фінансової звітності суб'єктів господарювання.

МСФЗ 15 набрало чинності в січні 2017 р. Однак підприємствам дозволено перейти на нього і раніше. Компанії, які застосовуватимуть МСФЗ 15 достроково, повинні розкривати цей факт у відповідному розділі Приміток до фінансової звітності [5].

Аналітики відмічають, що найбільш істотні зміни цей стандарт принесе підприємствам у сфері будівництва, розробки програмного забезпечення,

телекомунікацій, які надають сервісне обслуговування реалізованих товарів.

Виручка – є важливим фінансовим індикатором, на основі якого можна зробити висновки про фінансові результати компанії та перспективи її майбутнього [6].

Вихід українських компаній на міжнародний ринок обумовлює необхідність єдиних підходів до складання фінансової звітності. Міжнародні стандарти фінансової звітності - універсальний інструмент відображення діяльності суб'єкта господарювання, який зрозумілий і визнаний світовим діловим співтовариством.

МСФЗ 15 покликаний: усунути невідповідності та недоліки існуючих вимог до обліку доходів; поліпшити порівнянність практики визнання виручки для всіх компаній, юрисдикцій і ринків капіталу; забезпечити подання більш корисної інформації для користувачів фінансової звітності шляхом вдосконалення вимог до її розкриття; спростити підготовку фінансової звітності шляхом зниження кількості вимог до її складання.

МСФЗ 15 визначає, правила визнавати виручки, а також необхідний обсяг розкриттів інформації про виручку. Паралельно з МСБО діють й інші стандарти, що регулюють питання визнання доходів. МСФЗ 15 замінює такі стандарти та інтерпретації: IAS 11 «Будівельні контакти»; IAS 18 «Дохід»; IFRIC 13 «Програми лояльності клієнтів»; IFRIC 15 «Угоди на будівництво об'єктів нерухомості»; IFRIC 18 «Передача активів від клієнтів»; SIC-31 «Дохід: бартерні операції, пов'язані з рекламними послугами» [7].

Метою МСФЗ 15 є встановлення інформації про характер (сутність), обсяги, терміни й невизначеності за доходами та грошовими потоками, що виникають за договорами з клієнтами.

Новий Стандарт вимагатиме внесення суттєвих змін до існуючих практик, які можна узагальнити в таких двох категоріях.

1. Період визнання прибутку. Раніше стандарти МСФЗ допускали широкий простір для формування суджень щодо розробки та застосування політик та практик з визнання виручки. МСФЗ 15 є більш директивним стандартом у багатьох аспектах і застосування цих нових правил може призвести до істотних змін у визнанні доходів і, у деяких випадках, у визнанні витрат. Це питання стосується не лише фінансової звітності. Компаніям необхідно буде звернути увагу на більш широкий перелік наслідків, у тому числі:

- зміни ключових показників діяльності та інших ключових параметрів;
- зміни в профілі податкових платежів;
- наявність прибутку для розподілу;
- вплив на строк та ймовірність досягнення завдань при застосуванні систем компенсацій та винагород;
- вплив на виконання зобов'язань за кредитними договорами.

2. Поточні облікові системи й процеси. Складність застосування МСФЗ 15 та необхідність підготовки детальних розкриттів інформації відповідно до нового Стандарту може вимагати впровадження нових або оновлених систем і процесів. Цей аспект буде особливо важливим для галузей, які мають велику кількість різноманітних контрактів і продуктів (наприклад, телекомунікації). Для

оцінки необхідності впровадження та рівня модифікації систем, компанії повинні проаналізувати потребу у відповідній гнучкості систем у разі майбутніх змін в політиці ціноутворення та продуктах [7]. Згідно з перехідними положеннями, щодо попередніх періодів МСФЗ 15 надає компаніям можливість вибору варіанта переходу:

- застосовувати МСФЗ 15 у повному обсязі та за попередні періоди (якщо це практично можливо);

- не вносити зміни до даних минулих періодів, а накопичений ефект від належного застосування МСФЗ 15 відобразити як коригування початкового сальдо власного капіталу (нерозподіленого прибутку) станом на дату першого застосування МСФЗ 15.

Підсумовуючи все вищевикладене, можна зробити висновок, що масштабна глобалізація економіки, інтеграція українських підприємств до європейської економічної спільноти підштовхують до застосування в практиці ведення бухгалтерського обліку міжнародних стандартів обліку і звітності. На сьогоднішній день для уніфікації облікової інформації, якою користуються суб'єкти господарювання різних країн, необхідні відповідні кроки України щодо розробки нормативної бази, що враховувала б галузеві особливості обліку та реформування облікової політики підприємства згідно МСФЗ. Це забезпечить якісніший облік та формування прозорості звітності за МСФЗ.

Список використаних джерел:

1. Дерев'яно С.І., Смолій М. С. Організація та облік дебіторської заборгованості: сучасний стан, проблеми та шляхи вирішення. - [Електронний ресурс] // С. І. Дерев'яно, М. С. Смолій. - Режим доступу: <http://elibrary.nubip.edu.ua/11596/1/SIDerevjankoStat2.pdf>. – Назва з екрану.

2. Огійчук М. Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами [Текст] : навчальний посібник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова. - К. : Алерта, 2011. – 1042 с. - ISBN: 978-617-566-056-0.

3. Касаткін С. Виручка: визнання та оцінка / С. Касаткін // Дебет-Кредит. – 2013. - №21. – С.9-11.

4. Міністерство фінансів України - [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://msfz.minfin.gov.ua/uk/Pages/default.aspx>.

5. Все про бухгалтерський облік . - [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.vobu.com.ua/ukr/news/view/31720>. - Назва з екрану.

6. IASB та FASB представили довгоочікуваний стандарт по визнанню виручки [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://gaap.ru/news/140448/>. - Назва з екрану.

7. Порівняння МСФЗ (IFRS) 15 та МСФЗ (IAS) 18 [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.ifrs.org.ua/> - Назва з екрану.

ДИСКОНТУВАННЯ У МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТАХ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Гордієнко Н. І. канд. екон. наук., професор, Волобуєва К. Є., магістр, Харківського національного університету міського господарства імені О.М.Бекетова

Дисконтування стало застосовуватися як метод, що полягає в приведенні економічних показників різних років до порівнянного за часом, приблизно в кінці ХІХ століття, коли стрімкий розвиток капіталізму призвело до появи великих довгострокових проєктів. В цьому значенні дисконтування стало використовуватися для підготовки довгострокових бізнес-планів та оцінки інвестиційних програм, розрахованих на реалізацію протягом тривалого часу.

Дисконтування є найважливішим механізмом, що дозволяє представляти фінансове становище організації достовірно. Це одна з найскладніших технічних проблем, з якими стикається бухгалтер при підготовці звітності по МСФО [1]. Сенс дисконтування полягає в тому, що поточна вартість майбутніх фінансових потоків може істотно відрізнятись від їх номінальної вартості.

Теорія вартості грошей показує, що одна і та ж сума, що виплачується в різні моменти часу, має різну вартість за наступними двох причин: ризику неотримання; можливістю альтернативних інвестицій. Дисконтування використовується для розрахунку таких балансових показників, як :

- амортизована вартість позик і дебіторської заборгованості, інвестицій, утримуваних до погашення, і фінансових зобов'язань, що відображаються за амортизованою вартістю;

- вартість, що зазнала знецінення некотируваних пайових інструментів, що не обліковуються за справедливою вартістю, тому що справедлива вартість не може бути надійно оцінена, і вартість активів, які є похідними інструментами, які пов'язані з такими некотируваних пайовими інструментами і розрахунок за якими повинен бути здійснений шляхом поставки таких інструментів капіталу: справедлива вартість фінансових активів і фінансових зобов'язань, що відображаються за справедливою вартістю через прибуток або збиток, і фінансових активів, наявних для продажу, у разі застосування дохідного підходу до визначення справедливої вартості; вартість резервів, які визначаються як зобов'язання з невизначеним строком або зобов'язання невизначеною величини, у випадках, коли вплив фактора часу на вартість грошей істотно; вартість зобов'язань по пенсійним планам і зобов'язань з винагород по закінченні трудової діяльності; вартість чистих інвестицій у фінансову оренду [2] Крім того, за МСФЗ, дисконтування використовується не тільки для балансових оцінок активів і зобов'язань. Можна виділити як мінімум ще два напрямки обов'язкових процедур з дисконтування. Це - розрахунок «проміжних» показників, які враховуються або беруться до уваги для балансових оцінок показників, експонованих в звіті про фінансовий стан.

Визначення ставки не тільки найважливіше, але і найскладніше в дисконтуванні. Ставка дисконтування, як правило, відрізняється у різних

компаній, відносно різноманітних операцій, у різні моменти часу і для вирішення різних завдань. Визначення ставки - це найважливіше в дисконтированні, так як вона суттєво впливає на результати всіх розрахунків.

Залежно від конкретних об'єктів обліку МСФЗ передбачені різні варіанти вибору ставки дисконтування. Разом з тим, можна виділити наступні основні правила дисконтування в МСФЗ, які застосовні до всіх ситуацій [3]:

1. Дисконтування зазвичай не здійснюється, якщо вплив тимчасової вартості грошей несуттєво;

2. Відсоткова частина, що утворюється при дисконтуванні, зазвичай нараховується не рівномірно, а по ефективній процентній ставці. Відповідно, ставка дисконтування розраховується методом складних відсотків. Згідно IAS 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» (Financial Instruments: Recognition and Measurement) ефективна ставка відсотка являє собою ставку, яка забезпечує точне дисконтування очікуваної суми майбутніх грошових виплат або надходжень аж до настання терміну погашення по даному фінансовому інструменту, або, коли це доречно, протягом коротшого періоду до чистої балансової вартості фінансового активу чи фінансового зобов'язання.

3. Фінансові інструменти купуються протягом всього фінансового року, і в якості періоду, для якого визначається ставка дисконтування слід застосовувати на рік, а якомога більш короткий період (звичайно досить місяця). В іншому випадку розрахувати відсотки на кожен звітну дату буде набагато складніше.

4. Для визначення ставки дисконтування (за винятком особливих випадків) зазвичай застосовуються ринкові ставки, в тому числі скориговані під аналогічні умови, наприклад, під умови залучення позикових коштів, аналогічні відносно визначення ставки не тільки найважливіше, але і найскладніше в дисконтированні. Не буває правильною або неправильною ставки дисконтування. Ставка дисконтування, як правило, відрізняється у різних компаній, відносно різноманітних операцій, у різні моменти часу і для вирішення різних завдань.

Визначення ставки - це найважливіше в дисконтированні, так як вона суттєво впливає на результати всіх розрахунків.

Залежно від конкретних об'єктів обліку МСФЗ передбачені різні варіанти вибору ставки дисконтування. Разом з тим, можна виділити наступні основні правила дисконтування в МСФЗ, які застосовні до всіх ситуацій) [4].

1. Дисконтування зазвичай не здійснюється, якщо вплив тимчасової вартості грошей несуттєво;

2. Відсоткова частина, що утворюється при дисконтуванні, зазвичай нараховується не рівномірно, а по ефективній процентній ставці. Відповідно, ставка дисконтування розраховується методом складних відсотків. Згідно IAS 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» (Financial Instruments: Recognition and Measurement) ефективна ставка відсотка являє собою ставку, яка забезпечує точне дисконтування очікуваної суми майбутніх грошових виплат або надходжень аж до настання терміну погашення по даному фінансовому інструменту, або, коли це доречно, протягом коротшого періоду до чистої балансової вартості фінансового активу чи фінансового зобов'язання.

3. Фінансові інструменти купуються протягом всього фінансового року, і в якості періоду, для якого визначається ставка дисконтування (у формулі - «n») слід застосовувати не рік, а якомога більш короткий період (звичайно досить місяця). В іншому випадку розрахувати відсотки на кожен звітну дату буде набагато складніше.

4. Для визначення ставки дисконтування (за винятком особливих випадків) зазвичай застосовуються ринкові ставки, в тому числі скориговані під аналогічні умови, наприклад, під умови залучення позикових коштів, аналогічні відносно валюти, терміну, типу відсоткової ставки та інших факторів, що залучаються організацією з аналогічним рейтингом кредитоспроможності;

5. Ставка дисконтування, яка застосовується для обліку, зазвичай залежить від кредитоспроможності боржника. Якщо дисконтується дебіторська заборгованість, то ставка дисконтування зазвичай відповідає процентній ставці, по якій даний контрагент міг би отримати позикові кошти на аналогічних умовах. Якщо дисконтується кредиторська заборгованість, то ставка дисконтування зазвичай відповідає процентній ставці, за якою дана організація могла б отримати позикові кошти на аналогічних умовах.

6. Ставки дисконтування застосовуються до вирахування податку на прибуток, тобто при оцінці ставки враховуються грошові потоки до оподаткування.

7. При оцінці ставок дисконтування не враховуються ризики, для яких розрахунки майбутніх потоків грошових коштів були скориговані. Наприклад, якщо майбутні потоки грошових коштів розраховуються в номінальному вираженні, то ставка дисконтування повинна включати в себе ефект зростання цін.

Використання дисконтированої вартості в обліку позитивно впливає на якість звітної інформації. В балансі довгострокові фінансові активи та зобов'язання відображаються за їх ринковою вартістю. У звіті про прибутки і збитки показується рівномірне нарахування процентного доходу або витрати (на основі ефективна процентна ставка), що відповідає принципу відображення операцій виходячи з їх економічної сутності. Відповідно підвищується якість аналітичних даних, які можуть одержати користувачі на основі звітності компанії (наприклад, при аналізі показників довгострокової ліквідності).

Список використаних джерел:

1. Інтернет- ресурс: <http://www.klerk.ru>
2. Інтернет- ресурс: <http://gaap.ru/>
3. Інтернет- ресурс: <http://pro-consulting.com.ua>
4. Інтернет- ресурс: <http://msfo-practice.ru>

ВПРОВАДЖЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ КОМУНАЛЬНИХ НЕПРИБУТКОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Краснікова Н. Г. аспірант кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Обліково-аналітична інформація – це дані отримані з бухгалтерського обліку, який прийнято регламентувати відповідно до нормативно-правових актів. Основною метою проведення обліку та аудиту є надання користувачам інформації повних та достовірних даних щодо фінансового стану та руху грошових коштів комунального неприбуткового комерційного підприємства охорони здоров'я (далі по тексту – КНП ОЗ).

При формуванні обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ ключовим аспектом виступає інформативність обліку та аналізу доходів і витрат підприємства відповідно до вимог якості.

Для удосконалення та систематизації обліково-аналітичного процесу внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ можна запропонувати використання структурної схеми, яку представлено на рисунку 2. Розроблена схема враховує усі основні процеси КНП ОЗ та виокремлює задокументовані об'єкти, які мають прямий взаємозв'язок із витратами та доходами в обліковій системі. Дана схема враховує можливі інформаційні потоки комунального некомерційного підприємства охорони здоров'я, що є особливо важливими при дослідженні обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат в управлінні КНП ОЗ.

Запропонована схема може використовуватися при формуванні обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ та в майбутньому дасть змогу покращити надійність аудиторських перевірок, підвищити рівень надійності та якості аудиторських перевірок.

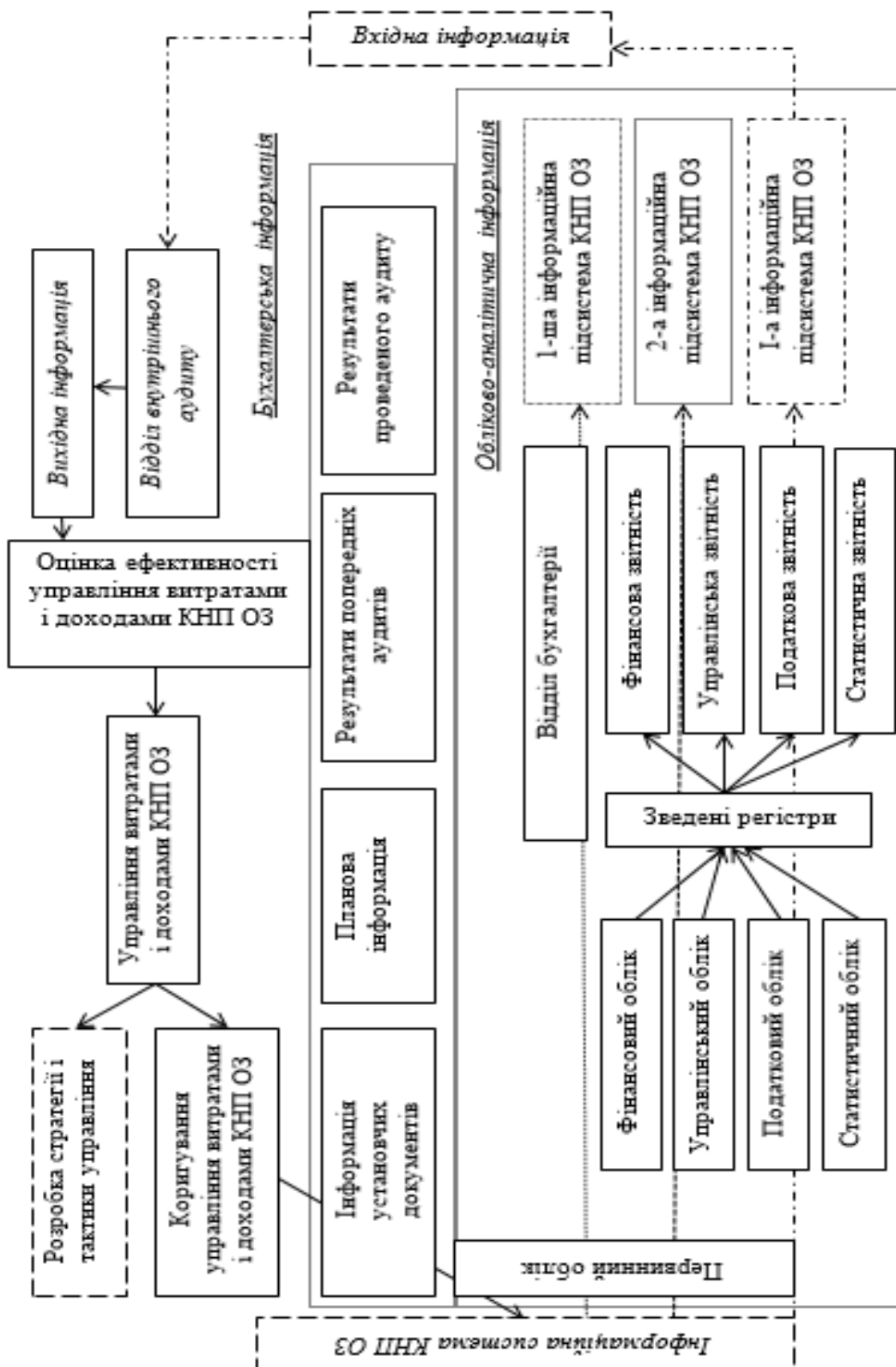

Рис. 2 Структурована схема впровадження обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів і витрат КНП ОЗ [сформовано автором]

Список використаних джерел:

1. Барановська С.П. Обліково-аналітичне забезпечення як невід’ємна складова управління підприємством / С.П. Барановська // Менеджмент та підприємництво в Україні:

етапи становлення і проблеми розвитку : зб. наук. праць / відп. ред. О.Є. Кузьмін. – Л. : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – С. 8–11.

2. Бенько І. Д. Організація обліку та контролю фінансових ресурсів бюджетних установ. І. Д. Бенько, В. С. Бенько // ВНВЖ «Інноваційна економіка». 2012. № 9.

3. Дерій В. А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємств / В. А. Дерій // МЗНП. 2012. № 2 (17).

4. Гайдук І.С. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства / І.С. Гайдук // Економічний вісник університету. – 2016. – Вип. 28/1. – С. 33-40.

5. Гуренко Т.О. Теоретичні основи формування обліково-аналітичного забезпечення управління / Т.О. Гуренко, С.І. Дерев'янка, А.С. Липова // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(3). – С. 204-210.

6. Колос І. В. Внутрішній аудит як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: електрон. електрон. наук. фахове вид. 2013. Вип. 1(25). С.126-140.

7. Макаренко А.П. Організація і методика аудит: навч.-метод. посібник / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова, Г.М. Бескоста. — Запоріжжя: ЗДІА, 2015. — 190 с.

8. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг : Видання 2016–2017 року. URL:<https://www.apu.net.ua/1151-miznarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-2016-2017>.

9. Сардачук І.І. Обліково-інформаційне забезпечення внутрішньогосподарського контролю / І.І. Сардачук // Вісник національного університету «Львівська політехніка»: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку, 2009. – № 647. – С. 510-515.

10. Штангрет А. М. Процес формування підсистеми обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства / А. М. Штангрет, Л. П. Стеців, В. В. Шляхетко // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – Вип. 3 (08). – С. 204-210.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ КОМУНАЛЬНИХ НЕКОМЕРЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Краснікова Н.Г., аспірант кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту, Харківський національний університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Система обліково-аналітичного забезпечення відіграє одну з ключових ролей у функціонуванні системи управління, забезпечуючи взаємодію різних рівнів управління, структурних підрозділів, реагуючи на зовнішні та внутрішні зміни.

Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення діяльності КНП ОЗ сприятиме підвищенню якості облікової та аналітичної інформації, підготовці дієвих управлінських рішень із забезпечення довгострокового функціонування та розвитку підприємства та підвищенню стабільності фінансово-господарської діяльності.

Ефективно організований облік та контроль грошових потоків є основними функціями управління доходами і витратами КНП ОЗ. Для покращення облікового процесу КНП ОЗ доцільно було б ввести та використовувати такі рахунки, як 77 «Доходи для потреб управління» та 78 «Доходи у податкових

розрахунках» відповідно до їх субрахунків. Рахунок 77 «Доходи для потреб управління» слід призначити для узагальнення інформації про доходи від різних видів діяльності для потреб управління. Рахунок 78 «Доходи у податкових розрахунках» слід використовувати для узагальнення інформації про доходи від різних видів діяльності для потреб податкових розрахунків.

Таким чином, для удосконалення обліково-аналітичного забезпечення доходів і витрат КНП ОЗ доцільно ввести нові субрахунки 706 «Дохід від реалізації поточних медичних активів та медичної продукції» та 713 «Дохід від зміни вартості та первісного визнання поточних медичних активів та медичної продукції».

Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення діяльності КНП ОЗ та процесу внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ дасть змогу:

- покращити рівень якості та можливості використання обліково-аналітичної інформації та інформаційних потоків;
- сформуванню достовірну та точну інформацію для прийняття управлінських рішень;
- підготувати ефективні та дієві управлінські рішення для забезпечення стабільного функціонування та подальшого розвитку підприємства;
- забезпечити стабільний рівень фінансово-господарської діяльності КНП ОЗ.

Запропоновані шляхи удосконалення методики дають змогу провести оперативний аналіз та контроль доходів і витрат, а в подальшому використати дану інформацію для прийняття дієвих рішень щодо функціонування КНП ОЗ у довгостроковій перспективі.

Практичне застосування даної методики передбачає внесення змін у чинний «План рахунків» та направлення подальших досліджень на забезпечення належного рівня функціонування КНП ОЗ та принципів ведення обліку на підприємствах даної галузі.

Список використаних джерел:

1. Барановська С.П. Обліково-аналітичне забезпечення як невід’ємна складова управління підприємством / С.П. Барановська // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : зб. наук. праць / відп. ред. О.Є. Кузьмін. – Л. : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – С. 8–11.
2. Бенько І. Д. Організація обліку та контролю фінансових ресурсів бюджетних установ. І. Д. Бенько, В. С. Бенько // ВНВЖ «Інноваційна економіка». 2012. № 9.
3. Гайдук І.С. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства / І.С. Гайдук // Економічний вісник університету. – 2016. – Вип. 28/1. – С. 33-40.
4. Гура Н.О. Неприбуткові організації в Україні: особливості діяльності та класифікація. Економіка України. 2012. № 8. С. 23–31.
5. Колос І. В. Внутрішній аудит як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: електрон. електрон. наук. фахове вид. 2013. Вип. 1(25). С.126-140.
6. Макаренко А.П. Організація і методика аудиту: навч.-метод. посібник / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова, Г.М. Бескоста. — Запоріжжя: ЗДІА, 2015. — 190 с.
7. Петренко С.М. Методологічні підходи до здійснення процесу внутрішнього аудиту / С.М. Петренко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 7. – С. 37–41.

8. Пилипенко А.А. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань: монографія / А. А. Пилипенко, І. П. Дзьобко, О. В. Писарчук. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 344 с

9. Сардачук І.І. Обліково-інформаційне забезпечення внутрішньогосподарського контролю / І.І. Сардачук // Вісник національного університету «Львівська політехніка»: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку, 2009. – № 647. – С. 510-515.

10. Шигун М.М. Стан розвитку вітчизняних систем обліку, контролю та управління: експертні оцінки аудиторів-практиків / М.М. Шигун, Ю.Г. Гаргола // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2016. – № 1 (13).

СИСТЕМА ІНДИКАТОРІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ТА УСТАНОВ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Краївська І. А. здобувач, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Соціальна інфраструктура – це складна, мозаїчна, ієрархічна система, що включає галузі різного ступеню розвитку та функціонального призначення, загальною метою яких є задоволення потреб населення в різних видах послуг. [1, с.5]. До соціальної інфраструктури належать: пасажирський транспорт, освіта, культура, охорона здоров'я, соціальне забезпечення, житлово-комунальне господарство, ресторанне господарство, торгівля та інші сфери.

Першою групою факторів, що впливають на економічну безпеку підприємств та установ соціальної інфраструктури є правові фактори, які відображають законодавчо-правову систему України, щодо регулювання діяльності установ соціальної інфраструктури. Основними цілями впливу даної групи факторів є: формування нової нормативно-правової бази соціальної інфраструктури в регіоні у відповідності до сучасним тенденцій; підвищення стійкості системи нормативно-правових актів, які регламентують діяльність установ соціальної інфраструктури регіону; розвиток законодавчої бази соціальної інфраструктури [2, с. 19].

Структурні фактори спрямовані на подолання розбалансованості між структурою установ соціальної інфраструктури регіону і попитом на якість і кількість соціальних послуг. Також до цільових завдань дії структурних факторів слід віднести: створення системи збалансованого розподілу бюджетних коштів з метою оптимізації соціальної інфраструктури в регіонах; подолання в структурах установ соціальної інфраструктури корупції.

Інноваційно-інвестиційні фактори мають визначальний вплив на економічну безпеку підприємств/установ соціальної інфраструктури. Ці фактори стають особливо актуальними в ході інституційних перетворень, що відбуваються у соціальній інфраструктурі регіонів. Активізація інноваційно-інвестиційних факторів передбачає: збільшення фінансових вкладень в соціальну інфраструктуру регіону; розвиток благодійності, меценатства, фондів підтримки охорони здоров'я, освіти і культури; підвищення

інвестиційної привабливості установ соціальної інфраструктури; формування чітких критеріїв інноваційного розвитку регіональної економіки; здійснення підготовки кадрів у відповідності до поточної та перспективної потреби регіону.

Серед факторів впливу на економічну безпеку підприємств/установ соціальної інфраструктури в сучасних умовах важливим стає інтеграційний фактор. Інтеграційна діяльність охорони здоров'я, освіти, культури, бізнесу, наукових організацій є необхідною умовою сучасного економічного розвитку держави.

Тож, зміст інтеграційних факторів розвитку соціальної інфраструктури регіону полягає у формуванні стійких зв'язків установ соціальної інфраструктури з виробництвом і наукою, у розвитку системи цільової підготовки кадрів відповідно із замовленнями підприємств та організацій регіону, у розвитку мережових форм підготовки кадрів у співпраці з підприємствами і організаціями регіону.

Інтеграційні, інноваційно-інвестиційні фактори природно доповнюють інституційні фактори. Взаємозв'язок інститутів зі структурними, інноваційними та інноваційно-інвестиційними процесами проявляється у становленні нових інституційних форм об'єднання по вертикалі і горизонталі, таких як національно-дослідні інститути, автономні установи культури і т.п. Інституційні зміни, що відбуваються, не завжди приводять до позитивних змін у процесі надання якісних послуг установами соціальної інфраструктури в регіонах. Практика показує, що створення нових інституційних форм супроводжується рядом складнощів і протиріч, потребує системного підходу. Економічна безпека підприємств/установ соціальної інфраструктури є неможливою без урахування фінансових і матеріально-технічних факторів. Ці фактори пов'язані з оптимізацією потоків бюджетних і позабюджетних коштів установ соціальної інфраструктури, матеріальними витратами на утримання будівель, споруд, лікарняних і навчальних корпусів, об'єктів культури і спорту, навчальної, лабораторної бази, бібліотечного, музейного фонду, фонду оплати праці і т. д. Також до показників, що впливають на відтворення матеріально-технічного фактора в поліпшенні якості надання послуг установами соціальної інфраструктури, можна віднести наявність в установах засобів інтерактивного, дистанційного і мережевого супроводу надання послуг [3, с. 21]. Сьогодні підприємства та установи соціальної інфраструктури стикаються з ризиками, що перешкоджають підвищенню якості надання послуг у регіонах: низьким рівнем заробітної плати, відсутністю фінансових стимулів для персоналу установ, застарілою системою оплати праці, застарілим матеріально-технічним оснащенням, бібліотечним фондом, відсутністю сучасних технічних засобів навчання, технологій і відповідного медичного обладнання, транспорту, нерациональним витрачанням бюджетних коштів. У регіонах необхідна оптимізація державних фінансових вкладень у соціальну інфраструктуру, залучення до кадрової відповідальності комерційного сектора економіки, що дасть змогу підвищити ефективність державних інвестицій у соціальну сферу.

Істотну роль у підвищенні якості надання послуг установами соціальної

інфраструктури відіграє управлінський фактор. До ризиків, що стримують його реалізацію, можна віднести переважання адміністративно-командних методів управління, «маятникові» рішення керівництва, відсутність поповнення кадрового потенціалу керівників, які мають досвід професійної діяльності в сучасному виробництві, відсутність ефективних форм контролю, неефективні методи оцінювання діяльності персоналу та керівного складу, високу корумпованість.

Сутнісний зміст управлінських факторів розвитку соціальної інфраструктури регіону полягає у формуванні чітко окреслених орієнтирів і програм розвитку соціальної інфраструктури, у розробці програм розвитку соціальної інфраструктури регіонів, у створенні системи контролю за реалізацією програм розвитку соціальної інфраструктури регіонів.

До факторів, що істотно впливають на підвищення якості надання послуг підприємств/установ соціальної інфраструктури, також відносять соціальні й територіальні фактори. Відтворення зазначених факторів супроводжується сформованими ризиками: зростаючим скороченням працездатного населення, старінням педагогічних кадрів, демографічним спадом, соціально-економічним розшаруванням населення, що посилює нерівний доступ до соціальних послуг залежно від доходів сім'ї.

Список використаних джерел:

1. Сергеев И. Развитие социальной сферы: приоритеты регулирования / И. Сергеев, Н. Кирсанова, И. Кирсанова // Экономист. 2007. № 1. с. 46–55.
2. Економічна безпека: навч. посіб. / О. Є. Користін, О. І. Барановський, Л. В. Герасименко та ін.; за ред. О. М. Джужі//. – К.: Алеута; КНТ; Центр учбової літератури, 2010. с. 368
3. Лукьянова Н.Г. Пространственная дифференциация социальной инфраструктуры крупного города: на примере Смоленска: автореферат дис. на соискание ученой степени канд. геогр. наук: спец. 25.00.24 «Экономическая, социальная и политическая география». – Смоленск, 2011. с. 22

ЗМІСТ

Шаповал Г. М., Порчинська А. В. VALUE-BASED APPROACH TO CONSTRUCTION ENTERPRISE INVENTORY MANAGEMENT IN STRATEGIC PERSPECTIVE	5
Андренко О. А., Чередниченко Т. О. Механізм управління зовнішньоекономічної діяльністю банківських установ.....	10
Абубекерова А. З. Формування та реалізації державної податкової політики України	15
Андренко О. А., Чередниченко Т. О. Актуальні питання обліку зовнішньоекономічної діяльності в умовах євроінтеграції	17
Артем'єва О. О., Войтенко Н. Р. Діджиталізація бухгалтерського обліку: сучасний стан та перспективи розвитку.....	19
Артем'єва О. О., Гаврилішин О. О. Цифровізація – нова реальність для України	23
Артем'єва О. О., Денисовець Н. О. Оподаткування агропромислових підприємств в умовах євроінтеграції	28
Артем'єва О. О., Назарчук А. В. Перспективи впровадження плану регуляцій для банків України в 2021–2024 рр.....	32
Артем'єва О. О., Покотильська Л. О. Технологія блокчейн: проблеми та перспективи розвитку у бухгалтерському обліку.....	35
Артем'єва О. О., Сергун Д. В. Перспективи розвитку економіки України під впливом пандемії COVID-19....	37
Артем'єва О. О., Серeda О. І. Система обліку як основа інформаційного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою будівельних підприємств.....	40
Артем'єва О. О., Серeda О. І. Облік валютних операцій в зовнішньоекономічній діяльності: закордонний досвід та українські реалії.....	44
Артем'єва О. О., Томиша А. О. Облік фінансування агропромислових підприємств в період карантинного режиму.....	47
Артем'єва О. О., Томиша А. О. Бухгалтерський облік в умовах діджиталізації.....	50
Артем'єва О. О., Чернай М. Ю. ІТ-модернізація бухгалтерського обліку в умовах розвитку інформаційної економіки.....	54
Артем'єва О. О., Яремчук І. В. Організація обліку фінансових результатів установ державного сектору.....	59
Вакульчик О. М., Коновалова О. В., Ковальов Я. С. Амортизація основних засобів за вимогами бухгалтерського і податкового обліку.....	63

Власова О. Є. Реалізація концепції «привалювання сутності над формою» через встановлення ділової мети в податковому законодавстві	66
Власова О. Є., Безбюджетне управління як сучасна концепція фінансового планування та аналізу	71
Власова О. Є., Таранушенко Є. В. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах діджиталізації	76
Герчанівська С. В., Ебель Ю. М. До питання удосконалення обліку основних засобів	80
Гончаренко А. С. Кластеризація підприємств інформаційної галузі на основі показників формування та використання капіталу	83
Гордієнко Н. І., Серета А. Є. Концептуальні основи обліку інтелектуального капіталу підприємства за національними та міжнародними стандартами	87
Єдинак Т. С., Карнаух А. М. Оптимізація витрат в контексті підвищення ефективності діяльності підприємства	91
Єрмоленко О. К. Бухгалтерський облік як важливе джерело інформаційного забезпечення управління підприємством в умовах євроінтеграції.....	94
Жадан Т. А., Назаренко В. В., Токарев О. О. Аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку основних засобів промислових підприємств України	96
Івах С. С., Петлиця О. О. Інтернет-банкінг в Україні: сучасний стан та перспективи його розвитку.....	101
Ілляшенко К. В., Ілляшенко Т. О., Карпіщенко О. І., Товстуха О. В. Узгодження інтересів учасників енергетичного ринку сфери ЖКГ як інструмент забезпечення сталого розвитку міст України	103
Карпенко О. В., Плікус І. Й., Головіна Д. В. Вплив інновацій на реалізацію принципів дидактики при підготовці фахівців з обліку та фінансів	108
Карпушенко М. Ю., Толочко А. Є, Шаповалов В. О. Принципи формування облікової політики	113
Конопліна О. О., Фещенко Д. А. Фінансово-економічна безпека в умовах діджиталізації	116
Костюк В. О., Мількін І. В., Кириченко А. Ю. До питання методики чинникового аналізу капіталорентабельності основних засобів.....	119
Косяк А. П., Лук'яненко І. В. Особливості обліку оплати праці працівників охорони здоров'я на прикладі КНП «Міська дитяча поліклініка № 1» Харківської міської ради	121
Лелюк Н. Є., Терех О. В. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств	127

Литовченко О. Ю., Бабаєв А. Ю. Стратегічний підхід до управління фінансовими ризиками будівельного підприємства	132
Литовченко О. Ю., Охріменко І. М. Інформаційно-аналітичне забезпечення в управлінні фінансово-економічною безпекою підприємства	137
Ліба Н. С. Наукові дослідження у закладі вищої освіти як необхідна умова підвищення його конкурентоздатності у науково-освітньому просторі	142
Максименко Д. В., Головачко В. М. Податкове регулювання як складова податкового менеджменту	144
Маліновська К. О. Аутсорсинг як форма ведення бухгалтерського обліку на підприємствах	146
Мелень О. В., Москаленко Л. В. Теоретичні основи визначення поняття «фінансовий результат».....	148
Мельничук І. І. Податковий борг платника в умовах запровадження єдиного рахунку для сплати податків	153
Мізік Ю. І., Андрієнко А. Д. Організаційно-інформаційне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою ланцюгів постачань у перевезеннях на логістичних підприємствах	155
Можайкіна Н. В., Сапега О. М. Проблеми формування інститутів в Україні.....	159
Можайкіна Н. В., Байдакова А. О. Проблеми та перспективи ведення венчурного бізнесу в регіонах України....	161
Нісходовська О. Ю. Діджиталізація: основа конкурентоспроможності підприємств.....	163
Оглобліна В. О. Інтеграція податкової системи України до європейського економічного простору	166
Островський І. А., Маврова К. І. Бюджетна децентралізація: теоретичні засади і досвід країн центральної та східної Європи	170
Петлиця О. О. Сучасний стан системи бухгалтерського обліку і аудиту та перспективи його розвитку.....	172
Плікус І., Омельченко А., Семеняка В. Управління якістю фінансової звітності через професійне судження бухгалтера.....	174
Плікус І., Підвітна Г., Дарченко К. Ризик-орієнтована обліково-інформаційна система забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	176
Рашевська Н. В. Діджиталізація як основа просування сучасного бізнесу та один із визначальних факторів економічного зростання підприємства.....	178

Романович Г. О.	
Забезпечення фінансово-економічної безпеки держави в контексті антикорупційного менеджмента	180
Сабліна Н. В.	
Контролінг управління витратами і його роль в ухваленні фінансових рішень	183
Стадник Г. В.	
Інформатизація підготовки фахівців: міжнародний досвід і проблеми економічної безпеки у будівництві	187
Стемковська І. В., Александрова М. І.	
Організаційні засади внутрішньогосподарського контролю операцій на рахунках в банках	189
Татарнікова О. Ю., Семенець А.	
Питання антикорупційного менеджменту та інформаційної безпеки	194
Тарасов І. О.	
Важливість обліково-аналітичного забезпечення в системі управління підприємством в умовах діджиталізації	197
Таращенко В. А., Томша А. О.	
Пріоритетні шляхи вдосконалення діючої системи податкового контролю	199
Тесленко Н. Г.	
Переваги та проблеми впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні.....	201
Ткачова О. К., Лосєв В. Д.	
Проблеми боротьби з комп'ютерними вірусами в умовах діджиталізації	203
Циган Р. М., Кузьменко Н. В.	
Основні переваги та недоліки впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у державному секторі	207
Чех Н. О., Зайцева О. В.	
Подолання корупції в українському бюджетуванні	208
Чех Н. О., Кравченко О. О.	
Безпека готельно-ресторанної сфери в умовах пандемії COVID-19.....	211
Шапар К. В.	
Управління дебіторською заборгованістю в комунальних підприємствах.....	213
Шапвалова А. П., Чех Н. О.	
Проблеми формування партисипативного бюджету в діяльності ОТГ	214
Шпомер Т. О., Куриця А. В.	
Особливості організації податкового бюджетування на підприємстві	217
Мізік Ю. І., Снаговська Д. А.	
Інформаційно-аналітичне забезпечення управління кадровою безпекою на будівельному підприємстві.....	221
Гордієнко Н. І., Зарецька К. О.	
Аспекти використання МСФЗ 15 «Виручка за контрактами з клієнтами».....	225
Гордієнко Н. І. Волобуєва К. Є.	
Дисконтування у міжнародних стандартах фінансової звітності.....	229

<i>Краснікова Н. Г.</i> Впровадження обліково-аналітичної інформації для забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат комунальних неприбуткових підприємств охорони здоров'я	231
<i>Краснікова Н. Г.</i> Удосконалення обліку доходів і витрат комунальних некомерційних підприємств охорони здоров'я.....	234
<i>Краївська І.А.</i> Система індикаторів економічної безпеки підприємств та установ соціальної інфраструктури.....	236

Наукове видання

**МАТЕРІАЛИ
ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**"ІННОВАЦІЇ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ТА УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ
В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ"**

12–13 листопада 2020 р.

*Матеріали конференції наведені в авторській редакції
мовою оригіналу*

Відповідальний за випуск *Момот Т. В.*

Редактор *Лелюк Н. Є.*

Підп. до друку 11.11.2020. Формат 60×84 /16.

Ум. друк. арк. 13,4.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.